

Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών

Εκπαίδευση & Τεχνολογίες σε συστήματα εξ αποστάσεως
διδασκαλίας και μάθησης – Επιστήμες της Αγωγής

Διπλωματική Εργασία

Ο ρόλος της Κοινωνικής Νοημοσύνης στην Τριτοβάθμια Εξ
Αποστάσεως Εκπαίδευση. Μελέτη Περίπτωσης του ΜΠΣ:ΕΤΑ στο
ΕΑΠ.

Ειρήνη Κελίδου

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ευγενία Πιερρή

Πάτρα, Φεβρουάριος 2025

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/της φοιτητή/φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Ο ρόλος της Κοινωνικής Νοημοσύνης στην Τριτοβάθμια Εξ
Αποστάσεως Εκπαίδευση. Μελέτη Περίπτωσης του ΜΠΣ:ΕΤΑ του
ΕΑΠ.

Ειρήνη Κελίδου

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Καθηγήτρια:
Ευγενία Πιερρή
ΣΕΠ ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Ευαγγελία Μανούσου
ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΕΑΠ

Πάτρα, Φεβρουάριος 2025

«Εις τον υιό μου Δημήτρη-Ραφαήλ»

Ευχαριστίες

Ένας όμορφος κύκλος ολοκληρώνεται με το παρόν πόνημα και μια όμορφη εκπαιδευτική εμπειρία φτάνει στο τέλος της. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οικογένεια μου, για την ατέρμονη υποστήριξη της. Αλλά και τους/τις Καθηγητές/τριες-Συμβούλους που αποτέλεσαν για εμένα πηγή έμπνευσης, όντας φωτεινοί φάροι, με το όραμα τους, τις συγγραφικές τους δεξιότητες, τις γνώσεις, την δοτικότητα, την ενσυναίσθηση, αλλά και την επαγγελματικότητα τους, σε συνδυασμό με την άριστη επικοινωνία στο πλαίσιο του ΜΠΣ. Επίσης θερμές ευχαριστίες στους συμφοιτητές που αποτέλεσαν σημαντικό παράγοντα ενθάρρυνσης αλλά και στους συμμετέχοντες της έρευνας για την συμμετοχή και υποστήριξη τους στην παρούσα εργασία.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω εγκάρδια την επιβλέπουσα Καθηγήτρια-Σύμβουλο αλλά και Καθηγήτρια-Σύμβουλο στην ΘΕ ΕΤΑ-61 κα. Ευγενία Πιερρή, για την καθοδήγηση της, καθόλα την διάρκεια της επαφής μας, και κυρίως για τις κατευθύνσεις στο δύσκολο έργο της συγγραφής και εκπόνησης της έρευνας. Ένα μεγάλο ευχαριστώ για την θετικότητα και την ενθάρρυνση, την αμέριστη κατανόηση και την ουσιαστική ανατροφοδότηση, ώστε να μπορέσω να δημιουργήσω και να απολαύσω συγχρόνως το ταξίδι της έρευνας.

Παράλληλα θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την κα Ευαγγελία Μανούσου συν-επιβλέπουσα Καθηγήτρια- Σύμβουλο και Καθηγήτρια-Σύμβουλο στην ΘΕ ΕΤΑ-52, για το μόνιμο και ουσιαστικό της ενδιαφέρον στην ποιότητα της μαθησιακής εμπειρίας, την υποστήριξη και καθοδήγηση της, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβουλίας στην διενέργεια ομαδικών συμβουλευτικών συναντήσεων, επί της κατεύθυνσης διπλωματικών εργασιών.

Περίληψη

Η Κοινωνική Νοημοσύνη αποτελεί ακρογοναίο λίθο για γόνιμες και θετικές αλληλεπιδράσεις. Καθώς μέσω αυτής αναπτύσσονται σημαντικές κοινωνικές, επικοινωνιακές και γλωσσικές ικανότητες που οδηγούν σε ομαλή και θετική συνεργασία και αρμονική συνύπαρξη. Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία παρουσιάζει σε ένα μικρο-εκπαιδευτικό πλαίσιο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, τον ρολό της Κοινωνικής Νοημοσύνης, η οποία φαίνεται πως επηρεάζεται από τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, από ανθρώπινους παράγοντες, από τα ψηφιακά εργαλεία και από το ίδιο το περιβάλλον και το κλίμα που διαμορφώνεται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Ειδικότερα πρόκειται για μια ποιοτική έρευνα. Μια Μελέτη Περίπτωσης στο ΜΠΣ:ΕΤΑ, που διερευνά τον ρόλο της Κοινωνικής Νοημοσύνης μέσα από τις αλληλεπιδράσεις των Καθηγητών-Συμβούλων και φοιτητών. Διενεργήθηκαν 13 συνετεύξεις και επιτόπια παρατήρηση σε ΟΣΣ των ΘΕ ΕΤΑ52, ΕΤΑ61, ΕΤΑ62 και ΕΤΑ63. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας στηρίχτηκε στα δύο μοντέλα Κοινωνικής Νοημοσύνης. Και η εις βάθος ανάλυση των πτυχών της Κοινωνικής Νοημοσύνης ανέδειξε, πως οι φοιτητές καλλιεργούν και αξιοποιούν σε τυπικά και άτυπα πλαίσια σημαντικές ικανότητες της Κοινωνικής Νοημοσύνης. Επίσης οι αλληλεπιδράσεις αναπτύσσονται σε μεγάλο βαθμό μεταξύ τους, γεγονός που ισχυροποίησε τον ρόλο της Κοινωνικής Νοημοσύνης. Ωστόσο η ενεργητική συμμετοχή αναδείχθηκε κρίσιμος παράγοντας επιρροής των περισσότερων διαστάσεων και ικανοτήτων. Ως προς τα αποτελέσματα αναπτύσσονται προς πολλές κατευθύνσεις. Ενδεικτικά, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως ο ρόλος της Κοινωνικής Νοημοσύνης στο συγκριμένο εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό πλαίσιο, δύναται να βελτιώσει την ποιότητα των σπουδών, να αντιμετωπίσει προκλήσεις της ΕξΑΕ, όπως την διέγερση αρνητικών συναισθημάτων, να ενισχύσει την Συναισθηματική Νοημοσύνη και την ομαδική συνεργασία, και να αναπτύξει συγχρόνως ψηφιακές και κοινωνικές δεξιότητες. Η Κοινωνική Νοημοσύνη εκτός από την βάση για την κοινωνικοποίηση, παρουσίασε σημαντική επιρροή στην Συναισθηματική Νοημοσύνη. Και από τα σημαντικότερα στοιχεία αναδείχθηκε η Κοινωνική Νοημοσύνη του Κ-Σ. Και συγχρόνως παρουσιάστηκε το πως μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότητα του ρόλου του στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ.

Λέξεις – Κλειδιά

Αλληλεπίδραση, ποιότητα, κοινωνική νοημοσύνη, ΕξΑΕ, εκπαιδευτικός σχεδιασμός,
κοινωνικές δεξιότητες

«The Role of Social Intelligence in Higher Distance Education.
Case Study of the Master's Degree Program: Educational Sciences
of the Hellenic Open University.»

Eirini Kelidou

Abstract

Social Intelligence constitutes a cornerstone for fruitful and positive interactions, as it fosters the development of essential social, communication, and linguistic skills that lead to smooth collaboration and harmonious coexistence. This postgraduate thesis presents, within a micro-educational framework of distance learning, the role of Social Intelligence, which appears to be influenced by instructional design, human factors, digital tools, and the overall environment and climate shaped in Distance Education. Specifically, this is a qualitative study—a case study within the Postgraduate Study Program - Education and Technologies in Distance Teaching and Learning Systems – Educational Sciences (ETA)—which explores the role of Social Intelligence through the interactions between Tutors-Counselors and students. Thirteen interviews were conducted, along with on-site observation during Group Counseling Meetings in the courses ETA52, ETA61, ETA62 and ETA63. The research questionnaire was based on two Social Intelligence models. An in-depth analysis of the aspects of Social Intelligence revealed that students cultivate and utilize important Social Intelligence skills in both formal and informal contexts. Moreover, interactions among participants were highly developed, reinforcing the role of Social Intelligence. However, active participation emerged as a critical factor influencing most dimensions and competencies of Social Intelligence. As for the findings, they extend in multiple directions. Indicatively, it can be argued that the role of Social Intelligence in this particular distance learning context can enhance the quality of studies, address Distance Education challenges, such as the emergence of negative emotions, strengthen emotional intelligence and teamwork, and simultaneously develop both digital and social skills. In addition to forming the basis for socialization, Social Intelligence demonstrated a significant impact on emotional intelligence. One of the most important findings was the

Social Intelligence displayed by the Tutors-Counselors, which proved vital for the effectiveness of their role in the distance learning Postgraduate Study Program.

Keywords

Interaction, quality, social intelligence, distance education, instructional design, social skills

Περιεχόμενα

Περίληψη	vi
Abstract	viii
Περιεχόμενα	x
Κατάλογος Εικόνων/ Σχημάτων	xii
Κατάλογος Πινάκων	xiii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια	xiv
1 Εισαγωγή	1
1.1 Τοποθέτηση του Θέματος	1
1.2 Λόγοι επιλογής του θέματος	3
1.3 Συμβολή στην υπάρχουσα γνώση	4
1.4 Δομή Διπλωματικής εργασίας	4
2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση	6
2.1 Προσέγγιση της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης	6
2.2 Ο ρόλος της αλληλεπίδρασης στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση	7
2.3 Έρευνες Κοινωνικής Νοημοσύνης	9
2.3.1 Κοινωνική Νοημοσύνη και κοινωνική μάθηση	9
2.3.2 Θεωρία της Κοινωνικής Νοημοσύνης	13
2.3.3 Τα μοντέλα της Κοινωνικής Νοημοσύνης του Goleman (2006) και του Albrecht (2006)	16
2.3.4 Η αντιστοιχία της Κοινωνικής και της Συναισθηματικής Νοημοσύνης του Goleman	17
2.3.5 Η ενσυναίσθηση στην σύγχρονη θεωρία της Κοινωνικής Νοημοσύνης	18
2.4 Κοινωνική Νοημοσύνη και τριτοβάθμια εκπαίδευση	19
2.5 Κοινωνική Νοημοσύνη και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση	21
3 Μεθοδολογία Έρευνας	23
3.1 Ερευνητική μέθοδος	23
3.2 Ερευνητικά ερωτήματα και σκοπός της έρευνας	24
3.3 Πρωτοτυπία της έρευνας	25
3.4 Διαδικασία συγκρότησης έρευνας	25
3.5 Δειγματοληψία /Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων	26
3.6 Συμμετέχοντες - Δείγμα	27
3.7 Στρατηγικές Διαχείρισης και Ανάλυσης Δεδομένων	28
3.8 Αξιοπιστία και Εγκυρότητα της Έρευνας	28
3.9 Ηθικά Δεοντολογικά Ζητήματα και Προσωπικά Δεδομένα	29
3.10 Περιορισμοί της Έρευνας	30
3.11 Πιλοτική εφαρμογή	31
4 Ανάλυση Περιεχομένου	33
4.1 Περιγραφή του δείγματος	33
4.2 1ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες συγκεκριμένες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης καλλιεργούνται από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των Καθηγητών- Συμβούλων και των φοιτητών/τριών στο ΜΠΣ:ΕΤΑ; Και με ποιον τρόπο;	33

4.3	2ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης αξιοποιούν στο πλαίσιο της τηλε-ΟΣΣ οι Καθηγητές-Σύμβουλοι και οι φοιτητές/τριες; Και με ποιον τρόπο;.....	42
4.4	3ο Ερευνητικό ερώτημα: Πως οι αλληλεπιδράσεις συμβάλλουν στην ποιότητα των σπουδών του ΜΠΣ:ΕΤΑ.....	53
4.5	Ευρήματα της έρευνας.....	57
5	Συμπεράσματα- Συζήτηση.....	59
5.1	1ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες συγκεκριμένες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης καλλιεργούνται από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των Καθηγητών-Συμβούλων και των φοιτητών/τριών στο ΜΠΣ:ΕΤΑ; Και με ποιον τρόπο;	59
5.2	2ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης αξιοποιούν στο πλαίσιο της τηλε-ΟΣΣ οι Καθηγητές-Σύμβουλοι και οι φοιτητές/τριες; Και με ποιον τρόπο;.....	62
5.3	3ο Ερευνητικό ερώτημα: Πως οι αλληλεπιδράσεις συμβάλλουν στην ποιότητα των σπουδών του ΜΠΣ:ΕΤΑ;	65
5.4	Προτάσεις για μελλοντική έρευνα	66
	Βιβλιογραφία.....	68
	Παράρτημα Α: Πρωτόκολλο Συναίνεσης.....	81
	Παράρτημα Β: Σημειώσεις πεδίου	82
	Παράρτημα Γ: Ερωτηματολόγιο έρευνας.....	92
	Παράρτημα Δ: Συνεντεύξεις	94

Κατάλογος Εικόνων/ Σχημάτων

Εικόνα 1- 1- Γραφικές παραστάσεις δείγματος	33
Εικόνα 1- 2-Γραφική παράσταση καλλιέργειας ενσυναίσθησης.....	35
Εικόνα 1- 3-Γραφική παράσταση καλλιέργειας της αυτογνωσίας.....	38
Εικόνα 1- 4-Γράφημα επιχειρηματολογίας και σαφήνειας.....	40
Εικόνα 1- 5- Η επιρροή της αυτοπαρουσίας στις αλληλεπιδράσεις.....	44
Εικόνα 1- 6-Βασικοί παράγοντες επιρροής αλληλεπιδράσεων στην ποιότητα των σπουδών	56
Σχήμα 1- 1- Παράγοντες καλλιέργειας της κοινωνικής ευχέρειας	34
Σχήμα 1- 2-Βασικοί παράγοντες καλλιέργειας της ενσυναίσθησης	36
Σχήμα 1- 3-Βασικοί παράγοντες καλλιέργειας της αυτογνωσίας.....	38
Σχήμα 1- 4-Παράγοντες επιρροής καλλιέργειας της επιχειρηματολογίας και της σαφήνειας	41
Σχήμα 1- 5-Παράγοντες αξιοποίησης της αυτοπαρουσίας στην ΟΣΣ	42
Σχήμα 1- 6-Παράγοντες αξιοποίησης κοινωνικής ευχέρειας στην ΟΣΣ.....	47
Σχήμα 1- 7-Η συμβολή των λεκτικών και μη λεκτικών εκφράσεων	48
Σχήμα 1- 8-Παράγοντες επιρροής του ενδιαφέροντος στην ΟΣΣ	51
Σχήμα 1- 9-Η συμβολή της αλληλεπίδρασης στην ποιότητα των σπουδών.....	57

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1- 1- Το μοντέλο του Goleman (2006, σελ. 117).....	16
Πίνακας 1- 2- Το μοντέλο SPACE του Albrecht (2006, σελ. 29-30)	16
Πίνακας 1- 3-Η αντιστοιχία των ικανοτήτων της Κοινωνικής Νοημοσύνης στο μοντέλο της Συναισθηματικής Νοημοσύνης του Goleman (Goleman 2006, σελ. 417)	18

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΔΑ	Δραστηριότητα Αξιολόγησης
ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΕΑΠ	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΕΞΑΕ	Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
ΘΕ	Θεματική Ενότητα
ΚΝ	Κοινωνική Νοημοσύνη
ΚΕ	Κοινωνική Ευχέρεια
ΜΠΣ	Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
ΜΠ	Μελέτη Περίπτωσης
ΟΣΣ	Ομαδική Συμβουλευτική Συνάντηση
ΣΥΝ	Συντονιστής/Συντονίστρια

1 Εισαγωγή

1.1 Τοποθέτηση του Θέματος

Η σημερινή εποχή, λόγω της ρευστότητας στις κοινωνικές και τεχνολογικές εξελίξεις, απαιτεί μια συνεχή προσαρμογή και ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού σε κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Η κοινωνική γνώση, αναδεικνύει τον ψηφιακό γραμματισμό ως βασικό εργαλείο για την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης γίνονται το μέσο για την εισαγωγή στον ψηφιακό κόσμο (Παπαδημητρίου, 2024), ενισχύοντας τις γνώσεις και τις δεξιότητες των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ΕξΑΕ) καθίσταται σημαντική, καθώς ενσωματώνει την ανοιχτή εκπαίδευση και αντανακλά τις μεγάλες αλλαγές στην κοινωνία, την οικονομία και το εκπαιδευτικό τοπίο (Κυρμά και Μαυροειδής, 2015). Η σημασία της υπήρξε ακόμα πιο εμφανής μετά την πανδημία COVID-19, όπου η ΕξΑΕ, ως θεμελιώδης μέθοδος, ενισχύθηκε από την Ελληνική εκπαιδευτική πολιτική (Μανούσου κ.α., 2020· Ψηφίδου κ.α., 2021). Ωστόσο οι θεωρίες της ΕξΑΕ όπως υπογραμμίζει ο Λιοναράκης (2006), αποτυπώνουν πως η ΕξΑΕ δεν περιορίζεται μόνο στην απόκτηση τεχνικών γνώσεων αλλά εντάσσεται σε ένα κοινωνικό πλαίσιο, όπου η αλληλεπίδραση μεταξύ διδασκόντων, διδασκομένων και εκπαιδευτικού υλικού δημιουργεί ένα ζωντανό και δυναμικό περιβάλλον μάθησης.

Εν γένει η διεθνής βιβλιογραφία έχει καταθέσει την ανάγκη να προσεγγιστεί η εκπαίδευση και από την κοινωνική της διάσταση, ώστε εκτός από τη μεταφορά γνώσεων, να καλλιεργούνται οι ηθικές και κοινωνικές αξίες, να ενισχύεται η κοινωνικοποίηση των φοιτητών και να προάγεται η ψυχική υγεία και συναισθηματική ωρίμανση τους (Φλουρής, 2002). Εξάλλου, το όραμα της εκπαίδευσης δεν περιορίζεται σε ένα "κοινωνικό καταναγκασμό" (Durkheim), αλλά σχετίζεται με την κοινωνική δράση και συμμετοχή (Weber) των ανθρώπων στην Κοινωνία των Πολιτών. Συγχρόνως η κοινωνική αλληλεγγύη και η μάθηση μέσω κοινωνικών σχέσεων σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα θεωρούνται θεμελιώδης συνιστώσα της σύγχρονης εκπαίδευσης, και όπως έχει υποστηριχτεί, οι μελλοντικές μας επιστημολογίες θα πρέπει να εντοπίσουν την ενσάρκωση της τυπικής και άτυπης γνώσης μεταξύ των συμμετεχόντων (Apostolidou, 2022).

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός για το παρόν πλαίσιο, ότι τα μέλη Δ.Ε.Π. κατέχουν το «επιστημονικό κεφάλαιο», μιας σκιαγραφημένης έννοιας του Bourdieu (1997) και διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο εκπαιδευτικό πεδίο, έχοντας τη δυνατότητα να διαμορφώσουν τις εκπαιδευτικές επιλογές του πανεπιστημίου και να επηρεάσουν τις μελλοντικές εκπαιδευτικές πρακτικές (Κουτσουράκης και Παναγιωτακόπουλος, 2022). Η δύναμη τους, λοιπόν, δεν προέρχεται μόνο από τις γνώσεις τους, αλλά και από την αυθεντία που τους προσδίδει το κύρος τους στο επιστημονικό πεδίο. Γεγονός που φαίνεται να ασκεί παράλληλα δυναμική επιρροή στις αλληλεπιδράσεις και στις κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται σε ένα εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό πλαίσιο. Ένα βασικό πεδίο αλληλεπίδρασης μεταξύ Καθηγητών - Συμβούλων (Κ-Σ) και φοιτητών είναι οι Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις (ΟΣΣ). Το ΕΑΠ έχει ενσωματώσει στο *habitus* της κουλτούρας εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων την τηλε-ΟΣΣ, που στηρίζεται σε κονεκτιβιστικά τεχνολογικά μέσα, τα οποία υποστηρίζουν οι εποικοδομητικές θεωρίες συνεργατικής, κοινωνικής και εμπειρικής μάθησης (Κουτσουράκης και Παναγιωτακόπουλος, 2022). Η έρευνα των Αμοργιανιώτη και Γκιόσου (2022) παρέχει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τα περιβάλλοντα τηλεδιάσκεψης όπως οι ΟΣΣ στο ΕΑΠ για την «κοινωνική παρουσία» και την ομαδική συνοχή. Η έρευνα αποτυπώνει τη δυνατότητα συναισθηματικής έκφρασης παρούσα, αλλά υπογραμμίζει μια μέτρια ομαδική συνοχή, που υποδηλώνει ότι οι διαδικασίες συνεργασίας και η υποστήριξη μεταξύ των φοιτητών δεν ενισχύονται επαρκώς μέσω της τηλεδιάσκεψης. Σε κάθε περίπτωση όμως μπορούμε να υποστηρίξουμε πως οι ΟΣΣ ενέχουν την δική τους δυναμικότητα, ως ένα περιβάλλον που αναπτύσσονται κοινωνικές συμπεριφορές, και οικοδομούνται κοινωνικές σχέσεις, και μάλιστα με στόχο την συνεργασία. Και φαίνεται μέχρι στιγμής από επί μέρους έρευνες, πως ασκούν επιρροή στην Συναισθηματική Νοημοσύνη των συμμετεχόντων.

Σημαντική στην κατεύθυνση αυτή, είναι και η έρευνα των Πιερρή κ.α. (2021), που επισημαίνουν ότι τα συναισθηματικά εμπόδια που δημιουργούνται, όπως η βαρεμάρα, το άγχος, η πλήξη και η αβεβαιότητα, μπορούν να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα της εξ αποστάσεως μάθησης σε διαδικτυακά μαθήματα τηλεδιάσκεψης. Η βαρεμάρα έναντι του ενδιαφέροντος, ιδίως, καταναλώνει την ενέργεια των μαθητών και αποδυναμώνει την ικανότητά τους να παραμείνουν συγκεντρωμένοι, αποδοτικοί και να αφομοιώσουν τη διδακτέα ύλη. Συνολικά, φανερόνεται πως παρά τις προσπάθειες ενσωμάτωσης νέων

τεχνολογιών και διδακτικών μοντέλων, η ΕξΑΕ παραμένει ελλιπής στην αντιμετώπιση συναισθηματικών και κοινωνικών ζητημάτων, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η συνολική μαθησιακή εμπειρία. Κάθε πτυχή της ΕξΑΕ, από την κοινωνική αλληλεπίδραση και τα συναισθηματικά εμπόδια έως τον ρόλο των επιστημόνων Κ-Σ, υποδεικνύει έναν πιο σφαιρικό σχεδιασμό των εκπαιδευτικών διαδικασιών, ο οποίος να αναγνωρίζει τη σύνθετη αλληλεξάρτηση των συναισθημάτων, της γνώσης και της κοινωνικής δυναμικής στην εκπαιδευτική πραγματικότητα. Ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα που προκύπτει σε αυτό το πλαίσιο είναι ο ρόλος της Κοινωνικής Νοημοσύνης (ΚΝ), η οποία αφορά την ικανότητα κατανόησης και διαχείρισης των συναισθηματικών και κοινωνικών αναγκών των άλλων, και έχει σημαντικό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παρά την αναγνωρισμένη σημασία της, η ένταξή της στο σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα παραμένει περιορισμένη και συχνά αόρατη.

1.2 Λόγοι επιλογής του θέματος

Η επιλογή του θέματος της παρούσα διπλωματικής εργασίας σχετίζεται αρχικά με την κατεύθυνση των προπτυχιακών σπουδών της ερευνήτριας στις κοινωνικές επιστήμες. Ωστόσο μια σειρά από πολλούς παράγοντες έπαιξαν σημαντικό ρόλο για την επιλογή του θέματος της έρευνας. Συγκεκριμένα το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ΜΠΣ, όπως της ΘΕ ΕΤΑ-51 για τις θεωρίες μάθησης και τα τεχνολογικά μέσα σε συνδυασμό με το επίκαιρο και αέναο χρονικό του ερωτήματος «πως μαθαίνει ο άνθρωπος;». Και η ακαδημαϊκή πορεία, στην ΘΕ ΕΤΑ52, που συμπεριέλαβε ως θεματική την δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού υπό παιδαγωγικές προϋποθέσεις και στην ΘΕ ΕΤΑ53 που ανέδειξε τον ρόλο του Κ-Σ, τις καλές πρακτικές δημιουργίας του σχεδιασμού της ΟΣΣ, ώθησε το ερευνητικό ενδιαφέρον, ώστε να καλλιεργηθούν ερωτήματα προς μια μικρο-εκπαιδευτική και μικρο-κοινωνιολογική έρευνα στην ΕξΑΕ. Σε μια πρώτη διερεύνηση αποτυπώθηκε πως υπάρχουν συναφείς έρευνες που παρέχουν την ανάλυση του εκπαιδευτικού σχεδιασμού που ανάγονται στις θεωρίες μάθησης του εποικοδομισμού και της συνεργατικής μάθησης. Και έπειτα έρευνες όπως της Μουτσερά (2024) που παρέχουν την αποτύπωση της κοινωνιολογικής προσέγγισης της ΕξΑΕ σε ένα μακρό-επίπεδο. Έτσι ερωτήματα σε ένα μικρό-επίπεδο σχετικά με το πως μαθαίνει ο άνθρωπος παρέμειναν στο προσκήνιο της έρευνας και σε συνδιασμό με την δυναμική συμβολή των διαστάσεως της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, της αμφίδρομης επικοινωνίας και της διάδρασης στην ΕξΑΕ

επηρέασαν την πορεία της έρευνας. Παράλληλα δυναμική επιρροή άσκησε το βιβλίο των Barker και Jane (2024, σελ. 159-161) που παρουσιάζει την περίπτωση των συναισθημάτων ως πολιτιστικά κατασκευασμένα. Επομένως η παρούσα εργασία τροφοδοτήθηκε και από την άποψη πως πολλά συναισθήματα θεωρούνται κοινωνική κατασκευή, με κυριότερο το άγχος, που είναι το μείζον πρόβλημα του δυτικού κόσμου, αποτυπώνοντας προβλήματα ψυχικής υγείας και διαχείρισης των ψυχολογικών αγωνιών. Και συγκριτικά με την προβληματική των αρνητικών συναισθημάτων πλειάδα ερευνών στην ΕξΑΕ που έχουν αναδείξει την αναγκαιότητα της αυτορρύθμισης, του αυτοέλεγχου για την ανάπτυξη αυτονομίας που απαιτείται σε προγράμματα ΕξΑΕ, υπογράμμισαν την σημαντικότητα της Συναισθηματικής Νοημοσύνης των φοιτητών και των Κ-Σ. Βέβαια επίσης το ερευνητικό ενδιαφέρον σχετικά με την Συναισθηματική Νοημοσύνη είναι μεγάλο και επαρκές, οπότε η έρευνα εξελίχθηκε ως συνακόλουθο στην διερεύνηση του ρόλου της Κοινωνικής Νοημοσύνης στην τριτοβάθμια ΕξΑΕ, η οποία ειδικά στην ελληνική έρευνα και αρθρογραφία, απουσιάζει. Σημαντική συμβολή από την ελληνική αρθρογραφία αποτελεί η έρευνα των Ξαφάκος κ.α. (2019) που παρουσιάζουν την επίδρασή της ΚΝ στην αντίληψη της αυτοαποτελεσματικότητας των δασκάλων ως προς τη διδασκαλία και τη διαχείριση της τάξης.

1.3 Συμβολή στην υπάρχουσα γνώση

Η παρούσα εργασία συμβάλει στην υπάρχουσα γνώση καθώς όπως υπογραμμίζουν έρευνες όπως του Bennet (2015) δεν υπάρχουν δεδομένα στη βιβλιογραφία σχετικά με τις επιπτώσεις των σύγχρονων περιβαλλόντων ΕξΑΕ στην ΚΝ. Αντίστοιχα μια τέτοια μελέτη θα μπορούσε να προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες για το πώς μπορεί να βελτιωθεί η διαδικασία της κοινωνικής εκπαίδευσης εξ αποστάσεως και πώς μπορεί να προωθηθεί η ανάπτυξη της κοινωνικής νοημοσύνης μέσω της τεχνολογίας στην ΕξΑΕ. Καθώς και να αναδείξει ποιες συγκεκριμένες κοινωνικές, επικοινωνιακές, γλωσσικές δεξιότητες αλλά και άλλες σημαντικές υπο ψυχολογικό υπόβαθρο διαστάσεις, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται σε μοντέλα της ΚΝ, καλλιεργούνται και αξιοποιούνται στην ΕξΑΕ και εξ αποστάσεως μάθηση.

1.4 Δομή Διπλωματικής εργασίας

Η παρούσα ΔΕ εκτείνεται σε πέντε κεφάλαια και αποτελεί προϊόν συνεχών αλλαγών και βελτιώσεων. Το πρώτο κεφάλαιο εμπεριέχει την εισαγωγή που αποτελείται από την τοποθέτηση του προβλήματος, τους λόγους επιλογής του θέματος, την συμβολή στην υπάρχουσα γνώση και την δομή της διπλωματικής εργασίας. Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει το θεωρητικό πλαίσιο σχετικά με την επισκόπηση της βιβλιογραφίας, γύρω από το διερεύνηση θέμα. Και κυρίως εστιάζει στην θεωρία της ΕξΑΕ, στον ρόλο της αλληλεπίδρασης της ΕξΑΕ. Καθώς και στο θεωρητικό πλαίσιο της ΚΝ και των μοντέλων της. Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την μεθοδολογία της έρευνας. Στο παρόν κεφάλαιο αναπτύσσονται τα ερευνητικά ερωτήματα, ο σκοπός και οι στόχοι. Καθώς και η ερευνητική μέθοδος, η πρωτοτυπία της έρευνας, η διαδικασία συγκρότησης, οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων, το δείγμα της έρευνας, οι στρατηγικές διαχείρισης, η αξιοπιστία και η εγκυρότητα, τα ηθικά δεοντολογικά ζητήματα και η πιλοτική εφαρμογή. Το τέταρτο κεφάλαιο εκτείνεται στην την ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά ερευνητικό ερώτημα. Και το πέμπτο κεφάλαιο εμπεριέχει τα συμπεράσματα σε συζήτηση με την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας του δεύτερου κεφαλαίου. Καθώς και τα ευρήματα της έρευνας, τους περιορισμούς και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

2.1 Προσέγγιση της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Η ΕξΑΕ έχει εξελιχθεί δυναμικά από την εποχή του 18ου αιώνα και συνδέεται με τις τεχνολογικές αλλαγές, την ανοιχτή εκπαίδευση και την αυξανόμενη ζήτηση για ευελιξία στην εκπαίδευση. Ανάλογα από την οπτική προσέγγιση, η ΕξΑΕ ανάγεται σε μια μεθοδολογία εκπαίδευσης, σε έναν εκπαιδευτικό θεσμό, σε ένα εν εξελίξει επιστημονικό πεδίο. Η άποψη αυτή τεκμηριώνεται από το γεγονός πως δεν υπάρχει μια καθαυτή συγκεκριμένη ορολογία που να ταυτοποιεί την ΕξΑΕ. Η θεωρία της ΕξΑΕ επικεντρώθηκε στην ενίσχυση της αυτονομίας των μαθητών, προκειμένου να μάθουν πως να μαθαίνουν, με στόχο την ανάπτυξη της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης. Οι κυριότεροι υποστηρικτές αυτής της θεωρίας, όπως οι Wedemeyer (1977, 1981), Holmberg (1995), Baath (1980) και Keegan (1980), τονίζουν την ανάγκη για ευελιξία ως προς τον χρόνο και τον τόπο μάθησης, αλλά και την υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας μέσω καθοδήγησης και υποστήριξης, η οποία επέρχεται στο ρόλο του διδάσκοντα. Ο Holmberg (1981, 1989) σημείωσε επίσης τη σημασία της κατευθυνόμενης διδακτικής συζήτησης και της συναισθηματικής υποστήριξης, υπογραμμίζοντας ότι η αλληλεπίδραση και η καθοδήγηση είναι κρίσιμες για την επιτυχία της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην ΕξΑΕ. Ο Moore (1973, 2007) πρόσθεσε την ανάγκη για διάλογο και επικοινωνία, διαχωρίζοντας τη διδακτική από τη μαθησιακή συμπεριφορά, και τονίζοντας ότι ο βαθμός αυτονομίας εξαρτάται από τις ανάγκες του κάθε μαθητή, σύμφωνα με τη θεωρία της συναλλακτικής απόστασης.

Όπως υπογραμμίζει ο Λιοναράκης (2006) αν και η θεωρία της ΕξΑΕ περιλαμβάνει έναν πλουραλισμό προσεγγίσεων, εναπόκειται σε κριτήρια και συμπεριλαμβάνει σύμφωνα την προσέγγιση του Holmberg, γενικές αρχές, μέθοδοι, μέσα, και την οργάνωση. Η ποικιλία των μέσων που χρησιμοποιούνται στην ΕξΑΕ, καθώς και το εκπαιδευτικό υλικό, συμπεριλαμβανομένων των αρχών μάθησης και διδασκαλίας, ενισχύουν τη μάθηση σε εξ αποστάσεως περιβάλλοντα και ακολουθούν μια πολυμορφική εκπαίδευση με ποιοτικές προδιαγραφές (Lionarakis, 1998). Στην προσέγγιση που ενυπάρχει το εκπαιδευτικό υλικό λειτουργεί ως μοχλός της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ενώ ο διδάσκοντας αναλαμβάνει ρόλο καθοδηγητικό και υποστηρικτικό. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον ειδικά για την παρούσα έρευνα παρουσιάζει η άποψη του Λιοναράκη (2006), ο οποίος δηλώνει ότι η θεωρία της

ΕξΑΕ ως κριτική κοινωνική θεωρία δεν είναι απαλλαγμένη από κοινωνικούς, ηθικούς κανόνες και αξίες. Στην κοινωνική της ερμηνεία διαθέτει μια δυναμική, η οποία της προσδίδει έναν κοινωνικό ρόλο ως προς την εκπλήρωση των στόχων της και την αποτελεσματικότητά της, ενώ συγχρόνως ορίζει μια σειρά από κοινωνικά δρώμενα και οφείλει να απαντά στα κυριότερα ζητήματα της κοινωνίας. Χωρίς όμως η προσμέτρηση των ηθικών και κοινωνικών κανόνων και δεδομένων αξιών να προσυπογράφουν αυθαίρετες ενέργειες (σελ. 22).

2.2 Ο ρόλος της αλληλεπίδρασης στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Η διεθνής βιβλιογραφία της ΕξΑΕ αλλά και η ελληνική έρευνα και αρθρογραφία με συναφείς μελέτες περίπτωσης στο υπο διευρεύνηση περιβάλλον, αποτυπώνουν την αλληλεπίδραση, ως θεμελιώδες χαρακτηριστικό. Και ως παράγοντα μείζονος σημασίας, ως ζητούμενο, ως αναγκαιότητα, ως βέλτιστη πρακτική και δείκτη ποιότητας. Παράλληλα η μετουσίωση της έννοιας της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας σε δράσεις διδασκαλίας παρατηρείται, ήδη από τα πρώτα βήματα στην προηγούμενη όψη του ΜΠΣ, στην ΘΕ ΕΚΠ65 (Νικολάου κ.α., 2017). Η αλληλεπίδραση στο παρόν ΜΠΣ πραγματοποιείται πολυμορφικά και πολυτροπικά, σύγχρονα και ασύγχρονα, προφορικά και γραπτά, με κάθε τεχνολογικό μέσο. Αλλά και με εκπαιδευτικές στρατηγικές και τεχνικές που την ενισχύουν. Φαίνεται να ακολουθεί μια πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring) με την έννοια που αποτυπώνεται στην έρευνα της Νιάρχου (2023). Και η οποία υπογραμμίζει σημαντικούς ψυχοκοινωνικούς παράγοντες της υποστήριξης όπως η ανατροφοδότηση, η καθοδήγηση, οι συμβουλές, η παρακίνηση, η υποστήριξη, η συμβουλευτική, η ενσυναίσθηση, η φιλία, η κοινωνικοποίηση, η αποδοχή και η επιβεβαίωση (σελ. 26). Καθώς και βασικές προδιαγραφές για την δημιουργία ενός προγράμματος πολυμορφικής καθοδήγησης όπως είναι η διερεύνηση των γνώσεων, των κοινωνικών αναπαραστάσεων και του υπό ψυχολογικού υπόβαθρου ύψιστης σημασίας, ενδιαφερόντων των εκπαιδευόμενων, που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη θετικών διαθέσεων, μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας. ώστε να κατοχυρωθεί από την ομάδα η «αίσθηση του ανήκειν», πάνω στην οποία οικοδομούνται οι κοινωνικές διαδικτυακές σχέσεις, που θα παρωθήσουν την ενθάρρυνση, συνυπολογίζοντας την απαραίτητη αυτοδέσμευση (σελ. 27). Επιπρόσθετα η αμφίδρομη επικοινωνία και αλληλεπίδραση χαρακτηρίζεται, ως γέφυρα για την ολοκλήρωση του ΜΠΣ. Δομικά στοιχεία είναι η εδραίωση ενός κλίματος

αλληλοϋποστήριξης, ασφάλειας, ελεύθερης έκφρασης που συμβάλλουν σε μια διπλή κατεύθυνση. Από την μία πλευρά αναδύεται η διαχείριση της ψυχολογικής επίγνωσης ρυθμίζοντας το «κενό» ανάμεσα στον Κ-Σ και τους φοιτητές, που στοχεύει στην ολοκλήρωση του προγράμματος και μεγάλη ευθύνη στην προκειμένη φέρει ο Κ-Σ. Από την άλλη αναδύεται η συναισθηματική ευημερία και η προσωπική ενδυνάμωση και αυτογνωσία του φοιτητή (Σπυροπούλου, 2019), ως έργο συνεργασίας και συμμετοχής.

Παράλληλα μια σημαντική κατεύθυνση δίνουν οι έρευνες που εστίασαν στο ΜΠΣ και φωτίζουν διαστάσεις, παράγοντες και ικανότητες από την αλληλεπίδραση στην ΕξΑΕ. Η έρευνα για την συνεργατική μάθηση του Καρρά (2023) στο ΜΠΣ:ΕΤΑ υπογράμμισε την αλληλεξάρτηση των μελών της ομάδας στο πρόγραμμα καθώς και την ατομική συνεισφορά ως προϋπόθεση για την συνεργασία. Οι δραστηριότητες αξιολόγησης (ΔΑ) της ΟΣΣ υποστήριξε παρωθούν τον διάλογο, την αλληλεπίδραση και την συνεργασία. Με την συνεργατική μάθηση, οι εκπαιδευόμενοι βελτίωσαν μια σειρά από στοιχεία δεξιοτήτων και γνώσεων όπως ηγετικές ικανότητες, γλωσσικές ικανότητες και την ακαδημαϊκή τους απόδοση. Και ότι οι Κ-Σ προσέφεραν σαφείς οδηγίες και καθοδήγηση κατά τις ΔΑ της ΟΣΣ, παρουσιάζοντας την σημαντικότητα της σαφήνειας στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπρόσθετα ανέδειξε πως οι φοιτητές κατά την συνεργασία ενίσχυσαν την αυτοεικόνα τους και την αυτοπεποίθησή τους, αναπτύσσοντας συγχρόνως αισθήματα, ευγένειας, εμπιστοσύνης και αποδοχής της διαφορετικότητας. Ενώ συγχρόνως παρουσίασε ότι οι εκπαιδευόμενοι χρησιμοποιούν τα ΜΚΔ που υποστηρίζουν μια εποικοδομητική διαδικασία της μάθησης, διότι εκεί ενδυναμώνεται η κοινωνικοποίηση, αναπτύσσονται τα κοινωνικά δίκτυα. Και καλλιεργούνται οι δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας σε συνδυασμό με τις ψηφιακές. Αποτυπώνοντας έτσι τα ΜΚΔ ως σημαντικό πεδίο ανάπτυξης της κοινωνικοποίησης, και κατά επέκταση της ΚΝ.

Σε κοινή τροχιά η Τσαχουργιανίδου (2024) ανέδειξε πως τα ΜΚΔ συνάδουν με τις κονστρουκτιβιστικές θεωρίες μάθησης, σε συνδυασμό με ψηφιακά μέσα και εργαλεία, αποτυπώνοντας την κοινωνική εποικοδόμηση ψηφιακά. Ενώ οι Λελοβίτου και Σαμαντά (2023) υπογράμμισαν την αναγκαιότητα των ψηφιακών εργαλείων στο ΜΠΣ:ΕΤΑ, για την καλλιέργεια της άνεσης στο πλαίσιο και ενός θετικού κλίματος. Ενώ ανέδειξαν σημαντικά στοιχεία την καλλιέργεια του συνεργατικού περιβάλλοντος, την ειλικρίνεια του Κ-Σ, την κατεύθυνση των εκπαιδευτικών τεχνικών για την ανάπτυξη της ασφάλειας και της ελευθερίας, με τον διαμοιρασμό απόψεων και ιδεών χωρίς φόβο και άγχος. Η έρευνα της Τουτούνη (2023) παρουσίασε ότι οι σπουδαστές ανέφεραν ως τρόπους εμφύχωσης

την επικοινωνία με emails, με τηλεφωνικές κλήσεις και από λίγους η επικοινωνία μέσω Μέσων Κοινωνικών Δικτύων και forum. Με τα ανωτέρω ωστόσο, υπογράμμισε τη σημασία της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης μεταξύ φοιτητή και Κ-Σ, αλλά και την υποστήριξη και εμπύχωση κατά την διάρκεια της εκπαιδευτικής τους πορείας. Επιπρόσθετα ανέδειξε και την θετική και άμεση ανατροφοδότηση, ως μέσο επικοινωνίας και εμπύχωσης. Παράλληλα η Καλοπανά (2021) υποστηρίξε πως η ομότιμη ανατροφοδότηση (ΟΑ) στα ΜΚΔ αναπληρώνει την φυσική συνύπαρξη προωθώντας την αυτορρύθμιση. Αλλά και ότι ο Κ-Σ αναγνωρίστηκε ως ο καθ' ύλην αρμόδιος της ανατροφοδότησης. Τα αναλυτικά σχόλια, η λεκτική μορφή ανατροφοδότησης κατά την διάρκεια των ΟΣΣ και μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας, καθώς και η επισήμανση των λαθών κατά την παροχή ανατροφοδότησης αποτελούν σημαίνοντα στοιχεία της ένδειξης για βελτίωση της ποιότητας (Βαγγελής κ.α., 2023 σελ 121). Επιπρόσθετα η ποιότητα στην επικοινωνία κατά την αλληλεπίδραση μεταξύ Κ-Σ και φοιτητή, για την εξατομικευμένη και στοχευμένη καθοδήγηση παρουσιάζεται κρίσιμης σημασίας. Η έρευνα των Xanthoroulou και Solomou (2021) παρουσίασαν ως βασικούς παράγοντες για την ποιότητα στην επικοινωνία μεταξύ Κ-Σ και φοιτητών, το φιλικό ύφος, την ευκρίνεια και την πληρότητα μηνυμάτων από τον διδάσκοντα, την ενθάρρυνση, την κατανόηση των συναισθημάτων του φοιτητή (άγχος, πίεση, κλπ.) από τον διδάσκοντα, την ορθή χρήση λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας από τον διδάσκοντα, την επάρκεια στα διαθέσιμα εργαλεία επικοινωνίας (λειτουργικό σύστημα, τεχνολογικός εξοπλισμός, κλπ.) και τη τακτική επικοινωνία (πχ μια φορά την βδομάδα) ανάμεσα στον φοιτητή και τον διδάσκοντα βοηθά στην ανάπτυξη ποιοτικής επικοινωνία (σελ. 57). Και όπως λοιπόν αποτυπώνεται από τα προκείμενα πολλοί και σημαντικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης, οι οποίοι συνδυάζονται για να δημιουργήσουν ένα θετικό μαθησιακό περιβάλλον και φαίνεται πως μπορούν να οικοδομήσουν και να επηρεάσουν την κοινωνικοποίηση στο εξ αποστάσεως πλαίσιο.

2.3 Έρευνες Κοινωνικής Νοημοσύνης

2.3.1 Κοινωνική Νοημοσύνη και κοινωνική μάθηση

Η ΚΝ αποτελεί έναν κρίσιμο παράγοντα που επηρεάζει σημαντικά την ανθρώπινη αλληλεπίδραση, τη μάθηση και την επαγγελματική ανάπτυξη. Σύμφωνα με τους

Yalcinyigit και Aktas (2023), η ΚΝ επηρεάζει καθοριστικά ηγετικά χαρακτηριστικά, όπως η αποτελεσματική επικοινωνία και η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων. Συγχρόνως η ΚΝ συνδέεται στενά με τη μαθησιακή συμπεριφορά και την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα (Praditsang et al., 2015· Kularajasingam et al., 2022). Επιπλέον η ΚΝ ενέχει επίσης έντονα πολιτισμικές διαστάσεις. Οι Yermantaeyeva et al. (2014) επεσήμαναν ότι η ΚΝ φέρει εθνοτικά χαρακτηριστικά, τα οποία την αποτυπώνουν ως ένα εργαλείο για περαιτέρω διερεύνηση. Τονίζουν δε ότι είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας των μελλοντικών εκπαιδευτικών. Στον τομέα της διδασκαλίας, η ΚΝ συμβάλλει αποφασιστικά στην επαγγελματική επιτυχία. Έρευνες όπως ο Handa (2018) ανέδειξαν την ΚΝ ως παράγοντα που επηρεάζει την επαγγελματική πορεία. Και άλλες έρευνες όπως της Zbihlejová (2013) τόνισαν τη σημασία της για την επαγγελματική αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών, ιδιαίτερα στη διαχείριση της τάξης. Η παρούσα έρευνα συνάδει με εκείνη των Ξαφάκου κ.α. (2019), οι οποίοι ενίσχυσαν την άποψη ότι η ΚΝ συνδέεται με την αυτοαποτελεσματικότητα των δασκάλων, στο πλαίσιο της τάξης. Παράλληλα, η Safarovna (2024) τονίζει τη σημασία της ΚΝ στον ανθρωπιστικό τομέα, καθώς συμβάλλει στην πρόβλεψη και τη διαχείριση δραστηριοτήτων των παιδαγωγών και των επαγγελματιών συναφών πεδίων. Η σχέση της ΚΝ με την κοινωνική μάθηση σύμφωνα με τα ανωτέρω μπορεί να υποστηριχτεί πως σχετίζεται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό που θα διαμορφώσει και θα σχεδιάσει ένας εκπαιδευτικός, αλλά και την φιλοσοφία που θα επιλέξει να ακολουθήσει στο ερώτημα για το πως μαθαίνει ο άνθρωπος. Η ΚΝ όπως παρουσιάζεται παρακάτω μπορεί να καλλιεργηθεί μέσα από την φιλοσοφία του γνωστικού και κοινωνικό εποικοδομισμού, του δομητισμού και του κονεκτιβισμού σε περιβάλλοντα ΕξΑΕ.

Αρχικά μέσα από την θεωρία του Piaget που εστιάζει στον ρόλο της ενεργητικής συμμετοχής του μαθητή, ο οποίος αναδομεί και ερμηνεύει τη γνώση μέσω εμπειριών. Με τον γνωστικό εποικοδομισμό να επικεντρώνεται στην ατομική κατασκευή της γνώσης, η οποία είναι αποτέλεσμα της ανακάλυψης και της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον. Ο Piaget θεωρούσε τη γνώση μια δια βίου διαδικασία δόμησης, κατά την οποία τα άτομα οργανώνουν δομούν και αποδομούν τις εμπειρίες τους με βάση σχήματα και μηχανισμούς σκέψης που διαθέτουν ενώ βαθμιαία τροποποιούν και επεκτείνουν τα γνωστικά τους σχήματα (οπ. αναφ. στο Τζιμογιάνης, 2019, σελ. 233). Στην κατεύθυνση αυτή ενισχύεται

η άποψη ότι η ΚΝ καλλιεργείται και αυξάνεται με την ηλικία (Ali et al., 2019), δεδομένου ότι αυξάνονται και οι εμπειρίες μέσα από μια ενεργητική συμμετοχή.

Συγχρόνως στο έργο του ο Τζιμογιάννης (2019) όσον αφορά την θεμελιωδής θεωρία του Vygotsky για τον κοινωνικό εποικοδομισμό, δίνει έμφαση στο πώς τα άτομα διαπραγματεύονται και αναπτύσσουν νοήματα-κατανόηση της πραγματικότητας αλληλεπιδρώντας με το κοινωνικό-πολιτισμικό περιβάλλον τους. Και όπως αναφέρει σχετικά:

Οι μέθοδοι διδασκαλίας εστιάζουν στο διάλογο στην αλληλεπίδραση με άλλους στη διαπραγμάτευση ιδεών στη συνεργασία και στην από κοινού οικοδόμηση της γνώσης. Η έμφαση δίνεται στην υποβοήθηση της μάθησης (scaffolding) και όχι στην κατεύθυνση της ή στην αξιολόγηση του αποτελέσματος. Η έρευνα έχει δείξει ότι η καθοδηγούμενη και υποβοηθούμενη μάθηση ενισχύει τα μαθησιακά αποτελέσματα και προωθεί τη βαθιά και στέρεα γνώση. Σε ένα εξ αποστάσεως πλαίσιο οι σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες ενσωματώνουν δυναμικά χαρακτηριστικά και υποστηρίζουν περιβάλλοντα μάθησης που προωθούν νέες προσεγγίσεις εποικοδομητικής μάθησης. Οι εκπαιδευόμενοι εμπλέκονται σε μαθησιακές δραστηριότητες που αφορούν προβλήματα της πραγματικής ζωής, επεξεργάζονται ενεργά και δημιουργούν πληροφορίες, αλληλεπιδρούν με συναδέλφους και συνδημιουργών συμμετέχοντας δυναμικά μαθησιακά περιβάλλοντα και κοινότητες μάθησης (σελ. 234).

Σημαντική συσχέτιση με το ανωτέρω παρουσιάζουν η έρευνα του Chetri (2016) που υπογραμμίζει τη σημασία της ΚΝ ως βασικής δεξιότητας για την προσαρμογή σε κοινωνικά περιβάλλοντα, και η έρευνα της Abdurozikova (2014) που τη θεωρεί ως θεμέλιο της κοινωνικοποίησης.

Παράλληλα ο Τζιμογιάννης (2019) σημαντικές πληροφορίες δίνει και για τον Papert:

Με την έννοια του δομητισμού, επεκτείνει τον εποικοδομισμό, εστιάζοντας στην αυτονομία του μαθητή και τη δημιουργική οικοδόμηση γνώσης. Σύμφωνα με τον Papert (1980) ο δομισμός υιοθετεί τις βασικές αρχές του εποικοδομισμού, με την έννοια ότι η μάθηση συμβαίνει με την εποικοδόμηση και αναδόμηση των

γνωστικών δομών μέσω της σταδιακής εσωτερικοποίησης. Όμως, επέκτεινε περαιτέρω την έννοια της εποικοδόμησης με την εισαγωγή στη μάθηση της ιδέας των χειροπιαστών υλικών ως μέρος μιας δραστηριότητας η οποία εμπλέκει τους μαθητές σε εμπειρίες οικοδόμησης νοημάτων μέσω της δημιουργίας προϊόντων και τεχνουργημάτων. Ο δομητισμός σχετίζεται περισσότερο με μια φιλοσοφία «μαθαίνω πώς να μαθαίνω», καθώς δίνει μεγάλη σημασία στη μάθηση μέσω της υλοποίησης μικρών ή μεγάλων έργων, πραγμάτων, ή τεχνουργημάτων. Ενώ ο κλασικός εποικοδομισμός ορίζει τη μάθηση ως την εσωτερική οικοδόμηση των γνωστικών δομών στο μυαλό του μαθητή, ο δομητισμός θεωρεί ότι ο καλύτερος τρόπος για να αναπτυχθεί η ανάπτυξη των δομών αυτών είναι η δημιουργία και η συν δημιουργία από τους μαθητές ενός απτού και διαμοιραζόμενο έργου (σελ 235).

Και όπως έχει υποστηριχτεί η ενεργητική μάθηση μέσα από συνεργατικές διαδικασίες καλλιεργεί την ΚΝ (Yousif et al. 2024), που με έναν δημιουργικό τρόπο κατά την χρήση ψηφιακών εργαλείων δύναται να αναπτυχθεί στην ΕξΑΕ. Το γεγονός αυτό φαίνεται να παίρνει μορφή για την ψηφιακή εκπαίδευση μέσα από την θεωρία του κονεκτιβισμού.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Siemens (2005) στον πυρήνα της θεωρίας του κονεκτιβισμού βρίσκονται 2 βασικές ιδέες: α) η γνώση είναι κατανοημένη σε διασυνδεδεμένα δίκτυα και β) η μάθηση βασίζεται στην ικανότητα κάθε ατόμου για διασύνδεση, δηλαδή να αναζητά να εντοπίζει και να αξιολογεί, να συμμετέχει ενεργά και να δημιουργεί σε συγκεκριμένα δίκτυα γνώσης (οπ. αναφ. στο Τζιμογιάνης, 2019, σελ. 255). Δυναμική στην έρευνα για την θεωρία του κονεκτιβισμού παρπουσιάζονται και οι κοινότητες μάθησης (Νιάρη και Μαυροειδής, 2015· Νιάρη, 2023) αλλά και η ανάπτυξη δικτύων μέσα από τα ΜΚΔ (Bozkurt, 2023· Αναστασιάδης κ.α., 2017· Αργυροπούλου, 2017). Σημαντική κατεύθυνση για την ΚΝ και την κοινωνική μάθηση παρέχουν έρευνες όπως ο Raziq (2023), ο οποίος ανέλυσε τη σχέση μεταξύ ΚΝ και της χρήσης κοινωνικών μέσων, αναδεικνύοντας την επίδρασή της στη διαχείριση και την ποιότητα των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων.

Στην πράξη όπως έχει αποτυπωθεί και σε σχετικές έρευνες, η κοινωνική μάθηση υλοποιείται μέσα από συνεργατικές προσεγγίσεις, όπως η επίλυση προβλημάτων, οι

μελέτες περίπτωσης, τα παιχνίδια ρόλων και οι δραστηριότητες σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Το μαθησιακό περιβάλλον ενσωματώνει τόσο τα ψηφιακά μέσα όσο και τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, παρέχοντας ευκαιρίες για υποστήριξη, καθοδήγηση και αναστοχασμό. Ιδιαίτερα τα ψηφιακά εργαλεία στην ΕξΑΕ συνεισφέρουν στην αυτόνομη και εξατομικευμένη εξ αποστάσεως μάθηση, σε μαθησιακές εμπειρίες και συμβάλουν στις καλύτερες μαθησιακές επιδόσεις και την ολοκλήρωση των σπουδών (Lionarakis et al., 2018) Η ΚΝ και η κοινωνική μάθηση έχουν ιδιαίτερα στενή σύνδεση, καθώς ως στοιχεία φαίνεται να αλληλοσυμπληρώνονται και συνδυαστικά να ενισχύουν την επικοινωνία, τη συνεργασία και τη κατανόηση σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Ενώ συγχρόνως η καλλιέργεια της ΚΝ μέσα από σύγχρονες παιδαγωγικές πρακτικές μπορεί να προσφέρει ισχυρά εφόδια για προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη.

2.3.2 Θεωρία της Κοινωνικής Νοημοσύνης

Στην διεθνή βιβλιογραφία παρουσιάζεται πως δεν υπάρχει ένα κοινός αποδεκτός ορισμός της ΚΝ. Πολλοί θεωρητικοί αντιπροσωπεύοντας διαφορετικές επιστήμες, όπως η ψυχολογία, η κοινωνιολογία, η βιολογία και η νευροεπιστήμη προσπάθησαν να πλαισιώσουν τον όρο της ΚΝ. Οι πρώτες θεωρίες, όρισαν την ΚΝ ως μια εφαρμογή της γενικής νοημοσύνης σε κοινωνικές καταστάσεις, την έβλεπαν με άλλα λόγια ως μια κατά βάση γνωστική ικανότητα (Goleman, 2006, σελ. 419). Οι Kihlstrom και Cantor (2000) σχετικά με την θεωρία της ΚΝ παρουσιάζουν στο έργο τους, πως:

Ο αρχικός όρος χρησιμοποιήθηκε από τους Dewey (1909) και Lull (1911) αλλά η σύγχρονη ορολογία της εμφανίζεται από τον Thorndike (1920) για να περιγράψει την ικανότητα κατανόησης και διαχείρισης ανδρών και γυναικών, αγοριών και κοριτσιών - να ενεργούν με σύνεση στις ανθρώπινες σχέσεις. Ο Thorndike την διέκρινε από τη «μηχανική» και τη «αφηρημένη» νοημοσύνη, υποστηρίζοντας ότι αφορά την ικανότητα κατανόησης των συναισθημάτων και των κινήτρων των άλλων αλλά και την αποτελεσματική συμμετοχή σε κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Οι Moss και Hunt όρισαν την ΚΝ ως την «ικανότητα να τα πηγαίνεις καλά με τους άλλους». Ο Vernon (1933) παρείχε τον ευρύτερο ορισμό ως «ικανότητα, τα πάω καλά με τους ανθρώπους γενικά, κοινωνική τεχνική ή ευκολία στην κοινωνία, γνώση κοινωνικών θεμάτων, ευαισθησία σε ερεθίσματα από άλλα μέλη μιας ομάδας, καθώς και γνώση για προσωρινές διαθέσεις ή τα υποκείμενα

χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των ξένων». Κατά την διάρκεια του 1950 ο Wechsler είχε ήδη απαρνηθεί την διακριτή διάσταση της ΚΝ, περιγράφοντάς την ως γενική ικανότητα προσαρμογής σε κοινωνικές καταστάσεις (σελ. 564).

Στο εξής σημαντική και σε μεγάλο βαθμό αποδεκτή θεωρήθηκε η συμβολή του Gardner (1983). Στο έργο του *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, ο Gardner εισήγαγε τη θεωρία της Πολλαπλής Νοημοσύνης, όπου περιγράφει 8 διαφορετικούς τύπους νοημοσύνης: την γλωσσική, την λογικομαθηματική (σε συνδυασμό οι πρώτες δύο αναφέρονται και ως ακαδημαϊκή ή λόγια νοημοσύνη), την μουσική, την σωματοκινηστική, την χωρική, την διαπροσωπική, την ενδοπροσωπική και την φυσιογνωστική (αργότερα προστέθηκε και η υπαρξιακή ως τον ένατο τύπο νοημοσύνης). Η διαπροσωπική νοημοσύνη (interpersonal intelligence) αποτέλεσε μια διάσταση που συνδέεται με την κατανόηση και τη διαχείριση των σχέσεων. Σύμφωνα με τους Davaei και Gunkel (2024), ο Gardner όρισε την διαπροσωπική νοημοσύνη ως την ικανότητα κατανόησης των προθέσεων, των κινήτρων και των επιθυμιών άλλων ανθρώπων και κατά συνέπεια της αποτελεσματικής συνεργασίας μαζί τους. Και την διαχώρισε από την ενδοπροσωπική νοημοσύνη, που είναι η ικανότητα να κατανοεί κανείς τα συναισθήματά του, τις ιδέες, τα κίνητρα και τον αυτο-προβληματισμό και να χρησιμοποιεί αυτές τις πληροφορίες αποτελεσματικά στη ρύθμιση της ζωής του. Λίγο αργότερα από τον Gardner, ο Goleman (1995) ανέπτυξε την έννοια της Συναισθηματικής Νοημοσύνης (Emotional Intelligence), η οποία περιλάμβανε κοινωνικές δεξιότητες, όπως η ενσυναίσθηση, η επιρροή και η διαχείριση συγκρούσεων. Η ΚΝ θεωρήθηκε υποσύνολο ή παρακλάδι της Συναισθηματικής Νοημοσύνης και συχνά διερευνάται ως εννιαία «Κοινωνική και Συναισθηματική Νοημοσύνη». Και σύμφωνα με την οποία αναπτύσσονται και επιμέρους μοντέλα όπως το μοντέλο ικανοτήτων του Goleman (1995), του Bar-On (1997) και των Mayer και Salovey (1997). Βέβαια ο Goleman (2006) υποστηρίζει πως όταν βάζουμε μαζί την ΚΝ και την Συναισθηματική Νοημοσύνη, αναπτύσσουμε μυωπία που αφήνει το «κοινωνικό» μέρος εκτός νοημοσύνης (σελ. 117). Έτσι για την ΚΝ πιο ξεκάθαρο φαίνεται να διαμορφώνεται το πεδίο μετά από το 2000, κυρίως από την συμβολή Goleman (2006) στο βιβλίο του «*Social Intelligence: The New Science of Human Relationships*». Ο Goleman ξεχώρισε την ΚΝ από τη Συναισθηματική Νοημοσύνη, δίνοντας έμφαση στην κοινωνική αλληλεπίδραση και τη νευροβιολογική βάση της και ανέδειξε το έργο της κοινωνικής νευροεπιστήμης, σε συσχέτιση με τις υποδείξεις της τότε κοινωνικής ψυχολογίας. Ο όρος της ΚΝ επεκτάθηκε ώστε να

μπορέσουμε να αντιληφθούμε την ανθρώπινη ικανότητα για τις κοινωνικές σχέσεις κατά την αλληλεπίδραση. Ο Goleman όρισε τα συστατικά της ΚΝ σε δυο ευρείες κατηγορίες «την κοινωνική επίγνωση, δηλαδή αυτό που διαισθανόμαστε για τους άλλους, και την κοινωνική άνεση- ευχέρεια αυτό που κάνουμε στην συνέχεια» (σελ.117).

Ταυτόχρονα το βιβλίο του Albrecht (2006) «Social Intelligence: The New Science of Success» συνέδεσε την ενδοπροσωπική διάσταση με την Συναισθηματική Νοημοσύνη πλαισιώνοντας και ορίζοντας την ΚΝ ως διαπροσωπική διάσταση, με ένα σύνολο κοινωνικών δεξιοτήτων και τόνισε τον συνδυασμό της ενδοπροσωπικής και διαπροσωπικής νοημοσύνης, ως δείκτη για την επιτυχία. Ο Albrecht υποστήριξε στον πρόλογο του βιβλίου του ότι η ΚΝ είναι συνδυασμός μιας βασικής κατανόησης των ανθρώπων, ένα είδος στρατηγικής κοινωνικής επίγνωσης και ένα σύνολο δεξιοτήτων για επιτυχημένη αλληλεπίδραση. Μια απλή περιγραφή της ΚΝ είναι: η ικανότητα να τα πηγαίνετε καλά με τους άλλους και να τους κάνετε να συνεργαστούν μαζί σας.» (XIII)

Όσον αφορά την Ελληνική βιβλιογραφία και αρθρογραφία στο θεωρητικό υπόβαθρο της ΚΝ, φανερώνεται ελλιπής. Σημαντικές πληροφορίες δίνουν οι Γαλατερού και Αντωνίου (2015) σχετικά με τα μοντέλα του Goleman (2006) και Albrecht (2006) οι οποίοι μέσα από μία συσχέτιση των δύο μοντέλων αναφέρουν: η ΚΝ είναι ένα ανεξάρτητο είδος νοημοσύνης και σχετίζεται τόσο με την κατανόηση του εαυτού μας, όσο και των άλλων μέσω λεκτικών και μη λεκτικών οδών επικοινωνίας. Το κοινωνικά ευφυές άτομο κατορθώνει να «διαβάσει» τις επιθυμίες, τις επιδιώξεις και τα συναισθήματα του άλλου, με σκοπό να προσαρμοστεί στο κοινωνικό του περιβάλλον και τελικά να επιτύχει μια γόνιμη επικοινωνία και συνεργασία με τους άλλους. Σημαντική για τον σκοπό αυτό κρίνεται η κοινωνική γνώση, οι πληροφορίες για τους κοινωνικούς κανόνες και τις κοινωνικές νόρμες, που αποτελούν εφόδιο για τις κοινωνικές συναναστροφές. Συνιστά μια πολυδιάστατη έννοια με ιδιότητες που αφορούν τόσο την παρατηρήσιμη συμπεριφορά όσο και τις μη-παρατηρήσιμες εγκεφαλικές διεργασίες. (σελ. 325) Αλλά και η έρευνα των Ξαφάκος κ.α. (2019) υπογράμμισε για την ΚΝ πως:

Άνθρωποι με ΚΝ έχουν πλήρη επίγνωση του εαυτού τους και κατανοούν το περιβάλλον τους. Αυτό τους επιτρέπει να ελέγχουν τα συναισθήματά τους και να λαμβάνουν αποφάσεις, για να πετύχουν τους στόχους που έχουν θέσει στη ζωή τους. Με άλλα λόγια, το μοντέλο της κοινωνικής νοημοσύνης αφορά μία στοχευμένη συμπεριφορά, η οποία συνίσταται σε σκόπιμα μέτρα που λαμβάνονται μετά την αξιολόγηση του περιβάλλοντος, των ευκαιριών, των κινδύνων και των

στόχων που έχουν τεθεί. Στην πραγματικότητα, το μοντέλο κοινωνικής νοημοσύνης βοηθάει στη δημιουργία μιας αίσθησης ταυτότητας για το άτομο, ενισχύει τις ενδοπροσωπικές και διαπροσωπικές δεξιότητες και επικεντρώνεται στη σκέψη και στην απορρέουσα συμπεριφορά μέσα στα κοινωνικά πλαίσια (σελ. 8).

2.3.3 Τα μοντέλα της Κοινωνικής Νοημοσύνης του Goleman (2006) και του Albrecht (2006)

Το 2006 αναπτύσσονται δύο διακριτά για την ΚΝ μοντέλα, εκκείνο του Goleman (2006) και του Albrecht (2006). Το μοντέλο ΚΝ του Goleman αναφέρεται σε δύο τομείς στενά συνδεδεμένους μεταξύ τους όπως αποτυπώνεται με ακρίβεια στον πίνακά 1, την κοινωνική επίγνωση ή κοινωνική συνείδηση και τη κοινωνική ευχέρεια - άνεση και συμπεριλαμβάνει τις συγκεκριμένες πτυχές όπως περιγράφονται παρακάτω.

Πίνακας 1- 1- Το μοντέλο του Goleman (2006, σελ. 117)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΓΝΩΣΗ	
Πρωτογενής Ενσυναίσθηση:	Το συμπάσχειν, την ανάγνωση μη λεκτικών συναισθηματικών σημάτων.
Εναρμόνιση:	Την ακρόαση με πλήρη δεκτικότητα, τον συντονισμό με τον άλλον.
Ενσυναισθηματική Ακρίβεια:	Την κατανόηση των σκέψεων, των συναισθημάτων και των προθέσεων του άλλου.
Κοινωνική Γνώση:	Την γνώση του πως λειτουργεί ο κοινωνικός κόσμος.
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΧΕΡΕΙΑ	
Συγχρονισμός:	Την ομαλή αλληλεπίδραση σε μη λεκτικό επίπεδο.
Αυτοπαρουσίαση:	Την αποτελεσματική παρουσίαση του εαυτού.
Επιρροή:	Τη διαμόρφωση της έκβασης μιας κοινωνικής αλληλεπίδρασης.
Ενδιαφέρον:	Την έγνοια για τις ανάγκες των άλλων και την ανάλογη δράση.

Παράλληλα το μοντέλο του Albrecht (2006) το S.P.A.C.E., όπως αποτυπώνεται και περιγράφεται στον πίνακα 2.

Πίνακας 1- 2- Το μοντέλο SPACE του Albrecht (2006, σελ. 29-30)

S.P.A.C.E	Διάσταση Δεξιότητας	Περιλαμβάνει
Situational Awareness	Επίγνωση/ Συνειδητοποίηση της Κατάστασης	Μπορούμε να σκεφτούμε αυτή τη διάσταση ως ένα είδος «κοινωνικού ραντάρ», ή την ικανότητα να διαβάζουμε καταστάσεις και να ερμηνεύουμε τις συμπεριφορές των

		ανθρώπων σε αυτές τις καταστάσεις, από την άποψη των δυνατοτήτων τους, τις προθέσεις, τις συναισθηματικές καταστάσεις και την τάση της αλληλεπίδρασης
Presence	Παρουσία	Συχνά αναφέρεται ως "ρουλεμάν", η παρουσία ενσωματώνει μια σειρά λεκτικών και μη λεκτικών μοτίβων, την εμφάνιση κάποιου. Η στάση του σώματος, η ποιότητα της φωνής, οι λεπτές κινήσεις – μια ολόκληρη συλλογή σημάτων που οι άλλοι επεξεργάζονται σε μια αξιολογική εντύπωση ενός ατόμου.
Authenticity	Αυθεντικότητα	Τα κοινωνικά ραντάρ των άλλων ανθρώπων λαμβάνουν διάφορα σήματα από τη συμπεριφορά μας που τους οδηγούν να μας κρίνουν ως ειλικρινείς, ανοιχτούς, ηθικούς, αξιόπιστους και καλοπροαίρετους - ή μη αυθεντικούς.
Clarity	Σαφήνεια	Η ικανότητά μας να εξηγούμε τον εαυτό μας, να διαφωτίζουμε ιδέες, να διαβιβάζουμε δεδομένα με σαφήνεια και ακρίβεια και να αρθρώνουμε τις απόψεις μας και τις προτεινόμενες πορείες δράσης, μας επιτρέπει να κάνουμε τους άλλους να συνεργαστούν μαζί μας.
Empathy	Ενσυναίσθηση	Πηγαίνοντας κάπως πέρα από τη συμβατική χροιά της ενσυναίσθησης, ως το να έχεις ένα συναίσθημα για κάποιον άλλο ή να συμπάσχεις μαζί του, ορίζουμε την ενσυναίσθηση ως ένα κοινό συναίσθημα μεταξύ δύο ανθρώπων. Σε αυτή τη χροιά θα θεωρήσουμε την ενσυναίσθηση μια κατάσταση σύνδεσης με ένα άλλο άτομο, η οποία δημιουργεί τη βάση για θετική αλληλεπίδραση και συνεργασία

2.3.4 Η αντιστοιχία της Κοινωνικής και της Συναισθηματικής Νοημοσύνης του Goleman

Επιπρόσθετα ο Goleman (2006) αντιστοιχίζει τις ικανότητες της Κοινωνικής Νοημοσύνης στο μοντέλο της Συναισθηματικής Νοημοσύνης, την οποία ανέπτυξε ήδη από το 1995 και η οποία βρίσκεται μέχρι και σήμερα στο προσκήνιο της έρευνας. Η κοινωνική επίγνωση αντιστοιχίζεται, όπως αποτυπώνεται στο παρακάτω πίνακα, με την αυτοεπίγνωση. Ενώ η κοινωνική ευχέρεια με την αυτοδιαχείριση (Goleman 2006, σελ. 417). Σημαντική για την ηθική ανάπτυξη κρίνεται η επιρροή της θετικής αυτοεκτίμησης, κυρίως στις προβλέψεις

των μαθησιακών αποτελεσμάτων ενός μαθητή, που αποτελεί τα μελλοντικά κίνητρα των πράξεων του και τα οποία επηρεάζονται από την αυτό-αποτελεσματικότητα του. Υψηλής σπουδαιότητας για την αυτό-αποτελεσματικότητα κρίνεται ο αυτοέλεγχος και η αυτορρύθμιση, τα οποία αποτελούν δείκτη της κοινωνικής και συναισθηματικής ωριμότητας του (Δημητριάδου, 2016, σελ 367-368). Σημαντική επίσης κρίνεται και η διδασκαλία που στοχεύει στην συλλογική αυτόεκτίμηση, καθώς και στην αυταξία σε συνδυασμό με την κατανόηση της ετερότητας μεταξύ μας, που έχει στόχο την συνδημιουργία και ένα κλίμα αλληλεγγύης (σελ.369). Για να αντιληφθεί κανείς την πορεία της επιρροής της ΚΝ κρίνεται σκόπιμο να παρατηρήσει την αντιστιχία των επιμέρους ικανοτήτων στον Πίνακα 1-3.

Πίνακας 1- 3-Η αντιστοιχία των ικανοτήτων της Κοινωνικής Νοημοσύνης στο μοντέλο της Συναισθηματικής Νοημοσύνης του Goleman (Goleman 2006, σελ. 417)

Συναισθηματική Νοημοσύνη	Κοινωνική Νοημοσύνη
Αυτοεπίγνωση	Κοινωνική Επίγνωση
	Πρωτογενής Ενσυναίσθηση
	Ενσυναισθηματική Ακρίβεια
	Προσεκτική Ακρόαση
	Κοινωνική Νόηση
Αυτοδιαχείριση	Κοινωνική Ευχέρεια (ή διαχείριση σχέσεων)
	Συγχρονισμός
	Αυτοπαρουσία
	Επιρροή
	Ενδιαφέρον

2.3.5 Η ενσυναίσθηση στην σύγχρονη θεωρία της Κοινωνικής Νοημοσύνης

Μια βασική διάσταση και στα δύο μοντέλα και ιδιαίτερα δημοφιλής τα τελευταία χρόνια σε διαθεματικό επίπεδο, αναδύεται η ενσυναίσθηση. Οι Γαλατερού και Αντωνίου (2015) υπογραμμίζουν, πως η ενσυναίσθηση στον Albrecht (2006), δεν περιλαμβάνει μόνο την ταύτιση και την αποδοχή του Άλλου, αλλά κυρίως την μεταξύ αίσθηση σύνδεσης, που οδηγεί σε αρμονική αλληλεπίδραση και θετική συνεργασία. Παρουσιάζουν πως:

ο Albrecht προτείνει ένα χρυσό κανόνα: «να συμπεριφέρεσαι στους άλλους, όπως αυτοί θα επιθυμούσαν να τους συμπεριφερθείς». Επιπλέον σημειώνουν τις τρεις αρετές (Three A's) που προτείνει και τις οποίες κρίνει ότι διευκολύνουν σημαντικά την οικοδόμηση ενός υψηλού επιπέδου ενσυναίσθησης. Η πρώτη, η επισταμένη

ακρόαση (Attentiveness), αφορά στην εστίαση του ενδιαφέροντος μας στον ομιλητή τόσο μέσω μη λεκτικών σημάτων, δηλαδή κατάλληλη στάση του σώματος, θετικές εκφράσεις προσώπου και χειρονομίες, όσο και μέσω λεκτικών, παραδείγματος χάριν η ανταπόκρισή μας στο ύφος του συνομιλητή. Επιπλέον, σημαντική θεωρείται και η αποδοχή (Appreciation) των πολιτικών, θρησκευτικών πεποιθήσεων και της κουλτούρας του άλλου, η οποία είναι ενδεικτική του σεβασμού μας προς αυτόν και επιτρέπει την ενσυναίσθηση ακόμα και όταν δεν ενστερνιζόμαστε κοινές ιδέες. Τέλος η επιβεβαίωση (Affirmation), η οποία εμπίπτει στις βασικές ανάγκες του ανθρώπου και δηλώνει την ανάγκη για εκδήλωση του ενδιαφέροντος και της αναγνώρισης της αξίας μας από τον άλλο (σελ. 325).

Αντίστοιχα στο μοντέλο του Goleman για την ΚΝ, η οποία εκπορεύεται από τις κοινωνικές νευροεπιστήμες, δύο κατά αναλογία πτυχές που αναφέρονται στην ενσυναίσθηση, είναι η πρωτογενής ενσυναίσθηση και η ενσυναισθηματική ακρίβεια:

Η Πρωτογενής Ενσυναίσθηση (Primal Empathy) αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου, να αναγνωρίζει τα συναισθήματα του άλλου, τα οποία υποδηλώνονται με μη λεκτικές οδούς. Η ενσυναίσθηση αυτή λαμβάνει χώρα άμεσα και με αυτόματο τρόπο, το άτομο δε σταματά να στέλνει μη λεκτικά σήματα, ακόμα και αν προσπαθεί να αποκρύψει τα συναισθήματά του, ενώ η ανάγνωσή τους από τον άλλο γίνεται ενστικτωδώς. Επίσης σημαντική πτυχή θεωρείται η ενσυναισθηματική ακρίβεια (Empathic Accuracy) που σχετίζεται άμεσα με την πρωτογενή ενσυναίσθηση και αφορά όχι μόνο στην αναγνώριση των μη λεκτικών ενδείξεων, αλλά και στη βαθύτερη κατανόηση των συναισθημάτων και του τρόπου σκέψης του άλλου (σελ. 323-324).

Όπως αποτυπώνεται από τα δύο μοντέλα της ΚΝ, οι κοινωνικές δεξιότητες εμπλέκονται με τα συναισθήματα μέσω της ενσυναίσθησης. Το ίδιο θα παρατηρούσαμε αν εξετάζαμε και τα μοντέλα της Συναισθηματικής Νοημοσύνης ή της Συναισθηματικής και Κοινωνικής Νοημοσύνης.

2.4 Κοινωνική Νοημοσύνη και τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η ΕξΑΕ έχει αναδειχθεί ως ένα από τα πιο σημαντικά εκπαιδευτικά μοντέλα της σύγχρονης εποχής, με τη συνεχή ανάπτυξη των τεχνολογιών να καθιστά δυνατή τη μάθηση ανεξαρτήτως γεωγραφικών περιορισμών. Τα τελευταία χρόνια με την εξέλιξη της

τεχνολογίας και την υιοθέτηση των ψηφιακών μέσων από την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και την αναγκαιότητα της ΕξΑΕ στην περίοδο του covid-19, παρατηρείται μια στροφή του ερευνητικού ενδιαφέροντος της διεθνούς βιβλιογραφίας προς την ΚΝ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η ΚΝ που περιλαμβάνει δεξιότητες όπως η ενσυναίσθηση, την προσαρμογή στις κοινωνικές καταστάσεις και την διαχείριση διαπροσωπικών σχέσεων, αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η δε αξιολόγηση της κοινωνικής νοημοσύνης παραμένει ένα κρίσιμο ζήτημα στην εκπαιδευτική έρευνα. Η έρευνα των Habib et al. (2013) αναπτύσσει και επικυρώνει μια κλίμακα κοινωνικής νοημοσύνης για φοιτητές πανεπιστημίου, προσδιορίζοντας πέντε χαρακτηριστικά της ΚΝ: κοινωνική χειραγώγηση, κοινωνική διευκόλυνση, κοινωνική ενσυναίσθηση, εξωστρέφεια και κοινωνική προσαρμοστικότητα. Επιπρόσθετα η ΚΝ αποτελεί κρίσιμη παράμετρο στην αλληλεπίδραση των μαθητών και εκπαιδευτικών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχει διερευνηθεί σχετικά με το φύλο (Malik et al., 2018· Saxena και Jain, 2013), την ηλικία (Ali et al., 2019) την ακαδημαϊκή επίδοση, η οποία παρουσιάζεται πως δεν είναι συσχετισμένη με την ΚΝ (Ganaie και Mudasir, 2015). Αλλά και σε συσχέτιση με την αυξανόμενη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ως αναγκαιότητα σε κάθε πτυχή της διοίκησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Jacob, 2015). Η μελέτη των Rahim et al. (2018) συνέβαλε στην κατανόηση των σχέσεων, της επίγνωσης της κατάστασης, της ανταπόκρισης στην κατάσταση, της γνωστικής ενσυναίσθησης, των κοινωνικών δεξιοτήτων και της επίλυσης προβλημάτων των μελών ΔΕΠ ενός πανεπιστημίου της Αμερικής. Η μελέτη των Mali et al. (2015) σε πανεπιστήμιο της νότιας Ταϊλάνδης παρουσίασε σημαντική συσχέτιση με τη μαθησιακή συμπεριφορά, εκτός από την κοινωνική γνώση, την αυτοπαρουσίαση, την επιρροή και το ενδιαφέρον.

Σε κοινή κατεύθυνση οι Gündüzalp και Göktas (2024) υπογράμμισαν ότι οι μέθοδοι διδασκαλίας που εφαρμόζονται στα μαθήματα επηρέασαν θετικά την ΚΝ των μαθητών, τη μεταγνωστική δεξιότητα σκέψης και τα ακαδημαϊκά επιτεύγματα. Μελέτες όπως των Kularajasingam et al. (2022) απέδωσαν ότι η ΚΝ έχει σημαντική θετική επιρροή στη διδασκαλία και την απόδοση της μάθησης. Αντίστοιχα, οι Yousif et al. (2024) αναφέρουν ότι οι στρατηγικές ενεργούς μάθησης συνεισφέρουν στη βελτίωση της κοινωνικής νοημοσύνης μέσω της συνεργασίας και της αλληλεπίδρασης. Η ΚΝ συνδέεται στενά με θετικά συναισθήματα αισιοδοξίας και ευημερίας και την ικανοποίηση της ζωής των φοιτητών (Rezaei και Khosroshahi, 2018) και διευκολύνει τη διαχείριση συναισθημάτων,

αλλά και τη συνεργασία και την ομαδική εργασία. Η ΚΝ και η Συναισθηματική Νοημοσύνη παρουσιάζουν μια αιτιακή σχέση ή αλληλεξάρτηση, όπως κατέδειξε ο Trevino (2014) στην έρευνα του σε επαγγελματίες πληροφορικής, καθώς όπως δηλώνει όταν η ΚΝ μειώθηκε, το ίδιο μειώθηκε και η Συναισθηματική Νοημοσύνη.

Επιβεβαίωση της έρευνας του Trevino (2014) αποτελεί η πειραματική έρευνα της ΚΝ των Zautra et al. (2015) από το πρόγραμμα σπουδών που εφάρμοσαν σε μια πειραματική ομάδα φοιτητών και δείχνει την ΚΝ ως μέσο, για την αύξηση της προθυμίας να λάβουν την προοπτική των άλλων και να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητά τους, για την έναρξη και τη διατήρηση θετικών κοινωνικών διασυνδέσεων. Μάλιστα ανέφεραν μεγαλύτερη αυτοαποτελεσματικότητα σε κοινωνικές καταστάσεις παρά ελέγχους.

Όλες οι ανωτέρω έρευνες εκτός το γεγονός ότι διερευνούν μεμονομένα την ΚΝ, είναι ποσοτικές, η δε των Malik et al. (2018), χρησιμοποιεί την κλίμακα ΚΝ Tromso (TSIS), ενώ οι Yousif et al., (2024) πραγματοποίησαν πειραματική έρευνα. Σε πολλές από τις έρευνες επισημαίνεται η ανάγκη για ποιοτική έρευνα για μια εις βάθος κατανόηση.

2.5 Κοινωνική Νοημοσύνη και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Επιπλέον ιδιαίτερα σημαντική για την παρούσα εργασία είναι οι σχετικές μελέτες της ΚΝ με την ΕξΑΕ. Η διεθνής βιβλιογραφία δεν είναι ιδιαίτερα εκτενής, ωστόσο μελέτες όπως αυτή του Bennet (2015) συγκρίνουν την ΚΝ σε φοιτητές που συμμετέχουν σε παραδοσιακά και εξ αποστάσεως προγράμματα, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η δεύτερη ομάδα μπορεί να παρουσιάσει χαμηλότερα επίπεδα αλληλεπίδρασης, αλλά με τη σωστή εκπαίδευση, αυτά τα επίπεδα μπορούν να βελτιωθούν. Παράλληλα φαίνεται πως η ΚΝ σε περιβάλλοντα ΕξΑΕ συμπεριλαμβάνει την προβληματική των παιδιών ειδικής αγωγής. Καθώς όπως σημειώνουν οι Starynska et al. (2023), η ΚΝ παίζει σημαντικό ρόλο στην προσαρμογή φοιτητών με ειδικές ανάγκες στις απαιτήσεις της ΕξΑΕ, ειδικά σε περιόδους κρίσης όπως η πανδημία COVID-19. Η προσαρμοστικότητα αυτή συνδέεται με τη δυνατότητα δημιουργίας κοινωνικών δεσμών και την ανάπτυξη μιας θετικής ψυχολογικής κατάστασης. Η μελέτη των Meyer και Jones (2012) αποκαλύπτει ότι οι φοιτητές ΕξΑΕ βιώνουν την ΚΝ και συναισθήματα, όπως το γέλιο, κυρίως μέσα σε διαδικτυακά μαθήματα. Η ΚΝ ενισχύεται μέσω της αυτοέκφρασης και της φροντίδας για τους άλλους, ενώ περιορίζεται σε σχέση με άλλες διαδικτυακές δραστηριότητες που δεν

σχετίζονται με το μάθημα. Και αναδεικνύει την ανάγκη για στρατηγικές ενίσχυσης των κοινωνικών δεξιοτήτων στην ΕξΑΕ. Ο Savci et al. (2022) μελετάει τη συσχέτιση της αντιληπτής κοινωνικότητας και της ΚΝ, με τη μοναξιά στη διαδικτυακή μάθηση μεταξύ φοιτητών νοσηλευτικής και υποστηρίζει πως άτομα με χαμηλά επίπεδα κοινωνικοποίησης στο διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης και με χαμηλή ΚΝ διατρέχουν τον κίνδυνο της μοναξιάς.

3 Μεθοδολογία Έρευνας

3.1 Ερευνητική μέθοδος

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί μια ποιοτική έρευνα, που έχει ως στόχο να συλλεχθούν, να αναλυθούν και να ερμηνευθούν αφηγηματικά και οπτικά δεδομένα για την κατανόηση του ρόλου της κοινωνικής νοημοσύνης μέσα από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις των συμμετεχόντων στην ΕξΑΕ. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα ΔΕ είναι η μελέτη περίπτωσης (ΜΠ), ως μια ποιοτική ερευνητική προσέγγιση. Η ΜΠ κρίθηκε κατάλληλη, διότι εξυπηρετεί τα ερευνητικά ερωτήματα, εφόσον απαντά με περιγραφικά και επεξηγηματικά δεδομένα. Καθώς πρόκειται για «μια αφηγηματική καταγραφή που παρέχει στον ερευνητή (και στον αναγνώστη της μελέτης περίπτωσης) τις νέες γνώσεις σχετικά με τον τρόπο που είναι τα πράγματα και τα είδη των σχέσεων που υπάρχουν μεταξύ των συμμετεχόντων στη μελέτη.» (Mills et al., 2017, σελ. 470) Όπως και άλλοι ποιοτικοί ερευνητές, ο ερευνητής ΜΠ συλλέγει περιγραφικές αφηγήσεις και εποπτικά δεδομένα για να απαντήσει σε ερωτήσεις «πως» και «γιατί» (Mills et al., 2017, σελ. 475). Το οριοθετημένο σύστημα που ενέχει ως χαρακτηριστικό η έρευνα ΜΠ, θεωρήθηκε η ειδοποιός διαφορά και ιδιαίτερα βοηθητικό για να καθοριστεί ένα δημόσιο πανεπιστήμιο με οριοθετημένο κανονιστικό και νομοθετικό πλαίσιο στην ΕξΑΕ, με παιδαγωγικές μεθόδους και καλές πρακτικές που στηρίζονται στην θεωρία της ΕξΑΕ και των αρχών εκπαίδευσης ενηλίκων. Καθώς όπως επισημαίνουν οι Mills et al., (2017) ο όρος ΜΠ δεν χρησιμοποιείται μόνο για την ερμηνευτική προσέγγιση αλλά και για το προϊόν της έρευνας ΜΠ (σελ. 470). υποβοήθησε στην οριοθέτηση της μονάδας μελέτης που θα διερευνηθεί. Η «επιστημολογία του συγκεκριμένου», μας βοηθά να μαθαίνουμε από μία μόνο περίπτωση κατά πόσο μοιάζει ή διαφέρει από άλλες περιπτώσεις. Γεγονός που μοιάζει να υπόσχεται πως θα διαφωτιστούν πτυχές της ΕξΑΕ, ιδιαίτερα αν αναλογιστούμε την ετερότητα σε τάσεις, πεποιθήσεις και πρακτικές που ακολουθεί η ΕξΑΕ σε ελληνικά ΜΠΣ. Η παρούσα έρευνα αναπτύσσεται ως μια κοινωνιολογική έρευνα ΜΠ που αφενός εξυπηρετεί τον σκοπό, που είναι να περιγραφεί ο ρόλος της κοινωνικής νοημοσύνης μέσα από τις αλληλεπιδράσεις των συμμετεχόντων στο ΜΠΣ. Και συμβάλει με νέα γνώση σε κοινωνιολογικό και συνάμα εκπαιδευτικό επίπεδο. Δεδομένου πως επί της προειρημένης έννοιας δεν έχουν εκπονηθεί έρευνες στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Αφετέρου συμβάλει στην κατανόηση της κοινωνιολογικής

σκοπιάς του αναγνώστη για την ΕξΑΕ, διότι στοχεύει να διαφωτίσει τη θεωρία και τα μοντέλα της κοινωνικής νοημοσύνης και κατά επέκταση τις αλληλεπιδράσεις και την κοινωνικοποίηση συμβάλλοντας στην υπάρχουσα θεωρία της ΕξΑΕ που έρχεται σε συνάρτηση με το συγκεκριμένο πλαίσιο σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του ΕΑΠ.

3.2 Ερευνητικά ερωτήματα και σκοπός της έρευνας

Παρακάτω παρουσιάζονται τα Ερευνητικά ερωτήματα της παρούσα ποιοτικής έρευνας:

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες συγκεκριμένες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης καλλιεργούνται από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των Καθηγητών- Συμβούλων και των φοιτητών/τριών στο ΜΠΣ:ΕΤΑ;

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες συγκεκριμένες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης αξιοποιούν στο πλαίσιο της τηλε-ΟΣΣ οι Καθηγητές-Σύμβουλοι και οι φοιτητές/τριες; Και με ποιον τρόπο;

3^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πως οι αλληλεπιδράσεις συμβάλλουν στην ποιότητα των σπουδών του ΜΠΣ:ΕΤΑ;

Σκοπός

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνήσει τον ρόλο της Κοινωνικής Νοημοσύνης, μέσα από τις αλληλεπιδράσεις των Κ-Σ και των φοιτητών/τριών των ΘΕ ΕΤΑ52, ΕΤΑ61, ΕΤΑ62 και ΕΤΑ63 που συμμετέχουν στο ΜΠΣ Εκπαίδευση & Τεχνολογίες σε συστήματα εξ αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης-Επιστήμες της Αγωγής (ΕΤΑ).

Επιμέρους Στόχοι

1. Να αναλύσει την κοινωνική διάσταση της ΕξΑΕ και να συνδέσει τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις με τις εκπαιδευτικές διαδικασίες στο συγκεκριμένο πλαίσιο του ΕΑΠ.
2. Να εξετάσει τις αλληλεπιδράσεις και την κοινωνικοποίηση των συμμετεχόντων σε ΟΣΣ, προσδιορίζοντας παράγοντες επιρροής της ΚΝ.

3. Να αναδείξει τη σημασία της ΚΝ μέσα από αλληλεπιδραστικές εκπαιδευτικές τεχνικές, εστιάζοντας στον τρόπο που οι κοινωνικές δυναμικές επηρεάζουν την εκπαιδευτική διαδικασία και την μαθησιακή εμπειρία των φοιτητών στο παρόν πλαίσιο.
4. Να αποτυπώσει τους τρόπους που ενδυναμώνουν την ποιοτική διάσταση της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης στο ΜΠΣ.
5. Να ενισχύσει την κατανόηση του αναγνώστη για τον ρόλο της ΚΝ στην ΕξΑΕ.
6. Να αναδείξει την συσχέτιση της ΚΝ με την ποιότητα, μέσα από τις αλληλεπιδράσεις στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ.

3.3 Πρωτοτυπία της έρευνας

Όσον αφορά την πρωτοτυπία της έρευνας, τεκμηριώνεται στο γεγονός ότι στην διεθνή έρευνα υπάρχουν λίγες έρευνες σε εξ αποστάσεως περιβάλλοντα μάθησης τα τελευταία χρόνια. Ενώ στην ελληνική βιβλιογραφία και αθρογραφία για την ΚΝ αποτυπώνεται η έρευνα των Ξαφάκος κ.α. (2019) και των Γαλατερού και Αντωνίου (2015). Ενώ η διερεύνηση μεμονωμένα της ΚΝ και της ΕξΑΕ απουσιάζει παντελώς από την ελληνική βιβλιογραφία και αρθρογραφία.

3.4 Διαδικασία συγκρότησης έρευνας

Σε ένα πρώτο στάδιο, δομήθηκε ένα ερωτηματολόγιο που περιλαμβάνει τα δημογραφικά στοιχεία. Στο πλαίσιο μιας επικουρικά ημι-δομημένης συνέντευξης προκειμένου να προκαθοριστεί η συνέπεια προς τα ερευνητικά ερωτήματα, όπου δημιουργήθηκαν κατευθυντήριες ερωτήσεις. Το ερωτηματολόγιο δομήθηκε με κεντρικές πτυχές της ΚΝ και σημαντικές διαστάσεις της, οι οποίες θεωρήθηκε πως μπορούν να αποδώσουν ευρήματα για το εξ αποστάσεως πλαίσιο.

Συγκριμένα το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε τρεις επιμέρους άξονες, ο πρώτος εστίασε στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα και εμπεριείχε την διερεύνηση της κοινωνικής ευχέρειας, της ενσυναίσθησης, της αυτογνωσίας και της επιχειρηματολογίας και σαφήνειας. Ο δεύτερος άξονας στοχευόμενος στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα περιέλαβε συγκεκριμένες πτυχές και διαστάσεις που αξιοποιούνται στο περιβάλλον της ΟΣΣ, όπως η αυτοπαρουσίαση, η κοινωνική ευχέρεια στην ΟΣΣ, τα λεκτικά και μη λεκτικά σήματα, με την προοπτική να μας επιδείξουν την παρουσία στην ΟΣΣ, αλλά και την συναισθηματική

ακρίβεια. Καθώς και την επιμέρους διερεύνηση ενεργής κάμερας, στοχευμένα για τα μη λεκτικά σήματα, ώστε να διερευνήσουμε την πρωτογενή ενσυναίσθηση, αλλά και το ενδιαφέρον, από το οποίο αναμέναμε και την επιρροή στην ΟΣΣ. Τέλος ο τρίτος άξονας ανταποκρινόμενος στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα, εστίασε στον τρόπο που ενισχύονται οι αλληλεπιδράσεις εξ αποστάσεως στο ΜΠΣ, στην επιρροή των αλληλεπιδράσεων στην μαθησιακή διαδικασία, και σε τρόπους που οι αλληλεπιδράσεις υπογραμμίζουν την ποιότητα των σπουδών.

Εν συνεχεία, τέθηκε σε πιλοτική εφαρμογή για να καθοριστεί το χρονικό περιθώριο και η αξιολόγηση του περιεχομένου των ερωτήσεων. Η ανωτέρω επιλογή διενεργήθηκε με στόχο να δημιουργηθεί ένας ευέλικτος ποιοτικός σχεδιασμός, που θα υποβοηθήσει στην ανάπτυξη της ελεύθερης έκφρασης και συναισθημάτων των πληροφορητών, με τρόπο που να προάγει την οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων. Παράλληλα οργανώθηκε η καταγραφή και η συγκέντρωση στοιχείων από ΟΣΣ των ΘΕ ΕΤΑ 52, ΕΤΑ61, ΕΤΑ62 και ΕΤΑ63 μέσα από ένα πρωτόκολλο που ταξινομεί τις ακουστικές και οπτικές παρατηρήσεις.

3.5 Δειγματοληψία /Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων

Η δειγματοληψία είναι η διαδικασία επιλογής ενός αριθμού ατόμων για μια μελέτη, με τέτοιο τρόπο ώστε τα άτομα αυτά να αντιπροσωπεύουν την μεγαλύτερη ομάδα από την οποία έχουν επιλεγεί (Mills et al., 2017, σελ. 157). Στην ποιοτική δειγματοληψία συγκεκριμένα είναι η διαδικασία επιλογής ενός μικρού αριθμού ατόμων (δηλαδή βασικών πληροφορητών) που θα συνεισφέρουν στην κατανόηση του υπό μελέτη φαινομένου από τον ερευνητή (σελ. 158). Στην έρευνα ΜΠ η πιο κοινή μορφή δειγματοληψίας είναι η δειγματοληψία σκοπιμότητας «βασισμένη στην υπόθεση ότι ο ερευνητής θέλει να ανακαλύψει, να καταλάβει και να αποκτήσει γνώσεις, και, συνεπώς, πρέπει να επιλέξει ένα δείγμα από το οποίο μπορεί να μάθει περισσότερα». (Mills et al., 2017, σελ. 474) Με βάση τα ανωτέρω η τεχνική της έρευνας έγινε με την δειγματοληψία σκοπιμότητας. Δεδομένου πως η έρευνα εστιάζει στην διερεύνηση της ΚΝ μέσα από την διάδραση, την επικοινωνία και τη κοινωνική ευχέρεια, για τον λόγο αυτό επιλέχθηκε συγκεκριμένα ως μέθοδος δειγματοληψίας, εκείνη της χιονοστιβάδας. Αν και λαμβάνεται υπόψη πως ένας καλός πληροφορητής οφείλει έχει καλλιεργημένες τις επικοινωνιακές και κοινωνικές ικανότητες, ώστε να συμβάλει στην ανάπτυξη του διαλόγου στο πλαίσιο των

συνεντεύξεων (Mills et al., 2017). Το μοναδικό κριτήριο για την συμμετοχή αποτέλεσε η παρακολούθηση σε ΟΣΣ. Η πρόσβαση προς δύο διαφορετικές ομάδες συμμετεχόντων σε μια χρονικά επιβαρυνόμενη περίοδο εργασιών μείωσε την ανταπόκριση για την συμμετοχή στην έρευνα. Επομένως οι Κ-Σ πρότειναν συνάδερφο Κ-Σ αλλά και οι φοιτητές άλλους συμφοιτητές.

3.6 Συμμετέχοντες - Δείγμα

Ανεξάρτητα από την τεχνική που θα χρησιμοποιηθεί, τα βήματα στην δειγματοληψία περιλαμβάνουν τον εντοπισμό του πληθυσμού, τον καθορισμό του απαιτούμενου μεγέθους δείγματος και την επιλογή του δείγματος (Mills et al., 2017 σελ. 157). Στην έρευνα μας ο πληθυσμός αποτελείται από τις φοιτήτριες και τους φοιτητές του ΜΠΣ: Εκπαίδευση & Τεχνολογίες σε συστήματα εξ αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης Επιστήμες της Αγωγής (ΕΤΑ) του ΕΑΠ. Συγκεκριμένα ο πληθυσμός στόχος οριοθετείται στους Κ-Σ και τους/τις φοιτητές/τριες των Θεματικών Ενοτήτων (ΘΕ) ΕΤΑ61, ΕΤΑ62 και ΕΤΑ63, καθώς θεωρείται πως η εμπειρία βρίσκεται σε φάση ωρίμανσης και είναι πιο πλούσια σε πληροφορίες. Γεγονός που εκμαιεύει εμπιστευτική εγκυρότητα και θα αποφέρει ευρήματα στο υπό διερεύνηση θέμα. Συγχρόνως η συγκεκριμένη διαδικασία διαλογής των τελευταίων ΘΕ μαζί με την τεχνική δειγματοληψίας συμβάλουν στην βιωσιμότητα της περίπτωσης, για να αποφευχθούν προβλήματα, όπως η αποχώρηση συμμετεχόντων.

Τα εργαλεία για την συλλογή ποιοτικών δεδομένων αποτελούν συνδυασμό μεθόδων. Η συλλογή των πληροφοριών πραγματοποιήθηκε με τη συνέντευξη που έχει στόχο τις περιγραφικές αφηγήσεις και της επιτόπιας παρατήρησης σε ΟΣΣ, δηλαδή σε εποπτικά δεδομένα και συγκεκριμένα με τη μη συμμετοχική παρατήρηση. Η επιτόπια παρατήρηση έλαβε χώρα σε τέσσερις ΟΣΣ, των ΘΕ ΕΤΑ52, ΕΤΑ61, ΕΤΑ62 και ΕΤΑ63. Η προσθήκη της ΕΤΑ52 κρίθηκε σημαντική, δεδομένης της προσβασιμότητας και λόγω των αναφορών από συμμετέχοντες, ως την μόνη ΘΕ που αξιοποίησαν ομαδοσυνεργατική εργασία αξιολόγησης. Η μη συμμετοχική παρατήρηση θεωρήθηκε η καλύτερη επιλογή. Αν και η ερευνήτρια κατέχει εμπειρία στο πεδίο διερεύνησης, στόχος ήταν να μην υπάρξει συναισθηματική εμπλοκή με τους συμμετέχοντες. Αλλά να καταγραφούν επιμέρους πληροφορίες για συγκεκριμένες πτυχές της κοινωνικής νοημοσύνης όπως το ενδιαφέρον, η αυτοπαρουσίαση, ο συγχρονισμός, η επιρροή που σχετίζονται με την κοινωνική ευχέρεια στο εξ αποστάσεως περιβάλλον. Κύριο μέλημα ήταν να καταγραφούν κυρίως

περιγραφικά αλλά και αναστοχαστικά, όσες περισσότερες πληροφορίες στις σημειώσεις πεδίου, και πάντα με την έγνοια της αξιοπιστίας.

3.7 Στρατηγικές Διαχείρισης και Ανάλυσης Δεδομένων

Παράλληλα εξέχουσας σημασίας, παρουσιάστηκε η πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές της ποιοτικής έρευνας σχετικά με την «έλλειψη συμφωνημένων προσεγγίσεων για την ανάλυση ποιοτικών δεδομένων.» (Mills et al., 2017, σελ. 493) Στην παρούσα έρευνα για να διασφαλιστεί ένας αξιόπιστος τρόπος μεταφοράς για την σύνθεση των δεδομένων ανάγεται μια περιγραφική αξιολόγηση, με συνδυασμό στρατηγικών ανάλυσης. Αρχικά στην περίπτωση των σημειώσεων του πεδίου σε ΟΣΣ, διενεργήθηκε άμεση συγγραφική ανάλυση των δεδομένων και ταξινόμηση μέσα από κωδικοποίηση σε δομικές και λειτουργικές κατηγορίες. Αντίστοιχα στις ημί-δομημένες συνεντεύξεις από τα κατά λέξη γραπτά δεδομένα, κρατήθηκαν σημειώσεις και επισημάνθηκαν τα στοιχεία που δίνουν απάντηση στα ερωτήματα. Συγχρόνως τηρήθηκαν αντίγραφα ασφαλείας, έγινε ψηφιοποίηση και δημιουργήθηκαν αρχεία οργάνωσης σε ξεχωριστούς φακέλους στον υπολογιστή. Και ακολούθησε ο έλεγχος και στα δύο εργαλεία σχετικά με την πληρότητα των δεδομένων, η οργανωτική επανεξέταση, η κωδικοποίηση αντιστοιχιών-μοτίβων, η εννοιολογική χαρτογράφηση και η σύγκριση μεταξύ των δεδομένων από τα εργαλεία της έρευνας. Παράλληλα η ανάγνωση, η περιγραφή και η ταξινόμηση, αποδείχθηκε μια συχνά επαναλαμβανόμενη διαδικασία, όπως και ο διαρκής αναστοχασμός καθόλη την εκπόνηση της ΔΕ, προσανατολισμένα στα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας αλλά και στις ίδιες τις τεχνικές για την ανάλυση. Με στόχο την αξιοπιστία και την έμπιστη καταγραφή των αποτελεσμάτων της ανάλυσης. Σε τελικό στάδιο έγινε συσχέτιση της ανάλυσης των δεδομένων που απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα με την βιβλιογραφική επισκόπηση.

3.8 Αξιοπιστία και Εγκυρότητα της Έρευνας

Όπως πηγάζει από τα ανωτέρω, όπου περιγράφονται επιμέρους στρατηγικές στο περιεχόμενο και στην δειγματοληψία, μείζον ζήτημα σε κάθε στάδιο της διπλωματικής εργασίας, είναι η εξασφάλιση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας. Στην ποιοτική έρευνα η εγκυρότητα ανταποκρίνεται στα ποιοτικά δεδομένα ως προς την μέτρηση του βαθμού ακρίβειας, και η αξιοπιστία ως προς τον βαθμό μέτρησης της συνέπειας αυτού του οποίου μετράμε (Mills et al., 2017, σελ. 421). Σχετικά με την εγκυρότητα στην παρούσα έρευνα

τηρούνται τα κριτήρια του Maxwell (1912 όπ. αναφ. στο Mills et al., 2017) για την περιγραφική εγκυρότητα ως προς την ακρίβεια των γεγονότων, την ερμηνευτική εγκυρότητα ως προς την υπαγωγή της οπτικής των συμμετεχόντων, την θεωρητική εγκυρότητα της έρευνας μας που βρίσκεται σε διάλογο με την ευρύτερη θεωρία και την εγκυρότητα αξιολόγησης προς την συλλογή των δεδομένων, παραμερίζοντας προκαταλήψεις και προσωπική κριτική ή αξιολόγηση των δεδομένων. Παράλληλα για την εξασφάλιση της αξιοπιστίας ακολουθούνται τα κριτήρια του Guba (1981, όπ. αναφ. στο Mills et al., 2017) σχετικά με την πιστότητα λαμβάνοντας υπόψη πολυπλοκότητες της έρευνας, την μεταδοτικότητα που βρίσκεται σε συνάρτηση με το πλαίσιο, την φερεγγυότητα και την επιβεβαιωσιμότητα. Έγινε προσπάθεια για μια πλήρως αντικειμενική μεταφορά των δεδομένων από τους συμμετέχοντες, συνεχείς κατά επανάληψη έλεγχος για να συμπεριληφθούν όλες οι απόψεις, όπως οι ίδιες δηλώνονται. Και επιβεβαίωση των ευρημάτων από τους ίδιους του συμμετέχοντες, ως προς την επιβεβαιωσιμότητα όσων καταγράφηκαν. Επίσης ως προς την επιτόπια παρατήρηση στις ΟΣΣ στάλθηκαν οι σημειώσεις πεδίου στους Κ-Σ των συγκεκριμένων ΘΕ που έλαβε χώρα η έρευνα για επισήμανση πιθανών άστοχων ή κατανόησης λάθος σημείων από την ερευνήτρια.

Όπως και άλλοι ερευνητές ποιοτικής έρευνας, οι ερευνητές ΜΠ έχουν επίγνωση της ανάγκης για τριγωνοποίηση των δεδομένων τους με την χρήση πολλαπλών πηγών δεδομένων (Mills et al., 2017 σελ. 475). Όσον αφορά την τριγωνοποίηση, στην παρούσα έρευνα, εφαρμόζεται κυρίως από την συλλογή των δεδομένων με δύο μεθόδους, μέσα από τις ημί-δομημένες συνεντεύξεις σε δύο ομάδες εστίασης και με την επιτόπια παρατήρηση σε ΟΣΣ. Ενώ ταυτόχρονα ακολουθούνται οι στρατηγικές του Wolcott (1994, όπ. αναφ. στο Mills et al., 2017), κατά την πρακτική της έρευνας, ώστε να διασφαλίζεται ο επαγγελματικός, δεοντολογικός και αντικειμενικός χαρακτήρας της ερευνήτριας σε συνδυασμό με την διακριτικότητα.

3.9 Ηθικά Δεοντολογικά Ζητήματα και Προσωπικά Δεδομένα

Προτεραιότητα των ηθικών κανόνων της παρούσας διπλωματικής εργασίας, είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη που διασφαλίζεται με την εξασφάλιση της ιδιωτικότητας των προσωπικών δεδομένων, η οποία περιορίζεται στις ανάγκες της έρευνας. Οι

συμμετέχοντες είναι ενήμεροι, περί μη δημοσίευσης των προσωπικών στοιχείων και των ατομικών δεδομένων, για την συγκατάθεση τους ως προαπαιτούμενο για να εκκινήσει η διαδικασία όπου κριθεί αναγκαίο, για τη διασφάλιση στο έπακρο της καταγραφής ορθολογικών και αντικειμενικών δεδομένων, όπως μεταφερθούν και με σεβασμό προς τους ίδιους. Σε κάθε περίπτωση τα υποκείμενα ενημερώθηκαν εγγράφως για την δέσμευση από την πλευρά της ερευνήτριας, πως δεν θα υποστούν οποιαδήποτε ηθική, πνευματική ή σωματική επίπτωση. Αντίθετα υπολογίζονται με συνέπεια ισότιμα τα δικαιώματά τους και εκτιμάται η εθελοντική συνεργασία τους.

3.10 Περιορισμοί της Έρευνας

Η προβληματική της γενίκευσης των αποτελεσμάτων πρέπει να συνυπολογίζεται σε κάθε προσέγγιση. Η δύναμη της ποιοτικής έρευνας έγκειται στην σχετικότητα των ευρημάτων σε συνάρτηση με τον ερευνητή ή με τους ανθρώπους της έρευνας (Mills et al., 2017, σελ. 421). Επομένως η γενικευσιμότητα περιορίζεται εσωτερικά στην κοινότητα που διερευνάται στο ΜΠΣ ως ΜΠ. Δεδομένου του μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος και των διαφορετικών μεθοδολογιών και προσεγγίσεων της ΕξΑΕ και την ετερότητα στην παροχή υποστήριξης εξ αποστάσεων πανεπιστημίων. Επιπρόσθετα τα συμπεράσματα δεν προτείνεται να γενικευθούν καθώς η ΚΝ συνδέεται στενά με την πρόκληση προσωπικών, κοινωνικών και εθνικών προβλημάτων και η ενδό-προσωπική και η διαπροσωπική νοημοσύνη επηρεάζονται ξεχωριστά σε κάθε περιβάλλον (Chetri, 2016).

Επιπρόσθετα τα ευρήματα της έρευνας σχετικά με τις υπό-διερεύνηση πτυχές αναδεικνύουν σημαντικούς παράγοντες καλλιέργειας και αξιοποίησης τους. Ωστόσο πολλοί παράγοντες δεν ήταν εύκολο να παρατηρηθούν, διότι πολλές διαστάσεις της ανταποκρίνονται ενδοπροσωπικά και φέρουν ψυχολογικό υπόβαθρο. Επίσης είναι σημαντικό να καταγραφεί, πως η παρούσα ποιοτική έρευνα εξετάζει την ΚΝ ως οριζόντια δεξιότητα και φέρει την κατανόηση της καλλιέργειας και της αξιοποίησης των συγκεκριμένων πτυχών στο ΜΠΣ. Ωστόσο ο βαθμός που καλλιεργείται διακριτά η κάθε ικανότητα δεν είναι προσεγγίσιμος, οι πτυχές και οι διαστάσεις παρουσιάζονται ως σημαντικές ενδείξεις που περιγράφουν μικρο-εκπαιδευτικά τον ρόλο της ΚΝ στο ΜΠΣ. Ωστόσο χρειάζεται μεγαλύτερος πληθυσμός για να δηλωθούν επαρκώς οι τάσεις που απορρέουν σχετικά με τον ρόλο της ΚΝ, προσδίδοντας μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα.

3.11 Πιλοτική εφαρμογή

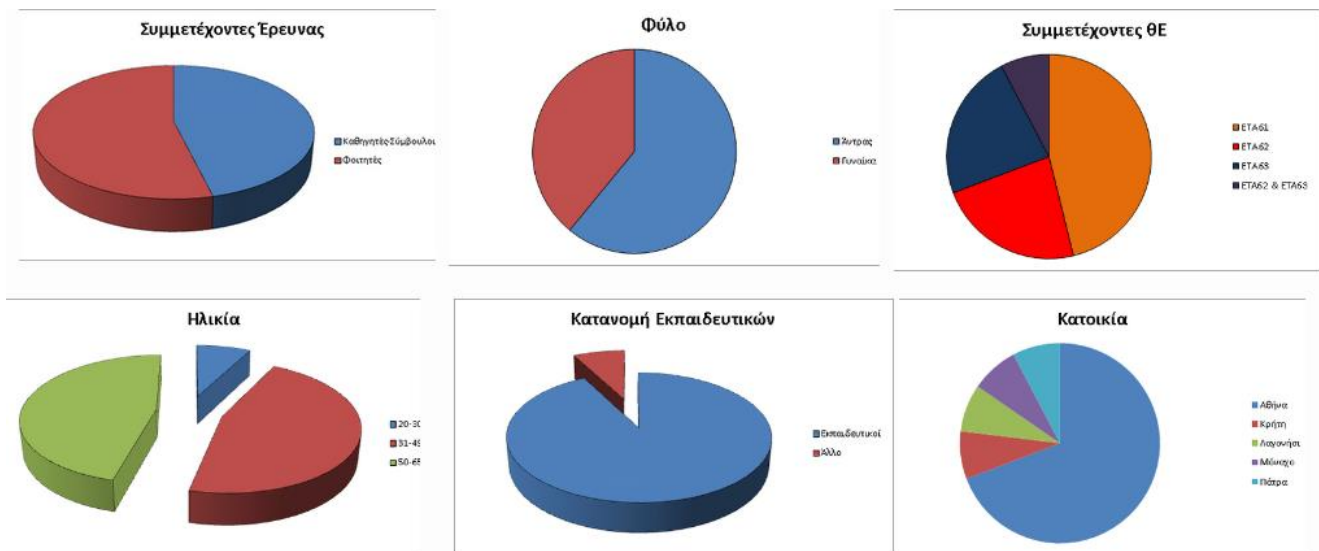
Η πιλοτική εφαρμογή των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε από 2 έως 20 Μαΐου λόγω της μεσολάβησης των ημερών του Πάσχα, με τις συνεντεύξεις να λαμβάνουν χώρα Μεγάλη Πέμπτη 2 Μαΐου και Μεγάλη Παρασκευή 3 Μαΐου. Όσον αφορά τα αποτελέσματα της πιλοτικής εφαρμογής παρατηρήθηκε, πως κατά την έναρξη της συνέντευξης χρειάζεται χρόνος για επεξεργασία των ερωτημάτων. Αναδείχθηκε πως το ερωτηματολόγιο ξεκινάει με ερωτήσεις εμβάθυνσης επάνω στις αλληλεπιδράσεις. Και προτείνεται να αλλάξει η σειρά των ερωτημάτων ή να συμπληρωθεί νέο εισαγωγικό ερώτημα όπως: Πως αναπτύσσεται/ονται η/οι αλληλεπίδραση/αλληλεπιδράσεις στο ΠΜΣ; Ο στόχος είναι να διευκολυνθούν οι εκπαιδευόμενοι για να εστιάσουν με ευκολία και να μπορέσουν να αναπτύξουν μια κατάλληλη συλλογιστική πορεία για την αξιοποίηση ή την καλλιέργεια των συγκεκριμένων ικανοτήτων/ πτυχών. Ένα κριτήριο που αναδείχθηκε και κρίνεται απαραίτητο να ενταχθεί για να συμμετέχει ένα υποκείμενο στην παρούσα έρευνα, είναι να έχει συμμετέχει σε τηλε-ΟΣΣ του ΠΜΣ (ειδιάλλως δεν δύναται να απαντήσει σε μεγάλο μέρος του ερωτηματολογίου). Επιπρόσθετα η πιλοτική εφαρμογή ανέδειξε, πως οι εκπαιδευόμενοι είναι κυρίως εργαζόμενοι σε φορείς της εκπαίδευσης (δάσκαλοι, νηπιαγωγοί, εκπαιδευτές ενηλίκων) και δεδομένου πως οι μισοί συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις θα είναι Κ-Σ, διασφαλίζεται πως τα δεδομένα μας προέρχονται από υποκείμενα που είναι ενήλικες χειραφετημένοι και πιο συγκεκριμένα κατά πλειοψηφία ενήλικες εκπαιδευτικοί και εκπαιδευόμενοι, γεγονός που διασφαλίζει την ακρίβεια και την φερεγγυότητα. Επίσης παρατηρήθηκε σε πολλά σημεία των συνεντεύξεων κορεσμός δεδομένων δηλαδή οι φοιτητές έχουν κοινές απαντήσεις στην συνέντευξη. Όσον αφορά την επιβεβαιωσιμότητα, έγινε χειρόγραφη απομαγνητοφώνηση από τις συνεντεύξεις, οι οποίες προτείνεται να ενταχθούν στην Διπλωματική εργασία, ώστε να διασφαλιστεί η αξιοπιστία ως προς την επιβεβαιωσιμότητα και την αμεροληψία καθόλη τη διάρκεια της έρευνας. Στο πλαίσιο για την διασφάλιση της εγκυρότητας δοκιμάστηκαν πολλά διαφορετικά εργαλεία για την καταγραφή των δεδομένων αλλά και διαφορετικές μέθοδοι απομαγνητοφώνησης. Οι συνεντεύξεις της πιλοτικής εφαρμογής καταγράφηκαν μέσω των εφαρμογών webex, zoom, skype. Το εργαλείο, το οποίο προτείνεται για τις συνεντεύξεις της έρευνας είναι το Webex, δεδομένου πως υπάρχει κοινή ακαδημαϊκή πρόσβαση. Επίσης όσον αφορά την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων δοκιμάστηκαν εργαλεία όπως η φωνητική πληκτρολόγηση, το «VEED.IO», το «Transkriptor», το «chatgpt», το

«Otter.ai», το «SpeechTexter», η εφαρμογή «write by voice» και η «Πες το!», από το κινητό. Επίσης έγινε προσπάθεια με την εφαρμογή «camscanner» μετατροπής, από γραπτό λόγο σε χαρτί που είχε γίνει χειρόγραφη απομαγνητοφώνηση να τροποποιηθεί σε αρχείο έγγραφο word, ώστε να ψηφιοποιηθεί. Συμπερασματικά το μόνο εργαλείο που βοήθησε συμπεριλαμβανομένου την εξοικονόμηση χρόνου ήταν η φωνητική πληκτρολόγηση στα «google docs». Ωστόσο αναδύθηκε ως ποιοτική η παραδοσιακή εφαρμογή απομαγνητοφώνησης, η οποία αν και χρονοβόρα, ακολουθήθηκε.

Επίσης παρατηρήθηκε πως κατά την έναρξη των συνεντεύξεων οι συμμετέχοντες θεωρούν, ότι δεν καλλιεργούνται κάποιες από τις πτυχές, όπως η ενσυναίσθηση και η κοινωνική ευχέρεια. Ωστόσο κατά τη διάρκεια της συνέντευξης παρουσιάζεται κατά περιπτώσεις, πως η γνώμη τους αλλάζει ή/και αναθεωρούν μέσα από τις απαντήσεις, όσο εμβαθύνουν. Αναδεικνύεται μέσα από τις απαντήσεις της πιλοτικής, πως αντιλαμβάνονται και συνειδητοποιούν την καλλιέργεια της ικανότητας όταν παρουσιάζουν και περιγράφουν το πως αξιοποιούνται οι συγκεκριμένες πτυχές στην τηλε-ΟΣΣ μέσα από την εμπειρία τους.

4 Ανάλυση Περιεχομένου

4.1 Περιγραφή του δείγματος

Εικόνα 1- 1- Γραφικές παραστάσεις δείγματος

Οι συμμετέχοντες της έρευνας, όπως παρουσιάζονται στην Εικόνα 1-1, απαρτίζονται από έξι Κ-Σ και επτά φοιτητές. Όσον αφορά το φύλο συμμετέχουν οκτώ γυναίκες και πέντε άνδρες. Οι συμμετέχοντες ανήκουν κατά το ήμισυ στην ηλικιακή ομάδα 31-49 και άνω των 50, και μια φοιτήτρια είναι κάτω από 30. Επιπρόσθετα όλοι οι συμμετέχοντες έχουν απασχοληθεί και απασχολούνται στον δημόσιο και ιδιωτικό φορέα ως εκπαιδευτικοί, εκτός από μία συμμετέχουσα. Όσον αφορά την κατοικία οκτώ συμμετέχοντες διαμένουν στην Αθήνα, ένας στην Πάτρα, ένας στην Κρήτη, ένας στο Μόναχο και ένας στο Λαγονήσι. Οι έξι συμμετέχοντες την δεδομένη στιγμή της έρευνας παρευρίσκονται στην ΘΕ ΕΤΑ61, μια φοιτήτρια στις ΘΕ ΕΤΑ62 και ΕΤΑ63. Έπειτα τρεις συμμετέχοντες είναι από την ΘΕ ενότητα ΕΤΑ62 και τρεις από την ΘΕ ΕΤΑ63.

4.2 1ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες συγκεκριμένες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης καλλιεργούνται από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των Καθηγητών- Συμβούλων και των φοιτητών/τριών στο ΜΠΣ:ΕΤΑ; Και με ποιον τρόπο;

Κοινωνική Ευχέρεια

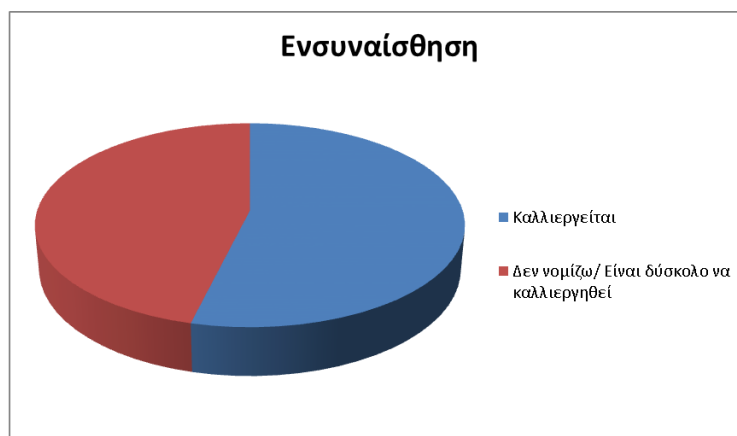

Σχήμα 1-1- Παράγοντες καλλιέργειας της κοινωνικής ευχέρειας

Η ΚΕ παρουσιάζεται από τους συμμετέχοντες της έρευνας πως είναι μια πτυχή που καλλιεργείται εν δυνάμει, καθώς θεωρείται πως υπάρχει διακύμανση της καλλιέργειας, ανάλογα με την συλλειτουργία πολλαπλών παραγόντων. Και όπως παρουσιάζεται στο Σχήμα 1-1 πολλαπλοί παράγοντες επηρεάζουν την καλλιέργεια της. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι ο ρόλος του Κ-Σ που αναδύεται από τους Κ2, Κ3, Κ4, Κ5 Κ6, Φ1, Φ3, Φ4, Φ5, Φ7. Ιδιαίτερα στο περιβάλλον της ΟΣΣ, για να ενορχηστρώσει στην ΟΣΣ, διαύλους επικοινωνίας και να προσφέρει ευκαιρίες για διάλογο, με στόχο να συνδιαμορφώσει το κλίμα της ομάδας και να επηρεάσει τις διαθέσεις της. Στην κατεύθυνση αυτή υπογραμμίζουν οι Κ1, Κ5, Κ6, Φ1, Φ2, Φ5, Φ7, συμβάλλει ο χρόνος ως προς την συχνότητα αλληλεπίδρασης των ΟΣΣ, ο χρόνος της κοινωνικοποίησης στην ΟΣΣ, και ο πιο ουσιαστικός χρόνος οικοδόμησης και συνεργασίας, ανάμεσα στους φοιτητές στα εικονικά δωμάτια, καθώς και η συχνότητα της τηλεφωνικής επικοινωνίας. Επίσης η υψηλή δυναμική της ομάδας παρουσιάζεται πως ενισχύει τη κοινωνική ευχέρεια. Και στην ενίσχυση της μπορούν να συμβάλλουν, όπως παρουσιάζουν οι συνεντευξιαζόμενοι Κ1, Κ3, Κ4, Κ5, Κ6, Φ1, Φ3, οι κατευθύνσεις των συντονιστών για την διαχείριση των ΟΣΣ και της ομάδας. όσο και στοιχεία της προσωπικότητας του ανθρώπου και η διάθεση μεμονωμένα του κάθε φοιτητή που φαίνεται να ενισχύει τις διαθέσεις της ομάδας ή αλλιώς την ομαδική δυναμική. Επιπρόσθετα την καλλιέργεια της ΚΕ επηρεάζει σύμφωνα με τους Φ2, Φ4, Φ5 και Κ5, η κριτική στον λόγο καθώς και

κοινωνικό-παιδαγωγικές αξίες, όπως η διακριτικότητα, η ευγένεια και ο σεβασμός. Παράλληλα στα ΜΚΔ και κυρίως στις άτυπες κοινότητες μάθησης που ισχυροποιούνται στο Facebook και κυρίως στο Viber και συμβάλλουν στην ΚΕ μεταξύ των φοιτητών αναφέρονται οι Κ1, Φ1, Φ2, Φ3, Φ5, Φ6, Φ7. Φαίνεται πως υπάρχει πιο συχνή αλληλεπίδραση σχετικά με τις ανάγκες των φοιτητών, ενώ κρίνεται σημαντικός ο χρόνος στις άτυπες κοινότητες, λέει ο Φ6 και σχετικά με την θεματολογία στα ΜΚΔ όπως αναφέρει «θα εξηγήσουμε, θα ρωτήσουμε κάποιες απορίες αν έχουμε μεταξύ μας, ή θα συζητήσουμε τα της εργασίας ή του project... το viber το χρησιμοποιούν συχνά, εκεί κάνουμε σχόλια του εκπαιδευτικού υλικού, των δραστηριοτήτων εργασιών και τα λεγόμενα του Κ-Σ στην ΟΣΣ». Ενώ το φόρουμ όπως επιβεβαιώνεται στην διάρκεια της έρευνας από τους συμμετέχοντες χρησιμοποιείται σε χαμηλό βαθμό σε αντίθεση με τα ΜΚΔ. Και οφείλεται όπως περιγράφουν οι Φ1, Φ3, Φ5, στην ευκολία της χρήσης, της συνήθειας, στην αμεσότητα απάντησης και ειδοποίησης, στον μη τυπικό - ακαδημαϊκό λόγο και στην ελευθερία του λόγου. Ενώ συγχρόνως σημαντική κρίνεται και η συνεισφορά της Συναισθηματικής Νοημοσύνης και των λεκτικών και μη λεκτικών εκφράσεων από τους Κ4, Φ3, Φ4, ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί κοινωνική ευχέρεια.

Ενσυναίσθηση

Εικόνα 1- 2-Γραφική παράσταση καλλιέργειας ενσυναίσθησης

Ως προς το ερώτημα με ποιον τρόπο θεωρούν οι συμμετέχοντες ότι καλλιεργείται η ενσυναίσθηση, είναι σημαντικό αρχικά να καταγραφεί, όπως παρουσιάζεται και στην Εικόνα 1-2, ότι οι Κ1, Κ5, Φ1, Φ2, Φ5, Φ6, δεν νομίζουν ότι καλλιεργείται ή πιστεύουν ότι είναι πολύ δύσκολο να καλλιεργηθεί μέσα από το εξ αποστάσεως πρόγραμμα.

Σχήμα 1- 2-Βασικοί παράγοντες καλλιέργειας της ενσυναίσθησης

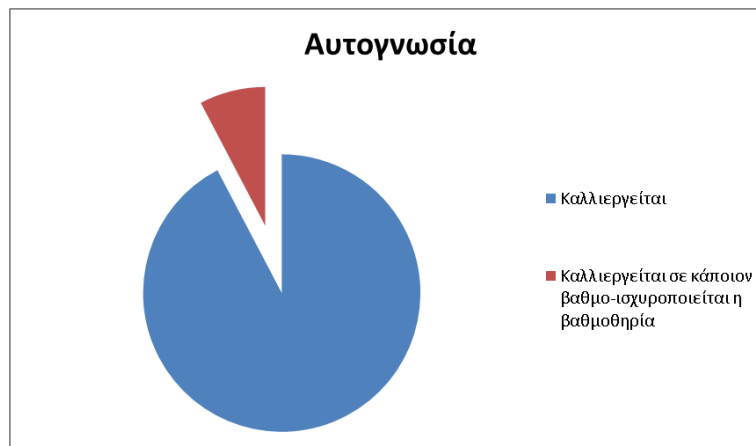
Ωστόσο αναπτύσσονται σημαντικοί παράγοντες, όπως αποτυπώνονται συνοπτικά στο Σχήμα 1-2, που επηρεάζουν την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης. Οι Κ2, Κ3, Κ4, Κ6, Φ3, Φ4, Φ7, δίνουν σημαντικές πληροφορίες και περιγραφές με πιο καταφατικό ύφος για την καλλιέργεια της στο ΜΠΣ. Η Κ6 αναφέρεται στην ενσυναίσθηση, ως προς την γνωστική καλλιέργεια του όρου μέσα από το εκπαιδευτικό υλικό, διότι όπως αναφέρει είναι παιδαγωγική η χροιά του ΜΠΣ. Επίσης οι Κ1, Κ2, Κ5, θεωρούν σημαντικές παραμέτρους την ελκυστικότητα και την ένδειξη ενσυναίσθησης του Κ-Σ, αλλά και τη ενεργή συμμετοχή από την πλευρά των φοιτητών. Η προτεραιότητα της ένδειξης για ενσυναίσθηση από τον Κ-Σ αναμένεται και από τους φοιτητές σύμφωνα με τους Φ3, Φ4, Φ7. Συνολικά οι συμμετέχοντες Κ2, Κ3, Κ4, Κ5, Φ1, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6, Φ7, θεώρησαν σημαντικό παράγοντα στο πλαίσιο του ΜΠΣ, το ανθρώπινο στοιχείο, και συγκεκριμένα τον Κ-Σ. Σε αναφορά τόσο προς τον ρόλο του, όσο προς την ίδια την προσωπικότητα του, σε κοινωνικές αξίες και ικανότητες. Η ετερότητα φανερώνεται έντονα στην φράση πολλών συμμετεχόντων «εξαρτάται από τον Κ-Σ» Το ίδιο βέβαια εξαρτάται από τον φοιτητή υπογραμμίζει η Κ1. Επιπρόσθετα ένα σημαντικό στοιχείο, που υποδεικνύεται στις συνεντεύξεις είναι οι ομαδικές δραστηριότητες στα εικονικά δωμάτια δηλώνουν οι Φ4, Φ7, που δημιουργούν οικειότητα. Διότι σημαντική για την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης στο εξ αποστάσεως περιβάλλον είναι η επαφή, η συζήτηση, ο διάλογος στις ΟΣΣ υποστηρίζουν οι Κ2, Φ2, Φ4, Φ5, Φ7. Αλλά και τα ΜΚΔ υποστηρίζουν οι Φ1, Φ3, Φ5, Φ6, οι οποίοι θεωρούν σε αντίθεση, πως οι ΟΣΣ είναι λίγες για να καλλιεργηθεί η

ενσυναίσθηση. Σε συνάρτηση βέβαια με την παραπάνω άποψη για την καλλιέργεια της στα ΜΚΔ ο Φ3 δηλώνει πως συνήθως η συμμετοχή των φοιτητών είναι μειοψηφική, έτσι η ενσυναίσθηση (αλλά και η ΚΕ ξεδιπλώνεται μεταξύ λίγων). Παράλληλα οι φοιτητές θεώρησαν ότι οι ΟΣΣ όσο και τα ΜΚΔ προάγουν την συνδημιουργία και την συνεργασία αυξάνουν την αίσθηση της ομάδας και της κοινότητας. Η υποστήριξη μεταξύ ομότιμων και η αλληλεπίδραση στις επιμέρους άτυπες ομάδες μεταξύ των Κ-Σ σύμφωνα με την Κ1 και Κ3 αλλά και αντίστοιχα των φοιτητών αναφέρεται πως συναινούν για τα ΜΚΔ.

Επιπρόσθετα για την ενσυναίσθηση αναφέρουν οι Κ2, Κ3, Κ4, υπομονή, κατανόηση, αποδοχή της ετερότητας αμφίπλευρα και από τους εκπαιδευομένους. Επίσης η Κ3 αναφέρει ότι η φύση της ΘΕ ΕΤΑ63 προωθεί τον αναστοχασμό και αυτό-αναστοχασμό, την αυτοαξιολόγηση, την έτερο-αξιολόγηση και την "καλή" ανατροφοδότηση, διότι όπως δηλώνει *«αν δεν μπορούμε στα πόδια του άλλου δεν μπορούμε να δώσουμε αποτελεσματική ανατροφοδότηση.»* Την ίδια άποψη τεκμηριώνει και η Φ1. Άρα η ανατροφοδότηση θεωρείται επίσης ένας παράγοντας ενίσχυσης της ενσυναίσθησης. Καθώς και η φύση της κάθε της ΘΕ, η οποία αποτυπώνεται στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό της.

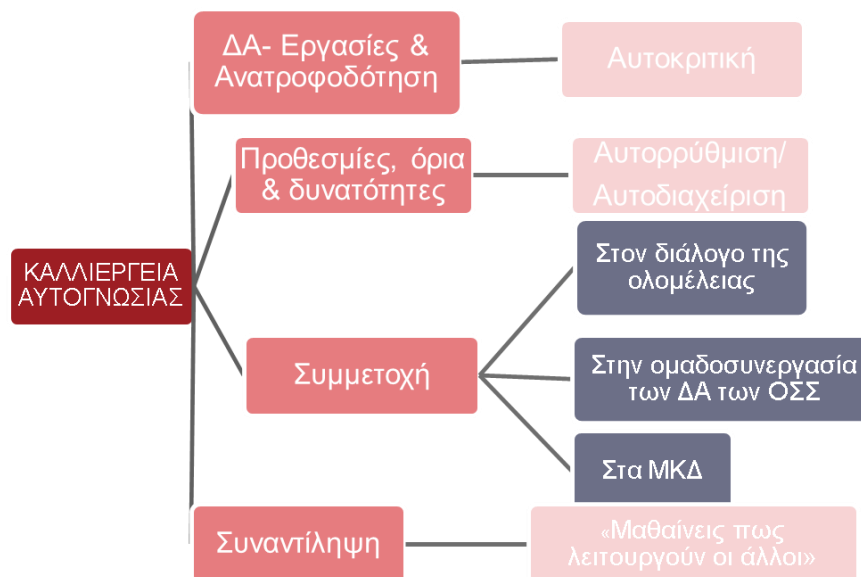
Συγχρόνως παρουσιάστηκε σε όλες τις ΟΣΣ με διάφορες μορφές η ενσυναίσθηση. Είτε ως λόγος και δραστηριότητα επί του όρου, είτε μέσω του διαλόγου σχετικά με την ψυχοσυναισθηματική κατάσταση των εκπαιδευομένων, είτε με γραπτό ερώτημα από τον Κ-Σ στο chat ή/και με ψηφιακά εργαλεία. Η ενσυναίσθηση παρατηρείται έντονα και μεταξύ των φοιτητών, οι οποίοι ανοίγουν την συζήτηση με την πορεία τους στην ΘΕ, αλλά και στην ολομέλεια, μέσα από μη λεκτικά σήματα και την ένδειξη του συμπάσχειν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα που ανέδειξε την πρωτογενή ενσυναίσθηση μια φοιτήτριας της ΕΤΑ-63 ήταν η φράση της *«Αχ! Κάτι δεν σας αρέσει, εγώ το βλέπω»*. Προσπαθώντας να κατανοήσει τις μη λεκτικές εκφράσεις της Κ-Σ.

Αυτογνωσία

Εικόνα 1- 3-Γραφική παράσταση καλλιέργειας της αυτογνωσίας

Η αυτογνωσία ως ικανότητα όπως φαίνεται στην Εικόνα 1-3 πως καλλιεργείται σύμφωνα με τους Φ1, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6, Φ7, Κ2, Κ3, Κ4, Κ5, Κ6. Η Κ1 αναφέρει πως δύναται να καλλιεργηθεί σε κάποιον βαθμό και θεωρεί πως μέχρι την τελευταία ΘΕ ενότητα ΕΤΑ63 οι φοιτητές πρέπει να έχουν αναπτύξει την αυτονομία τους, ωστόσο φαίνεται να ισχυροποιείται η βαθμοθηρία.

Σχήμα 1- 3-Βασικοί παράγοντες καλλιέργειας της αυτογνωσίας

Παράλληλα και όπως αναπτύσσεται στο Σχήμα 1-3 πολλαπλοί παράγοντες επηρεάζουν την καλλιέργεια της αυτογνωσίας στο ΜΠΣ. Τόσο η αξιολόγηση και η ανατροφοδότηση όσο και οι εργασίες είναι στοιχεία που αναφέρονται από τους Φ1, Φ2, Φ3, Κ2, Κ3, Κ5,

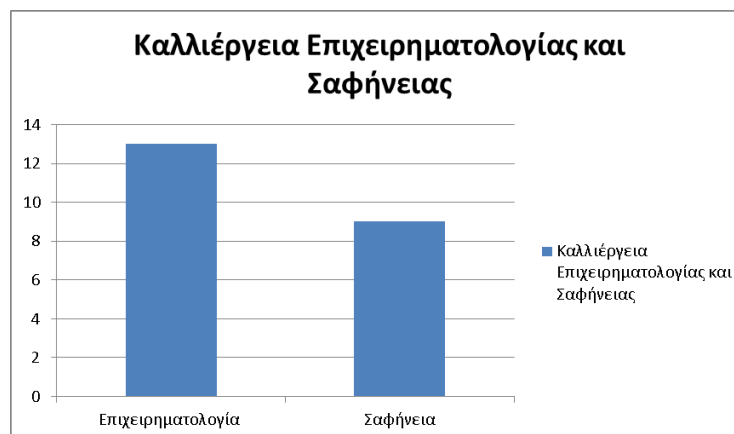
Κ6 και λειτουργούν με στόχο την καλλιέργεια της αυτογνωσίας. Όπως χαρακτηριστικά δηλώνει η Φ1 ενισχύουν την αυτοκριτική στην μαθησιακή διαδικασία.

Η συμμετοχή δεν είναι δεδομένη υπογραμμίζουν οι Φ1, Φ2, Φ3, Κ2, Κ6. Και η οποία συνδέεται με την διαμόρφωση της συναντίληψης της ομάδας περιγράφουν οι Φ1, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6, σχετικά με αυτοεκτίμηση και την ικανοποίηση του να νιώθεις πιο δυνατός όταν τα καταφέρνεις. Μας εξηγεί η Φ5 πως η συναντίληψη βοηθάει στο να βλέπεις πώς λειτουργούν οι άλλοι, όπως αναφέρει *«ότι δεν είμαι μόνη μου, αλλά και πώς λειτουργούν οι άλλοι σε άλλες καταστάσεις που μπορεί να προκύπτουν μέσα από το πρόγραμμα.»* Ενώ συγχρόνως στο πλαίσιο της αυτογνωσίας προσμετράται από τους φοιτητές και η διαχείριση του άγνωστου πεδίου της ΕξΑΕ. Είναι πολύ σημαντικό στην παρούσα να καταγραφεί πώς μαθαίνεις πώς μαθαίνουν οι άλλοι και συγχρόνως μαθαίνεις πώς να είσαι στο εξ αποστάσεως πλαίσιο του ΜΠΣ και μάλιστα όπως αναφέρει βιώνοντας εξ αρχής προσωπικές δύσκολες καταστάσεις και δεδομένου του άγνωστου της ΕξΑΕ: *«Επειδή στο εξ αποστάσεως πρόγραμμα αισθάνεσαι πολλές φορές το αίσθημα της απομόνωσης πρέπει να έχεις καλή αυτογνωσία δηλαδή να το αναπτύξεις αυτό σε σχέση με τον εαυτό σου για να μπορέσεις να ανταπεξέλθεις»*. Παράλληλα η Φ7 αναφέρει πως αντιμετώπισε τις δυνάμεις της και τον εαυτό της καθώς είχε να διαχειριστεί την ετερότητα των εξ αποστάσεων σπουδών. Είναι χαρακτηριστική η εντύπωση που μένει από τις περιγραφές των φοιτητών για το πώς μαθαίνεις να λειτουργείς αλλά και να είσαι στο εξ αποστάσεως περιβάλλον του ΜΠΣ. Κυρίως η διαχείριση του χρόνου, η διαχείριση της οργάνωσης, και η διαχείριση των συναισθημάτων που δημιουργούνται στο ΜΠΣ συμβάλλει στην καλλιέργεια της αυτογνωσίας.

Συγχρόνως οι Κ6, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6, Φ7, αντιλαμβάνονται ένα διαφορετικό μέτρο ανάπτυξης της αυτογνωσίας. Αναφέρονται σε όρια και προθεσμίες, δηλαδή σε χρονικές πιέσεις από το ΜΠΣ, που είναι συνυφασμένες με αρνητικά συναισθήματα. Αλλά και σε όρια και δυνατότητες που καλλιεργούν την αυτογνωσία δια μέσου της αυτοκριτικής και της αυτορρύθμισης, σε ικανότητες - δεξιότητες και συναισθήματα. Παρουσιάζεται πως η αναπαραγωγή του άγχους, της χρονικής πίεσης και της μοναξιάς τεκμαίρεται επάνω σε απορίες και εργασίες σε συνάρτηση με τις υποχρεώσεις της καθημερινότητας. Η διαχείριση των αρνητικών συναισθημάτων σε συνδυασμό με την ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων οδηγεί στην καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης και της αναγνώρισης των δυνατοτήτων τους μέσα από μια δύσκολη κατάσταση σύμφωνα με τους Κ2, Κ3, Φ1, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6, Φ7. Η Φ2 αναφέρει ότι αντιλαμβάνεται πως τελικά μπορεί να τα

καταφέρει επάνω στο ψηφιακό γραμματισμό μέσα από την ανατροφοδότηση του Κ-Σ αλλά και την επιβράβευση του στο περιβάλλον της ΟΣΣ. Την αυτοεκτίμηση σχολιάζει και ο Φ6 σχετικά με την παραπάνω συσχέτιση «Άμα εκτιμάς τον εαυτό σου αρχικά θα έχεις και πιο πολύ εγωισμό. Οπότε θα πεις από μόνο σου θα τα καταφέρω, όπως και να έχει θα τα καταφέρω. Ενώ αν δεν έχεις υψηλή αυτοεκτίμηση, θα πεις θα δω και τελικά βλέπεις στο τέλος, ότι όντως μπορεί και να γίνει αυτό που βάζεις σαν στόχο.»

Επιχειρηματολογία και σαφήνεια

Εικόνα 1- 4-Γράφημα επιχειρηματολογίας και σαφήνειας

Όλοι οι συμμετέχοντες θεώρησαν ότι καλλιεργείται η επιχειρηματολογία. Ενώ οι απόψεις για την σαφήνεια διαφέρουν όπως παρουσιάζεται στην Εικόνα 1-4. Οι Κ1, Κ3, Φ4 και Φ5 αναφέρουν πως η σαφήνεια είναι ζητούμενο. Ενώ επίσης η Κ1 περιγράφει σχετικά με την σαφήνεια μιας δραστηριότητας, πως χρησιμοποιείται από φοιτητές για προσέγγιση της Κ-Σ με βαθμοθηρικό στόχο. Στην ίδια κατεύθυνση η Κ6 δηλώνει χαρακτηριστικά «όταν είναι σαφείς οι ερωτήσεις μαθαίνουν να είναι και οι φοιτητές σαφείς.» Παράλληλα οι Φ4, Φ6 και Φ7 θεωρούν πως χρειάζεται περισσότερη σαφήνεια σε εκφωνήσεις εργασιών. Και οι Φ4 και Φ7 σχολιάζουν πως την σαφήνεια, την ανέπτυξε κυρίως ο περιορισμός των λέξεων στις δραστηριότητες αξιολόγησης. Βέβαια η Φ7 θεωρεί ότι σε πολλά σημεία του ΜΠΣ, όπως οι ανατροφοδοτήσεις κάποιων Κ-Σ, σημεία του εκπαιδευτικού υλικού, χρειάζονται βελτίωση ως προς την σαφήνεια τους. Επίσης οι Φ1 και Φ7 αναφέρουν πως η σαφήνεια του Κ-Σ συμβάλλει στην καλλιέργεια της δεξιότητας.

Σχήμα 1- 4-Παράγοντες επιρροής καλλιέργειας της επιχειρηματολογίας και της σαφήνειας

Στην καλλιέργεια της επιχειρηματολογίας και της σαφήνειας όπως αποτυπώνονται στο Σχήμα 1-4, συνεισφέρουν ο διάλογος στην ΟΣΣ υποστηρίζουν οι Φ1, Φ4, Φ5, Φ6, Φ7, Κ1, Κ2, Κ5. Και κυρίως περιγράφεται μέσα από την σocraticκή μέθοδο. Καθώς συχνά παρουσιάζεται η μαιευτική προσέγγιση, επάνω σε έναν επιχειρηματολογικό διάλογο. Το εκπαιδευτικό υλικό αναφέρουν οι Κ6 και Φ3. Οι ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες σε εικονικά δωμάτια δηλώνουν οι Κ1, Κ2, Κ3, Κ5, Φ3, Φ5, Φ6. Οι εργασίες αξιολόγησης θεωρούν οι Κ2, Κ3, Φ2, Φ5, Φ6 και Φ7. Όπως αναφέρει η Φ2 «προφανώς με επιχειρηματολογία είναι όλες οι δραστηριότητες. Αν δε επιχειρηματολογήσουμε δεν παίρνουμε πτυχίο.» Η ομαδοσυνεργατική δραστηριότητα αξιολόγησης της ΕΤΑ-52 δηλώνει ο Φ3 συνέβαλλε στην επιχειρηματολογία και την σαφήνεια. Η Φ5 υποστηρίζει πως ήταν και η μόνη ομαδοσυνεργατική αξιολόγησης στο ΜΠΣ. Η τηλεφωνική επικοινωνία υποστηρίζουν οι Φ3 και Φ7 επίσης την καλλιέργει. Επιπρόσθετα η Φ7 αναφέρει ότι η ανατροφοδότηση δύναται να βοηθήσει και παρουσιάζει τον Κ-Σ ως «αυθεντία» σε σχέση με έναν συμφοιτητή. Την αυθεντικότητα αισθάνεται σε διαφορετικό σημείο της έρευνας να υπηρετεί και ο Κ4, ως Κ-Σ. Αντίθετα η Φ4 θεωρεί τις ανατροφοδοτήσεις που έλαβε ότι δεν βοήθησαν για την βελτίωση της επιχειρηματολογίας. Τα ΜΚΔ και το forum αναφέρονται ως χώροι για επιχειρηματολογία από τον Φ6, ωστόσο με την δήλωση ότι το φόρουμ δεν αξιοποιείται. Αντίθετη άποψη έχει η Φ5 για τα ΜΚΔ, η οποία δηλώνει πως εκεί δεν χρειάζεται η επιχειρηματολογία αλλά η σαφήνεια.

Σταχυολογώντας, η Φ2 και η Φ5 θεωρούν πως η κριτική σκέψη, που ενισχύει την επιχειρηματολογία την σαφήνεια ενυπάρχει και στα ΜΚΔ, χωρίς όμως να υπάρχουν απαραίτητα τα επιχειρήματα. Η Φ5 υποστηρίζει πως τα εικονικά δωμάτια δίνουν τον χώρο, για να αναπτυχθούν επιχειρήματα και σχόλια μεταξύ της ομάδας. Δίνεται χώρος να διερευνηθεί εκείνη τη στιγμή το εκπαιδευτικό υλικό και να διερευνηθούν γενικότερα επιχειρήματα στο διαδίκτυο. Αναπτύσσεται έτσι ένα πλαίσιο ελευθερίας το οποίο όπως δηλώνει «βοηθάει πολύ στο να αισθανθείς ότι βρίσκεσαι σε μια ομάδα που είναι υπαρκτή και έχει ζωή [...]βγάζει την αυθεντικότητα, την πραγματικότητα». Παρατηρείται εδώ πως περιγράφεται επίσης ένας χώρος που προσδοκάται να αναπτυχθεί ελευθερία, ειλικρίνεια, αυθεντικότητα και το πραγματικό ως προς το οικείο. Είναι βαρυσήμαντο για την εξέλιξη της ομάδας το πως εμφανίζεται τα ανωτέρω στοιχεία μέσα από την συνεργατική μάθηση και την ανάπτυξη επιχειρημάτων στα εικονικά δωμάτια των ΟΣΣ. Αλλά συγχρόνως και η επιχειρηματολογία συνδυαστικά με την κριτική σκέψη από τους Φ2, Φ3, Φ5, Φ6, Φ7.

4.3 2ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης αξιοποιούν στο πλαίσιο της τηλε-ΟΣΣ οι Καθηγητές-Σύμβουλοι και οι φοιτητές/τριες; Και με ποιον τρόπο;

Αυτοπαρουσίαση

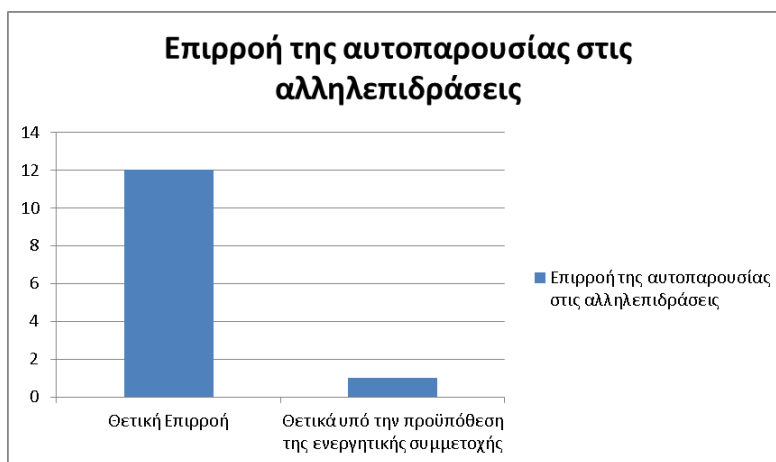
Σχήμα 1- 5-Παράγοντες αξιοποίησης της αυτοπαρουσίας στην ΟΣΣ

Η αποτίμηση για την αξιοποίηση της αυτοπαρουσίασης στο περιβάλλον των ΟΣΣ είναι θετική, με κάποιους προβληματισμούς, το ίδιο και η επιρροή που επιδέχεται από τις αλληλεπιδράσεις. Η αξιοποίηση της αυτοπαρουσίας στην ΟΣΣ επίσης επηρεάζεται από πολλαπλούς παράγοντες όπως αποτυπώνεται στο Σχήμα 1-5. Η αυτοπαρουσία αξιοποιείται σύμφωνα με τους Κ1, Κ2, Κ3, Κ4, Φ1, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Φ7, κατά την διεξαγωγή της πρώτης ΟΣΣ. Περιγράφεται μέσα από τις συνεντεύξεις πως η παρουσία του εαυτού επέρχεται μέσα από μια πρώτη γνωριμία είτε από ερώτηση του Κ-Σ, για να παρουσιάσει με κάποιες πληροφορίες ο φοιτητής τον εαυτό του. Είτε μέσα από την παρουσίαση πρώτα του Κ-Σ. Ενώ χρησιμοποιούνται κατευθυντήριες εκπαιδευτικές τεχνικές γνωριμίας, όπως αναφέρουν, ο διαχωρισμός ατόμων στα εικονικά δωμάτια και την παρουσία στην ολομέλεια ενός άλλου φοιτητή. Εκπαιδευτικές τεχνικές παιχνιδιοποίησης με στόχο την αυτοπαρουσίαση, όπως αναφέρουν οι Κ3, Κ6, Φ5, Φ7. Αλλά και με τεχνολογικά εργαλεία και εφαρμογές όπως περιγράφουν οι Κ2, Κ3, Κ6, Φ7, το padlet, το mentimeter, το Kahoot, η e-me και μια ποικιλία από ψηφιακά εργαλεία κυρίως στις ΘΕ ΕΤΑ62 και ΕΤΑ63. Η Κ3 θεώρησε σημαντικό στοιχείο το παιδαγωγικό συμβόλαιο στην 1η ΟΣΣ, για την δέσμευση των φοιτητών, την οριοθέτηση των κανόνων και την ανάπτυξη του αισθήματος της ασφάλειας. Επιπρόσθετα βασικό στοιχείο που αναδύεται από τους Κ1, Κ3, Φ3, είναι το χιούμορ που μπορεί να λειαίνει τις σχέσεις και να δημιουργήσει ένα θετικό κλίμα αλληλεπίδρασης. Κατά την επιτόπια παρατήρηση το χιούμορ ως στοιχείο του Κ-Σ αναδύεται και μέσα από τον διάλογο αλλά και μέσα από ψηφιακά εργαλεία. Όπως για παράδειγμα κατά την έναρξη της ΕΤΑ63 η Κ-Σ τους ρώτησε μέσω poll πριν περάσει σε στοχευμένη για την ΘΕ του ΜΠΣ ερώτηση αν προτιμούν τα μεγάλα ή τα μικρά σοκολατένια αυγά. Παρατηρείται πως η περίοδος του Πάσχα που γίνεται η έρευνα, χρησιμοποιείται με στόχο να δημιουργήσει ένα οικείο και ζεστό περιβάλλον μέσα από μια χιουμοριστική διάθεση.

Σε παράλληλη κατεύθυνση οι Κ2 και Κ3 υπογραμμίζουν την ενσυναίσθηση, την συμπόνια και το συμπασχειν. Όπως αναφέρει η Κ3 *«είναι πολύ ενδιαφέρον το να βλέπεις ότι δεν είσαι μόνος ότι και άλλοι ζορίζονται ότι και άλλοι πιέζονται. Να σπάει αυτή η αίσθηση, ότι ξέρεις είμαι μόνος μου και ζορίζομαι. Και άλλοι πιέζονται και άλλοι είναι αγχωμένοι και άλλοι δυσκολεύονται με αυτή τη διαδικασία. Και αυτό βγαίνει πολύ έντονα και το χαίρονται δηλαδή και είναι πολύ σημαντικό που το εκφράζουν φυσικά και οι ευκαιρίες να το εκφράσουνε.»* Ενώ συγχρόνως αναδύεται ο βαθμός ελέγχου την υποστήριξης με τους

Φ1,Φ4,Φ6, να αναζητούν χρόνο και χώρο για να αισθανθούν θάρρος και ελευθερία του λόγου, τον οποίο τον βρίσκουν κυρίως στα εικονικά δωμάτια όπου αναπτύσσεται οικειότητα. Συγχρόνως οι Φ4 και Κ5 υπογραμμίζουν το τυπικό της ΟΣΣ, σε συνδυασμό με την επιρροή πολλών παραγόντων όπως ο χρόνος, οι διαθέσεις και η συμμετοχή. Ενώ η Κ6 σχολιάζει πως οι φοιτητές ενδιαφέρονται και ελέγχουν την αυτοπαρουσία τους. Σημαντική συγχρόνως η ενεργητική ακρόαση για την ανάδειξη της αυτοπαρουσίασης μέσα από του Κ1, Κ4, Κ5, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6, Φ7, και την ευθύνη που έχει ο Κ-Σ. Αλλά και την ανάδειξη της προσωπικότητας σύμφωνα με τις περιγραφές των Κ1, Κ4, Κ5, Φ3 και Φ6.

Επιρροή κατά την αλληλεπίδραση

Εικόνα 1- 5- Η επιρροή της αυτοπαρουσίας στις αλληλεπιδράσεις

Συγχρόνως σημαντική κρίθηκε και η επιρροή της στις αλληλεπιδράσεις όπως αποτυπώνεται στην Εικόνα 1-5. Οι Κ1, Κ2, Κ3, Κ4, Κ6, θεωρούν ότι επηρεάζει θετικά τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συμμετεχόντων στο εξ αποστάσεως πλαίσιο. Ενώ ο Κ5, αναφέρει πως υπάρχει θετική επιρροή στην αλληλεπίδραση όταν υπάρχει ενεργητική συμμετοχή. Συγχρόνως όλοι οι φοιτητές θεωρήσαν επίσης σημαντική την επιρροή στις αλληλεπιδράσεις με κυριότερες αναφορές για την μη λεκτική επικοινωνία, το χιούμορ, την ανοικτή κάμερα, τις ομαδικές δραστηριότητες στα εικονικά δωμάτια, το θάρρος που δημιουργεί ένα κοινό μήκος κύματος της ομαδικής δυναμικής, που επηρεάζουν θετικά την αλληλεπίδραση και την αυτοπαρουσία. Επιπρόσθετα η επιρροή από τους ομότιμους φαίνεται στα σχόλια της Φ2 σχετικά με την αυτοπαρουσία, η οποία αναφέρει «η αλήθεια είναι ότι ο τρόπος που θα επιλέξω να αυτόπαρουσιαστώ, στο εάν κάποιος άλλος έχει

προηγηθεί από μένα θα με επηρεάσει, θα παρουσιάσω τον εαυτό μου ανάλογα, δηλαδή θα αναφέρω τις παρόμοιες πληροφορίες που έχει αναφέρει και εκείνος, όχι κάτι άλλο.» Αλλά και η πρακτική του Κ4 ως "πρώτη" αυτοπαρουσία, που δίνει το έναυσμα και μπορεί να ξετυλίξει και την οικειότητα των φοιτητών, λόγω της επιρροής και της κατεύθυνσης του Κ-Σ. Και όπως αναφέρει ο Κ5 «σίγουρα επηρεάζει και σίγουρα αυτόπροσδιορίζομαστε και μέσα από τους άλλους».

Ενεργητική ακρόαση σε ΟΣΣ

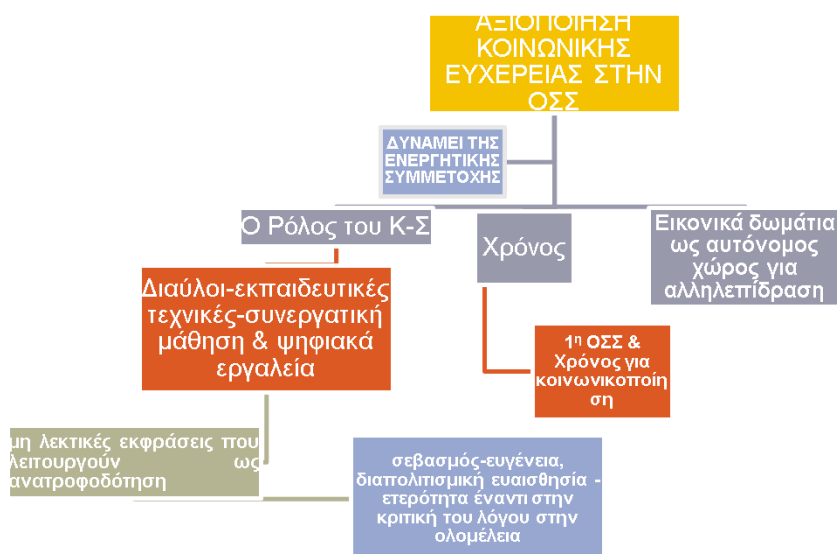
Παρουσιάζεται πως η συμμετοχή είναι διασυνδεδεμένη με την ενεργητική ακρόαση. Οι Κ1, Κ2, Κ3, Κ4, Κ5, Κ6, Φ1, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6, στην αλληλεπίδραση μέσω του διαλόγου και την μείωση ενός μονότονο μονολόγου, αλλά και των ψηφιακών εργαλείων που μειώνουν τη μοναξιά του φοιτητή. Επιπρόσθετα ο Κ4 αναφέρεται ως προς την σημαντικότητα του διαλόγου σχετικά την κατανόηση σε βάθος, με σεβασμό, ειλικρίνεια και διακριτικότητα. Ειδικότερα στο πλαίσιο της ΟΣΣ σύμφωνα με τους Κ1 και Κ2, τα ψηφιακά εργαλεία και ποικιλία θεμάτων ενισχύουν την εγρήγορση και προκαλούν την συμμετοχή. Παράλληλα οι Κ3, Φ3, Φ5, υπογραμμίζουν πως συμβάλλει και είναι πολύ σημαντική δεξιότητα να ακούμε καθώς και να παρατηρούμε τα μη λεκτικά σήματα που στέλνει ο συνομιλητής. Η ενεργητική συμμετοχή παρωθείται και από το ενδιαφέρον, την επιβράβευση, την ενθάρρυνση του Κ-Σ υπογραμμίζουν οι Κ2, Κ3, Φ1, Φ2, Φ4, Φ5, Φ6, Φ7. Επίσης η κατεύθυνση που δίνει ο Κ-Σ για συνεργατική μάθηση αναλύεται από τους Κ5, Κ6, Φ1, Φ2, Φ3, Φ7, για την σημαντικότητα των ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων προς μια ενεργητική επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων. Συγχρόνως η Κ6 αναφέρεται στην διευθέτηση και την διαχείριση των ρόλων μέσα στα εικονικά δωμάτια, όπως του γραμματέα ή/και του αντιπροσώπου της ομάδας που θα παρουσιάσει την εκάστοτε δραστηριότητα. Έτσι οι φοιτητές αναλαμβάνουν κοινωνικά κατασκευασμένους ρόλους. Σύμφωνα με την επιτόπια παρατήρηση στις ΟΣΣ καταγράφηκε πως η ενεργητική ακρόαση αξιοποιείται μέσα στα εικονικά δωμάτια από το μεγαλύτερο μέρος των συμμετεχόντων, ενώ ένα μικρό μόνο ποσοστό δεν συμμετείχε στις δραστηριότητες. Ενώ στο περιβάλλον της ολομέλειας δεν μπορεί να ειπωθεί και να καταγραφεί μια κοινή ομαδική ενεργητική ακρόαση. Όσοι είχαν ανοικτή την κάμερα είχαν επισταμένη προσοχή και αλληλεπιδρούσαν μέσω μη λεκτικών κυρίως εκφράσεων, ενώ άλλοι αλληλεπιδράσαν λεκτικά και με κλειστή κάμερα, άλλοι δε, δεν αλληλεπιδράσαν

καθόλου. Ωστόσο σε μεγάλο βαθμό φαίνεται να διαφοροποιείται στην ΟΣΣ η ενεργητική ακρόαση από τα εικονικά δωμάτια στην ολομέλεια. Καθώς πως είναι και μια κυμαινόμενη κατάσταση από ΟΣΣ σε ΟΣΣ διακριτά σε κάθε ΘΕ. Επίσης προβάλλεται μια αυθεντικότητα και μια κατανόηση της πραγματικότητας, μέσα από το χωροχρόνο στην ΟΣΣ, κατά την περιγραφή της ενεργητικής ακρόασης, που σημείο αναφοράς είναι η κοινωνική γνώση. Η Φ7 παρουσίασε ως ζητούμενο σενάρια του πραγματικού κόσμου αλλά και ο Φ3 υπογραμμίζει *«Είναι πάντα πάρα πολύ ζωντανές. Εγώ την περιμένω με ανυπομονησία. Αν έβαζαν κι άλλες ΟΣΣ θα χαιρόμουν. Θα μιλήσουμε μεταξύ μας, θα γνωριστούμε θα κάνουμε το χιούμορ μας, μετά θα κάνουμε συνεργατικές δραστηριότητες. Ο Κ-Σ πάντα είναι θετικός θα το προάγει. Η ΟΣΣ δεν είναι κάθομαι και ακούω απλώς. Για εμένα είναι το πιο ζωντανό κομμάτι. Εγώ τη ζω σαν να είναι live, τις ΟΣΣ.»* Το γεγονός της αποεδαφοποίησης οφείλει να καταγράφει για τον ρόλο της κοινωνικής νοημοσύνης στην ΕΞΑΕ. Επίσης ο χρόνος αναφέρεται ως προς το χρονικό του τετράωρου στην ΟΣΣ για την δυσκολία της αξιοποίησης της ενεργητικής ακρόασης, ιδιαίτερα αν δεν γίνονται συχνά διαλλείματα, όπως αναφέρει Ο Φ6.

Η συμβολή στις αλληλεπιδράσεις

Οι Κ1, Κ2, Κ3, Κ4, Κ6, Φ1, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6, Φ7, θεώρησαν ότι επηρεάζεται η αλληλεπίδραση από την ενεργητική ακρόαση. Η Φ2 δηλώνει *«αν δεν υπάρχει ενεργητική ακρόαση κλείνει κάμερα, κλείνει ο ήχος και ο ακούμε μια φωνή από τον υπολογιστή και δεν υπάρχει καθόλου αλληλεπίδραση.»* Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον η άποψη για την επιρροή στις αλληλεπιδράσεις του Κ5. Θεωρεί ότι δεν επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό στο πλαίσιο των ΟΣΣ, διότι στην πράξη βρισκόμαστε μακριά από ιδανικές συνθήκες.

Κοινωνική Ευχέρεια στην ΟΣΣ

Σχήμα 1- 6-Παράγοντες αξιοποίησης κοινωνικής ευχέρειας στην ΟΣΣ

Η κοινωνική ευχέρεια στην ΟΣΣ αξιοποιείται εν δυνάμει της ενεργής συμμετοχής και πολυμορφικά, όπως αναδεικνύεται και στο Σχήμα 1-6. Ο ρόλος του Κ-Σ στην ΟΣΣ ώστε να ανοίξει διαύλους επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης της συνεργατικής μάθησης, των εκπαιδευτικών τεχνικών και των ψηφιακών εργαλείων που θα επιλέξει ο Κ-Σ. Η αναγνώριση και ανταπόκριση στα λεκτικά και κυρίως στα μη λεκτικά σήματα από τον Κ-Σ, τα οποία λειτουργούν ως ανατροφοδότηση. Αλλά και οι ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες στα εικονικά δωμάτια ως αυτόνομος χώρος διάδρασης επηρεάζουν σύμφωνα με τους Κ1, Κ2, Κ5, Φ4, Φ6, Φ7. Συγχρόνως ένας άλλος παράγοντας για την διαμόρφωση της κοινωνικής ευχέρειας όπως αναφέρουν οι Κ1, Κ5, Κ6, Φ1, Φ2, Φ5, Φ7, είναι ο χρόνος. Ο χρόνος για κοινωνικοποίηση στο περιβάλλον της ΟΣΣ. Η συμβολή της 1ης ΟΣΣ. Όπως υπογραμμίζει ο Φ6 «Έχει διαφορά στις ομάδες από την ολομέλεια, γιατί είμαστε πιο μικρά γκρουπ και ουσιαστικά εκεί μας δίνεται ο χρόνος για να μιλήσουμε και μεταξύ μας και να αλληλεπιδράσουμε μεταξύ μας... δεν μιλάει ο Κ-Σ και να τον ακούμε, είμαστε εμείς ενεργοί.» Ενώ ύψιστης σημασίας κρίνεται από τους Κ2, Κ3, Κ4, Φ1, Φ2, Φ3, Φ4, Φ6, Φ7, ανάπτυξη ηθικών αξιών όπως ο σεβασμός, η ευγένεια, η διαπολιτισμική ευαισθησία για την ετερότητα έναντι στην κριτική του λόγου στην ολομέλεια. Αλλά και η ενδυνάμωση του ενδιαφέροντος και η ενίσχυση της αίσθησης ασφάλειας και εμπιστοσύνης κατά την χρήση των ψηφιακών μέσων στην ΟΣΣ.

Κατά την μη συμμετοχική παρατήρηση η κοινωνική ευχέρεια φάνηκε σε μεγαλύτερο βαθμό μέσα στα εικονικά δωμάτια μεταξύ των συμμετεχόντων. Συνήθως οι πιο ενεργοί

φοιτητές στην ολομέλεια εμφάνισαν και ηγετικά χαρακτηριστικά στα εικονικά δωμάτια, και παρουσίαζαν κατά την επιστροφή στην ολομέλεια. Η παρουσία συνδυαστικά με την κοινωνική ευχέρεια ήταν έντονη στα δωμάτια διότι υπήρχαν σε μεγαλύτερο βαθμό ανοικτές κάμερες και ενεργητική ακρόαση. Ενώ στην ολομέλεια η ενεργή κάμερα ήταν σε μια κυμαινόμενη κατάσταση, που ανοιγόκλειναν σε διαφορετικό βαθμό σε κάθε ΟΣΣ. Επίσης σημαντική φάνηκε για την κοινωνική ευχέρεια πρακτικές όπως το άκουσμα ενός τραγουδιού κατά την έναρξη της ΟΣΣ της ΘΕ ΕΤΑ63, οι δραστηριότητες της ΟΣΣ, η αξιολόγηση με στόχο την ανατροφοδότηση σε εκπαιδευτικά με το ΜΠΣ ζητήματα με διάφορα ψηφιακά εργαλεία, είτε με poll, mentimeter κ.α., είτε με συνεργατικά έγγραφα. Και όπως υπογραμμίζει σχετικά η Φ5 όταν γίνονται με ανωνυμία και όχι επώνυμα, καλλιεργείται σε μεγαλύτερο βαθμό η κοινωνική άνεση στο εξ αποστάσεως περιβάλλον.

Λεκτικές και μη λεκτικές εκφράσεις στην ΟΣΣ

Σχήμα 1- 7-Η συμβολή των λεκτικών και μη λεκτικών εκφράσεων

Όσον αφορά τα λεκτικά μηνύματα παρουσιάζεται πως είναι εμφανή από όλους τους συμμετέχοντες της έρευνας και η συμβολή τους έχει σημαντικές προεκτάσεις, όπως αποτυπώνεται στο Σχήμα 1-7. Η λεκτική επικοινωνία παρουσιάστηκε ως σημαντικότερη από τους Κ1, Κ6, Φ6. Οι Φ3 και Φ4 αναφέρουν σχετικά πως καταλαβαίνεις μέσα από την

προφορική επικοινωνία και συναισθήματα και την ακαδημαϊκή πρόοδο. Ο Φ3 δηλώνει πως είναι ένα ολόκληρο σεμινάριο τα λεκτικά και τα μη λεκτικά από τον Κ-Σ, τονίζοντας έτσι την αξία της εμπειρικής μάθησης στην ΕξΑΕ. Επίσης η Κ6 παρουσιάζει πως το chat αναπληρώνει τον προφορικό λόγο και είναι ένας τρόπος αλληλεπίδρασης και έκφρασης. Ενώ ο Κ5 περιγράφει πως βασική προϋπόθεση είναι η κάμερα.

Σχετικά με τα μη λεκτικά μηνύματα οι Φ1, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Κ1, Κ2, Κ3 και Κ4 δηλώνουν πως παρατηρούνται και χρησιμοποιούνται. Και σχολιάζονται και από τους ίδιους τους Κ-Σ αναφέρουν η Κ3 και ο Κ4. Η Φ7 αναφέρει πως παρατηρούνται αλλά δεν χρησιμοποιούνται πάντα, ανάλογα με την ομάδα και το πως έχει δημιουργηθεί από την αρχή. Ωστόσο οι Φ3, Φ6, Κ1, Κ4 δηλώνουν πως δεν παρατηρούνται εύκολα στον χώρο της ολομέλειας εξαιτίας του χώρου και της παρουσίας powerpoint, ενώ υποστηρίζουν πως στα εικονικά δωμάτια τα παρατηρείς πιο εύκολα. Ενώ η Κ1 επίσης αναφέρει δυσκολίες για την παρατήρηση των μη λεκτικών σημάτων όπως την ένταση της ΟΣΣ και την διαχείριση πολλών πραγμάτων σε συγκεκριμένο χρόνο. Σε μια εις βάθος αναζήτηση της διαχείρισης της ΟΣΣ συμβάλει η περιγραφή της Κ6 για την κατεύθυνση των συντονιστών για την προσχεδιασμένη δομή της ΟΣΣ και των δραστηριοτήτων της.

Συγχρόνως για την αξία των μη λεκτικών σημάτων παρουσιάζουν μια θετική απόκριση όλοι οι συμμετέχοντες και δηλώνουν πως συμβάλλουν σύμφωνα με τους Φ1 και Φ7 στην συνοχή της ομάδας. Και σύμφωνα με τους Φ1, Φ2, Φ5, Φ7, Κ2, Κ4, Κ5, στην ανατροφοδότηση για τον Κ-Σ στο πλαίσιο της ΟΣΣ. Επίσης βοηθούν στην έκφραση όταν δεν μπορείς να μιλήσεις δηλώνουν οι Φ3, Φ4, Φ5, Φ7, Φ1, Κ2 Κ3, όπως αποδοχή και συναίνεση. Στο να αμβλύνουν το συναίσθημα της μοναξιάς αναφέρει η Φ1, στο να αναγνωρίζεις την παρουσία η Φ2, επηρεάζουν το κλίμα και την ενέργεια στην ομάδα υπερασπίζεται η Φ4, εκφράζουν συναισθήματα (ενθουσιασμού και απογοήτευσης) που δεν είναι εύκολο να πεις λεκτικά, αναφέρουν από κοινού οι Φ3, Φ4 και Φ5. Ενώ ο συνδυασμός των λεκτικών και κυρίως των μη λεκτικών εκφράσεων προβάλλει την αυθεντικότητα υποστηρίζουν ο Φ3 και η Φ4. Και ειδικότερα για την αξιοποίηση τους συμβάλλει χαρακτηριστικά η κάμερα περιγράφουν οι Φ2, Φ5, Κ3, Κ5. Ενώ ο Κ5 συσχετίζει κατά ανάγκη με έναν ευέλικτο σύμβουλο και με εγρήγορση στην ροή της ΟΣΣ. Συγχρόνως η Φ4 υποστηρίζει ότι τα μη λεκτικά σήματα συμβάλλουν στο συμπάσχειν, στην ενέργεια του κλίματος και στο σπάσιμο του πάγου. Ενώ περιγράφει τον έλεγχο σε μη λεκτικές εκφράσεις που μπορεί να της ξεφεύγουν.

Η «ανοικτή» κάμερα στην ΟΣΣ

Η κάμερα στην ΟΣΣ όπως καταγράφηκε παρουσιάζεται ιδιαίτερα σημαντική για την παρατήρηση λεκτικών και κυρίως των μη λεκτικών εκφράσεων και μια ενεργητική συμμετοχή. Οι συμμετέχοντες συναινούν για την συμβολή της κάμερας. Ωστόσο ο Κ4 αναφέρει πως δεν είναι βασικός παράγοντας. Περιγράφει πως πλέον υπάρχει εξοικείωση σε σχέση με την κάμερα, δεν θεωρεί ότι είναι κρίσιμος παράγοντας για το αν η αλληλεπίδραση θα είναι γόνιμη, στο επίπεδο επικοινωνίας και συνεργασίας. Η άποψη της Φ4 φαίνεται να συμφωνεί με τον Κ4 όπως αναφέρει *«από τους 10 που έχουν κλειστή κάμερα οι 2 έχουν ενεργητική συμμετοχή. Και πιο πολύ από εμάς που έχουμε ανοιχτή την κάμερα.»* Ωστόσο οι Φ1, Φ2, Φ4 ερμηνεύουν την κλειστή κάμερα ως άρνηση για γνωριμία και αλληλεπίδραση. Η Φ1 σχολιάζει πως *«έχει να κάνει και με την προδιάθεση, άμα θέλεις να συμμετέχεις έχεις την κάμερα ανοιχτή.»* Η Κ1 και Φ6 θεωρούν πως μειώνει και την μοναξιά του Κ-Σ. Συμφωνεί και ο Κ2 πως συμβάλλουν στην εγγύτητα μεταξύ Κ-Σ και φοιτητών. Η Κ6 αναφέρει πως για τον Κ-Σ η κάμερα επιβάλλεται, όχι όμως για τον φοιτητή. Από την πλευρά δε των Κ-Σ παρατηρείται επιείκεια και μια στάση σεβασμού, όσον αφορά την επιλογή της κλειστής κάμερας. Επίσης οι Κ2, Κ5, Κ6, Φ2, για να περιγράψουν την δυναμική συμβολή στις αλληλεπιδράσεις συγκρίνουν με τη δια ζώσης επικοινωνία στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ο Κ5 το περιγράφει με την προσέγγιση του προσκηνίου και του παρασκηνίου *«σχετικά με το ζήτημα των αλληλεπιδράσεων φανταστείτε μια κανονική τάξη μια κανονική αίθουσα 5- 6 είναι μπροστά σου και τους βλέπεις και 10-15 είναι πίσω από ένα παραβάν. Αυτό είναι και στην κάμερα. Είναι πολύ δύσκολο να βγάλεις κάποιον από το παραβάν και να τον φέρεις μπροστά ας πούμε. Αν δηλαδή είναι με κλειστή την κάμερα είναι πολύ πιο εύκολο να διασπάται, είναι πολύ πιο εύκολο να μην συμμετέχει. Οπότε το βασικό στοίχημα είναι η κάμερα.»* Παράλληλα οι Φ2, Φ3 και Φ7, αναφέρονται στην αξία των λεκτικών και των μη λεκτικών σημάτων, διότι παίρνει μορφή ο συμμετέχοντας. Επιπρόσθετα η Φ4 θεωρεί την κλειστή κάμερα ένα είδος αγένειας, ασέβειας και περιφρόνησης προς τον Κ-Σ και δηλώνει αναγκαία για την συνοχή της ομάδας, την οπτική επαφή κατά την αλληλεπίδραση. Επίσης θεωρεί πως ο μεγάλος βαθμός κλειστής κάμερας των συμμετεχόντων και η μη ανταπόκριση, οδηγεί στην αποτυχία της ΟΣΣ. Επίσης η Φ5 αναφέρει πως είναι σημαντική για την ανάπτυξη της

άνεσης μεταξύ της ομάδας. Και ο Φ6 πως λειτουργεί ως ένα βαθμό και ως μορφή ελέγχου για την παρακολούθηση της ΟΣΣ.

Ενδιαφέρον

Σχήμα 1- 8-Παράγοντες επιρροής του ενδιαφέροντος στην ΟΣΣ

Οι συμμετέχοντες Κ2, Κ3, Κ4, Κ5, Φ1, Φ2, Φ3, Φ5, Φ6, περιγράφουν την ευθύνη του Κ-Σ για την καλλιέργεια του ενδιαφέροντος. Γεγονός που καταγράφεται και κατά την επιτόπια παρατήρηση, καθώς είχαν έντονη επιρροή και κατεύθυνση στο περιβάλλον, και ολικώς εμφάνισαν το χιούμορ είτε προφορικά είτε μέσα από τα ψηφιακά εργαλεία, προσπαθώντας να διεγείρουν το ενδιαφέρον. Κυρίως καλλιεργείται μέσα από την ενίσχυση της ενεργητικής συμμετοχής στο πλαίσιο των ΟΣΣ, η οποία ενδυναμώνει τις αλληλεπιδράσεις. Όπως υποστηρίζουν οι Κ2, Κ3, Κ5, Κ6, Φ1, Φ2, Φ3, Φ5, Φ6, σημαντική για την ανάπτυξη του ενδιαφέροντος στο πλαίσιο της ΟΣΣ είναι η χρήση ψηφιακών εργαλείων όπως τα padlet, mentimeter, poll αλλά και μια σειρά από άλλους παράγοντες. Η Φ1 αναφέρει το ταλέντο του Κ-Σ που συμπεριλαμβάνουν το χιούμορ και το συνδέει και με την κοινωνική άνεση που δύναται να δημιουργήσει μέσα από την προσωπικότητα του. Και η Φ7 περιγράφει την σημαντικότητα της προσωπικότητας στον ρόλο του Κ-Σ, μέσα από την διαχείριση της "πράξης" και των συμμετεχόντων και της

εμπειρίας της ίδια της εξ αποστάσεως στο συγκεκριμένο ΜΠΣ. Στον παράγοντα της προσωπικότητας και της ενίσχυσης του διαλόγου και την ανάπτυξη μια ενεργητικής συμμετοχής, που λειτουργεί συγχρόνως και ως ανατροφοδότηση, δίνοντας χώρο και χρόνο στους συμμετέχοντες για αλληλεπίδραση εμμένει ο Κ4. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με διαδραστικά εργαλεία όπως περιγράφει ο Κ2 κρατάει σε εγρήγορση του συμμετέχοντες και ενδυναμώνει την ομάδα. Την άποψη για την συνοχή της ομάδας επιβεβαιώνει και η Φ7. Επίσης η Κ3, Φ1, Φ2 αναφέρουν σημαντικό παράγοντα την χρήση οπτικοακουστικών μέσων. Αλλά και δραστηριότητες παιχνιδιοποίησης υποστηρίζουν οι Φ1, Φ2, Φ3, Κ3. Ο Φ3 συμπληρώνει πως το ενδιαφέρον επηρεάζεται και από την διάθεση του ίδιου του συμμετέχοντα για την μάθηση και την συνεργασία, ενώ περιγράφει φαινόμενα τιτλοθηρίας και βαθμοθηρίας. Κοινή αντίληψη διαμορφώνει η Κ1 για την βαθμοθηρία. Ο ανταγωνισμός στην έρευνα βέβαια, παρουσιάζεται από τους Κ2, Κ3, Κ5, Φ3, Φ5, Φ6, πως αναπτύσσεται μέσω της παιχνιδιοποίησης στο περιβάλλον της ΟΣΣ, ως θεμιτός για ενεργητική συμμετοχή, και κυρίως αναφέρονται τεχνικές όπως το debate, το kahoot ή ο εκατομμυριούχος. Τόσο η ενεργή όσο και η μη συμμετοχή παρουσιάζεται από τους Κ4 και Κ5 πως δύναται να λειτουργήσει ως ανατροφοδότηση για τον Κ-Σ, με στόχο την συνοχή της ομάδας. Επιπρόσθετα ένα σημαντικός παράγοντας ενίσχυσης του ενδιαφέροντος είναι η συνεργατική μάθηση. Η ομαδοσυνεργασία υποστηρίζουν οι Κ2 και Φ7 ενισχύουν το ενδιαφέρον. Επιπλέον ο Κ2 υπογραμμίζει πως είναι σημαντικό το υπόβαθρο των φοιτητών που μελετάται σε σχέση με τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων. Ενώ η Κ6 δίνει μια σημαντική περιγραφή όσον αφορά την καλλιέργεια του ενδιαφέροντος, μέσα από την ενίσχυση της δομής της ΟΣΣ και η οποία επέρχεται ως προερχόμενη γνώση της συντονίστριας και της βοηθού συντονίστριας, σε συνδυασμό προτεινόμενες δραστηριότητες και πρακτικές. Όλοι οι συμμετέχοντες στην παρούσα θεώρησαν την θετική επιρροή του ενδιαφέροντος μέσα από την συμμετοχή, σημαντικό παράγοντα για τις αλληλεπιδράσεις. Και μάλιστα οι Φ1, Φ3, Φ4, Φ6, Φ7, υπογραμμίζουν την ενεργό συμμετοχή όχι μόνο στο τυπικό πλαίσιο της ΟΣΣ αλλά σε άτυπους και σχετικούς με το ΜΠΣ χώρους επικοινωνίας κυρίως το Viber. Όλοι οι ανωτέρω παράγοντες επιρροής αποτυπώνονται περιεκτικά στο Σχήμα 1-8.

4.4 3ο Ερευνητικό ερώτημα: Πως οι αλληλεπιδράσεις συμβάλλουν στην ποιότητα των σπουδών του ΜΠΣ:ΕΤΑ

Η ανωτέρω ανάλυση στις συγκεκριμένες διαστάσεις και πτυχές της ΚΝ αναδεικνύει πως η αλληλεπίδραση είναι θεμελιώδεις για την ΕξΑΕ και ενισχύει την ποιότητα των σπουδών του ΜΠΣ. Η σημαντικότητα της αμφίδρομης επικοινωνίας παρουσιάζεται από όλους του συμμετέχοντες της έρευνας. Η ενίσχυση της επικοινωνίας αποτελεί έναν κοινό στόχο και για τις δύο ομάδες, με έμφαση στη δημιουργία ξεκάθαρων, έγκαιρων και πολυδιάστατων καναλιών διαλόγου. Και τα οποία έχουν ως στόχο την μαθησιακή και την συναισθηματική υποστήριξη. Επιπρόσθετα οι Φ6, Φ7, Κ1, Κ3, Κ6, αναφέρονται και σε έκτακτες ΟΣΣ, όταν κριθεί αναγκαίο για την κάλυψη των αναγκών που έχουν οι φοιτητές. Κατά περίπτωση αναφέρει η Κ1 ένα σεμινάριο ψηφιακών εργαλείων που διενεργείται τα τελευταία δύο χρόνια για την υποστήριξη της χρήσης εργαλείων από τους εκπαιδευόμενους και συνάδει με την έναρξη εκπόνησης του πρότζεκτ, ως μέθοδος αξιολόγησης.

Επιπρόσθετα σημαντική ως προς την ποιότητα κρίνεται η ανατροφοδότηση. Στο πλαίσιο της ΟΣΣ περιγράφεται μια ομαδική ανατροφοδότηση των δραστηριοτήτων αξιολόγησης από τις Κ1 και Κ6. Επίσης παρουσιάζεται η ανατροφοδότηση ομότιμων στο πλαίσιο των άτυπων ομάδων που δημιουργούν κόμβους στα κοινωνικά δίκτυα, κυρίως στο Viber. Στην άτυπη ομάδα περιγράφεται από τον Φ3 υπάρχει συνεχής συνομιλιακός λόγος με κυμαινόμενο βαθμό συμμετοχής (συνήθως μικρός βαθμός) σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό, ερωτήματα για τις εργασίες, ανταλλαγή πληροφοριών και πηγών, επιμέρους σχόλια για την ΟΣΣ, την ανατροφοδότηση, τον Κ-Σ αλλά και ψυχολογική υποστήριξη. Και τα οποία μέσω της αλληλεπίδρασης θεωρείται πως οδηγούν σε μια ποιοτική μαθησιακή διαδικασία που συμβάλει στην εικόνα για την ποιότητα στο ΜΠΣ. Όπως χαρακτηριστικά το περιγράφει η Φ4, ο συνομιλιακός λόγος με τους συμφοιτητές και τον Κ-Σ, βοηθάει στην ποιότητα της ατομικής εργασίας *«έχει λειτουργήσει πολύ θετικά στην ποιότητα της δουλειάς που παραδίδω στο τέλος.»* Και όπως επεξηγεί και η Φ5 ως προς τις αλληλεπιδράσεις για την ανατροφοδότηση *«για παράδειγμα τα σχόλια που θα κάναμε στον Κ-Σ και την ανατροφοδότηση πολλές φορές θα τα κάνουμε μεταξύ μας. Σχολιάζουμε τις ανατροφοδοτήσεις πώς είναι ,τι σχόλια δόθηκαν, εάν ήταν ακριβής, εάν ήταν σαφής.»*

Συνολικά οι απαντήσεις των συμμετεχόντων αποτυπώνουν σημαντική επιρροή στις αλληλεπιδράσεις από την γραπτή και από την προφορική ανατροφοδότηση. Οι Κ-Σ θεωρούν την ανατροφοδότηση των εργασιών ως εργαλείο βελτίωσης τόσο των εκπαιδευομένων όσο και του προγράμματος. Αντίστοιχα οι φοιτητές ζητούν ανατροφοδότηση που είναι ουσιαστική και έχει στόχο τη βελτίωση της απόδοσής τους, στο ΜΠΣ και όπως δηλώνουν χρειάζονται σαφή εικόνα για τις αδυναμίες τους. Αναφέρει σχετικά η Κ6 *«η ανατροφοδότηση που δίνουμε στην ΕΤΑ63 είναι αναλυτική [...] και excell με βαθμολογία και τους τα επισυνάπτουμε. Μέσα από εκεί έρχεται και η ποιότητα γιατί βελτιώνονται και οι ίδιοι. Κάναμε και τέταρτη δραστηριότητα αξιολόγησης που τους ζητήθηκε να συνθέσουν τις προηγούμενες δραστηριότητες, έχοντας κάνει τις βελτιώσεις που τους προτάθηκαν από τον Κ-Σ. Αυτό είναι η επιτομή της ποιότητας.»* Σημαντική λοιπόν παρουσιάζεται και η πρακτική βελτίωση σε όσα προτείνει ο Κ-Σ.

Οι Κ2, Κ4, Φ1, Φ2, Φ4, Φ3, Φ5, Φ6, Φ7, τονίζουν την σημασία της εξατομικευμένης προσωπικής επαφής και αναφέρονται στο *«σπάσιμο του πάγου»*, ως πρακτική επικοινωνίας πριν από την πρώτη ΟΣΣ. Αλλά και την αναγκαιότητα της καθοδήγησης που ενέχει ο ρόλος του Κ-Σ. Οι φοιτητές Φ1, Φ2, Φ4, Φ6, αναφέρουν σημαντική την παροχή ευκαιριών για άμεση επικοινωνία με τους καθηγητές, είτε μέσω προσωπικών συναντήσεων είτε μέσω ηλεκτρονικών μέσων (π.χ. e-mails). Θεωρούν ότι αυτό βοηθάει στην διευκρίνιση και στην λύση των αποριών και στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος. Ενώ υπογραμμίζουν και την εξατομικευμένη επικοινωνία επάνω στην ανατροφοδότηση. Αλλά και όλοι οι Κ-Σ συμφωνούν ότι οι περισσότερες ευκαιρίες για διάλογο είναι απαραίτητες. Αναγνωρίζουν ότι η τακτική επικοινωνία μπορεί να ενισχύσει την εμπιστοσύνη και τη συμμετοχή των φοιτητών. Επίσης παρουσιάζεται από τους Φ1, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6, Φ7, Κ2, Κ3, Κ4, Κ6, πως η απροθυμία για επικοινωνία ή η απομάκρυνση από το φοιτητή μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες στην παρακίνηση και την επιτυχία στην ολοκλήρωση των σπουδών στο ΜΠΣ.

Επίσης σημαντικός παράγοντας που αφορά την ποιότητα στην διαδικασία της μάθησης και της διδασκαλίας, παρουσιάζεται ο χρόνος. Οι φοιτητές Φ2, Φ6 εκτιμούν την ελευθερία που τους δίνεται για να διαχειριστούν το χρόνο τους, αλλά επισημαίνουν την ανάγκη για πιο τακτική επικοινωνία λόγω των προκλήσεων της ΕξΑΕ. Οι Φ1 και Φ7 αναφέρουν ότι δυσκολεύονται να διαχειριστούν αποτελεσματικά το χρόνο τους στον συνδυασμό εξ αποστάσεως σπουδών με εργασία ή άλλες υποχρεώσεις. Έτσι ο χρόνος έρχεται σε

συνάρτηση με την αναγκαιότητα για καθοδήγηση είτε από τον Κ-Σ, είτε ομότιμων. Επιπρόσθετα ο χρόνος συμβάλει στην οικοδόμηση της γνώσης, καθώς όπως αναφέρουν οι Κ2, Φ6 οι συχνές αλληλεπιδράσεις δίνουν περισσότερο χρόνο στην ανταλλαγή απόψεων και διαλόγου, τα οποία ενισχύουν την μαθησιακή διαδικασία. Επίσης οι Φ4, Φ5, Φ6 προσδοκούν περισσότερο χρόνο για ευκαιρίες του λόγου των φοιτητών στην διάρκεια της ΟΣΣ. Συγχρόνως ο χρόνος συνδέεται και με την εγρήγορση-ταχύτατη απάντηση/ανταπόκριση του Κ-Σ στα ερωτήματα και στις δυσκολίες των φοιτητών από τους Κ2, Κ6, Φ2, Φ6. Ενώ σημαντικός κρίνεται και ο χρόνος που δίνεται εξατομικευμένα στον φοιτητή στο πλαίσιο της ολομέλειας, ώστε να εκφράσει την άποψη βελτιώσεων στο ΜΠΣ δηλώνει η Φ5.

Παράλληλα ως σημαντικός παράγοντας αποτυπώνεται στις συνεντεύξεις και η διαδικασία της αξιολόγησης, η οποία εμφανίζεται σε διαφορετικά επίπεδα στο ΜΠΣ. Ο Κ5 αναφέρει πως την τυπική πιστοποίηση του προγράμματος και τον άτυπο τύπο αξιολόγησης που γίνεται από τους συντονιστές και από τους Κ-Σ και από τους φοιτητές προς Κ-Σ και αφορούν τη βελτίωση του προγράμματος σπουδών, ενώ συγχρόνως αποδίδει και την αναγκαιότητα για συμμετοχή στις διαδικασίες αξιολόγησης, ώστε να μπορούμε να μιλάμε για ποιότητα. Ομοίως η Κ6 επιβεβαιώνει την σημαντική συμβολή της αξιολόγησης, αλλά και το διαμεσολαβητικό ρόλο του Κ-Σ, ο οποίος λειτουργεί ως σύνδεσμος για να μεταφέρει στον συντονιστή της ΘΕ, παρατηρήσεις που αφορούν την βελτίωση ή δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι, με στόχο την αποτελεσματική μαθησιακή διαδικασία. Παράλληλα η αξιολόγηση των φοιτητών και πολλών επιπέδων, αναφέρεται ως μέτρο για βελτίωση και από τον Κ4, ο οποίος θεωρεί ότι *«η αξιολόγηση δεν είναι το τέλος της διαδικασίας αλλά είναι η βάση της νέας διάγνωσης της κατάστασης. Και δεν σταματάει ποτέ, είναι μια αέναη διαδικασία. Αυτό είναι που χαρακτηρίζει ένα πρόγραμμα ποιοτικό.»*

Συγχρόνως ιδιαίτερα σημαντικές φανερώνονται εποικοδομητικές διαστάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο ΜΠΣ. Η συμβολή της βιωματικής και κοινωνικής μάθησης στο περιβάλλον των ΟΣΣ αποτυπώνεται στις περιγραφές των Κ2, Φ2, Φ3, Φ4, Φ5, Φ6. Ο Φ3 υπογραμμίζει την εμπειρική μάθηση επάνω σε καλές πρακτικές της ίδια της ΕΞΑΕ, ως εφαρμογή του θεωρητικού πλαισίου. Η Φ5 υπερασπίζεται την ενίσχυση της κοινωνικής μάθησης δεδομένης της εμπειρίας της, κατά την δημιουργία σταθερών ομάδων συνεργασίας στην ΟΣΣ που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κοινωνικών σχέσεων.

Επίσης ως θετική εμπειρία που συμβάλλει βιωματικά, η Φ2 αναφέρει την ομαδική εργασία αξιολόγησης της ΕΤΑ 52, περιγράφοντας την ενίσχυση της κοινωνικής και της συνεργατικής μάθησης στην ποιότητα των σπουδών. Η ενίσχυση της αλληλεπίδρασης στο περιβάλλον της ΟΣΣ μέσω της βιωματικής εμπειρίας καταγράφηκε από τους Κ1, Κ2, Κ3, Κ4 ότι παρωθεί το συνανήκειν, το συμπράτειν, αποτυπώνοντας την πνευματική διάσταση της μαθησιακής διαδικασίας. Και όπως αναφέρει η Κ1 «η θεωρία λέει οι αλληλεπιδράσεις μειώνουν την απόσταση, ο πλούτος των αλληλεπιδράσεων μειώνει την απόσταση.» Επιπρόσθετα οι συμμετέχοντες Φ6, Φ7, Κ2, Κ4, Κ6, αναφέρουν δομιστικές πρακτικές όπως το Project και οι πρακτικές ομαδοσυνεργατικές εργασίες, που προσφέρουν στους φοιτητές την ευκαιρία να εφαρμόσουν τις θεωρητικές γνώσεις στην πράξη, κάτι που ανεβάζει την ποιότητα της εκπαίδευσης. Ο Κ4 υπογραμμίζει πως η στάση και η εξατομικευμένη προσέγγιση για επικοινωνία από τον Κ-Σ παίζει καθοριστικό ρόλο στην ολοκλήρωση των δομιστικών πρακτικών συμβάλλοντας στην ποιότητα των σπουδών.

Στον παρακάτω στην Εικόνα 1-4 και στο Σχήμα 1-9 αποτυπώνονται συγκροτημένα τα αποτελεσμάτα σχετικά με το 3^ο ερευνητικό ερώτηματα. Στην Εικόνα 1-4 παρουσιάζονται οι πολλαπλοί παράγοντες αλληλεπίδρασης, που συμβάλουν στην ποιότητα.

Αλληλεπίδραση και ποιότητα	
Ενίσχυση της αμφίδρομης επικοινωνίας (με κάθε μέσο και τρόπο, έκτακτες ΟΣΣ, σεμινάρια ψηφιακών εργαλείων, Project)	
Ψηφιακά εργαλεία διάδρασης (ψηφιακά εργαλεία και εφαρμογές)	
Πρακτικές για εξατομικευμένη προσέγγιση και επικοινωνία (emails, τηλέφωνο κ.α.)	
Άτυπες μορφές επικοινωνίας και συνεργασίας εκπαιδευομένων (ΜΚΔ-Viber)	μεταξύ
Ο ρόλος της ανατροφοδότησης	
Η συνεισφορά στην αξιολόγηση	
Ο ρόλος του Κ -Σ ως διαμεσολαβητής για μια αποτελεσματική μαθησιακή διαδικασία	
Επικοινωνιακές και δομητιστικές προσεγγίσεις- Αλληλεπιδραστικές εκπαιδευτικές τεχνικές και συνεργατική μάθηση	
Εμπειρική και κοινωνική μάθηση	

Εικόνα 1- 6-Βασικοί παράγοντες επιρροής αλληλεπιδράσεων στην ποιότητα των σπουδών

Αντίστοιχα στο Σχήμα 1-9 αποτυπώνονται η συμβολή και η αποτελεσματικότητα από την επιρροή των αλληλεπιδράσεων και των ανωτέρω παραγόντων, που συμβάλουν στην ποιότητα των σπουδών.

Σχήμα 1- 9-Η συμβολή της αλληλεπίδρασης στην ποιότητα των σπουδών

4.5 Ευρήματα της έρευνας

Η ΚΝ παρότι συχνά παραμελείται στη βιβλιογραφία της ΕξΑΕ, είναι καθοριστική για τη διαμόρφωση ποιοτικών αλληλεπιδράσεων και τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού μαθησιακού περιβάλλοντος. Από την διερεύνηση στο παρόν ΜΠΣ αναδείχθηκε πως η χρήση ψηφιακών εργαλείων και η ανάπτυξη συνεργατικών δραστηριοτήτων αλλά και ο συνομιλιακός άτυπος λόγος στα ΜΚΔ ενισχύουν την αλληλεπίδραση και την ποιότητα της μαθησιακής εμπειρίας. Η παιδαγωγική προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει την συνεργατική μάθηση και την χρήση της τεχνολογίας, όπως αναπτύσσεται στο παρόν ΜΠΣ, φαίνεται να έχει θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα της μάθησης. Συγχρόνως η ποιότητα των αλληλεπιδράσεων στην ΕξΑΕ διαμορφώνεται από τη δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ τεχνολογίας, προσωπικής δέσμευσης, κοινωνικών σχέσεων και εκπαιδευτικού σχεδιασμού. Η τεχνολογία παρέχει τις απαραίτητες υποδομές για αλληλεπίδραση, αρκεί να εφαρμοστεί με παιδαγωγικές προϋποθέσεις που να τις ενισχύουν, ενώ η συλλειτουργία των πτυχών που διερευνήθηκαν αποτυπώνονται στην παρούσα έρευνα ως κλειδιά για την επιτυχή ενίσχυση ποιοτικών αλληλεπιδράσεων. Η ελευθερία διαμόρφωσης της αλληλεπίδρασης στην ΟΣΣ, ο βαθμός ελέγχου της υποστήριξης και η πρωτοβουλία για επικοινωνία επίσης αντανάκλα την ανάγκη για ουσιαστική και ποιοτική επικοινωνία, η οποία προσυπογράφεται με κοινωνικές και παιδαγωγικές αξίες κατανόησης, ενσυναίσθησης, ειλικρινείας, σεβασμού, αποδοχής της

ετερότητας, διακριτικότητας και συνδέεται με τον άνθρωπο που έχει αυθεντική και ευδιάθετη προσωπικότητα, εστιασμένη στην θετική ψυχολογία της ομάδας. Ιδιαίτερα η ΚΝ του Κ-Σ συμβάλει στην αποτελεσματικότητα του ρόλου του. Συμπερασματικά ο ρόλος της ΚΝ στοχεύει στο να διευκολύνει την αλληλεπίδραση. Η παρώθηση της ΚΝ δύναται να βελτιώσει την ποιότητα των σπουδών, να αντιμετωπίσει προκλήσεις της ΕΞΑΕ, όπως την διέγερση αρνητικών συναισθημάτων, να ενισχύσει την Συναισθηματική Νοημοσύνη και την ομαδική συνεργασία, και να αναπτύξει συγχρόνως ψηφιακές και κοινωνικές δεξιότητες. Έτσι ο λειτουργικός ρόλος της ΚΝ εκτός από βάση της κοινωνικοποίησης, αποτελεί γέφυρα για το συναισθηματικό κενό μεταξύ διδάσκοντα και φοιτητή στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ.

5 Συμπεράσματα- Συζήτηση

Στην ενότητα που ακολουθεί επιχειρείται μια συζήτηση με την επισκόπηση της βιβλιογραφίας που αναπτύσσεται στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσα εργασίας. Στη συγκεκριμένη ενότητα επιδιώκεται μια προσέγγιση του ζητήματος του ρόλου της κοινωνικής νοημοσύνης στην τριτοβάθμια ΕξΑΕ του ΜΠΣ: ΕΤΑ, όπως εκείνος διαμορφώνεται μέσα από τα ερευνητικά ερωτήματα.

5.1 1ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες συγκεκριμένες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης καλλιεργούνται από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των Καθηγητών- Συμβούλων και των φοιτητών/τριών στο ΜΠΣ:ΕΤΑ; Και με ποιον τρόπο;

Σύμφωνα με την ανωτέρω ανάλυση παρουσιάζεται πως οι πτυχές της ΚΝ καλλιεργούνται μέσα από δυναμικές διαδικασίες στο ΜΠΣ. Κεντρικό στοιχείο για την καλλιέργεια των διαστάσεων και των ικανοτήτων της, είναι η ενεργητική συμμετοχή στο εξ αποστάσεως πρόγραμμα. Οι αλληλεπιδράσεις αναπτύσσονται ως δυναμικές διαδικασίες και δύνανται να καλλιέργησουν την κοινωνική ευχέρεια, την ενσυναίσθηση, την αυτογνωσία, την επιχειρηματολογία και την σαφήνεια, που είναι οι υπο διερεύνηση για πτυχές για την καλλιέργεια της ΚΝ. Η καλλιέργεια τους συσχετίστηκε μέσα από την αξιοποίηση άλλων πτυχών και διαστάσεων όπως η αυτοπαρουσία, και η παρουσία. Η παρουσία προσλαμβάνεται από την έννοια που της προσδίδει ο Albrecht (2006) σχετικά με την αναγνώριση και τη προβολή των λεκτικών και μη λεκτικών εκφράσεων. Η σημαντικότητα της παρουσίας, της ενσυναίσθησης, της τακτικής επικοινωνίας έρχεται σε συμφωνία με τα ευρήματα των Xanthopoulou και Solomou (2021), των οποίων η έρευνα ανέδειξαν ως παράγοντες για ποιότητα στην επικοινωνία και ισχυροποίησαν ιδιαίτερα την καλλιέργεια της κοινωνικής ευχέρειας. Τα ευρήματα της παρούσα έρευνας υπογράμμισαν για την καλλιέργεια των συγκεκριμένων υπο διερεύνηση πτυχών εκτός από την τακτική επικοινωνία, τον χρόνο για κοινωνικοποίηση στην ΟΣΣ, την συχνότητα των ΟΣΣ, τον χρόνο σε σχέση με τον βαθμό συμμετοχής στα ΜΚΔ.

Οι αλληλεπιδράσεις αποτυπώθηκε πως εξελίσσονται μεταξύ των Κ-Σ και των φοιτητών, αλλά και μεταξύ των φοιτητών σε τυπικό και άτυπο πλαίσιο και στηρίζονται σε μεγάλο μέρος στο εκπαιδευτικό υλικό και στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό που ανάγεται στις

σύγχρονες θεωρίες μάθησης, συμπεριλαμβανομένης της ΟΣΣ και των ΜΚΔ. Συναφή ευρήματα προκύπτουν για τα ΜΚΔ και από τις έρευνες του Καρρά (2023) για την συνεργατική μάθηση και της Τσαχουργιανίδου (2024) για την διασυνδεση των κοινωνικού εποικοδομισμού. Συγχρόνως η παρούσα έρευνα είναι σύμφωνη και με τα ευρήματα των Λελοβίτου και Σαμαντά (2023) για την χρησιμότητα των ψηφιακών εργαλείων στην δημιουργία ενός θετικού κλίματος και στην επιρροή της κοινωνικής άνεσης. Συμπεριλαμβανομένης των ευρημάτων για την απόδοση ενός κλίματος οικειότητας που είναι απαραίτητα στοιχεία η αυθεντικότητα, η ειλικρίνεια, η ασφάλεια, η ελευθερία ώστε να εξελιχθεί ο διάλογος και η συνεργασία. Παράλληλα μέσα από τις αλληλεπιδράσεις στις συγκεκριμένες πτυχές αναπτύσσονται επιμέρους σχέσεις όπως, η ελευθερία σε σχέση με τον έλεγχο του βαθμού υποστήριξης, η ελευθερία του λόγου σε σχέση με την πρωτοβουλία και το θάρρος, η ενεργητική συμμετοχή και φαινόμενα ανταγωνισμού με την μορφή βαθμοθηρίας-τιτλοθηρίας.

Σε μεγάλο βαθμό η δυναμικότητα που ασκούν μέσα από την συμμετοχή, οι προσωπικότητες φαίνεται, πως ανάγουν την καλλιέργεια των πτυχών σε μια κυμαινόμενη κατάσταση για τους συμμετέχοντες, σαφέστερα στην περίπτωση των φοιτητών η καλλιέργεια είναι εξαρτημένη από την συμμετοχή και την προσωπικότητα. Γεγονός που επίσης συμφωνεί με τον Καρρά (2023), για την ατομική συνεισφορά κατά την συνεργασία στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ. Κατά περίπτωση ως εν δυνάμει διαδικασία προκύπτει η καλλιέργεια της κοινωνικής ευχέρειας και της ενσυναίσθησης με δυναμική επιρροή τις αλληλεπιδράσεις κυρίως στο περιβάλλον της ΟΣΣ αλλά και στα ΜΚΔ. Ενώ πιο εμφανή στην καλλιέργεια τους αποτυπώνονται η αυτογνωσία, η επιχειρηματολογία και η σαφήνεια, μέσα από διαδικασίες του ΜΠΣ, κυρίως μέσα από τις δραστηριότητες αξιολόγησης, την ανατροφοδότηση και τις προθεσμίες. Συγχρόνως σημαντικός παράγοντας επιρροής για όλες τις πτυχές που αναφέρθηκαν παρουσιάζεται ο Κ-Σ, τόσο μέσα από τον ρόλο του στην ΕΞΑΕ, όσο και ως προσωπικότητα που εμπνέει στην ανάπτυξη αυτών των ικανοτήτων, προβάλλοντας κοινωνικές και παιδαγωγικές αξίες. Ενώ συγχρόνως φανερώνεται πως οι υπο-διερεύνηση πτυχές είναι δεξιότητες που ο Κ-Σ οφείλει να έχει καλλιεργήσει για το εξ αποστάσεως ΜΠΣ. Επιπρόσθετα στοιχεία που συμβάλλουν στις πτυχές είναι οι εκπαιδευτικές τεχνικές, που έχουν στο επίκεντρο τα ψηφιακά εργαλεία και την διάδραση, την ομαδοσυνεργασία καθώς και τη σωκρατική διαλεκτική ως μέθοδο του Κ-Σ για την ενίσχυση της αμφίδρομης επικοινωνίας και την καθοδήγηση του εκπαιδευόμενου. Συγκεκριμένα η ανατροφοδότηση παρουσιάζεται ως

ένα παράγοντας βελτίωσης και επικοινωνίας με ψυχοκοινωνικές προοπτικές, όπως παρουσιάζει και η Τουτούνη (2023). Η ανατροφοδότηση όπως παρουσιάζεται στην έρευνα λειτουργεί επίσης πολυμορφικά, σε τυπικό και άτυπο επίπεδο, προφορικά και γραπτά. Το τυπικό της ανατροφοδότησης αποτυπώνεται πως επέρχεται μέσα από την γραπτή ανατροφοδότηση του Κ-Σ επάνω στις δραστηριότητες αξιολόγησης του εκπαιδευτικού, της συλλογικής ανατροφοδότησης της ΟΣΣ και της ανατροφοδότησης για την πορεία και τις ανάγκες των εκπαιδευομένων και της ομάδας μέσα από την ανταπόκριση σε λεκτικά και μη λεκτικά σήματα στο περιβάλλον της ΟΣΣ αλλά και της εξατομικευμένης ανατροφοδότησης ως σημαντικός στοιχείο της καθοδήγησης. Έτσι ο Κ-Σ συμβάλλει στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της αυτογνωσίας των φοιτητών αλλά και της κοινωνικής διάπλασης της ομάδας. Από την άλλη πλευρά εξελίσσεται η εμπειρική ανατροφοδότηση που ο ίδιος ο φοιτητής αναζητά, μέσα από την παρουσία και την συναντίληψη στην ΟΣΣ, η οποία φαίνεται πως ισχυροποιεί την ομάδα, αμβλύνοντας συγχρόνως την μοναξιά και το άγχος. Αλλά και η τυπική ΟΑ όπως εξελίσσεται στα πλαίσιο συνεργασίας των εικονικών δωματίων. Ενώ ιδιαίτερα σημαντική με ψυχοκοινωνική υπόσταση αποτυπώθηκε η άτυπη ΟΑ στα ΜΚΔ. Κυρίως όμως ο Κ-Σ αναγνωρίστηκε ως αυθεντία από συμμετέχοντες για την παροχή της ανατροφοδότησης, γεγονός που συμφωνεί με την έρευνα της Καλοπανά(2022). Ωστόσο στην παρούσα έρευνα λίγοι συμμετέχοντες υποστήριζαν την άτυπη ΟΑ ως σημαντικότερη. Επιπρόσθετα ένα από τα ευρήματα της Καλοπανά (2022) ανέδειξε πως η ΟΑ αναπληρώνει την φυσική συνύπαρξη. Αντίθετα η παρούσα έρευνα αποτύπωσε πως τον ρόλο αυτόν αναλαμβάνει η ΟΣΣ, ευθύνη του Κ-Σ. Αντίστοιχα η ΟΑ αναπληρώνει το κενό που προκύπτει από την ΟΣΣ και κυρίως το κενό με τον Κ-Σ. Έτσι σε έναν μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο των ΜΚΔ καλλιεργείται η ψυχολογική υποστήριξη μεταξύ των ενεργών συμμετεχόντων και η ενσυναίσθηση. Η άποψη αυτή φαίνεται να συναινεί με την έρευνα των Savci et al. (2022), πως η ΚΝ δύναται να αποδώσει μέσα από την αντιληπτή κοινωνικότητα, περιπτώσεις που διατρέχουν τον κίνδυνο της μοναξιάς, και η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως πρόληψη, στην ανεπιθύμητη περίπτωση της εγκατάλειψης των σπουδών. Ενώ παράλληλα έρχεται και σε συμφωνία με την έρευνα της Σπυροπούλου (2019) για το συναισθηματικό κενό ανάμεσα στον Κ-Σ και τον φοιτητή, αναδεικνύοντας πως η ενδυνάμωση των πτυχών της ΚΝ δύναται να οικοδομήσει μια γέφυρα για το «κενό ανάμεσα μας». Άλλωστε όπως φανερώνεται οι εκπαιδευόμενοι αντιλαμβάνονται τις προκλήσεις της ΕΞΑΕ και δημιουργούν άτυπες αλληλεπιδράσεις, άτυπες κοινότητες και άτυπα ψηφιακά δίκτυα στα

ΜΚΔ, δημιουργώντας όμως μια ζωντανή ακαδημαϊκή ψηφιακή κοινότητα. Από την έρευνα προκύπτει πως αναπτύσσονται δίκτυα επικοινωνίας και κοινότητες οι οποίες είναι προσχεδιασμένες από το ΜΠΣ και αποδίδονται συνήθως σε κάθε Θ.Ε. Στο πλαίσιο τους φαίνεται πως διαμορφώνεται ένα περιβάλλον συνεργασίας που υπερισχύει ο συνομιλιακός λόγος, προκειμένου να αποδοθούν πληροφορίες, ενθάρρυνση και ψυχολογική υποστήριξη. Έτσι στο άτυπο πλαίσιο και μεταξύ των ανθρώπων που συμμετέχουν ενεργά αποτυπώνεται η καλλιέργεια της κοινωνικής ευχέρειας, της ενσυναίσθησης και της αυτογνωσίας, η οποία ενισχύει την δυναμική της ομάδας. Τα ΜΚΔ χαρακτηρίζονται επίσης ένας χώρος ελεύθερης έκφρασης και επικοινωνίας, όπως και τα εικονικά δωμάτια των ΟΣΣ, όπου αναπτύσσεται στα μιν η άτυπη ΟΑ, στα δε η τυπική ΟΑ. Η εμπειρία στις εξ αποστάσεως σπουδές και η κοινωνικοποίηση σε τυπικό και άτυπο πλαίσιο ανέδειξε κατά την καλλιέργεια την αυτογνωσίας πως η συμβολή της συναντίληψης, ενδυναμώνει το «μαθαίνω πως να μαθαίνω», με το μαθαίνω πως λειτουργούν οι άλλοι. Ως συνακόλουθο λοιπόν της αυτογνωσίας προκύπτει το μαθαίνω πως να λειτουργώ και μαθαίνω πως να είμαι στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ. Ενώ συγχρόνως αναδύεται και η ικανότητα, της κοινωνικής επίγνωσης (Goleman, 2006), στην ΕξΑΕ όπως εξελίσσεται στο ΜΠΣ:ΕΤΑ. Παρουσιάστηκε πως εξελίσσεται η πρωτογενής ενσυναίσθηση μέσα από την συναντίληψη και τις διαδικασίες της ΟΣΣ, η κοινωνική γνώση αποτυπώθηκε μέσα από συζητήσεις, κυρίως στους χώρους όπου υπάρχει ελευθερία όπως τα εικονικά δωμάτια και τα ΜΚΔ, ενώ η ενσυναισθηματική ακρίβεια αποδόθηκε ως προτέρημα του Κ-Σ.

5.2 2ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες πτυχές της Κοινωνικής Νοημοσύνης αξιοποιούν στο πλαίσιο της τηλε-ΟΣΣ οι Καθηγητές-Σύμβουλοι και οι φοιτητές/τριες; Και με ποιον τρόπο;

Το παρόν ερευνητικό ερώτημα εξέτασε την αξιοποίηση της αυτοπαρουσίασης, της κοινωνικής ευχέρεια στην ΟΣΣ, της παρουσίας, του ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των παραγόντων της ενεργητικής συμμετοχής και την ανοικτής κάμερας στην ΟΣΣ. Ενώ συγχρόνως αναδύθηκε και η αυθεντικότητα, από τις διαστάσεις του μοντέλου του Albrecht (2006). Κατά την ανάλυση επίσης υπογραμμίστηκε πως η αξιοποίηση των πτυχών επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες. Οι εκπαιδευτικές στρατηγικές και τεχνικές, αλλά και οι προσωπικότητες και οι διαθέσεις στο χρονικό της

ΟΣΣ επίσης αναδείχθηκαν ως παράγοντες επιρροής των αλληλεπιδράσεων. Παράλληλα οι στρατηγικές υποστήριξης και η διαχείριση χρόνου παρουσιάζονται ως καίριοι παράγοντες για την αξιοποίηση των συγκεκριμένων πτυχών της ΚΝ. Ιδιαίτερα ο βαθμός ελέγχου της επιρροής του ενδιαφέροντος, η ίδια η προσωπικότητας του Κ-Σ και ο ρόλος του στην διαχείριση της κατάστασης είναι ιδιαίτερα αντιληπτή μέσω του διαλόγου, της συνεργασίας και της αξιολόγησης-ανατροφοδότησης, τόσο σε τυπικό όσο και σε άτυπο επίπεδο. Ιδιαίτερα στο τυπικό πλαίσιο της ΟΣΣ μέσα από τις πτυχές της αυτοπαρουσίασης, της κοινωνικής ευχαίρειας και της παρουσίας, υπογραμμίζεται η αυτοαποτελεσματικότητα του Κ-Σ για την διαχείριση της ΟΣΣ και της ομάδας και μάλιστα οι πτυχές δομούνται ως προτέρημα ικανοτήτων αλλά και παράγοντα επιρροής, εύρημα που έρχεται σε συμφωνία με τους Ξαφάκου κ.α. (2019) για την επίδραση της ΚΝ στην αυτοαποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού. Ενώ συγχρόνως προβάλλει από τον ρόλο του Κ-Σ, την σημαντικότητα της ΚΝ στην εκπαιδευτική διαδικασία, τονίζοντας την αξία της ΚΝ στους ανθρωπιστικούς τομείς όπως υπερασπίζεται και η Safarovna (2024). Η αντίληψη αυτή από τους φοιτητές, επιτρέπει στο παρόν ΜΠΣ, να αντιλαμβάνονται την ευελιξία στο πλαίσιο και να σκιαγραφούν την ελευθερία. Αναζητώντας μάλιστα την αυθεντικότητα στον επικοινωνιακό χώρο της ΟΣΣ, που ως πτυχή θεωρήθηκε κρίσιμη για την οικοδόμηση ειλικρινών σχέσεων μεταξύ καθηγητών και φοιτητών. Ωστόσο η ενεργή συμμετοχή ήταν εκείνη που θεωρήθηκε προαπαιτούμενο για να γίνει αντιληπτή η επίγνωση της κατάστασης κυρίως για να αξιοποιηθούν οι πτυχές της ΚΝ στο περιβάλλον της ΟΣΣ. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει μια συμφωνία με την έρευνα των Mali et al. (2015), στην διασύνδεση της ΚΝ ως σημαντικό παράγοντα της μαθησιακής συμπεριφοράς. Ωστόσο η κοινωνική γνώση, η αυτοπαρουσίαση, το ενδιαφέρον και η επιρροή που δεν συσχετίζονται σημαντικά στην έρευνα τους, αποτυπώνουν μεγάλη αντίθεση με την παρούσα έρευνα. Η μαθησιακή συμπεριφορά στο εξ αποστάσεως πλαίσιο του ΜΠΣ επηρεάζεται από την επιρροή του Κ-Σ, από το ενδιαφέρον όπως θα καλλιεργηθεί μέσα το πρόγραμμα και κυρίως την ΟΣΣ, καθώς και την αυτοπαρουσία των συμμετεχόντων εκεί. Επιπρόσθετα η αξιοποίηση των πτυχών στην ΟΣΣ, όπως παρουσιάζεται στην ανωτέρω ανάλυση βοηθούν στην καλλιέργεια ενός περιβάλλοντος συνεργασίας, το οποίο ενισχύει τη συνοχή της ομάδας. Ειδικά, τα ψηφιακά εργαλεία και οι δραστηριότητες σε εικονικά δωμάτια προσφέρουν έναν χώρο οικειότητας, θάρρους, ελευθερίας, και ενδυναμώνουν την παρουσία των φοιτητών. Στοιχεία που ενισχύουν την αίσθηση του ανήκειν, και συγχρόνως ενδυναμώνουν το ενδιαφέρον και την συμμετοχή.

Και δύναται να συμβάλουν δυναμικά στην ακαδημαϊκή τους επίδοση. Εύρημα που έρχεται σε συμφωνία με τους Gündüzalp και Göktaş (2024) όσον αφορά την συσχέτιση της ΚΝ με τους μεθόδους διδασκαλίας και τα ακαδημαϊκά επίτευγµατα. Και αποτυπώνει την αντίθεση με την έρευνα των Ganaie και Mudasir (2015), οι οποίοι θεώρησαν πως δεν υπάρχει αναγκαιότητα ανάμεσα στην ΚΝ και στην ακαδημαϊκή επίδοση. Στην κατεύθυνση αυτή φαίνεται πως συμβάλει το τυπικό περιβάλλον της ΟΣΣ καθώς εκεί εξελίσσεται το θετικό κλίμα της ομάδας, όπου οι φοιτητές θα βιώσουν την συνεργασία και την αλληλεπίδραση, μέσα από αλληλεπιδραστικές τεχνικές που συμπεριλαμβάνουν το χιούμορ, θετικά συναισθήματα, την αίσθηση ασφάλειας. Εύρημα το οποίο συνάδει με τους Meyer και Jones (2012), που υπογραμμίζουν πως το βίωμα αυτών των στοιχείων εξελίσσεται μέσα από διαδικτυακά μαθήµατα και ενισχύει την ΚΝ. Επιπρόσθετα η καθοδήγηση του Κ-Σ με την παροχή διαύλων επικοινωνίας με ψηφιακά και διαδραστικά εργαλεία, αλλά και μέσω της συνεργατικής μάθησης, αποτυπώνει την ενεργητική συμμετοχή ως ενδυναμωτικό παράγοντα της ΚΝ στο ΜΠΣ. Και συναινεί με την έρευνα των Yousif et al., (2024) σχετικά με τις στρατηγικές ενεργούς μάθησης και την βελτίωση της ΚΝ, μέσα από την συνεργασία. Αναδύονται πρακτικές που λογίζονται στις σύγχρονες θεωρίες μάθησης του εποικοδοµισµού και του δοµιτισµού, αλλά και του κονεκτιβισµού μέσα από τις κοινότητες μάθησης όπως αποτυπώνουν και άλλες έρευνες (Νιάρρη και Μαυροειδής, 2015· Νιάρρη, 2023), οι οποίες ενισχύουν τις πτυχές της κοινωνικής ευχέρειας, της ενσυναίσθησης, της αυτοπαρουσίασης και της παρουσίας. Αλλά και σημαντικές διαστάσεις της ΚΝ, όπως η ενεργητική ακρόαση και η τέχνη του να ακούς και να παρατηρείς αποτυπώνεται πως μπορούν να βελτιωθούν και να εξελιχθούν στο εξ αποστάσεως πρόγραµµα, με προαπαιτούµενα την συμμετοχή και την ανοικτή κάµερα. Γεγονός που επιβεβαιώνει και την άποψη του Bennet (2015), πως ακόμη και με χαμηλά επίπεδα αλληλεπίδρασης, οι φοιτητές με την σωστή εκπαίδευση μπορούν να βελτιώσουν την ΚΝ. Η παρουσία και η κοινωνική ευχέρεια στην ΟΣΣ φανερώνονται ιδιαίτερα σημαντικές λόγω των προκλήσεων του πλαισίου και απαιτούν την ανάπτυξη σχετικών στρατηγικών όπως υποστηρίζουν οι Meyer και Jones (2012), οι οποίοι υπογραμμίζουν την αυτοέκφραση και την φροντίδα για τους άλλους. Με σημαντικότερα για το ΜΠΣ τα μη λεκτικά σήµατα στην ΟΣΣ, την άτυπη ΟΑ, τα οποία μέσω ανάπτυξης του συμπάσχειν και του ανήκειν προωθούν την αξιοποίηση της ενσύναιθης και της παρουσίας, επηρεάζοντας την αυτορρύθµιση. Σημαντική επιρροή σε αυτά φανερώνεται πως μπορούν να ασκήσουν τόσο ο Κ-Σ, όσο και οι συμμετέχοντες εκπαιδευόµενοι. Παράλληλα για την

αξιοποίηση της αυτοπαρουσίασης και της παρουσίας αποτυπώθηκε πως ο χρόνος που αφιερώνεται στις αλληλεπιδράσεις μέσα από την ΟΣΣ επηρεάζει την ποιότητα της επικοινωνίας και της υποστήριξης. Η σωστή διαχείριση του χρόνου από τους Κ-Σ αλλά και τους συντονιστές δύναται να ισχυροποιήσει την ποιότητα των αλληλεπιδράσεων. Ιδιαίτερα κατευθυνόμενα στοιχεία που φαίνεται να ασκούν επιρροή οι συντονιστές, είναι η κοινωνική ευχέρεια, η ενσυναίσθηση, το χιούμορ, η παρουσία, με προτροπές στην αυτοπαρουσίαση, και τα οποία παρουσιάζεται πως επηρεάζουν δια μέσω των εκπαιδευτικών τεχνικών της ΕξΑΕ, την εκπαιδευτική κουλτούρα των Κ-Σ. Γεγονός που ενισχύει την άποψη του Jacob (2015), πως η ΚΝ αφορά καθολικά τα εμπλεκόμενα μέλη του οργανισμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

5.3 3ο Ερευνητικό ερώτημα: Πως οι αλληλεπιδράσεις συμβάλλουν στην ποιότητα των σπουδών του ΜΠΣ:ΕΤΑ;

Οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των Κ-Σ και των φοιτητών στο ΜΠΣ: ΕΤΑ προάγουν την ανάπτυξη πολλών διαστάσεων της ΚΝ, οι οποίες ως σημαντικές ικανότητες φαίνεται πως ασκούν δυναμική επιρροή στην ποιότητα της μαθησιακής και διδακτικής διαδικασίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης ότι η ενίσχυση της ΚΝ μέσα από τις αλληλεπιδράσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην ΕξΑΕ επηρεάζει την αυτορρύθμιση των συναισθημάτων, επιδιώκει τον αυτοέλεγχο, και παρωθεί την αυτονομία του εκπαιδευόμενου. Η άποψη αυτή έρχεται σε συμφωνία με μελέτες όπως του Trevino (2014) που παρουσιάζει την αιτιακή σχέση της κοινωνικής και της Συναισθηματικής Νοημοσύνης. Η μείωση ή αύξηση της μίας, έχει άμεση επιρροή και αποτελέσματα στην άλλη. Συγχρόνως η ΚΝ λειτουργεί ως μέσο γεφύρωσης του "κενού" που δημιουργείται από την απόσταση, προωθώντας την ψυχολογική και συναισθηματική υποστήριξη των φοιτητών. Οι Κ-Σ, μέσω της ενσυναίσθησης και στοιχείων της κοινωνικής επίγνωσης, αναγνωρίζουν τις ανάγκες των φοιτητών και προσαρμόζουν τις εκπαιδευτικές στρατηγικές. Επομένως η ΚΝ έχει θετική επιρροή στην διδασκαλία και την απόδοση της μάθησης (Kularajasingam et al., 2022). Η ΚΝ βοηθά τους Κ-Σ να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις σχέσεις με τους φοιτητές. Και συμβάλει στο να καλλιεργηθεί ένα θετικό κλίμα αλληλεπίδρασης μέσω της ενσυναίσθησης, της κοινωνικής ευχέρειας και της συναισθηματικής ακρίβειας, και τους βοηθά να αξιολογήσουν και τα περιθώρια βελτίωσης του ΜΠΣ. Γεγονός που έρχεται σε συμφωνία με την έρευνα των Rahim et al.

(2018) όσων αφορά τις δυνατότητες που προσφέρει η ΚΝ για την κατανόηση των σχέσεων, της επίγνωσης της κατάστασης, της ανταπόκρισης στην κατάσταση και στην επίλυση προβλημάτων. Επιπρόσθετα όπως έχει υπογραμμιστεί η συνεργασία μεταξύ φοιτητών ενισχύει την ποιότητα των σπουδών και την εκπαιδευτική διαδικασία. Στις άτυπες κοινότητες μάθησης και στα εικονικά δωμάτια της ΟΣΣ, παρουσιάζεται το πως οι φοιτητές αναπτύσσουν κοινωνικές συμπεριφορές, ανταλλάσσουν γνώσεις και ενισχύουν την κριτική σκέψη αλλά κυρίως καλλιεργούν την ενσυναίσθηση μέσα από το συμπάσχειν και οικοδομούν την αίσθηση του «ανήκειν». Η αλληλεπίδραση αυτή φαίνεται πως ενισχύει την εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία και τη διαμόρφωση μιας ενεργής ακαδημαϊκής κοινότητας. Η προσαρμοστικότητα τους και η ενίσχυση των αλληλεπιδράσεων παρωθούν την άποψη πως η ΚΝ συνδέεται στενά με την δημιουργία κοινωνικών δικτύων και την ανάπτυξη μιας αναγκαίας θετικής κοινωνικό-ψυχολογικής κατάστασης σε εξ αποστάσεως περιβάλλοντα (Starynska et al., 2023). Γεγονός που παρουσιάζεται να ενισχύει την ποιότητα της μαθησιακής εξ αποστάσεως εμπειρίας στο ΜΠΣ. Συγχρόνως η καλλιέργεια των πτυχών της ΚΝ αποτύπωσε την επίγνωση της κατάστασης στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ, και όπως αποτυπώθηκε στην ανάλυση, επιβεβαιώθηκε η άποψη μιας πολυμορφικής διαδικασίας όπως υπόστηριζε ο Lionarakis (1998), αλλά και ένα πολυμορφικό e-mentoring όπως αναπτύσσει η έρευνα της Νιάρχου (2023). Και τα οποία συνολικά υπογραμμίζουν την ποιοτική διάσταση των πολλαπλών αλληλεπιδράσεων που καθορίζουν το παρόν πρόγραμμα.

5.4 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η παρούσα εργασία ανοίγει προοπτικές για μια ποσοτική έρευνα στις επιμέρους πτυχές και διαστάσεις, ώστε να φανερωθούν και ποσοτικά λεπτομερή στοιχεία που διαμορφώνουν μέσα από τις αλληλεπιδράσεις και τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του ΜΠΣ τις κοινωνικές δεξιότητες του Κ-Σ αλλά και των φοιτητών σε εξ αποστάσεως περιβάλλοντα. Επιπρόσθετα ερωτήματα που προέκυψαν από την παρούσα έρευνα αναφέρονται στην διαμόρφωση του ανταγωνισμού, της τιτλοθηρίας και της βαθμοθηρίας και την άρνηση για αλληλεπίδραση μεταξύ των συμφοιτητών αλλά και την μη συμμετοχή στο ΜΠΣ, τόσο σε αναφορά με την κοινωνική γνώση όσο και από τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του προγράμματος. Ένα ακόμα συναφές ζήτημα που προέκυψε από την διερεύνηση του ρόλου της ΚΝ ήταν η αίσθηση της ελευθερίας σε σχέση με την δομή της

ΟΣΣ και της καθοδηγούμενης από τους συντονιστές υποστήριξη, το οποίο ενδείκνυται για περαιτέρω έρευνα. Παράλληλα η παρούσα έρευνα παροτρύνει για παρόμοιες ποιοτικές αλλά και ποσοτικές έρευνες στην γενική εκπαίδευση, στην διαπολιτισμική εκπαίδευση αλλά και στην ειδική αγωγή, ώστε να διαφωτιστούν διακριτά σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα η δυναμική της αλληλεπίδρασης και της ΚΝ με στόχο την αποτελεσματικότερη συνεργασία και συνύπαρξη. Ειδικότερα στην ΕξΑΕ θα μπορούσαν να γίνουν ποιοτικές έρευνες ώστε να υπάρξει μέτρο σύγκρισης και σύγκλισης. Αλλά και επιμέρους πειραματικές έρευνες και έρευνες δράσης για την δημιουργία δραστηριοτήτων αξιολόγησης και παρεμβάσεις στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό που να ενισχύουν τις κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, να παρωθούν την ΚΝ, να αμβλύνουν το αγχός και να οικοδομούν την αλληλεπίδραση, συμβάλλοντας στην ποιότητα των σπουδών και στην ευημερία των συμμετεχόντων.

Βιβλιογραφία

- Abdurozikovna, S. D. (2014). Social intelligence: General defining moment. Proceedings of the Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, 3(4), 154-158.
https://ppublishing.org/media/uploads/journals/journal/AJH_3-4_2014.pdf
- Albrecht, K. (2006). *Social Intelligence: The New Science of Success*. San Francisco
- Ali, A., Ahmad, I., & Khan, A. (2019). Gender, age and locality based social intelligence differences of B.Ed. (Hons) students. *Global Social Sciences Review (GSSR)*, 4(1), 145–149.
<https://www.humapub.com/admin/alljournals/gssr/papers/3qPpxvBNyt.pdf>
- Αμοργιανιώτη, Ε., & Γκιόσος, Ι. (2022). Ανάπτυξη Κοινοτήτων Διερεύνησης: Μια εμπειρική μελέτη της χρήσης των τηλεδιασκέψεων ως ΟΣΣ στο ΕΑΠ. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 18(1), 165-181. <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/25017/23159>
- Αναστασιάδης, Π. Σ., Κωτσίδης, Κ. Μ., & Μαρκάκης, Ν. (2017). Κοινωνικά δίκτυα και εξ αποστάσεως εκπαίδευση στη ψηφιακή εποχή: Σχεδιασμός και υλοποίηση του εκπαιδευτικού κοινωνικού δικτύου (ESN) του Εργαστηρίου Δια Βίου και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης [Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α]. *ICODL Journal*, 9(1A), 1-16. <https://doi.org/10.12681/icodl.1362>
- Apostolidou, A. (2022). Digitally situated knowledge: Connectivism, anthropology and epistemological pluralism. *International Journal of Educational Research*, 115, 1-11. Ανακτήθηκε στις 20 Οκτωβρίου 2023 από:
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0883035522001239>

- Αργυροπούλου, Κ. (2017). *Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στις υπηρεσίες της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης* [Social networking in the services of open and distance education] (Μεταπτυχιακή εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Αποθετήριο Apothesis. <https://apothesis.eap.gr/archive/item/147474>
- Βαγγελής, Θ., Ιωακειμίδου, Β., & Νάνος, Ι. (2024). Η ανατροφοδότηση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Η περίπτωση δραστηριοτήτων αξιολόγησης σε εκπαιδευτικό υλικό μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών. *ICODL 2023*, 12(7). <https://doi.org/10.12681/icodl.5653>
- Baath, J. A. (1980). *Postal two-way communication in correspondence education*. Lund, Sweden: Gleerup.
- Barker, C. & Jane, E. A. (2024), Πολιτισμικές Σπουδές: Θεωρία και Πρακτική (επιστ. επιμ. Β. Αλεξίου και Μ. Μιχαλίδου, μτφρ. Κ. Ιορδανόγλου), Θεσσαλονίκη: Τζιόλα
- Bar-On, R. (1997). *The emotional quotient inventory (EQ-i): A test of emotional intelligence*. Toronto: Multi-Health Systems.
- Bennet, B. S. (2015). *Social Intelligence of Undergraduates Enrolled in Traditional vs. Distance Higher Education Learning Programs*
- Bozkurt, A. (2023). Using Social Media in Open, Distance, and Digital Education. In: Zawacki-Richter, O., Jung, I. (eds) *Handbook of Open, Distance and Digital Education*. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-19-2080-6_73

- Γαλατερού Ι., & Αντωνίου Α. Σ. (2015). Η κοινωνική νοημοσύνη σύμφωνα με τα μοντέλα των Daniel Goleman & Karl Albrecht. Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2015(1), 317–326. <https://doi.org/10.12681/edusc.182>
- Chettri, B. (2016) Assessment of Social Intelligence of College Level Students. American International Journal of Research in Humanities, Arts and Social Sciences, 15(1), pp. 45-48 Ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2023 από: https://www.academia.edu/27333557/Assessment_of_Social_Intelligence_of_College_Level_Students
- Creswell, J. W. (2016). *Η έρευνα στην εκπαίδευση: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (Ν. Κουβαράκου, Μτφρ., Χ. Ι. Τσορμπατζούδης, Επιμ., 2η ελληνική έκδ.). Έλλην / Εκδοτικός Όμιλος Ίων. (Πρωτότυπη έκδοση δημοσιεύτηκε το 2015).
- Davaei, M., & Gunkel, M. (2023). The role of intelligences in teams: A systematic literature review. *Review of Managerial Science*, 18(5), 1-39. <https://doi.org/10.1007/s11846-023-00672-7>
- Δημητριάδου, Κ. (2016). *Νέοι προσανατολισμοί της διδασκαλίας: Προσαρμογή της διδασκαλίας στις εκπαιδευτικές προκλήσεις του 21ου αιώνα*. Gutenberg.
- Ganaie, M. Y., & Mudasir, H. (2015). A study of social intelligence & academic achievement of college students of District Srinagar, J&K, India. *Journal of American Science*, 11(3), 23-27. <http://www.jofamericanscience.org>
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: A Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.

- Goleman, D. (2006). *Κοινωνική Νοημοσύνη: Η νέα επιστήμη των ανθρώπινων σχέσεων* (Χ. Ξενάκη, Μετάφραση). Ελληνικά Γράμματα.
- Goleman, D. P. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ for character, health and lifelong achievement*. New York: Bantam Books.
- Gündüzalp, C., & Göktaş, Y. (2024). Examining the effects of project and resource-based teaching methods on social intelligence, metacognitive thinking, and academic achievement. *Participatory Educational Research*, 11(2), 176–194. <https://doi.org/10.17275/per.24.25.11.2>
- Habib, S., Saleem, S., & Mahmood, Z. (2013). Development and validation of social intelligence scale for university students. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 28(1), 123-140. <https://doi.org/10.1234/pjpr.28.1.123>
- Handa, D. (2018). Social intelligence, cultural intelligence, and occupational success: A review of literature. *IUP Journal of Soft Skills*, 12(3), 7–22.
- Holmberg, B. (1981). *Status and Trends of Distance Education*. London: Kogan Page; New York: Nichols.
- Holmberg, B. (1989). *Theory and Practice of Distance Education*. London: Routledge.
- Holmberg, B.(1995). The evolution of the character and practice of distance education. *Open Learning*, 10(2), 47-53. <http://www.c3l.uni-oldenburg.de/cde/found/holmbg95.htm>

- Holmberg, B. (1989). *A Theory of Learning and Teaching in Distance Education*. New York: Routledge.
- Jacob, W. J. (2015). Social media, social intelligence, and emerging trends in higher education communication. In D. E. Neubauer & K. Ghazali (Eds.), *Technology and workplace skills for the twenty-first century* (pp. 33–47). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137491923_3
- Καλοπανά, Μ. Π. (2022). Η ομότιμη ανατροφοδότηση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Έρευνα σε ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητών του ΕΑΠ. *Πρακτικά του ICODL 2022*, 11(1Α), 235–254. <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/22882/23155>
- Καρράς, Α. (2023). *Η συνεργατική μάθηση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Μελέτη περίπτωσης: Οι φοιτητές/τριες του ΜΠΣ: ΕΤΑ του ΕΑΠ* [Μεταπτυχιακή εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο].
- Keegan, D. (1980). On defining distance education. *Distance education*, 1(1), 13-36.
- Kihlstrom, J. F., & Cantor, N. (2000). Social intelligence. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of intelligence* (2nd ed., pp. 359–379). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511807947.017>
- Κουστουράκης, Γ. .Σ, & Παναγιωτακόπουλος, Χ. Θ. (2022) Παιδαγωγικές πρακτικές και αξιοποίηση του συστήματος τηλεδιάσκεψης στις τηλε-Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις: Μια διεπιστημονική προσέγγιση της «φωνής» μεταπτυχιακών φοιτητών του ΕΑΠ. *International Conference In Open and Distanse Learning*.

11.(1Α), 16-29. Ανακτήθηκε από
: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/3296>

Kularajasingam, J., Subramaniam, A., & Kaur, D. (2022). The role of competency: Comparing social intelligence and teaching and learning performance among academic staff in Malaysian private higher education institutions. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 12(2).
<https://doi.org/10.6007/IJARBS/v12-i2/12258>

Κυρμά, Α., & Μαυροειδής, Η. (2015). Distance education: panacea or barrier for conventional higher education? *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 11(1). Ανακτήθηκε από:
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9818/9940>

Κώστα Νικολάου, Ε., Μίχη, Φ., Φιλίππουπολίτου, Ε., & Φραγκάκη, Μ. (2017). Πώς θεωρητικές έννοιες της εξΑΕ πραγματώνονται σε δράσεις μέσα από την ίδια τη διδασκαλία τους: Μεθοδολογικοί Σχεδιασμοί. *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 9(2Α).
<https://doi.org/10.12681/icodl.1070>

Λιοναράκης, Α. (2006). «Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης», στο: Α. Λιοναράκης (επιμ.) *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση- Στοιχεία θεωρίας και πράξης*. Αθήνα: Προπομπός.

Lionarakis, A. (1998). Polymorphic Education: A Pedagogical framework for open and distance learning., Σην Szucs A. & Wagner A., *Universities in a Digital Era – Transformation, Innovation and Tradition – Roles and Perspectives of Open and Distance Learning* (pp 499 – 505). European Distance Education Network, University of Bologna

- Lionarakis, A., Papadimitriou, S., Harofylaka, A.-M., Aggeli, A., & Tzilou, G. (2018). Η συμβολή των ψηφιακών εργαλείων στην υποστήριξη της μαθησιακής πορείας των φοιτητών/φοιτητριών της εξΑΕ: Μέρος Α: Χρήση ψηφιακών εργαλείων για τη δημιουργία ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού [The contribution of digital tools to students' support in distance learning environments: Part A. The use of digital tools for the creation of digital learning material]. *Open Education: The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 14(1), 104–117. <https://doi.org/10.12681/jode.18533>
- Mali, P., Hanafi, Z., & Walters, T. (2024). The relationship among emotional intelligence, social intelligence and learning behaviour. *Asian Social Science*, 11(13), 98. <https://doi.org/10.5539/ass.v11n13p98>
- Malik, M. A., Siddique, F., & Hussain, S. N. (2018). Exploring the development of social intelligence of students during university years. *Pakistan Journal of Education*, 35(1), 43–58.
- Μανούσου Ε., Χαρτοφύλακα Τ., Ιωακειμίδου Β., Παπαδημητρίου Σ., & Καραγιάννη, Ε. (2020). Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, βασικές αρχές και εφαρμογές, Μαζικό Ανοικτό Διαδικτυακό Μάθημα (MOOC): «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε θέματα εκπαίδευσης από απόσταση», ΥΠΕΘ και ΕΑΠ, (Επιστημονική Επιμέλεια και Συντονισμός Έργου: Λιοναράκης Α., Κόκκος Α., Ορφανουδάκης Θ., Εμβαλωτής Α., Γραμμένος Ν.) <https://mathainoumeasfaleis.gov.gr/wp-content/uploads/2020/09/minedumathainoumeasfaleis-odigos-iep.pdf>
- Mayer, J.D. and Salovey, P. (1997) What Is Emotional Intelligence? Emotional Development and Emotional Intelligence: Implications for Educators. Basic Books, New York, 3-31.

- Meyer, K., & Jones, S. J. (2012). Do students experience "social intelligence," laughter, and other emotions online?. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 16(4), 47-59. <https://doi.org/10.24059/olj.v16i4.283>
- Mills, G. E., Gay, L. R., Airasian, P. (2017) Εκπαιδευτική έρευνα, Ποσοτικές και Ποιοτικές Μέθοδοι -Εφαρμογές (Α. Βλάχου, Μ. Κουτσούμπα, Δ. Παπαδημητρίου, Α. Δανιά, Σ. Κουναλάκης, Φ. Βεμετσάνου, Μτφρ.) Εκδόσεις Προπομπός
- Moore, M. G. (1973). Towards a theory of independent learning and teaching. *Journal of Higher Education*, 44, 661–679. <https://doi.org/10.1080/00221546.1973.11776906>
- Moore, M.G. (2007). The Theory of Transactional Distance. In M.G.Moore (Ed.) (2007) *The Handbook of Distance Education*. Second Edition. Mahwah, N.J. Lawrence Erlbaum Associates. pp. 89–108
- Μουτσερά, Π. (2024). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Μια κοινωνιολογική ερμηνευτική προσέγγιση* [Διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο]. Apothesis. <https://apothesis.eap.gr/archive/item/199859?lang=el>
- Νιάρη, Μ. (2023). *Καλλιεργώντας κοινότητες μάθησης εξ αποστάσεως*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε από <http://195.251.111.89:8555/xmlui/handle/123456789/2033>
- Νιάρη, Μ., & Μαυροειδής, Η. (2015). Η ανάπτυξη των τριών διαστάσεων του μοντέλου της κοινότητας διερεύνησης στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: Παραδείγματα και προτάσεις. *ICODL*, 8(3A). <https://doi.org/10.12681/icodl.49>

- Praditsang, M., Hanafi, Z., & Walters, T. (2015). The relationship among emotional intelligence, social intelligence and learning behaviour. *Asian Social Science*, 11(13), 98–106. <https://doi.org/10.5539/ass.v11n13p98>
- Rahim, A., Civelek, I., & Liang, F. H. (2018). A process model of social intelligence and problem-solving style for conflict management. *International Journal of Conflict Management*, 29(4), 487–499. <https://doi.org/10.1108/IJCMA-06-2017-0055>
- Raziq, M., & Shukla, S. (2023). Levels of social intelligence vis-à-vis interface of social-media usage: An exploratory study. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 8(6), 375–381. https://www.researchgate.net/publication/372585878_Levels_of_Social_Intelligence_Vis-a-Vis_Interface_of_Social-Media_Usage_An_Exploratory_Study
- Rezaei, A., & Bahadori Khosroshahi, J. (2018). Optimism, social intelligence, and positive affect as predictors of university students' life satisfaction. *European Journal of Mental Health*, 13(2), 150–162. <https://doi.org/10.5708/EJMH.13.2018.2.3>
- Safarovna, M. A. (2024). The development of social intelligence in students as a dolzarb pedagogical problem. *Asia International University*.
- Savci, C., Akinci, A. C., & Keles, F. (2022). The association of perceived sociability and social intelligence with loneliness in online learning among nursing students. *Nurse Education Today*, 109, 105226. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105226>
- Saxena, S., & Jain, R. (2013). Social intelligence of undergraduate students in relation to their gender and subject stream. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 1(1), 1–4. <https://doi.org/10.9790/7388-0110104>

- Starynska, O., Spivak, L., Osmanova, A., & Revutska, O. (2023). Social intelligence as a factor of *socio*-psychological adaptation of university students with special educational needs during distance learning due to the COVID-19. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 15(1), 441–462. <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/705>
- Trevino, J. O. (2014). *Emotional and social intelligence: A study of interpersonal, intrapersonal, social awareness, and social facility skills of information technology professionals in higher education* (Publication No. 3667932) [Doctoral dissertation, Texas A&M University - Corpus Christi]. ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Τζιμογιάννης, Α. (2019). Ψηφιακές Τεχνολογίες και Μάθηση του 21ου αιώνα. Κριτική, Αθήνα
- Wedemeyer, C. A. (1977). Independent Study. In A. S. Knowles (Ed.), *The International Encyclopedia of Higher Education*. Boston, MA: Northeastern University.
- Wedemeyer, C.A. (1981). *Learning at the back door: Reflections on non-traditional learning in the lifespan*. Madison, WI: The University of Wisconsin Press.
- Xanthopoulou, P., & Solomou, P. (2021). Η ποιότητα στην επικοινωνία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση – Αντιλήψεις εκπαιδευομένων. *Proceedings of the 11th International Conference in Open & Distance Learning, Section A: Theoretical Papers, Original Research and Scientific Articles*, 47.
- Ξαφάκος, Ε., Σταυρόπουλος, Β., Βάσιου, Κ., Καλδή, Σ., Τζίκα, Β., & Σταυριανουδάκη, Α. (2019). Κοινωνική νοημοσύνη: Η επίδρασή της στην αντίληψη της

αυτοαποτελεσματικότητας των δασκάλων ως προς τη διδασκαλία και τη διαχείριση της τάξης. ISSN: 2585-2310, Τεύχος 2.

Ορφανού-Λελοβίτου, Μ., & Σαμαντά, Α. (2023). Εκπαιδευτικές τεχνικές δημιουργίας θετικού κλίματος στην εξΑΕ: Οι απόψεις μεταπτυχιακών φοιτητών του ΕΑΠ. *International Conference on Open and Distance Learning*, 12(4).

Παπαδημητρίου, Σ. (2024). Ψηφιακός γραμματισμός και ψηφιακή εκπαίδευση: Στοχεύοντας στην καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος. *Μέντορας*, 22(1). Ανακτήθηκε από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/mentoras/article/view/34908>

Πιερρή, Ε., Καρατράντου, Α., Κουτρομάνος, Γ., & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2021). Αρνητικά συναισθήματα μαθητών/τριών κατά την επείγουσα απομακρυσμένη διδασκαλία στη περίοδο της πανδημίας του COVID-19: Άγχος και πλήξη μαθητών/τριών Β/θμιας Εκπαίδευσης. Πρακτικά 10ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 129–143. <https://doi.org/10.12681/icodl.3509>

Σπυροπούλου, Μ. Σ. (2019). «Το κενό ανάμεσά μας»: Επικοινωνία και αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η σημασία του ρόλου του καθηγητή – συμβούλου μέσα από τη ματιά της ψυχανάλυσης. *Τόμ. 10, Αρ. 1Α*. <https://doi.org/10.12681/icodl.2364>

Τουτούνη. (2023). Η εμφύχωση από τον Καθηγητή-Σύμβουλο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Μελέτη περίπτωσης στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών ΕΤΑ του ΕΑΠ. *Μεταπτυχιακή εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο*.

- Τσαχουργιανίδου. (2024). Διερεύνηση αντιλήψεων φοιτητών του ΕΑΠ ως προς τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις σπουδές τους. *Μεταπτυχιακή εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.*
- Φλουρής, Γ. (2002). Αναζητώντας ένα νέο πλαίσιο διαμόρφωσης αρχών σχολικής μάθησης και διδασκαλίας: επιπτώσεις στην εκπαιδευτική έρευνα. Στο *Μάθηση και διδασκαλία: Σύγχρονες ερευνητικές προσεγγίσεις. Συμπόσιο - Επιμορφωτικό Σεμινάριο, 18-20 Δεκεμβρίου 1998, Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών* (σσ. 13-45). Αθήνα: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.
- Ψηφίδου, Ρ., Κυριακοπούλου, Α., Κατσίκης, Ι., (2021). Εξ αποστάσεως επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση κατά την πανδημία: προσαρμογές και προκλήσεις για εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές στην Ευρώπη. Πρακτικά 1ου Διεθνούς Διαδικτυακού Εκπαιδευτικού Συνεδρίου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Yalçinyigit, S., & Aktaş, H. (2023). A research on the relationship of social intelligence and cultural intelligence with leadership styles. *İşletme Araştırmaları Dergisi* (Journal of Business Research), 52(1), 107–132. <https://doi.org/10.26650/ibr.2023.52.947907>
- Yermentayeva, A. R., Aurenova, M. D., Uaidullakzyzy, E., & Muldabekova, K. (2014). Social intelligence as a condition for the development of communicative competence of the future teachers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 4758-4763. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1021>
- Yousif, M. R., Ameen, L. T., Jassim, B. M., & Majeed, B. H. (2024). The impact of two proposed strategies based on active learning on students' achievement at the computer and their social intelligence. *International Journal of Engineering Pedagogy (iJEP)*, 14(1), 39–49. <https://doi.org/10.3991/ijep.v14i1.47085>

Zautra, E. K., Zautra, A. J., Ecija Gallardo, C., & Velasco, L. (2015). Can we learn to treat one another better? A test of a social intelligence curriculum. PLOS ONE, 10(6), e0128638. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0128638>

Zbihlejšová, L. (2013). Social intelligence in the context of personality traits of teachers. *Journal of Educational and Psychological Studies*, 5(1), 45-59.

Παράρτημα Α: Πρωτόκολλο Συναίνεσης

Παράρτημα

Ημερομηνία:

Κωδικός όνομα:

Καταρχάς θα ήθελα να σας ευχαριστήσω εκ των προτέρων για την συνεργασία και την εθελοντική συμμετοχή σας στην παρούσα έρευνα. Το θέμα της είναι: «Ο ρόλος της Κοινωνικής Νοημοσύνης στην τριτοβάθμια Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Η μελέτη περίπτωση ΜΠΣ: ΕΤΑ του ΕΑΠ». Σκοπός της διπλωματικής εργασίας, είναι να διερευνήσει τον ρόλο της Κοινωνικής Νοημοσύνης, μέσα από τις αλληλεπιδράσεις των Καθηγητών-Συμβούλων και των φοιτητών/τριών των ΘΕ ΕΤΑ61, ΘΕ ΕΤΑ62 και ΘΕ ΕΤΑ63, που συμμετέχουν στο ΜΠΣ Εκπαίδευση & Τεχνολογίες σε συστήματα εξ αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης-Επιστήμες της Αγωγής (ΕΤΑ). Και πιο συγκεκριμένα να διερευνήσει πτυχές από την θεωρία της Κοινωνικής Νοημοσύνης που καλλιεργούνται και αξιοποιούνται στο εξ αποστάσεως ΠΜΣ και πως οι αλληλεπιδράσεις επηρεάζουν την ποιότητα στο πλαίσιο αυτό. Η συνέντευξη είναι ημιδομημένη και περιέχει ερωτήσεις ανοικτού τύπου σχετικά με τον σκοπό της ερευνητικής δράσης.

Σας βεβαιώνω ότι στο πλαίσιο διαφύλαξης ιδιωτικού απορρήτου και των προσωπικών σας δεδομένων, τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της έρευνας. Για τον λόγο αυτόν, το όνομά σας θα αντικατασταθεί με κωδικό-όνομα.

Βρίσκομαι στη διάθεσή σας, για οποιαδήποτε διευκρίνηση. Έχετε κάθε δικαίωμα να διακόψετε την συνέντευξη, για να διατυπώσετε ερωτήματα και φυσικά να αρνηθείτε να απαντήσετε σε οποιαδήποτε ερώτηση θεωρήσετε ότι σας φέρνει σε δύσκολη θέση. Επίσης δικαίωμα σας αποτελεί και η πλήρης διακοπή της συνέντευξης σε περίπτωση που νιώθετε άβολα. Σας υπενθυμίζω ότι με βάση το έντυπο συναίνεσης που υπογράψατε για την έρευνα, η συνέντευξη θα καταγραφεί, δηλαδή θα ηχογραφηθεί και θα βιντεοσκοπηθεί, προκειμένου να απομαγνητοφωνηθεί για την καταγραφή των δεδομένων. Η συνέντευξη θα διαρκέσει 30-40 λεπτά.

Συναινώ

Παράρτημα Β: Σημειώσεις πεδίου

ΕΤΑ-52

Η τηλε-ΟΣΣ της ΕΤΑ-52 ξεκινάει με σχόλια από τους περισσότερους εκπαιδευόμενους και την Κ-Σ να δίνει τον λόγο με την σειρά που εμφανίζονται εικονικά οι συμμετέχοντες, σχετικά με τον καιρό και την περιοχή που βρίσκονται. Καθώς και τον σχολιασμό για τις ομαδικές εργασίες που είχαν να εκπονήσουν, παρουσιάζοντας προβλήματα και δυσκολίες που αντιμετώπισαν. Στην συνέχεια η Κ-Σ κάνει μία γενική αποτίμηση και ενημερώνει για το πως θα διεξαχθεί η τηλε-ΟΣΣ, και θα μπορέσουν οι φοιτητές να αξιοποιήσουν την θεωρία και την πράξη δημιουργικά. Στο πλαίσιο της ΟΣΣ παρουσιάζεται και σχολιάζεται το εκπαιδευτικό υλικό κατά αναλογία με τις εβδομαδιαίες ενότητες μελέτης, εκείνης όπου βρίσκονται ανήμερα της ΟΣΣ, και εκείνης που πέρασε. Κατά την διάρκεια της παρουσίας από την Κ-Σ υπάρχουν εικονικά "χεράκια" που σηκώνονται (raised head), ώστε να πάρουν το λόγο για την συμμετοχή στην συζήτηση. Επίσης γίνεται ομαδική αξιολόγηση των ομαδικών δραστηριοτήτων που είχαν να εκπονήσουν, και δίνονται επιμέρους πληροφορίες σχετικά με την δραστηριότητα που έχουν να παραδώσουν, και κάποιες κατευθύνσεις σχετικά με το τελικό Project αξιολόγησης της ΘΕ. Συγχρόνως κατά της διάρκεια της ΟΣΣ διεξάγονται ομαδικές δραστηριότητες στα εικονικά δωμάτια. Οι ομάδες δημιουργούνται τυχαία από την Κ-Σ σε ολιγομελή εικονικά τμήματα, των 3-4 ατόμων. Για τις ομαδικές δραστηριότητες κατά την ΟΣΣ διαμοιράστηκαν συνεργατικά έγγραφα στο chat από την Κ-Σ και δόθηκαν με λεκτική επικοινωνία, οδηγίες που υπήρχαν στο PowerPoint που χρησιμοποιούσε η Κ-Σ σχεδόν καθόλα της διάρκεια της ΟΣΣ. Όταν οι εκπαιδευόμενοι εισήλθαν στα εικονικά δωμάτια, η Κ-Σ περιηγήθηκε σε κάθε επιμέρους δωμάτιο με στόχο να κατευθύνει και να απαντήσει σε απορίες των εκπαιδευομένων. Εφόσον ολοκληρώθηκε ο χρόνος των δραστηριοτήτων το επόμενο βήμα ήταν η παρουσίαση των αποτελεσμάτων, από έναν εκπρόσωπο της ομάδας στην ολομέλεια. Ωστόσο δόθηκε και η δυνατότητα να συμμετέχουν στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων όλα τα μέλη της ομάδας. Η πρώτη δραστηριότητα που εκπονήθηκε κατά της διάρκεια της ΟΣΣ είχε άμεση σχέση με την ομαδική δραστηριότητα που εκπόνησαν οι φοιτητές και η οποία αντιστοιχούσε σε συγκεκριμένες εβδομάδες μελέτης. Στόχος της δραστηριότητας στην τηλε-ΟΣΣ, ήταν να αποτυπωθεί ο βαθμός αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών της

ομάδας κατά την διάρκεια της ομαδικής τους εργασίας. Τα αποτελέσματα στην πλειοψηφία τους κατέδειξαν πως υπήρξε θετική αλληλεπίδραση και συνεργασία. Ένα μικρό ποσοστό μειοψηφίας αποκρίθηκε πως δεν υπήρξε ομαδικό πνεύμα, ούτε διάθεση για την επίλυση προβλημάτων. Στο μέτρο αυτό παρατηρήθηκε πως και κατά τη διάρκεια της ΟΣΣ υπήρξαν 1-2 άτομα από τους 14 συμμετέχοντες που δεν έκαναν εμφανή την εικόνα τους μέσω της κάμερας, ωστόσο συμμετείχαν με τους συμφοιτητές τους, στις δραστηριότητες της ΟΣΣ. Ευρύτερα σε όλα τα εικονικά δωμάτια οι υπόλοιπες κάμερες ήταν όλες ενεργοποιημένες και υπήρξε μεγάλος βαθμός αλληλεπίδρασης. Αντίστοιχα στο εικονικό δωμάτιο της Κ-Σ που παρευρίσκεται σε ολομέλεια η ομάδα της ΕΤΑ-52 οι κάμερες ήταν ανοιχτές κατά το ήμισυ. Στο πλαίσιο της ολομέλειας παρατηρήθηκε πως η Κ-Σ συχνά προσπαθούσε να εκμαιεύσει απορίες και μια πιο δυναμική συμμετοχή. Συγχρόνως εμφανή στοιχεία αναδείχθηκαν η συνεχή επικοινωνιακή σχέση που προσπαθεί να αναπτύξει με τους συμφοιτητές, χρησιμοποιεί χιούμορ, το εκπαιδευτικό υλικό για να ανάγει την ουσία της ποιότητας μέσα από την δυναμική του εξ αποστάσεως εκπαιδευτικού υλικού. Επίσης με λεκτική επικοινωνία επιδίωξε να καλλιεργεί την ενσυναίσθηση και την συνεργασία, αναδεικνύοντας με χιούμορ θέματα σχετικά με την συνεργασία και την απομόνωση. Χρησιμοποίησε ένα αναλογικό παράδειγμα για την επαφή και την επικοινωνία με αγνώστους όπως σε έναν εργασιακό χώρο έτσι και σε ένα πρότζεκτ ή μία δραστηριότητα. Σε κοινή κατεύθυνση ήταν σχεδιασμένη επόμενη δραστηριότητα, η οποία ζητούσε από τις ομάδες να δημιουργήσουν μια δραστηριότητα που να προάγει το ενδιαφέρον σε καθορισμένες δεξιότητες όπως της κριτικής σκέψης, της συνεργασίας, της δημιουργικότητας, και της επικοινωνίας (αλληλεπίδρασης). Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας στα εικονικά δωμάτια υπήρξε έντονη αλληλεπίδραση, διάλογος και συζητήσεις, υπήρχαν χωρισμένοι ρόλοι στις ομάδες, π.χ. ένας εκπαιδευόμενος που επεξεργάζεται ένα αρχείο word, ώστε να παρουσιαστεί το αποτέλεσμα της δραστηριότητας στην ολομέλεια, κάποιος άλλος που ανατρέχει στο εκπαιδευτικό υλικό και ενημερώνει τους υπόλοιπους, άλλος που δίνει ιδέες και αναζητά για παράδειγμα πληροφορίες και εικόνες στο διαδίκτυο. Επίσης κατά την διάρκεια της συνεργασίας στα εικονικά δωμάτια η προσοχή εστιάζεται στην αποτελεσματικότητα της δραστηριότητας, δεν φαίνεται να παρατηρούνται από τους ίδιους του εκπαιδευόμενου μη λεκτικά μηνύματα, υπάρχει επισταμένη προσοχή πάνω στην συζήτηση που αναπτύσσουν και τους προβληματισμούς που έχουν να αντιμετωπίσουν σχετικά με το θέμα της δραστηριότητας. Επιπρόσθετα παρατηρείται συνεχείς ενεργητική ακρόαση από όλους τους συμμετέχοντες.

Ένα γεγονός που δεν μπορούσε εύκολα να γίνει αντιληπτό στο περιβάλλον της ολομέλειας, καθώς στην πλειοψηφία οι κάμερες όπως και τα μικρόφωνα είναι απενεργοποιημένα και οι φοιτητές συμμετέχουν σε μειοψηφία σε σχέση με τα breakout rooms. Ενώ τα θέματα των συζητήσεων ιδιαίτερα κατά την έναρξη και την πρωταρχική επαφή των ομάδων μπορεί να είναι γενικού περιεχομένου, μέσα από τις προσωπικές τους εμπειρίες και την εμπειρίας τους στην ΕξΑΕ, και όχι σχετικά με την δραστηριότητα. Για παράδειγμα θέμα συζήτησης αποτέλεσαν κοινωνικά προβλήματα στην εκπαίδευση, την συνεργασία μεταξύ αναπληρωτών και μόνιμων εκπαιδευτικών και το γεγονός ότι ζητούν από τους μαθητές να συνεργαστούν ενώ οι ίδιοι οι δάσκαλοι μεταξύ τους δεν δύναται να συνεργαστούν. Γεγονός που δείχνει πως η κοινωνική γνώση μεταφέρεται και σχολιάζεται στο περιβάλλον της τηλε-ΟΣΣ του ΠΜΣ, κατά την διένεξη της κοινωνικής άνεσης μεταξύ των συμμετεχόντων συμμετεχόντων. Κατά την επαναφορά στο δωμάτιο της Κ-Σ και στην ολομέλεια έπειτα από την εκπόνηση της δραστηριότητας, στην τηλε-ΟΣΣ, η παρουσία των συμμετεχόντων είναι ιδιαίτερα οξυμένη και εμφανής, με έντονο ενδιαφέρον. Επίσης η αυτό-παρουσίαση στη τηλε-ΟΣΣ φαίνεται πως σε μεγάλο βαθμό επηρεάζεται από το γνωστικό επίπεδο των συμμετεχόντων, δεδομένου πως διεξάγονται δραστηριότητες πάνω στο εκπαιδευτικό υλικό της ΘΕ καθώς και άλλες δραστηριότητες που δομούνται επάνω σε μαθησιακές ανάγκες για την εκπόνηση των δραστηριοτήτων του εκπαιδευτικού υλικού. Αντίθετα κατά περίπτωση στην διάρκεια της παρουσίασης του Powerpoint από την Κ-Σ παρατηρήθηκε πως η συμμετοχή είναι οκνηρή και δεν εύκολο να αποδειχθεί η παρουσία κατά το ήμισυ των συμμετεχόντων στο εικονικό δωμάτιο. Γεγονός που δυσκολεύει και την παρατήρηση εναρμόνισης και συγχρονισμού στην αλληλεπίδραση με την Κ-Σ. Μόνο όσοι είχαν ενεργοποιημένη την κάμερα, δηλαδή 6-7 συμμετέχοντες, από τους οποίους μπορούν να παρατηρηθούν μη λεκτικές ενδείξεις, νεύματα, χαμόγελα, χρήση emoticons, ανάγεται σε συγκεκριμένα σημεία μία ενσυναισθηματική ακρίβεια κατά την διάρκεια συγχρονισμού και εναρμόνισης, με επίκεντρο τον Κ-Σ. Προς το τέλος της τηλε-ΟΣΣ και κατά την διάρκεια παρουσίασης οδηγιών της 3ης δραστηριότητας του εκπαιδευτικού υλικού οι κάμερες που είναι ενεργοποιημένες είναι οι λιγότερες σε αριθμό που παρατηρήθηκαν σε όλη την χρονική διάρκεια της ΟΣΣ, για την ακρίβεια, δύο στον αριθμό. Ωστόσο η Κ-Σ, δείχνει ένα δυναμικό παράδειγμα για να παρέχει βοήθεια, εμπνέει, συμβουλεύει, τονώνει το ενδιαφέρον, και προσπαθεί να ενισχύσει την κριτική σκέψη και την επιχειρηματολογία επάνω στην δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού και την αξιολόγηση. Πριν την αποχώρηση προτρέπει τους εκπαιδευόμενους να γράψουν

μια λέξη για τα συναισθήματα τους στο chat, το οποίο και χρησιμοποιείται από τους εκπαιδευομένους για πρώτη φορά προς το τέλος της τηλε-ΟΣΣ. Τα αποτελέσματα των συναισθημάτων κατά το αποχαιρετισμό, είναι θετικά καθώς αναδεικνύουν συναισθήματα ικανοποίησης (π.χ. πιο ικανοποιημένη, περισσότερο κατατοπισμένος, με λιγότερο άγχος, δημιουργική, ικανοποιημένη κα.). Στην τηλε-ΟΣΣ οι φοιτητές δείχνουν, πως έχουν επίγνωση της κατάστασης, σχετικά με την διαδικασία της τηλε-ΟΣΣ, την χρήση των εργαλείων στο εικονικό περιβάλλον της και την διεξαγωγή του εξ αποστάσεως ΜΠΣ. Μάλιστα η ομαδικότητα, η συνεργασία, η αυθεντικότητα και η κοινωνική ευχέρεια στην μεταξύ τους αλληλεπίδραση είναι ιδιαίτερα εμφανής κατά την επικοινωνία στα εικονικά δωμάτια, δίνοντας μια αίσθηση παρασκήνιου, το οποίο θα εμφανίσει συγκεκριμένα αποτελέσματα στο προσκήνιο της ολομέλειας.

ΕΤΑ-61

Η είσοδος στο εικονικό δωμάτιο της Κ-Σ έγινε νωρίτερα από την προκαθορισμένη ώρα, υπήρξε μια μικρή ελεύθερη συζήτηση και χιούμορ από την Κ-Σ προς μια φοιτήτρια καθώς τον περιμένουν την είσοδο όλης της ομάδας της συγκεκριμένης ΗΛΕ. Η εναρκτήρια ερώτηση από την Κ-Σ, αφού συγκεντρώθηκαν ήταν στοχευμένη, σχετικά με την μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού. Η ανταπόκριση και η συζήτηση ξεκίνησε με το σήκωμα των εικονικών χεριών δύο εκπαιδευομένων. Ενώ παρατηρήθηκε κατά την έναρξη πως είχε αρκετούς άρρενες συμμετέχοντες.. Συγκεκριμένα οι εκπαιδευόμενοι ήταν 7 άνδρες και 10 γυναίκες. Στην συγκεκριμένη τηλε-ΟΣΣ δεν έλαβαν χώρα οι δραστηριότητες σε breakout rooms αλλά συζητήθηκαν στην ολομέλεια. Επικράτησε η συζήτηση, ο διάλογος, στο μεγαλύτερο μέρος της τηλε-ΟΣΣ, ένα είδος διάλεξης, και λιγότερο η ομαδική συνεργασία και δραστηριότητα. Το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων φανερώνεται μέσα από ερωτήματα και την συμμετοχή στην συζήτηση σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό. Επιπρόσθετα σε έντονο βαθμό λόγω της φύσης της θεματικής ενότητας σχετικά με την εκπαιδευτική έρευνα, αποτυπώθηκε πως καλλιεργείται η επιχειρηματολογία και η σαφήνεια, που πολλές φορές χρειάστηκε να συνδυαστεί με τις γνώσεις τους επάνω στην ΘΕ. Γεγονός που αποδεικνύεται μέσα από την δραστηριότητα 3, μέσα από την υπεράσπιση ιδεών κατά την τηλε-ΟΣΣ, μέσα από την υπεράσπιση του Projekt που οφείλουν να δημιουργήσουν ως τελική εργασία, και την 4η δραστηριότητα, η οποία

αναφέρεται στην σημαντικότητα της έρευνας και την τεκμηρίωση της. Στο σημείο αυτό καταγράφεται και η σημαντικότητα της κοινωνικής γνώσης διότι αναφέρονται πολλά παραδείγματα που σχετίζονται με την πραγματική ζωή και την κατάσταση στην κοινωνία. Κατά το χρονικό της τηλε-ΟΣΣ οι κάμερες στην πλειοψηφία τους διατηρήθηκαν ενεργοποιημένες, ενώ η προσοχή ήταν επισταμένη επάνω στην καθηγήτρια-σύμβουλο και στο powerpoint που χρησιμοποιήθηκε. Και δεδομένου της παρουσίας και αυτοπαρουσίασης που παρατηρήθηκε αλλά και των λεκτικών και μη λεκτικών σημείων που αναδείχθηκαν, αποτυπώθηκε πως οι συμμετέχοντες έχουν εναρμονιστεί στην ολομέλεια με την Κ-Σ και έχουν επισταμένη την προσοχή επάνω της. Επίσης κατά την εναρμόνιση και την χρήση με μη λεκτικά (νεύματα κατανόησης, χαμόγελα κλπ) και λεκτικά σήματα, αναδύεται πως υπήρξε συγχρονισμός με την Κ-Σ και την ομάδα. Συνήθως ο λόγος δινόταν με το σήκωμα του εικονικού χεριού, ωστόσο πολλές φορές παρατηρήθηκε πως τα άτομα παίρνουν το λόγο και χωρίς να σηκώσουν φυσικό ή εικονικό χέρι. Αντίστοιχα στην ροή της τηλε-ΟΣΣ υπήρξαν σημεία, στα οποία, λόγω της εξήγησης και ανάλυσης του εκπαιδευτικού υλικού, η Κ-Σ δεν παρατηρεί ή δεν ανταποκρίθηκε σε εικονικό χεράκι, ώστε να δοθεί ο λόγος. Καθώς και το γεγονός ότι προτιμήθηκε να δίνεται ο λόγος σε όλους και κυρίως σε όσους δεν μίλησαν ή μίλησαν λιγότερο. Επίσης καταγράφηκε πως το υλικό του powerpoint ήταν αρκετά ογκώδες με πολλές διαφάνειες, γεγονός που έδινε την εντύπωση πως η Κ-Σ κάνει "αγώνα δρόμου" για να ολοκληρώσει προς το τέλος του υλικού με την εγκυρότητα και την αξιοπιστία της έρευνας. Ενώ η τηλε-ΟΣΣ πήρε παράταση ένα μισάωρο, ώστε να επιλυθούν όλες οι απορίες αλλά και να παρουσιαστούν από το εκπαιδευτικό υλικό οι μεταβλητές της ποσοτικής έρευνας. Ωστόσο, όποιος το επιθυμούσε ευχήθηκε στο chat καλό Πάσχα λόγω των ημερών με χαιρετισμούς και αποχώρησε. Η Κ-Σ παρουσιάζεται να προσπαθεί να αποτυπώσει με συναισθηματική ακρίβεια, όποια "γκρίνια", ζητήματα ή προβλήματα προέβαλαν οι εκπαιδευόμενοι και επιδεικνύει κατανόηση, ενσυναίσθηση και διάθεση για επίλυση των προβλημάτων με όποιον τρόπο δύναται και περνάει από το χέρι της. Στο σημείο αυτό και καθόλη τη διάρκεια της τηλε-ΟΣΣ η Κ-Σ παρουσιάζεται κοινωνική, επικοινωνιακή, άνετη με το εικονικό περιβάλλον και την ομάδα της, με καλή διάθεση και στόχο να κατευθύνει και να συμβουλεύει επάνω στις δραστηριότητες και το εκπαιδευτικό υλικό. Αντίστοιχα η συμμετοχή των φοιτητών δεν είναι ενιαία, υπάρχουν 3-4 εκπαιδευόμενοι που συμμετέχουν πιο ενεργά σε σχέση με τους υπόλοιπους. Προς το τέλος της συνάντησης οι κάμερες έμειναν κατά το ήμισυ ενεργοποιημένες. Και στο τέλος έπειτα από μεγάλη

προσπάθεια για κατανόηση του εκπαιδευτικού υλικού και επίλυση όλων των αποριών από την Κ-Σ, υπήρξε με φανερή ένδειξη, το ενδιαφέρον από την πλευρά της, με το ερώτημα "Δεν είστε αγχωμένοι;" αλλά και η εμφύχωση και ανταπόκριση στην αγωνία των φοιτητών "αισιοδοξία και όλα καλά θα πάνε!".

ΕΤΑ-62

Η τηλε-ΟΣΣ ξεκινάει με σχολιασμό γύρω από τις δραστηριότητες και τη τελική εργασία "project ". Η Κ-Σ ενημερώνει πως στην παρούσα ΟΣΣ που είναι η δεύτερη του ακαδημαϊκού εξαμήνου θα παρουσιαστούν τέσσερις δραστηριότητες. Οι δύο από αυτές ως ανατροφοδότηση (feedback) αλλά και οι δύο επόμενες τις οποίες έχουν να εκπονήσουν οι φοιτητές κατά την διάρκεια του διακοπών του Πάσχα. Συγχρόνως αντικείμενο συζήτησης ήταν και ένα σεμινάριο που διεξάγεται από το ΠΜΣ σχετικά με διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία και στόχο έχει την καλλιέργεια των ψηφιακών δεξιοτήτων των φοιτητών. Εκτός από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο εκπαιδευτικό υλικό και τις εβδομάδες μελέτης οι εκπαιδευόμενοι δραστηριοποιούνται στα breakout rooms σε δραστηριότητες που οργανώθηκαν για την τηλε-ΟΣΣ της ΘΕ. Οι συμμετέχοντες κατά την έναρξη της συνάντησης είναι γυναίκες στο σύνολο τους. Καταγράφηκε πως στις ομάδες υπάρχει σε μεγάλο βαθμό διάδραση καθώς συμμετέχουν σχεδόν όλοι, ενώ στην ολομέλεια κυρίως όσοι είχαν ενεργοποιημένη κάμερα. Οι κάμερες είναι ενεργοποιημένες κατά το ήμισυ στην ολομέλεια και στα break out ενεργοποιούνται περισσότερες. Η παρουσία των συμμετεχόντων φαίνεται στην ολομέλεια, όχι όμως ολάκερα, δηλαδή φαίνεται από όσους έχουν ενεργοποιημένη κάμερα, και για τους υπόλοιπους που συμμετέχουν και με κλειστή κάμερα, όχι όμως για όλους. Η παρουσία και η αυτοπαρουσίαση αναδεικνύεται πιο έντονα στα εικονικά δωμάτια, όπου οι εκπαιδευόμενοι αναλαμβάνουν δράση για την εκπόνηση των δραστηριοτήτων της τηλε-ΟΣΣ. Επιπρόσθετα χρησιμοποιήθηκαν εκτός από το roeipoint, ψηφιακά εργαλεία και αποθετήρια όπως το mentimeter, το Padlet και το φωτόδεντρο. Η Κ-Σ χρησιμοποιώντας το mentimeter με παιχνιδιάρικη διάθεση θέτει ερωτήματα όπως "Ποια είναι η πρώτη σας εντύπωση για την ΕΤΑ62"; Οι απαντήσεις με το μεγαλύτερο μέγεθος στο συννεφώλεξο, δηλαδή και οι πιο συχνές ήταν "κατανοητή και σαφής, δύσκολη και απαιτητική, σύνθετη και σύγχρονη, ενδιαφέρουσα και διαφορετική". Ενώ ένα άλλο ερώτημα ήταν περιγράψτε με 3 λέξεις τα θετικά στοιχεία της ΕΤΑ62. Κατά την διάρκεια φαίνεται πως όλοι σχεδόν εμπλέκονται σιγά σιγά στην διαδικασία, υπάρχει

ελεύθερος διάλογος χωρίς την χρήση του εικονικού χεριού. Η Κ-Σ κατευθύνει, και σχολιάζει τόσο τις απαντήσεις όσο και την χρησιμότητα του εργαλείου. Στην συνέχεια σχολιάζει και ανατροφοδοτεί σχετικά με την δραστηριότητα αξιολόγησης, και σημεία που έχασαν μονάδες οι φοιτητές, όσον αφορά το όριο λέξεων, την αιτιολόγηση, την επάρκεια. Μάλιστα προβάλλει ανώνυμα συγκεκριμένα παραδείγματα σχετικά με την δομή και τον χωρισμό ενοτήτων. Τα προειρημένα από την Κ-Σ επισημαίνουν κατευθύνσεις σχετικά με την σαφήνεια και την τεκμηρίωση που οφείλουν να αναπτύσσουν οι εκπαιδευόμενοι στις εργασίες τους, και τα οποία όπως επισημαίνει η Κ-Σ θα τα χρειαστούν και στην τελική εργασία project. Στην συνέχεια η Κ-Σ ρωτάει τις φοιτήτριες αν γνωρίζουν αποθετήρια. Στην απάντηση μιας φοιτήτριας για το φωτόδεντρο. Εναποθέτει το ερώτημα πόσοι/ες το έχουν επισκεφτεί να σηκώσουν χέρια. Παρατηρείται πως σηκώνονται χεράκια τόσο ψηφιακά με το πάτημα του αντίστοιχου emoticons όσο και με φυσικό τρόπο. Καθώς και μη λεκτικά σήματα τόσο από του εκπαιδευόμενους όσο και από την Κ-Σ (πχ κινήσεις χεριών, νευμάτων ειδικά όταν επεξηγεί) Τουλάχιστον σε όσες κάμερες είναι ενεργοποιημένες, οι συμμετέχοντες αλληλεπιδρούν και μπορεί να ειπωθεί πως υπάρχει συγχρονισμός με την Κ-Σ και την ομάδα, καθώς η προσοχή είναι επισταμένη πάνω της. Στην συνέχεια επεξηγεί το βίντεο και πως το χρησιμοποιούμε από το αποθετήριο φωτόδεντρο, και αναφέρει κριτήρια για παιδαγωγική αξιοποίηση του βίντεο, ως δραστηριότητα πλούσιας οπτικής πληροφορίας και ενεργοποίησης των συναισθημάτων αλλά και ανάπτυξης γνωστικών πεδίων. Έπειτα οι φοιτητές χωρίζονται πάλι σε ομάδες και θα αναζητήσουν ένα βίντεο από το φωτόφεντρο ώστε να το αξιοποιήσουν παιδαγωγικά εξ αποστάσεως. Στο padlet θα καταγράψουν ενδεικτικά στοιχεία και το αποτέλεσμα είναι τόσο συνεργατικό όσο και δημιουργικό. Κατά τη συνεργασία τους στα εικονικά δωμάτια οι εκπαιδευόμενοι ορίζουν έναν εκπρόσωπο και συζητούν γύρω από την πρακτική που θα ακολουθήσουν και σχολιάζουν σχετικά με τις γνώσεις τους επάνω στο υλικό, αν διάβασαν, μέχρι που έφτασαν, συζητούν για τα επαγγέλματα τους, κάποιοι καπνίζουν, εκφράζονται σε πιο χαλαρή γλώσσα, ανταλλάσσουν links και σχόλια μέσω του chat όσοι δεν επικοινωνούν λεκτικά για να συμβάλλουν και να συμμετέχουν στο τι θα γράψουν για την δραστηριότητα τους. Γενικά σε όλες τις ομάδες υπάρχει μια δυναμική εικόνα συνεργασίας για την επίτευξη του στόχου. Στην επιστροφή στην ολομέλεια παρατηρείται πως είναι συχνό το φαινόμενο ο εκπρόσωπος να είναι ο φοιτητής που ήταν από τους ενεργά εμπλεκόμενους στην ολομέλεια και πιο ηγετικός από τους υπόλοιπους και κατά περιπτώσεις στην ομαδοσυνεργασία είχε αναλάβει και πολλαπλούς ρόλους μέσα στην

ομάδα, κάποιος δηλαδή που και συζητάει, αναζητεί και καταγράφει και εν τέλει παρουσιάζει κιόλας. Περίπου δύο ώρες από την έναρξη της ΟΣΣ υπάρχουν ενεργοποιημένες 4 από τις 13 κάμερες και επικρατεί ένα θετικό κλίμα ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Ενώ στο σημείο αυτό και μέσα από ερωταποκρίσεις επιλέγει η Κ-Σ να αλλάξει την ροή της ΟΣΣ και συνεχίζει με την ΕΜ9 για την ψηφιακή αφήγηση στην ΕΞΑΕ και πως δημιουργούμε ψηφιακή αφήγηση. Από όσες κάμερες είναι ανοικτές φανερώνεται μια επισταμένη προσοχή, η οποία παρουσιάζεται και στην συνέχεια με την θεματολογία της 3ης δραστηριότητας αξιολόγησης. Κατά περιγραφή της ΔΑ υπάρχει καταιγισμός από ερωτήσεις και παραδείγματα εργαλείων (podcast, pixton, canva, spotify, url , e-me κα) Προχωράει και στην 4η δραστηριότητα και αφού επιλύει όλες τις απορίες, παρουσιάζει στοιχεία για blocs και podcast. Ακούνε μία περίπτωση ενός podcast, στην διάρκεια του οποίου φανερώνεται ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον, μέσα από μη λεκτικές ενδείξεις, χαμόγελα, χειρονομίες νεύματα. Κατά την διάρκεια της τελευταίας δραστηριότητας υπάρχουν στην ολομέλεια 8 άτομα με πέντε κάμερες ανοικτές και 3 κάμερες κλειστές. Ενώ παρατηρήθηκε πως οι συμμετέχοντες έφυγαν δίχως να απαγγείλουν κάποιον χαιρετισμό στην Κ-Σ ή στους συμφοιτητές, Μία μόνο εκπαιδευόμενη η οποία συμμετείχε στις ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες, αλλά δεν συμμετείχε στην ολομέλεια, χαιρέτησε πριν φύγει. Η Κ-Σ υπογράμμισε πως υπήρχαν ακόμα 4 δραστηριότητες αλλά λόγω των αξιολογήσεων μεταφέρθηκαν στην επόμενη ΟΣΣ. Επίσης δόθηκε η εντύπωση πως ο βαθμός αλληλεπίδρασης και η επικοινωνία από την πλευρά των φοιτητών στην ΟΣΣ ενισχύεται από τον μαθησιακό-γνωστικό επίπεδο των φοιτητών. Στο τέλος της ΟΣΣ 3:11 υπήρχαν 5 κάμερες ανοικτές και 1 κλειστή, με καλή διάθεση και συζήτηση μεταξύ τους οι φοιτητές προσφέρουν ανατροφοδότηση μεταξύ τους. Και η ΟΣΣ κλείνει με ερώτηση από την Κ-Σ. Σας φάνηκε χρήσιμη η ΟΣΣ; Αποκρίνονται οι φοιτήτριες, με μια φοιτήτρια να σχολιάζει "Ναι και λυπάμαι που μπήκα πρώτη φορά ήταν πολύ βοηθητικά, δώσαμε πολλές πληροφορίες."

ΕΤΑ-63

Η ΟΣΣ της ΕΤΑ63 ξεκινάει με ένα τραγούδι (Μάρθα Μαυροειδή: Το άρωμα), το οποίο δημιουργεί ευχάριστη διάθεση και χιούμορ μεταξύ της ομάδας, ενώ ανάγονται σχόλια για τις διακοπές τους Πάσχα. Υπάρχει διαμοιρασμός της παρουσίας, ενώ διαμοιράζεται και

2 polling. Το πρώτα αποτελείται από δύο ερωτήματα. 1ο ερώτημα : Προτιμάτε μικρά ή μεγάλα σοκολατένια αυγά; 2ο ερώτημα: Ποιο ζητούμενο της 2ης δραστηριότητας σας προβληματίζει περισσότερο; Το 1Ο ή το 2ο; Και το δεύτερο poll έχει ως πρώτο ερώτημα: Που προτιμάτε να πάτε διακοπές το Πάσχα; Σε νησί; Σε βουνό; Σε πόλη; Ή σε χωριό; Εδώ η Κ-Σ σηκώνει τα χέρια ψηλά, ως νικητήρια ένδειξη και ανακοινώνει πως έχουμε νικητή το χωριό!! Η δεύτερη ερώτηση: Ποια εργαλείο θα ήθελες να μάθεις καλύτερα; Mentimeter, Canva, Kahoot. Έτσι και εδώ ανακοινώνει η Κ-Σ πως έχουμε νικητή το mentimeter. Στην συνέχεια ενημερώνει για το θερινό πανεπιστήμιο στην Άνδρο, καθώς και για το σεμινάριο με τα ψηφιακά εργαλεία. Και με παιχνιδιάρικο ύφος ανακοινώνει το τι θα ακολουθήσει στην διάρκεια της ΟΣΣ, και κυρήσσει το τέλος της 8ης Ε.Μ και την έναρξη του Πάσχα. Αναφέρεται σε ομαδική ανατροφοδότηση στο πλαίσιο της ΟΣΣ και συμβουλεύει τους εκπαιδευόμενους για απλές και σαφείς προτάσεις. Εμφανίζει αποσπάσματα από τις εργασίες, παραδείγματα για διακριτή δομή, παραγραφοποίηση, τονίζει την γραμματική του "Ανοικτό" Πανεπιστήμιο και όχι ανοιχτό, προσθέτει σχόλια γραπτών παρατηρήσεων στις εκφράσεις για σαφήνεια στον γραπτό λόγο. Τονίζει την σαφήνεια και την κατανόηση του κειμένου με την έκφραση "όταν παίρνει κάποιος το κείμενο δεν θα πρέπει να έχει καμία ερώτηση". Επίσης η επιχειρηματολογία, είναι θέμα συζήτησης καθώς τονίζεται και η τεκμηρίωση με βιβλιογραφικές αναφορές με το σύστημα ΑΠΑ. Επίσης κατευθύνει για τον τρόπο που χρειάζεται οι φοιτητές να εστιάζουν στις οδηγίες και την εκφώνηση των εργασιών και του project. Έπειτα περνάνε στον σχολιασμό της 2ης δραστηριότητα αξιολόγησης που κάποιοι όπως αναφέρεται κάποιοι δεν την έχουν παραδώσει. Παρατηρείται πως από τα 16 άτομα συνήθως οι 8 έχουν ενεργή κάμερα. Οι κάμερες καθόλα την διάρκεια ανοιγοκλείνουν. Ενώ η Κ-Σ είναι πολύ εκφραστική με μη λεκτικά σήματα, χαμόγελο, χιούμορ και αυτοσαρκασμό. Κατά την 3η δραστηριότητα αξιολόγησης ανοίγουν περισσότερες κάμερες και η προσοχή είναι επισταμένη επάνω στην Κ-Σ. Η Κ-Σ ζητάει να γράψουν στον chat ποιο είναι το αντικείμενο της αξιολόγησης της 3ης ΔΑ. Στο chat απαντούν 12 από τους 18 συμμετέχοντες. Δίνει τον λόγο για σχολιασμό σε μία φοιτήτρια η οποία γνέφει καταφατικά ενθαρρύνοντας την και κλίνει την παρουσίαση για να βλέπει τα πρόσωπα των συμμετεχόντων. Στην συνέχεια προχωρούν σε μια συνεργατική δραστηριότητα στα εικονικά δωμάτια, δημιουργούνται 4 ομάδες. Ζητείται να ορίσουν 1-2 άξονες και δείκτες αξιολόγησης. Παρατηρείται πως τα άτομα είναι πλέον 16 και έφυγαν 2 συμμετέχοντες. Η γενική εικόνα από τις κάμερες στα εικονικά δωμάτια είναι πως 1 στους 4 έχουν την

κάμερα κλειστή, ωστόσο υπάρχει από όλους επικοινωνία λεκτική. Μία μόνο συμμετέχοντας στην 4η ομάδα απολογήθηκε πως δεν μπορεί να συμμετέχει και να βοηθήσει στην ομάδα. Στις ομαδικές συζητήσεις φαίνεται πως ο παράγοντας κλειστή κάμερα δεν επηρεάζεται στην επικοινωνία μεταξύ τους υπάρχει σεβασμός και κατανόηση. Κατά την επιστροφή στην ολομέλεια τα άτομα αυξήθηκαν πάλι στα 18. Κατά την παρουσίαση της 1ης ομάδας στην ολομέλεια μια φοιτήτρια παρατηρεί τα μη λεκτικά σήματα της Κ-Σ και σχολιάζει " αχ κάτι δεν σας άρεσε, εγώ το βλέπω." Η Κ-Σμ αποκρίνεται πως το σκέφτομαι απλά, και δίνει το λόγο στις ομάδες. Η αλληλεπίδραση στην ολομέλεια στο μεγαλύτερο μέρος της παρατηρείται πως στηρίζεται με τις δραστηριότητες της ΟΣΣ, την συνεργατική μάθηση η οποία δομείται από το εκπαιδευτικό υλικό αλλά και την καθοδήγηση για τις ΕΜ του εκπαιδευτικού υλικού και τις ΔΑ αξιολόγησης του. Στην συνέχεια παρουσιάζεται η 4η δραστηριότητα αξιολόγησης, η οποία περιγράφεται με ενθαρρυντικά σχόλια ως μια περίπτωση αναστοχασμού, και η οποία θα αφορά μια σύνθεση των προηγούμενων δραστηριοτήτων. Και δίνονται κάποιες γενικές πληροφορίες για την κατάθεση του project και την υποστήριξη του στις 26/6/2024. Αναπτύσσονται προβληματισμοί ως προς τις υποχρεώσεις εργασίας κλπ των φοιτητών, στα οποία η Κ-Σ ανταποκρίνεται με θετική προσέγγιση και διάθεση και αντιμετωπίζοντας τους καθησυχαστικά και με ενσυναίσθηση.

Παράρτημα Γ: Ερωτηματολόγιο έρευνας

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο:
2. Ηλικία:
3. Κατοικία:
4. Ποιες είναι οι σπουδές σας;
5. Διδάσκετε σε κάποια βαθμίδα της εκπαίδευσης;
6. Ποια είναι η θέση σας στο ΜΠΣ: ΕΤΑ;

Α' ΜΕΡΟΣ

1. Ποια στοιχεία αλληλεπίδρασης θεωρείτε πως διαμορφώνουν την κοινωνική ευχέρεια όπως την βιώνετε στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ;
2. Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι καλλιεργείται η ενσυναίσθηση στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ;
3. Θεωρείτε ότι αναπτύσσεται η ικανότητα της αυτογνωσίας μέσα από τις αλληλεπιδράσεις στο ΜΠΣ ;
4. Θεωρείτε πως οι αλληλεπιδράσεις στο ΜΠΣ διεγείρουν την δεξιότητα της επιχειρηματολογίας και την σαφήνεια στις ιδέες σας; Με ποιον τρόπο;

Β' ΜΕΡΟΣ

5. Πως αξιοποιείται η αυτοπαρουσία σε μια τηλε-ΟΣΣ; Θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση με τους άλλους την επηρεάζει;
6. Πως αξιοποιείται η ικανότητα καλής ακρόασης σε μια τηλε-ΟΣΣ; Και πως πιστεύετε επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις στην ΟΣΣ;
7. Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι αξιοποιείται η κοινωνική ικανότητα στη τηλε-ΟΣΣ;
8. Στο πλαίσιο αλληλεπιδράσεων της τηλε-ΟΣΣ παρατηρείτε σήματα λεκτικά και μη λεκτικά; (παρουσία) Ποια θεωρείτε είναι η αξία των μη λεκτικών εκδηλώσεων στη τηλε-ΟΣΣ;

9. Με ποιον τρόπο θεωρείτε ότι ενεργοποιείται το ενδιαφέρον σε μια τηλε-ΟΣΣ; Και πως επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συμμετεχόντων;
10. Θεωρείτε πως η ενεργή εικόνα βίντεο της κάμερας συμβάλει στις αλληλεπιδράσεις στο πλαίσιο του εξ αποστάσεως ΜΠΣ;

Γ' ΜΕΡΟΣ

11. Ποια θεωρείτε ότι είναι η συνεισφορά/ τα οφέλη της αμφίδρομης επικοινωνίας με τον Κ-Σ μέσα από ασύγχρονη και σύγχρονη μορφή επικοινωνίας;
12. Θεωρείτε πως οι αλληλεπιδράσεις με τους Κ-Σ και μεταξύ των φοιτητών στην συμβάλουν προς μια ποιοτική μαθησιακή διαδικασία; Αν ναι, με ποιον τρόπο;
13. Με ποιον άλλο τρόπο θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα των σπουδών στο ΜΠΣ;

Παράρτημα Δ: Συνεντεύξεις

Συνεντεύξεις Φοιτητών

- 1) Ποια στοιχεία αλληλεπίδρασης θεωρείτε πως διαμορφώνουν την κοινωνική ευχέρεια, όπως την βιώνετε στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ;

Φ1: Είναι στην αλληλεπίδραση με τους συμφοιτητές. γιατί μέσα στις ΟΣΣ ή διαβάζοντας το εκπαιδευτικό υλικό, αυτό δεν με έχει βοηθήσει σε καμία κοινωνική ευχέρεια, ενώ στην αλληλεπίδραση με τους συμφοιτητές. Ναι!

Ε: Υπάρχει κάποιος τρόπος στην ΟΣΣ που αναφέρατε όταν είστε όλοι μαζί και μπορεί να βοηθήσει στην κοινωνική ευχέρεια;

Φ1: Ε.. χαλαρά... ελαφρά.. ανιαρά.. Γιατί οι ΟΣΣ είναι 3 το εξάμηνο, δεν προλαβαίνει να γνωρίσεις, να μιλήσεις να κοινωνικοποιηθείς. Λέει πέντε πράγματα ο Κ-Σ, ακούς, σημειώνεις και τέλος. Μετά πάλι από κάποιες εβδομάδες. Υπάρχει η συχνότητα δηλαδή που παίζει ρόλο.

Ε: Με τους Κ-Σ έρχεστε σε επικοινωνία εκτός τις ΟΣΣ;

Φ1: Μας λένε να τους παίρνουμε τηλέφωνο, υπάρχει τηλέφωνο πάντα διαθέσιμο, υπάρχουν ώρες συνεργασίας. Οι περισσότεροι είναι διαθέσιμοι να στείλεις και email όποτε θέλεις. Εγώ δεν έχει τύχει να χρειαστεί να πάρω κανέναν τηλέφωνο αλλά θα μπορούσα να το κάνω, δεν δίστασα ποτέ. Δεν υπήρξε περίπτωση που ήθελα να τηλεφωνήσω αλλά δεν μου έδινε το θάρρος ο Κ-Σ. Απλά εγώ δεν ήθελα. Προσπαθώ τις ερωτήσεις να τις θέτω στις ΟΣΣ. Δεν ήθελα, γιατί θεωρώ στέλνοντας ένα email δεν τον ενοχλώ, θα μου απαντήσει όποτε μπορεί. Ενώ με το τηλέφωνο θα πρέπει να είναι εκείνη την ώρα εκεί. και μέσα από την ομαδική. Πληροφορούμαι και μέσα από την ομαδική με τους συμφοιτητές. Εντάξει τον έχω δει τον άνθρωπο μια φορά στην ΟΣΣ. Ε δεν αισθάνομαι άνετα προσωπικά να τον πάρω τηλέφωνο. Άλλοι συμφοιτητές, όμως το κάνουν.

Φ2: Για παράδειγμα στην ΕΤΑ-61, η Κ-Σ μας πήρε τηλέφωνο και μας ενημέρωσε, μας έδωσε το προσωπικό της τηλέφωνο να μπορούμε να επικοινωνούμε μαζί της. Επομένως το σπάσιμο του πάγου, για να νιώσεις άνετα στο να απευθυνθείς στον Κ-Σ είναι πολύ

σημαντικό. Βοηθάει σημαντικά στην κοινωνική ευχέρεια, γιατί ενίσχυσε την αλληλεπίδραση αυτή και ειδικά ότι δίνεις τηλέφωνο που είναι πολύ πιο άμεσο από ένα email και μπορεί να αναπτυχθεί περαιτέρω συζήτηση επάνω σε ένα θέμα και αυτό θα έλεγα πιο πολύ.

Ε: Οπότε η κοινωνική ευχέρεια σχετίζεται θεωρείτε με τον Κ-Σ;

Φ2: Ναι αλλά και μέσα από την ομάδα με του υπόλοιπους συμμετέχοντες. Γιατί όταν είμαστε όλες στην ίδια συνθήκη, νιώθεις πιο άνετα και οι απορίες σου είναι λίγο πιο συγκεκριμένες και μπορείς να κάνεις πολλά πράγματα.

Ε: Πως διαμορφώνεται στην ομάδα η κοινωνική ευχέρεια;

Φ2: Γιατί πάνω κάτω έχουμε όλοι τις ίδιες απορίες... Επομένως... και μπορεί κάποια απορία να θεωρήσεις ότι είναι λίγο περίεργη να την θέσεις στον Κ-Σ. Και να σου πει ότι δεν διάβασες το υλικό σου. Εκεί αντίστοιχα μπορεί να σου πει ο συμφοιτητής σου δεξ την σελίδα τάδε. Επομένως να σε κατευθύνει λίγο πιο συγκεκριμένα πιο εστιασμένα. Γιατί γενικότερα θεωρώ υπάρχει και η νοοτροπία στο μεταπτυχιακό, ότι δεν μπορώ να σε κατευθύνω τόσο συγκεκριμένα αλλά να σου πω κάτι γενικό και εσύ να κατευθύνεις την μελέτη σου. Γενικότερα η αλληλεπίδραση μεταξύ φοιτητών είναι καλύτερη, γιατί καταλαβαίνει τις ανάγκες σου και σε κατευθύνει καλύτερα. Καταλαβαίνεις ότι σε νιώθει εκείνη την στιγμή.

Φ3: Νομίζω πως οι ΟΣΣ είναι το κυριότερο, διότι βλέπεις τον άλλον πρόσωπο με πρόσωπο, μιλάτε επικοινωνείτε. Οι Κ-Σ φροντίζουν να μας χωρίζουν σε μικρότερες ομάδες, που και οι πιο κλειστοί θα ανοιχτούν, θα μιλήσουν θα αλληλεπιδράσουνε. Και έπειτα τα ΜΚΔ. Έχουμε έντονη παρουσία οι φοιτητές σε όλες τις ΕΤΑ.

Ε: Οπότε αυτό θεωρείτε συμβάλει στην κοινωνική ευχέρεια μεταξύ σας;

Φ3: Σωστά, βέβαια.

Ε: Εκεί συμμετέχουν οι Κ-Σ;

Φ3: Στην ολομέλεια ναι, στις ομάδες που χωριζόμαστε όχι και στα ΜΚΔ όχι! Οι ΟΣΣ είναι κάτι που προέρχεται από το ΕΑΠ, δεν είναι υποχρεωτικό. Έχω παρακολουθήσει όλες τις ΟΣΣ σε όλες τις ΕΤΑ.

Ε: Τα social media πως σχετίζονται με την ΕΤΑ;

Φ3: Είναι μια προσπάθεια που έχουμε κάνει εμείς οι φοιτητές για να αλληλεπιδρούμε να συζητάμε. Υπάρχει βέβαια και το forum στην πλατφόρμα του ΕΑΠ αλλά περισσότερο χρησιμοποιούμε τα ΜΚΔ. Είναι βέβαια έξω από το ΕΑΠ.

Ε: Θεωρείτε υπάρχει συγκεκριμένος λόγος προτίμησης για αυτό;

Φ3: Θα έλεγα η ευκολία χρήσης, η συνήθεια, δηλαδή είμαστε όλοι πάνω από το κινητό μας τηλέφωνο, τα τηλέφωνα, τα έχουμε συνηθίσει. Οπότε η πρώτη ιδέα είναι ας φτιάξουμε μια ομάδα viber και όχι ας μπούμε στο forum. Ίσως οι συμφοιτητές θεωρούν πως εκτός πλατφόρμας να μπορούμε να πούμε και κάτι παραπάνω. Να πούμε κάποια απορία και μια γκρίνια που έχουμε ξέρω εγώ σχετικά με το πρόγραμμα που δεν θα το λέγαμε, δίνει δηλαδή περισσότερο μια ελευθερία το εκτός πλατφόρμας σε σχέση με το forum της πλατφόρμας.

Φ4: Ένα πολύ σημαντικό για εμένα ήταν ότι συγκεκριμένοι καθηγητές, όταν μας έβαζαν στα δωμάτια για να αλληλεπιδράσουμε μας έβαζαν κάτι απλό, κάτι βατό, κάτι εύκολο, ώστε να έχουμε χρόνο να μιλήσουμε και να γνωριστούμε με τα υπόλοιπα παιδιά. Μια πολύ τακτική ήταν στο πρώτο εξάμηνο, που ένας Κ-Σ συγκρότησε σταθερές ομάδες για όσο διήρκεσε το εξάμηνο. Και αυτό βοήθησε πάρα πολύ στο να νιώσουμε άνεση, να γνωριστούμε καλύτερα. Να μπαίνουμε στις ΟΣΣ και να νιώθουμε ότι θα βρούμε έναν δικό μας άνθρωπο. Βέβαια ήταν θέμα τύχης αυτό. Σε δύο θεματικές που έτυχα και ήταν σταθερές, λειτουργούσαν. Αλλά έτυχε και ομάδα σε άλλους συναδέλφους που δεν λειτούργησε. Ήταν για την περίπτωση μου πολύ καλό γιατί έχουμε διατηρήσει σχέσεις μέχρι και σήμερα που τελειώνουμε. Για εμένα επίσης πολύ μετράει στην επικοινωνία το ύψος που έχει ο Κ-Σ. Ο τόνος της φωνής του, το να χαμογελάει, το να δίνει λίγο χρόνο στο να σπάσεις ο πάγος στην συζήτηση. Να μας απευθύνει τον λόγο. Να βρίσκει έτσι ευκαιρίες να μην είναι μια παρουσίαση διαφανειών η ΟΣΣ. Και το να μας βάζουν στα δωμάτια περισσότερο για να μιλάμε παρά να κάνουμε εργασίες. Αυτό σε μένα λειτουργεί πάρα πολύ αποτρεπτικά. Ήταν ένας λόγος που δεν ήθελα να μπαίνω τελευταία, με άγχωνε πάρα πολύ.

Φ5: Κυρίως στα social media που έχουμε περισσότερή άνεση με τους συμφοιτητές να εκφράσουμε τις απόψεις μας. Αλλά και στις ΟΣΣ θα έλεγα υπάρχει αρκετή άνεση στο να κάνουμε ερωτήσεις και να εκφραστούμε. Οι περισσότεροι Κ-Σ το θέλουν κιόλας αυτό. Το επιχειρούν και μας το εκφράζουν κιόλας ανοικτά ότι θέλουμε.. να ρωτάτε να υπάρχει αλληλεπίδραση, να υπάρχει ενεργητική συμμετοχή. Αλλά και μέσω polls, που από εκεί μας κάνουν κάποιες ερωτήσεις πιο εξειδικευμένες πάνω στο υλικό ή την άποψη μας γενικά και επειδή αυτό κατά κύριο λόγο είναι ανώνυμο. Επειδή οι απαντήσεις μαζεύονται σαν στατιστικά ας πούμε και δεν φαίνεται το ποιος έχει απαντήσει τι. Εκεί όλοι είμαστε

πιο άνετοι, μπορούμε να εκφρασούμε με τις απόψεις μας πιο ξεκάθαρα και με μεγαλύτερη ειλικρίνεια.

Ε: Για ποιον λόγο η ανωνυμία θεωρείται συμβάλλει;

Φ5: Γιατί όταν αφορά ερωτήσεις π.χ. για το εκπαιδευτικό υλικό συγκεκριμένα ή δραστηριότητες. Πολλοί διστάζουν.

Ε: Λόγω της βαθμολογίας;

Φ5: Όχι ότι θα επηρεάσει τόσο την βαθμολογία αλλά πιθανόν την εικόνα σου προς τον Κ-Σ ή προς το πανεπιστήμιο. Ότι δεν θέλεις να προσβάλλεις κάποιον αν έχεις αρνητική άποψη. Ούτε τον δημιουργό της δραστηριότητας ούτε τον Κ-Σ. Είσαι πιο διστακτικός στο να εκφράσεις μια αρνητική γνώμη. Οι θετικές γνώμες εκφράζονται καλύτερα πιο εύκολα.

Ε: Γενικότερα θεωρείτε πως διαμορφώνεται οι ΚΕ με κάποιον άλλον τρόπο;

Φ5: Πολλές δραστηριότητες που κάνουμε στις ΟΣΣ ή μέσω εφαρμογών. Έτσι ενισχύουν την συμμετοχή των φοιτητών, μέσω padlet π.χ. Γίνονται δραστηριότητες και χωριζόμαστε σε δωμάτια οπότε και αυτό δίνει την ευκαιρία να συμμετέχουν. Αλλά και μέσα από το υλικό ζητείται να πούμε την άποψη μας στο forum. Αν και όχι τόσο συχνά, αλλά και αυτό είναι κάτι σαν δραστηριότητα. Σε άλλες θεματικές δεν υπήρχαν τα εργαλεία που υπάρχουν στις δύο τελευταίες. Οκ εκεί χωριζόμασταν πάλι σε δωμάτια χωρίς να χρησιμοποιούμε εργαλεία. Εκεί εξαρτιόταν κατά κύριο λόγο από τον ίδιο τον Κ-Σ. Κατά πόσο και εκείνος είναι ανοικτός στους φοιτητές. Κατά πόσο επιτρέπει να υπάρχει διάλογος ή αντίλογος μέσα στην ΟΣΣ. Γιατί υπάρχουν και άλλοι που δεν φαινόταν τόσο δεκτικοί στο να γίνονται συζητήσεις. Θέλανε πιο πολύ να εστιάσουν στο περιεχόμενο των ΟΣΣ. Έτσι όπως το είχαν σχεδιάσει και να μένουν σε αυτό το πλαίσιο. Δεν το έβγαλε ο ίδιος ο Κ-Σ, το να θέλουν να συμμετέχουν και να αλληλεπιδράσουν. Εκεί λειτουργούσαμε μέσω των ομάδων, στα ΜΚΔ και εκεί πιο πολύ εκφραζόμασταν μεταξύ μας ως προς το υλικό.

Ε: Αυτό ίσχυε μόνο στο πλαίσιο των ΟΣΣ ή και σε άλλες μεθόδους επικοινωνίας;

Φ5: Κοιτάζτε εμένα η εμπειρία μου είναι ότι οι Κ-Σ επικοινωνούσαν με τους φοιτητές μέσω email πιο άμεσα, και τηλεφωνικά μέσα στα ωράρια που έχουν θέσει. Αλλά ας πούμε στο forum που όλοι το παρουσιάζουν σαν ζητούμενο μέσα στο ΜΠΣ, να υπάρχει συμμετοχή, οι ίδιοι οι Κ-Σ δεν συμμετείχαν ενεργά δεν το χρησιμοποιούσαν. Εγώ προσωπικά έχω κάνει ερωτήσεις μέσω φόρουμ, οι οποίες είτε έμειναν αναπάντητες είτε απαντήθηκαν μετά από πολλές μέρες οπότε χωρίς να υπάρχει νόημα πλέον, να υπάρχει συνέχεια στη συζήτηση. και τηλέφωνο έχω πάρει γιατί θεωρώ ότι είναι πιο άμεσος τρόπος

και μου λύνονται οι απορίες πιο γρήγορα και πιο ουσιαστικά. Έχει τύχει να επικοινωνήσω για δραστηριότητες που δεν έχω καταλάβει κάποια ζητούμενα. να επικοινωνήσω και η συζήτηση ήταν πολύ άνετη δεν αισθάνθηκα άβολα στο να ρωτήσω κάτι παραπάνω. μου απαντήθηκαν τα ερωτήματα μου. και μου είχε κάνει εντύπωση μια φορά που με είχε πάρει ο ίδιος ο Κ-Σ τηλέφωνο να με ρωτήσει εάν είναι όλα καλά και αν προχωράω καλά γιατί δεν είχαν μπει σε μία ή δυο ΟΣΣ στην αρχή του ΜΠΣ. Και αυτό μου είχε κάνει εντύπωση γιατί δεν με είχε γνωρίσει ακόμα και μπράβο του γιατί με έκανε να νιώσω ότι υπάρχει ένα ενδιαφέρον από πλευράς του και μου έδωσε ένα παραπάνω κίνητρο.

Φ6: Νομίζω στην ΟΣΣ στις δραστηριότητες στις ομάδες γιατί είμαστε στη σύγχρονη και βλέπουμε μεταξύ μας με την κάμερα αλλά και στα ΜΚΔ.

Ε: Έχει διαφορά θεωρείτε στις ομάδες από την ολομέλεια;

Φ6: Έχει γιατί είμαστε πιο μικρά γκρουπ και ουσιαστικά εκεί μας δίνεται ο χρόνος για να μιλήσουμε και μεταξύ μας και να αλληλεπιδράσουμε μεταξύ μας. Είναι πιο μικρό γκρουπ και δεν μιλάει ο Κ-Σ και να τον ακούμε, είμαστε εμείς ενεργοί.

Ε: Στην ολομέλεια θεωρείτε διαμορφώνεται η κοινωνική ευχέρεια; Σας δίνονται ευκαιρίες;

Φ6: Διαμορφώνεται απλά εκεί επειδή είμαστε και πιο πολλοί είναι και πιο δύσκολο να αλληλεπιδράσουμε μεταξύ μας.

Ε: Οπότε εκεί θεωρείται πως αλληλεπιδράτε μόνο με τον Κ-Σ ή το εκπαιδευτικό υλικό;

Φ6: Υπάρχει πιο πολλή αλληλεπίδραση με τον Κ-Σ εκεί όταν ουσιαστικά θέτονται ερωτήματα και πρέπει να απαντήσουμε. Αλλιώς δεν υπάρχει αλληλεπίδραση μπορώ να πω. απάντησα σε κάποιον πήρα κάτι ή έδωσα κάτι.

Ε: Και στα social media , Είπατε το Viber. Εκεί πώς διαμορφώνεται η κοινωνική ευχέρεια;

Φ6: Στο Viber δεν υπάρχει ο Κ-Σ ώστε να μας δώσει το κίνητρο για να αλληλεπιδράσουμε. Εκεί ουσιαστικά μιλάμε μεταξύ μας και αλληλεπιδρούμε μεταξύ μας οι φοιτητές οπότε θα εξηγήσουμε θα ρωτήσουμε κάποιες απορίες αν έχουμε μεταξύ μας ή θα συζητήσουμε τα της εργασίας ή του πρότζεκτ. Στο φόρουμ πρέπει να δοθεί κάποιο κίνητρο ουσιαστικά για να γράψει κάποιος ή πολύ σπάνια να πάρει πρωτοβουλία κάποιος φοιτητής για να γράψει ένα θέμα, μια απορία, μια ερώτηση. Οπότε δεν χρησιμοποιείται το φόρουμ συχνά το Viber το χρησιμοποιούν συχνά. Εκεί κάνουμε σχόλια του μαθήματος και των εργασιών δραστηριοτήτων που μας δίνονται.

Ε: Όταν λέτε του μαθήματος εννοείτε την εβδομάδα μελέτη σχολιάζετε ή των ΟΣΣ;

Φ6: Ουσιαστικά του εκπαιδευτικού υλικού, των δραστηριοτήτων εργασιών και τα λεγόμενα του Κ-Σ στην ΟΣΣ.

Φ7: Ναι, νομίζω όσον αφορά τους καθηγητές συμβούλους παίζει πολύ σημαντικό ρόλο η πρώτη ΟΣΣ και το φιλικό ύφος που προσπαθεί έτσι να δημιουργήσει κάθε καθηγητής. Και αντίστοιχα στα φόρουμ ας πούμε το να είναι και ο ίδιος ενεργός, δηλαδή άμα ο ίδιος απαντάει, ή υπάρχει μια συμμετοχή και του ίδιου του καθηγητή, δίνει ένα έναυσμα στο να μπορέσουμε να και οι υπόλοιποι προσωπικά να αισθανθούμε άνετα να αισθανθούμε αρχικά ότι είναι εκεί ο καθηγητής και σαν να χτίζεται σιγά σιγά έτσι αυτό το φιλικό και ζεστό κλίμα. Τώρα, μέσα από τις εφαρμογές και τα εργαλεία, ας πούμε πχ. viber νομίζω είναι λίγο πιο απλό, επειδή όλοι προσπαθούμε να βοηθηθούμε και κατευθείαν θα ειπωθεί αυτό που χρειάζεται να ειπωθεί χωρίς γενικόλογα. Και έτσι μπαίνουμε κατευθείαν στο ψητό να το πω έτσι.

Ε: Εκεί συνήθως σχολιάζετε τι ακριβώς για το μεταπτυχιακό;

Φ7:: Κυρίως είναι το εκπαιδευτικό υλικό, δηλαδή μπορεί να είναι από κάτι απλό τεχνικό, δηλαδή κάποιο άρθρο που δεν ανοίγει. Μήπως το έχουν βρει σε κάποια άλλη σελίδα ή κάποια μετάφραση του άρθρου. Μετά σε κάποια απορία που μπορεί να έχουν για δραστηριότητες, για εργασίες, κάποιο σχολιασμό, κάτι που δεν έχει καταλάβει κάποιος κάποια διαδικαστικά-οργανωτικά θέματα. Ας πούμε: παιδιά τότε είναι η δεύτερη συνάντηση; ή τότε μας είπαν να μπούμε να κάνουμε την προσομοίωση; Δηλαδή τα θέματα ποικίλουν; είναι πανω στο μεταπτυχιακό εννοείται και αν γίνουν πιο προσωπικά ξεφεύγουν από τις ομαδικές, δηλαδή πιο προσωπικά θα είναι ατομικά ο κάθε ένας εκπαιδευόμενος με κάποιον άλλον.

Ε: Και εκεί πέρα πώς ενδυναμώνονται οι δεσμοί για να αποκτήσετε κοινωνική άνεση μεταξύ σας;

Ναι, νομίζω ότι και αυτό στην πορεία χτίζεται, γιατί στην αρχή είναι όλοι ίσως λίγο συγκρατημένοι. Και αυτή η άνεση, ας πούμε, δημιουργείται, παρόλο που είναι ομαδική. Βέβαια μπορεί να είναι 20 άτομα, αλλά βλέπουμε ότι συμμετέχουν τα 5, 6 7 οπότε αυτή η ευχέρεια δημιουργείται μεταξύ αυτών των ατόμων. Και μετά άμα θα προκύψει κάποια έτσι πιο ατομική προσέγγιση. πιο προσωπική, θα είναι μεταξύ αυτών των 6 7 που επικοινωνούν μέσα στην ομάδα. Γιατί υπάρχουν κάποιοι στην ομάδα που δεν επικοινωνούν ποτέ.

Ε: Υπάρχει και ψυχολογική υποστήριξη εκεί;

Φ7: Ναι, κάποιες φορές υπάρχει, γιατί μπορεί κάποιος απλά να αναφέρει ότι πχ. παιδιά, ας πούμε, έχετε ξεκινήσει διάβασμα για τις εξετάσεις; Όχι ούτε εγώ, ούτε εγώ. Οπότε υπάρχει μετά μια αλληλοϋποστήριξη ότι θα τα καταφέρουμε, ότι μας μένουν 3 μέρες αλλά θα το προσπαθήσουμε!! Οπότε υπάρχουν και στοιχεία ψυχολογικής υποστήριξης.

Ε: Θέλετε να προσθέσετε κάποια άλλα στοιχεία που μέσα από την αλληλεπίδραση ενισχύουν την Κοινωνική Ευχέρεια;

Φ7: Με τον καθηγητή βοηθάει πάρα πολύ και η προσωπική αλληλεπίδραση κατά την άποψή μου. Δηλαδή μέσω τηλεφώνου, γιατί εκεί ο καθηγητής μπορεί να μπορεί να εστιάσει πιο εξατομικευμένα στον κάθε εκπαιδευόμενο και να λύσει πιο εστιασμένα, ένα πρόβλημα ή μια απορία. Τώρα στοιχεία αλληλεπίδρασης δεν ξέρω αν απάντησα, αν και αυτό θεωρείτε η αυτό θέλετε.

Ε: Πως θεωρείτε ότι επιτυγχάνεται η κοινωνική ευχέρεια με τον Κ-Σ;

Φ7: Ναι, αρχικά με το να υπάρχει μια γνωριμία, δηλαδή αρχικά το να μην είναι το τυπικό του μαθήματος. Ίσως κάποιες ερωτήσεις που μπορεί να κάνει πιο γενικές, δηλαδή να μην πάμε κατευθείαν στο μάθημα. Είστε καλά; πως ήταν η εβδομάδας σας; Τέτοιες ερωτήσεις εμένα προσωπικά με βοηθάνε στο να υπάρχει μια κοινωνική άνεση με τον καθηγητή.

- 2) Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι καλλιεργείται η ενσυναίσθηση; Αν καλλιεργείται η ενσυναίσθηση στο εξ αποστάσεως πρόγραμμα μεταπτυχιακό σπουδών;

Φ1: Η εν συναίσθηση στην ΕξΑΕ.. Κοίταξε είσαι λίγο μόνος σου. Είναι λίγο μοναχικό δεν πας μαζί με κάποιον άλλον. Δεν νομίζω ότι πολύ καλλιεργείται. Από την στιγμή όμως που είσαι μια παρέα και έχεις αναπτύξει αυτήν την κοινωνική διάθεση με τους συμφοιτητές όπως εγώ. Υπάρχει εκεί εν συναίσθηση μέσω της επικοινωνίας, μέσω της αλληλεπίδρασης. Εκεί καλλιεργείται, ειδάλλως όχι. Μόνο εκεί που έχουν αναπτυχθεί στην συγκεκριμένη ομάδα δεσμοί και υπάρχει η αίσθηση του ανήκειν. Διαφορετικά είσαι μόνος σου. Αλλά και μέσα από τους καθηγητές. Και με τις ανατροφοδοτήσεις από τον Κ-Σ. Το forum δεν δουλεύει σε αυτό το μεταπτυχιακό. Κάποιοι καθηγητές έχουν πει να μην το χρησιμοποιούμε, ξεκάθαρα μόνο είπαν για μεταξύ μας, ενώ οι ίδιοι δεν το χρησιμοποιούν. Σιγά μην το χρησιμοποιήσουμε εμείς μεταξύ μας. Κάποιοι άλλοι δεν μας έχουν πει τίποτα. Συνήθως γράφει κάποιος και απαντάνε μετά από πέντε ημέρες. Δεν είναι καθόλου αξιόπιστο δεν το χρησιμοποιεί κανείς και για τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ μας έχουμε τα

social media. Είναι σημαντικό ότι στην ομάδα εκεί για να διαρκέσει η αλληλεπίδραση προχωράς μαζί, παίρναμε δηλαδή ίδιες θεματικές, είχαμε δηλαδή κοινά. Επίσης είχαμε παρόμοιο τρόπο σκέψης και μελέτης και έτσι δέσαμε πολύ, είμαστε και κοντά στην ηλικία. Είμαστε 14 άτομα αλληλεπιδρούμε οι δέκα βέβαια πιο πολύ, οι 4-5 όχι τόσο.

Φ2: Η ενσυναίσθηση θεωρώ ότι έχει να κάνει με τον άνθρωπο πιο πολύ, με τον σύμβουλο που έχουμε. Να ενστερνίζεται το πρόβλημα σου και να σε διευκολύνει πχ στην παράδοση της εργασίας. Αλλά γενικά το ΜΠΣ δεν θεωρώ ότι εστιάζει πολύ εκεί. Δεν θα έλεγα ότι είναι και το νούμερο 1 που καλλιεργείται στο εξ αποστάσεως πρόγραμμα. Είναι δύσκολο η ενσυναίσθηση να καλλιεργηθεί δια ζώσης πόσο μάλλον εξ αποστάσεως.

Φ3: Εγώ πιστεύω ότι καλλιεργείται. Διότι το 1ο παράδειγμα προς μίμηση που έχουμε στο να καλλιεργήσουμε εμείς την ενσυναίσθηση είναι ο Κ-Σ. Εγώ προσωπικά έχω πετύχει έξι υπέροχους ανθρώπους που ήταν δίπλα μου κάθε στιγμή. Ε εάν αυτό δεν σου δημιουργεί και σένα να έχεις ενσυναίσθηση απέναντι στους άλλους στους συμφοιτητές σου, να τους βοηθήσεις αλλά στους μαθητές σου. Δηλαδή εγώ το είδα και στο φροντιστήριο εμένα πως με αντιμετωπίζουν οι καθηγητές μου και πως αντιμετωπίζω εγώ τους μαθητές μου. Και όχι μόνο αυτό και στο κοινωνικό σου περίγυρο. Νομίζω ότι οι Κ-Σ είναι το Α και το Ω για να καλλιεργήσω την ενσυναίσθηση.

Από εκεί και μετά βλέπεις και την σπορά τους στις ομαδικές στους συμφοιτητές μας. Δηλαδή αυτοί πο το έχουν λάβει θέλουν να βοηθήσουν χωρίς να είμαι έμπειρος το κάνω και εγώ. Δηλαδή θα μπω στις ομαδικές που έχουμε ενεργητικά. Παιδιά, εγώ μπορώ να βοηθήσω κάπου; Θέλετε να σας πω μια ιδέα; ή να μοιραστώ κάτι που μπορεί να τους βοηθήσει. Και αυτά είναι δείγματα ενσυναίσθησης. Οπότε ναι οι Κ-Σ είναι αυτοί που μας βοηθάνε να μπαίνουμε στα παππούτσια των άλλων δεν το συζητώ. Και σε όλα δηλαδή πες μου τι δυσκολίες έχουμε, μην αγχώνεσαι, θα βρούμε τον τρόπο. Σε απίστευτο βαθμό. Πολλές φορές μας ρωτάνε ποια είναι τα θετικά στοιχεία του προγράμματος. Οι Κ-Σ είναι τα θετικά στοιχεία, ασυζητητί, δεν το συζητάμε.

Ε: Θεωρείτε δηλαδή ότι οι Κ-Σ συμβάλλουν στην δεξιότητα της ΚΕ;

Φ3: Βέβαια ο ενσυναισθητικός Κ-Σ και καθηγητής προφανώς θα γίνει και κοινωνικός, προκειμένου να καταλάβει τον άλλον.

Ε: Θεωρείτε ότι το ίδιο λαμβάνετε και από τους φοιτητές;

Φ3: Σίγουρα όχι από όλους. Θα δείτε ότι σε μια ΗΛΕ, είμαστε γύρω στα 20-22 άτομα, οι 3-4-5 είναι αυτοί που θέλουν να επικοινωνήσουν με τους συμφοιτητές του. Θα φροντίσουν να συνεισφέρουν στην επίλυση προβλημάτων. Βέβαια είναι ένα μικρό

ποσοστό που καλλιεργείται. Δυστυχώς οι πιο πολλοί θεωρώ ότι κάνουν μια διεκπεραίωση όσον αφορά το ΜΠΣ.

Φ4: Ένας τρόπος είναι όταν έχεις απορίες να έχεις μια ανταπόκριση, να νιώθεις ότι ο άλλος σε καταλαβαίνει την αγωνία σου εκείνη την ώρα. Το ίδιο και στις ΟΣΣ όταν ρωτάς κάτι τον Κ-Σ και δέχεται ας πούμε να σου απαντήσει. Γιατί μου έχει τύχει και να μην θέλουν να σου απαντήσουν ή να σου ειρωνευτούν.

Ε: Δηλαδή τι σας λένε; Δεν μπορώ να απαντήσω

Φ4: Υπάρχει και το δεν μπορώ να απαντήσω αλλά εντάξει το καταλαβαίνεις αυτό. Αν τέλος πάντων δεν μπορεί να απαντήσει γιατί δεν του επιτρέπεται είναι λογικό. Αλλά το να απαντάς σε κάποιον ότι δεν σας απαντώ γιατί είστε σε επίπεδο μεταπτυχιακού και αυτά δεν πρέπει να τα ρωτάτε.. Για εμένα είναι απονθαρρυντικό, για να ξανασηκώσω το χέρι και να ρωτήσω κάτι, μόνο που το άκουσα σε άλλο άτομο να λέγεται αυτό ή να επικοινωνήσω έχει να κάνει πολύ με την ευγένεια.

Ε: Εσείς γενικότερα εδώ στο ΜΠΣ θεωρείτε ότι αισθανθήκατε να καλλιεργείται η ενσυναίσθηση;

Φ4: Ναι το έχω νιώσει. Καλλιεργήθηκε αρκετά όταν μπαίναμε στα δωμάτια που μπορούσαμε να μιλήσουμε πάλι λίγο πιο ελεύθερα και να πούμε τον πόνο μας. Καλλιεργήθηκε στις ΟΣΣ ειδικά στα σημεία όταν φτάναμε στο τέλος και λέγαμε για τις εξετάσεις και οι Κ-Σ μας προσπαθούσαν να μας ηρεμήσουν να μας διαβεβαιώσουν όταν ήμασταν αγχωμένοι ότι θα πάνε όλα καλά. Ε όταν για παράδειγμα στις ΟΣΣ σε έβλεπε κάποιος πεσμένο και έλεγε όλοι είμαστε στην ίδια φάση σε καταλαβαίνουμε. Ε ένιωθες μια υποστήριξη. Ότι είναι και άλλοι στην ίδια φάση με εσένα και σε καταλαβαίνουν που υποφέρεις αυτήν την στιγμή.

Φ5: Εάν καλλιεργείται η ενσυναίσθηση που δεν είμαι και τόσο σίγουρη, αυτό θα συνέβαινε κυρίως στα πλαίσια των ΟΣΣ που εκεί με κάποιους καθηγητές όντως υπήρχε ενδιαφέρον από την πλευρά τους να κατανοήσουν τα συναισθήματα των φοιτητών και προς την ΘΕ και γενικά προς το πρόγραμμα. Και αυτό μεμονωμένα. Έπειτα μεταξύ, με τις ομάδες που δημιουργούμε που εκεί είναι πιο εμφανή.

Ε: Εκεί με ποιους τρόπους συνήθως;

Κυρίως λέμε κάτι που θα μας προβληματίσει σχετικά με το πρόγραμμα, με τις δραστηριότητες, με το υλικό. Και μπορούμε να εκφράσουμε πιο άνετα τα συναισθήματα μας. Εάν είμαστε αγχωμένοι και εκεί επειδή υπάρχουν πολύ έτσι ας πούμε ομότιμοι μπορούν να καταλάβουν οι περισσότεροι και να δώσουμε έτσι μια ψυχολογική

υποστήριξη μεταξύ μας. Κυρίως θα έλεγα η ενσυναίσθηση καλλιεργείται μεταξύ μας στο viber μέσω μηνυμάτων. Και το ίδιο είναι με την αίσθηση του ανήκειν πιο έντονα το νιώθεις από τα ΜΚΔ. Ότι είμαι σε μια ομάδα, που έχουμε όλοι έναν κοινό στόχο και προχωράμε όλοι προς αυτόν.

Φ6: Η ενσυναίσθηση είναι μεγάλη λέξη για να πω ότι καλλιεργείται μέσα στην ΕξΑΕ. Δεν ξέρω αν καλλιεργείται. Δεν μπορώ να πω ότι υπάρχει κατανόηση, και συναισθηματική ανάπτυξη και ταύτιση με τους υπολοίπους. Εάν έλεγα ότι καλλιεργείται λιγάκι θα ήταν ουσιαστικά μέσα στο γκρουπ του viber που θεωρητικά υπάρχει αλληλουποστήριξη.

Ε: Ωστόσο από το ΜΠΣ, όχι;

Φ6: Όχι γιατί οι ΟΣΣ είναι λίγες για να δημιουργηθεί ενσυναίσθηση και για να υπάρχει ουσιαστικά και η χαλαρότητα από τον καθηγητή για να ανοικτούμε και ψυχικά.

Φ7: Ναι, πιστεύω ότι εκεί βοηθάνε πάρα πολύ οι ομαδοσυνεργατικές. Είτε στις εργασίες είτε στις συναντήσεις μας που χωριζόμαστε σε ομάδες και μπαίνουμε σε αυτή τη διαδικασία, γιατί καταλαβαίνουμε και την και πώς σκέφτεται ένας συνάδελφος μας, ένας συμφοιτητής μας. Και τους τρόπους προσέγγισης που έχει για ένα θέμα ο καθένας από μας. Και μέσα από την υλοποίηση κάποιου έργου ή τέλος πάντων κάποιου project που έχουμε να κάνουμε ομαδικά. Θα χρειαστεί να μπούμε στη διαδικασία να κατανοήσουμε αρχικά τη σκέψη του αλλουνού και να προσαρμόσουμε τη δικιά μας, ή να μπορέσουμε να τον αντιληφθούμε καλύτερα ή να δούμε γιατί το σκέφτεται έτσι και εμείς το σκεφτόμαστε διαφορετικά. Οπότε γενικά η επαφή αλληλεπίδραση και ο διάλογος με άλλους σε συναδέλφους νομίζω ότι βοηθάει σε αυτό το κομμάτι της ενσυναίσθησης.

Ε: Μέσα στα εικονικά δωμάτια όταν κάνετε τις δραστηριότητες συζητάτε κι άλλα θέματα πέρα από τις δραστηριότητες;

Φ7: Ναι, είναι κάποιες φορές που ανοίγονται κάποια άλλα θέματα. Αλλά κυρίως εάν γνωρίζομαστε μεταξύ μας, δηλαδή κυρίως αν έχει αναπτυχθεί μία οικειότητα. Ή αν τελειώσουμε νωρίς την εργασία που μας έχει ανατεθεί θα ανοιχτούν κάποια άλλα θέματα.

Ε: Δηλαδή τι συζητάτε εκεί οι φοιτητές;

Φ7: Συνήθως είναι στα πλαίσια του μεταπτυχιακού ή κάτι που μας απασχολεί, κάτι που θέλουμε να μοιραστούμε και πολύ πιο σπάνια, δηλαδή ελάχιστες φορές μου έχει τύχει να είναι εκτός μεταπτυχιακού τα θέματα.

Ε: Γενικότερα πιστεύετε ότι καλλιεργείται η ενσυναίσθηση από τον καθηγητή σύμβουλο ή από το ΠΜΣ μέσα από τις θεματικές;

Φ7: Ε από το πρόγραμμα δεν νομίζω ότι καλλιεργείται ιδιαίτερα. Ως προς τον καθηγητή εξαρτάται πάντα από τον καθηγητή.

- 3) Θεωρείτε ότι καλλιεργείται η αυτογνωσία μέσα από τις αλληλεπιδράσεις στο ΜΠΣ; Αν ναι με ποιον τρόπο;

Φ1: Ναι σε μεγάλο βαθμό, βλέπεις τι μπορείς να καταφέρεις τι δεν μπορείς συζητάς και με τους συμφοιτητές. Πως το έχουν κατανοήσει εκείνοι, πως εσύ. Πόσο δυσκολεύτηκε ο ένας πόσο ο άλλος. Καταλαβαίνεις τα όρια σου αλλά και από τους βαθμούς που σου δίνουν οι καθηγητές, Γιατί και αυτό αλληλεπίδραση θεωρείται. Από την ανατροφοδότηση που σου δίνουν και εκεί καταλαβαίνεις πόσο μπορείς να τα καταφέρεις. Υπάρχει μια αυτογνωσία στο ότι.. Αα δεν διάβασα για παράδειγμα αυτό το κομμάτι, ή εκεί τα κατάφερα καλά.

Ε: Στην ανατροφοδότηση που αναφέρατε έχετε βιώσει να καλλιεργείται η ενσυναίσθηση που αναφέρατε πριν;

Φ1: Όχι μέσα από την ανατροφοδότηση.

Ε: Γενικά στην επικοινωνία με τον Κ-Σ;

Φ1: Κοίταξε υπήρχαν καθηγητές που η ανατροφοδότηση ήταν μια πρόταση. Πολύ καλή δουλειά ή πολύ καλή εργασία. Αυτή ήταν η ανατροφοδότηση ή ένας βαθμός και μία φράση. Υπήρχαν όμως Κ-Σ που έχω πάρει επτά σελίδες ανατροφοδότηση που έγραφε μέσα παπάδες, Πολλά πράγματα και πολύ συγκεκριμένα εκεί μου έδωσαν να καταλάβω ότι ο Κ-Σ ασχολήθηκε με την εργασία, σκέφτηκε γιατί το έγραψε και βρήκε που υπήρχε παράληψη και που όχι. Και μου έγραψε ότι αυτό το κομμάτι ήταν σωστό για αυτόν λόγο και δεν ήταν σωστό για τον άλλον λόγο. Από αυτήν την έννοια όταν η ανατροφοδότηση είναι μεγάλη και ότι πραγματικά ασχολήθηκε με την εργασία μου. Μπορώ να λάβω και την ενσυναίσθηση μέσα από αυτά. Δηλαδή η εμπειρία μου από το ΜΠΣ είναι αυτό. Δηλαδή ότι η ανατροφοδότηση είναι μια μικρή φράση στην καλύτερη των περιπτώσεων είναι μια παράγραφος με τα λιγότερα που μπορεί να γράψει.

Φ2: Ε θα έλεγα ναι, κυρίως μέσα από τις εργασίες προσωπικά και με τα τεχνολογικά εργαλεία δεν το έχω και πολύ. Και έλεγα δεν θα τα καταφέρω και είχα απελπιστεί πάρα πολύ. Κατάλαβα τελικά ότι μπορώ και σε διάφορα άλλα όταν ξεκινάς και με το

αποτέλεσμα που βλέπεις και με την ανατροφοδότηση που παίρνεις από τον διδάσκοντα.

Και λες κοίτα να δεις τέλεια! Μπορώ!

Ε: Οπότε θεωρείτε πως η ανατροφοδότηση συμβάλλει στην αυτογνωσία;

Φ2: Εγώ την θεωρώ πάρα πολύ σημαντική για την αυτογνωσία.

Ε: Με ποιον άλλον τρόπο θεωρείτε ότι καλλιεργείται η αυτογνωσία στο ΜΠΣ;

Φ2: Με τις ΟΣΣ θα έλεγα. Στις ομαδικές εργασίες που βλέπεις πως μπορείς να συνεργαστείς τι ιδέες μπορεί να προσφέρεις και να συμβάλλεις συμμετέχοντας. Και βλέπεις ότι στο τέλος ότι παρουσίασα π.χ. και πήρα την επιβράβευση μου από τον Κ-Σ και μέσα από τα σχόλια του. Κυρίως όμως από τις ομαδικές δραστηριότητες θα έλεγα κατά την διάρκεια της ΟΣΣ. Και μετά την αξιολόγηση της εργασίας και της παρουσίασης. Γενικά απέφευγα πάντα τις παρουσιάσεις αλλά δεν μπορεί να τα αποφεύγεις. Ειδικά όταν σου λένε ότι θα παρουσιάσετε όλοι. Επομένως εκεί έρχεσαι αντιμέτωπος με κάτι που σε αγχώνει και γνωρίζεις καλύτερα τον εαυτό σου. Και βλέπεις ότι μπορείς να κάνεις πράγματα, Στην ΕΤΑ61 είχαμε δραστηριότητα που όλοι έπρεπε να παρουσιάσουμε ένα κομμάτι. Επομένως δεν μπορούσαμε να το αποφύγουμε. Όταν μπορούμε να επιλέξουμε, διαλέγεις έναν εκπρόσωπο που του αρέσει και λες ωραία. Η δραστηριότητα που ανέφερα ήταν στην 3η ΟΣΣ, που έπρεπε ο καθένας να παρουσιάσεις μια Ε.Μ. Ήταν δύο ομάδες των έξι ατόμων η καθεμία Ε. Μ.

Ε: Οπότε εκεί δίνετε πληροφορίες ο ένας στον άλλον;

Φ2: Παρότι ήταν ομαδική είχαμε μόνο είκοσι λεπτά. Οπότε δεν προλάβαμε να συνεργαστούμε. Οι δικοί μας τουλάχιστον.

Φ3: Ναι, θεωρώ ότι καλλιεργείται η αυτογνωσία και μέσα από τις αλληλεπιδράσεις και με τους Κ-Σ και με τους συμφοιτητές και μέσα από τις εργασίες και μέσα από τις προθεσμίες. Καταλαβαίνεις και τις δυνατότητες σου και όσον αφορά αν θέλετε τις ακαδημαϊκές ανακαλύπτουμε κομμάτια του εαυτού μας αλλά και το κοινωνικό κομμάτι. Δηλαδή μπαίνεις και βλέπεις ξαφνικά από τα 22 άτομα, βλέπεις 15 κάμερες ανοικτές. Τους βλέπεις πρώτη φορά, οι υπόλοιπες είναι κλειστές. Δεν τους ξέρεις και σιγά σιγά γίνεστε μια παρέα. Κρατάτε επαφές μετά και αντιλαμβάνεσαι την κοινωνικότητα. Πχ. Κάτι που μπορεί να νόμιζες ότι δεν το είχες, δηλαδή Μπράβο! Λόγω της αντιμετώπισης της νέας κατάστασης αναρωτιέσαι κάθε φορά. Εγώ πως θα αντιμετωπίσω αυτήν την κατάσταση από πριν; Θα έχω άνεση με τους Κ-Σ ή τους συμφοιτητές μου; Θα μπορώ να το διαχειριστώ αυτό και την πίεση του χρόνου που έχει το πρόγραμμα; Γιατί είμαι ένας σκληρά εργαζόμενος. Ξενυχτάω τα βράδια, 4-5 το πρωί ας πούμε, Οπότε συνέχεια

ανακαλύπτεις τα όρια σου. Οπότε λες κοίταξε να δεις, μπορώ αυτό μπορώ εκείνο. Και βλέπεις και τα αρνητικά, πχ μέχρι εκεί, δεν πάει άλλο.

Φ4: Ναι το θεωρώ. Ειδικά αν κρίνω από το τελευταίο εξάμηνο. Αλλά το βιώνω περισσότερο μέσω της άτυπης ομάδας. Ας πούμε όταν για παράδειγμα βλέπω να έχει μια απορία, ένας συμφοιτητής ή να χάνεται να μην μπορεί να βρει άκρη. Εκεί βάζεις τον εαυτό σε ένα δίλλημα. Τώρα να βοηθήσω εγώ που το έχω βρεί ή πρέπει να το κρατήσω για τον εαυτό μου; Να τα πάω καλύτερα. Εκεί είναι που μαθαίνω πράγματα για τον εαυτό μου. Αλλά και στις ΟΣΣ καλλιεργείται. Ειδικά όταν φτάνεις σε ένα σημείο που θέλεις να ανοίξεις το μικρόφωνο και να φωνάξεις να εκτονωθείς. Και ή συγκρατείσαι ή το λες αυτό που σκέφτεσαι και κάθεται και αναστοχάζεσαι μετά.

Φ5: Ναι σίγουρα όσον αφορά κυρίως τις αντοχές που έχει ο καθένας, την διαχείριση των συναισθημάτων, του άγχους, του κατά πόσο μπορεί να ανταπεξέλθει στις προθεσμίες που υπάρχουν στο ΜΠΣ. Γιατί ξεκινάς κάτι χωρίς ουσιαστικά να ξέρεις πως είναι. Γιατί δεν το έχεις ξανακάνει και ανακαλύπτεις πολλές πτυχές του εαυτού σου όταν μπαίνεις σε νέες καταστάσεις. Και αλληλεπιδράς με νέους ανθρώπους. Εγώ ας πούμε χρειάστηκε να κάνω και κάποιες συνεδρίες με την ψυχολόγο που προσφέρει το ΕΑΠ, ως συμβουλευτική. Λόγω του ότι πέρασα μια δύσκολη κατάσταση κατά την διάρκεια του προγράμματος. Πέρασα ας πούμε μια εγγυμοσύνη και κάποια έτσι προβλήματα υγείας, οικογενειακά. Και εκεί ας πούμε χρειάστηκα βοήθεια για να ανταπεξέλθω στις απαιτήσεις του προγράμματος. Με βοήθησε εκεί και η σύμβουλος να καταλάβω πράγματα για τον εαυτό μου και να καταφέρω να ξεπεράσω αυτές τις καταστάσεις. Επειδή στο εξ αποστάσεως πρόγραμμα αισθάνεσαι πολλές φορές το αίσθημα της απομόνωσης πρέπει να έχεις καλή αυτογνωσία δηλαδή να το αναπτύξεις αυτό σε σχέση με τον εαυτό για να μπορέσεις να ανταπεξέλθεις.

Ε: Με ποιον τρόπο δηλαδή καλλιεργείται η αυτογνωσία;

Φ5: Κυρίως μέσω των δραστηριοτήτων που κάνουμε σε κάθε εβδομάδα μελέτης. Και εκεί βάζεις ένα χρονικό πλαίσιο στον εαυτό σου και ένα χρονικό περιθώριο για να ολοκληρώσεις κάτι. Εκεί υπάρχει η πίεση του χρόνου σε σχέση με την καθημερινότητα. Και όταν το ολοκληρώσεις νιώθεις μια ικανοποίηση, το ότι έχω καταφέρει κάτι. Είμαι σε καλό δρόμο και νιώθεις πιο δυνατή ότι μπορώ να τα καταφέρω.. Πάμε συνεχίζουμε.. Πάλι μέσω των ΟΣΣ και των Κ-Σ και με τους συμφοιτητές σου και εκεί είναι που μπορείς να καταλάβεις πολλά πράγματα για τον εαυτό σου. Γιατί βλέπεις πως λειτουργούν οι άλλοι

στο πλαίσιο του προγράμματος οπότε αυτά θα έλεγα. Κυρίως ότι δεν είμαι μόνη μου αλλά και πως αντιμετωπίζουν οι άλλοι άλλες καταστάσεις που μπορεί να προκύπτουν μέσα από το πρόγραμμα.

Φ6: Σίγουρα καλλιεργείται η αυτογνωσία με την έννοια ότι δοκιμάζεις τα όρια σου, πως να ανταπεξέλθεις σε αυτά που προχωράει το ΜΠΣ. Και στην αρχή πιστεύεις ότι ωχ δεν πρόκειται να τα καταφέρω ποτέ αυτά που μου ζητάνε αλλά σιγά σιγά βλέπεις και διαπιστώνεις. Ναι υπάρχει και αυτή η δυνατότητα από τον εαυτό μου να καταφέρω και άλλα. Και τελικά στο τέλος του εξαμήνου λες ναι μπορούσα να καταφέρω παραπάνω από αυτά που πίστευα. Οπότε ανακαλύπτεις πτυχές του εαυτού σου που δεν ήξερες.

Ε: Όταν λέτε «τα όρια σου» θέλετε να μου πείτε παράδειγμα;

Φ6: Πρώτα πρώτα είναι τα χρονικά όρια. Γιατί δεν είμαστε μόνοι φοιτητές. Ταυτόχρονα εργαζόμαστε, οπότε ο χρόνος είναι πιο λίγος, σαν έναν προπτυχιακό φοιτητή θεωρητικά. Τα όρια από το πόσο μπορούμε να αποδώσουμε και πόση ύλη μπορούμε να διαβάσουμε και να μελετήσουμε σε 1-2 ώρες. Ενώ αρχικά πιστεύεις ότι δεν μπορείς να το βγάλεις σε 1-2 ώρες, τελικά βγαίνει άμα συγκεντρωθείς και πεις θα τα καταφέρω. Τα καταφέρνεις!

Ε: Με ποιον άλλον τρόπο θεωρείτε ότι καλλιεργείται η αυτογνωσία;

Φ6: Τώρα για παράδειγμα σε αυτό στο εξάμηνο πήρα τα 2 μαθήματα και ειλικρινά δεν ήξερα αν θα τα καταφέρω και τα δύο ταυτόχρονα. Και γνώρισα στον εαυτό μου ότι εκεί που πίστευα ότι χρονικά δεν βγαίνει.. Αλλά είδα πως υπάρχει δυνατότητα τελικά να βγει. Προφανώς θυσιάζοντας κάποια άλλα πράγματα προσωπικές δραστηριότητες. Και από θέμα δυνάμεων ψυχικών και σωματικών και χρονικά είδα ότι γίνεται να βγει το ΜΠΣ.

Ε: Θεωρείτε ότι η έννοια της αυτογνωσίας σχετίζεται με την έννοια της αυτοεκτίμησης,

Φ6: Εννοείται πως ναι γιατί άμα εκτιμάς τον εαυτό σου αρκετά θα έχεις και πιο πολύ εγωισμό. Οπότε θα πεις μόνος σου θα τα καταφέρω όπως και να έχει θα τα καταφέρω. Ενώ εάν δεν έχεις υψηλή αυτοεκτίμηση θα πεις θα δω.. Και τελικά βλέπεις στο τέλος ότι όντως μπορεί να γίνει αυτό που βάζεις σαν στόχο.

Φ7:Ναι αυτό νομίζω καλλιεργείται καλύτερα από την ενσυναίσθηση. Καθώς πολλές φορές κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού εγώ προσωπικά είχα έρθει αντιμέτωπη με τις δυνάμεις μου και με τον εαυτό μου, οπότε εκεί έχω έτσι μια θετική αποτίμηση σε αυτό.

Ε: Με ποιο τρόπο; Πώς θεωρείτε ότι καλλιεργείται; Θέλετε να μου δώσετε μερικά παραδείγματα;

Φ7: Για παράδειγμα, επειδή συχνά μπαίνω στη διαδικασία να είμαι μόνη μου με τον εαυτό μου για μια εργασία, για ένα ερώτημα, για μια απορία. Ανακαλύπτω πτυχές του εαυτού μου που δεν τις ήξερα ή και δυνατότητες. Οπότε σαν πρόγραμμα επειδή είναι εννοείται όλα εξ αποστάσεως. Ε και εγώ πρώτη φορά ήρθα σε επαφή με ένα τέτοιο πρόγραμμα. Με έχει βοηθήσει σε αυτό το κομμάτι να οργανωθώ καλύτερα και να γνωρίσω τις δυνάμεις, τις αντοχές και τα όρια του εαυτού μου.

Ε: Όταν λέτε τα όρια που αναφέρεστε κυρίως;

Φ7: Είναι το άγχος, η πίεση, τα χρονικά όρια. Υπάρχει δηλαδή μεγάλη διαφορά στο πρώτο εξάμηνο σε σχέση με το τρίτο. Δηλαδή στο πρώτο εξάμηνο, ειδικά τις πρώτες εβδομάδες υπήρχε πάρα πολύ άγχος στις πρώτες δραστηριότητες. Το οποίο όλο αυτό έμαθα να το ρυθμίζω και να το προσαρμόζω ή να μην αφήνω να επηρεάζεται το περιβάλλον μου ας πούμε από αυτό το άγχος. Και μετά έμαθα καλύτερα να οργανώνω το χρόνο μου. Και δηλαδή λόγω και των προσωπικών υποχρεώσεων. Υπάρχουν πολύ συγκεκριμένες ώρες που μπορώ να μελετήσω. Οπότε προσπάθησα στην αρχή υπό πολύ πίεση να διαβάζω και να μελετώ πολύ συγκεκριμένες ώρες, γιατί παρόλο που μπορούμε να μελετήσουμε όποια στιγμή θέλουμε, λόγω των προσωπικών υποχρεώσεων δεν υπάρχει αυτό ουσιαστικά. Οπότε ας πούμε, οι οργανωτικές δεξιότητες σε αυτό το κομμάτι βελτιώθηκαν πάρα πολύ σε προσωπικό επίπεδο.

- 4) Θεωρείτε πως οι αλληλεπιδράσεις στο ΜΠΣ αναπτύσσουν την δεξιότητα της επιχειρηματολογίας και της σαφήνειας στις ιδέες σας; Με ποιον/ους τρόπο/ους;

Φ1: Ναι, και στις αλληλεπιδράσεις με τον καθηγητή που σου εξηγεί κάποια πράγματα και σε καθοδηγεί. Και με τους συμφοιτητές γιατί και εκεί καθοδηγείται κάπως πως να προχωρήσεις.

Ε: Και πως αναπτύσσεται μέσα από αυτές τι αλληλεπιδράσεις η δεξιότητα της επιχειρηματολογίας και της σαφήνειας;

Φ1: Γιατί μπορεί να πεις την γνώμη σου για κάποια έννοια, κάποιο θέμα στο μεταπτυχιακό και να απαντήσει και ο άλλος με ένα επιχείρημα. Και στην συνέχεια να διαμορφώσεις και εσύ αυτό το επιχείρημα με πιο σαφή τρόπο. Η κουβέντα σε καθοδηγεί, μπορεί να μην έχεις καταλάβει κάτι ή να το σκέφτεσαι διαφορετικά.

Φ2: Καλά προφανώς με επιχειρηματολογία είναι όλες οι δραστηριότητες, Αν δεν επιχειρηματολογήσουμε δεν παίρνουμε πτυχίο. Πρέπει να επιχειρηματολογείς για τα πάντα και μας το λένε και οι ίδιοι. Προτιμούν να είναι η επιχειρηματολογία μας σωστή παρά στο τι θα γράψουμε.

Ε: Με ποιον άλλον τρόπο θεωρείτε ότι καλλιεργείται η επιχειρηματολογία και η σαφήνεια;

Φ2: Ναι, ειδικά όταν είμαστε σε ομάδες σε ΟΣΣ και πρέπει να διαλέξουμε κάτι και να επιχειρηματολογήσουμε. Όταν ο καθένας έχει διαφορετική άποψη, δηλαδή ανταλλαγή απόψεων για να επικρατήσει κάποια θα πρέπει να επιχειρηματολογήσεις σωστά και να είσαι σαφής.

Ε: Είναι το ίδιο θεωρείτε στα social media και στην ασύγχρονη επικοινωνία;

Φ2: Πιο πολύ εκεί αναπτύσσεται η κριτική σκέψη, τα παίρνεις από την αλληλεπίδραση και κοιτάς τι σου κάνει εσένα. Προφανώς και η κριτική σκέψη συνδέεται με την επιχειρηματολογία και την σαφήνεια. Γιατί και γι αυτόν που ακούει και θα κρίνει αν είναι σαφή η επιχειρηματολογία, αν αληθεύουν. Αλλά σε αυτόν που επιχειρηματολογεί.

Ε: Όσον αφορά τον Κ-Σ που αναφέρατε πριν θεωρείται ότι συμβάλλει στην καλλιέργεια τους;

Φ2: Επιμένουν σε αυτό και πάντα και οι εκφωνήσεις των εργασιών το γράφουν, ότι επιχειρηματολογήστε, τεκμηριώστε την απάντησή σας, βάλτε βιβλιογραφικές αναφορές, που και με αυτόν τον τρόπο επιχειρηματολογείς χρησιμοποιώντας το ΑΠΑ.

Φ3: Σίγουρα διότι στις αλληλεπιδράσεις βάζω μέσα και τις συνεργατικές δραστηριότητες που υπάρχουν στο πρόγραμμα. Και τις δραστηριότητες στις ΟΣΣ. Και εκεί είμαστε μια ομάδα και κάνουμε ένα μικρό debate ας πούμε, Εκεί αναπτύσσεται η επιχειρηματολογία σου και σίγουρα και η σαφήνεια σου. Και σε ρωτάει και ο άλλος τι θέλεις να πεις με αυτό. Γίνε λίγο πιο σαφής. Για παράδειγμα στις ομαδικές δραστηριότητες που κάναμε στην ΕΤΑ52 συνεργαστήκαμε για να κάνουμε εργασίες και βοήθησε ο ένας τον άλλον και στα επιχειρήματά του και στην σαφήνεια του. Διότι ο καθένας είχε και την αγωνία να παρουσιάσει σωστά τον εαυτό του και να μην κρεμάσει την ομάδα του. Οπότε ήθελε σαφήνεια. Αλλά και αυτό που έχω δει από το εκπαιδευτικό υλικό εμένα με βοήθησαν πάρα πολύ κάτι καταπληκτικά βιντεάκια που είχαν αναρτήσει στην ΕΤΑ52 όσον αφορά τον τρόπο επιχειρηματολογίας και της σκέψης. μάλιστα θυμάμαι ένα καταπληκτικό βίντεο του κόκκου ο οποίος μιλούσε για την κριτική σκέψη που για μένα άνοιξε καινούργιος κόσμος δηλαδή άρχισα να διατυπώνω τις ερωτήσεις μου και στις ομάδες και παντού με

έναν πολύ διαφορετικό τρόπο. αυτό το αναβάλλουμε λίγο την κριτική σκέψη να βάλουμε λίγο την αμφισβήτηση μέσα εγώ δεν το είχα. θα ήμουν πολύ κατευθυντικός στις ερωτήσεις μου ίσως πολύ μονόχλωτος δεν ξέρω. και εδώ μπαίνουν και η αυτογνωσία και η αλληλεπίδραση και όσα είπαμε προηγουμένως θυμάμαι χαρακτηριστικά να παρακολουθώ τώρα βίντεο να το βλέπω να αναδιατυπώνουν όλη την εργασία και να παίρνω τηλέφωνο την καθηγήτρια σύμβουλο και να της λέω τι υπέροχο βίντεο ήταν αυτό μου άλλαξε όλος ο τρόπος σκέψης.

Ε: Μέσα από τη θετική αλληλεπίδραση που περιγράψατε με τους καθηγητές συμβούλους θεωρείτε ότι αναπτύσσουν τη δεξιότητα αυτή μέσα από τις αλληλεπιδράσεις σας;

Φ3: Ναι βεβαίως που δίνουν καταρχάς το δικαίωμα να τους πάρεις τηλέφωνο και θα κάνεις ένα τηλεφώνημα και θα πεις να συζητήσουμε αυτό. προφανώς και η επιχειρηματολογία και η σαφήνεια στις απόψεις θα βελτιωθεί θα προαχθεί και θα σε σπρώξουνε. ειδικά τώρα στην ΕΤΑ 61 η καθηγήτρια σύμβουλος που έχουμε τι να πω εγώ αυτό που έχω γράψει είναι ότι δεν είναι ΟΣΣ είναι σεμινάριο. το λέω και το εννοώ. επιχειρηματολογία σαφήνεια οριοθέτηση τα πάντα.

Φ4: Ε κάποιες φορές όταν μας ρωτούσαν οι Κ-Σ τι μας δυσκόλεψε στις εργασίες στις εργασίες εκεί έπρεπε να γίνουμε σαφείς πολύ συγκεκριμένοι. ή όταν βγάζαμε μια γκρίνια ας πούμε έπρεπε να κάνουμε ξεκάθαρη τη σκέψη μας το λόγο που αντιδρούμε με αυτό τον τρόπο. και στον Κ-Σ και στους συμφοιτητές γιατί δεν έχουμε και όλοι τις ίδιες απόψεις. γιατί κάποια πράγματα μας φαίνονται τραβηγμένα ή ακραία σε συμπεριφορές είτε Κ-Σ είτε συμφοιτητών να εξηγήσουμε γιατί μας πείραζαν. Εμένα προσωπικά δεν νιώθω ότι με βοήθησαν ιδιαίτερα οι αλληλεπιδράσεις. μη σας πω χειρότερα με κάνανε. Πιο πολύ ένιωσα να χάνομαι και στις αλληλεπιδράσεις της ΟΣΣ.

Ε: Το ίδιο ισχύει και στις εργασίες; Δεν σας κατευθύνουν οι Κ-Σ για την επιχειρηματολογία;

Φ4: Όχι όχι η πλειονότητα αυτό ήταν δύο περιπτώσεις, δεν θα έλεγα ότι σε αυτό το κομμάτι βοηθήθηκα. Ίσως είχε να κάνει και με την ανατροφοδότηση που λαμβάναμε που δεν ήταν πολύ συγκεκριμένη ώστε να το βελτιώσουμε. Ίσως είχε να κάνει με το ότι οι εργασίες έχουν ένα πολύ μεγάλο περιορισμό λέξεων, που δεν σε βοηθάει αυτό, σε κάνει να μην αύξηση στην επιχειρηματολογία και τη σαφήνεια αλλά προσπαθώντας να το μαζέψεις να χάσει και τη δική σου σκέψη στο τέλος.

Ε: Από τι πιστεύετε αυτό επειδή έχει πολλή πληροφορία θεωρείτε;

Φ4: Η πολλή πληροφορία ναι δεν βοηθάει σε όλο αυτό ακόμα και ότι πρέπει να μπορούμε στο υλικό και πρέπει να πατήσουμε 226 συνδεσμούς, που κάποιοι δεν λειτουργούν σε κάνει να χάνεσαι. Δεν υπάρχει αρκετή επεξήγηση στις ΟΣΣ για να έχεις μια κατεύθυνση, ναι είναι λίγο πιο σαφή το πλαίσιο που πρέπει να λειτουργήσει το μυαλό σου. Το ίδιο και τις εργασίες δεν υπάρχει πολλές φορές σαφήνεια και επεξήγηση για την επιχειρηματολογία. Και με συμφοιτητές, που το συζητάμε έχουμε υπερβολικά πολλές απορίες και κατανοούμε με τελείως διαφορετικό τρόπο αυτά που διαβάζουμε. Και για να ρωτάμε όλοι έχει να κάνει να κάνει πολύ με το ότι δεν είναι σαφής ή διατύπωση.

Φ5: Ναι σίγουρα! Γιατί οι ίδιες οι εργασίες ειδικά αυτές που είναι θεωρητικού περιεχομένου κυρίως που πρέπει να εκφράσουμε και να τεκμηριώσουμε με επιχειρηματολογία τις απόψεις μας, βοηθάνε πάρα πολύ προς αυτούς τους τομείς. Γιατί αν δεν σκεφτείς προς αυτή την κατεύθυνση είναι δύσκολο να το αναπτύξεις από μόνος σου. Και να εκφραστείς με περισσότερη σαφήνεια και επιχειρήματα. οι εργασίες είναι ένας τρόπος να τα εξελίξεις αυτά.

Ε: Με ποιον άλλο τρόπο θεωρείτε καλλιεργούνται;

Φ5: Στις ΟΣΣ επίσης μπορεί να αναπτυχθεί αυτή η ικανότητα πάλι στις δραστηριότητες που λέμε τις απόψεις μας αλλά επιχειρηματολογώντας σε κάποια ερωτήματα που μας θέτονται. Στα social δεν θα το έλεγα γιατί εκεί είναι ένας χώρος πιο ελεύθερος που δεν χρειάζεται τόσο επιχειρηματολογία στο να εκφραστούμε μιλάμε λίγο πιο ελεύθερα. Και εκεί είναι κυρίως ψυχολογική υποστήριξη για επίλυση αποριών. Βέβαια πάλι πρέπει να εκφραστείς με σαφήνεια για να λυθεί η απορία αλλιώς δεν θα την καταλάβει ο άλλος. Τα επιχειρήματα ωστόσο δεν αναπτύσσονται μέσα σε αυτές τις ομάδες. Στα δωμάτια των ΟΣΣ για παράδειγμα πρέπει να αιτιολογήσουμε την απάντησή μας, βρίσκοντας αναφορές πχ από το διαδίκτυο. Και ο καθένας λέει την άποψή του ελεύθερα με επιχειρήματα σε σχέση με αυτά που έχουμε βρει και έχουμε συζητήσει... στα δωμάτια στην αρχή είμαστε λίγο πιο ελεύθεροι στον εκφράσουμε και τις απόψεις μας πχ σε σχέση με την ΟΣΣ, πώς πάει ή σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό και μετά μπαίνουμε στη δραστηριότητα. Οπότε στην αρχή υπάρχει έτσι μια ελεύθερη συζήτηση πάντα και είναι σημαντικό. Γιατί πρώτα από όλα βλέπεις τον άλλον, που αυτό δεν υπάρχει μέσα στη συζήτηση που έχουμε στα social. Οπότε και αναπτύσσεται ένας άλλος τρόπος επικοινωνίας πιο άμεσος ας πούμε και γνωρίζεις και τον άλλον που έχεις απέναντί σου, που τον βλέπεις σαν όνομα μέσα στο πρόγραμμα. Εκεί παίρνει μορφή ας πούμε και βοηθάει πολύ στο να αισθανθείς ότι βρίσκεσαι σε μια ομάδα που είναι υπαρκτή και έχει ζωή χαχα. Βγάζει την αυθεντικότητα

στην πραγματικότητα. είναι πιο απρόσωπο το εξ αποστάσεως. Θέλει λίγο προσπάθεια παραπάνω στο να γνωρίσεις τον άλλον.

Φ6: Ναι και στα δύο νομίζω θα έλεγα ναι. Με την έννοια ότι η αλληλεπίδραση και στις ομάδες στα social ή ακόμα και στο forum και στις δραστηριότητες ίσως θα αναγκαστούμε να το επιχειρηματολογήσουμε αυτό που θέλουμε να πούμε. Ε και η σαφήνεια για να είναι το επιχείρημά μας ή ότι θέλουμε να πούμε να έχει μεγαλύτερο βάρος θα πρέπει να το αποσαφηνίσουμε για να καταλάβουν και οι άλλοι τι θέλουμε να πούμε να εξηγήσουμε για να είναι η θέση μας πιο ισχυρή οπότε ναι!

Ε: Με ποιον/ποιους τρόπους ενισχύεται η επιχειρηματολογία και η σαφήνεια στο ΜΠΣ;

Φ6: Η αλληλεπίδραση ή έμμεση αλληλεπίδραση θα έλεγα με τον καθηγητή παραδίδουμε μια εργασία και σαφώς όταν παραδίδω μια εργασία πρέπει να έχω επιχειρηματολογήσει αυτά που γράφω ιδιαίτερα όταν πρόκειται για κάποια κριτική προσέγγιση κάποιου ερωτήματος. Πραγματικά επιχειρηματολογία πρέπει να έχει βάσεις αλλιώς δεν θα παρθεί και σαν σωστή οπότε μέσω αυτής της αλληλεπίδρασης υποθετικά επενδύουμε προς αυτό.

Ε: Οι καθηγητές σύμβουλοι σας κατευθύνουν σε κάτι τέτοιο;

Φ6: Ε στις εργασίες ουσιαστικά το ζητάνε. Ομολογώ θα ήταν πιο βοηθητικό αν ήταν πιο ξεκάθαροι σε αυτό. ότι θέλω να επιχειρηματολογήσετε αυτό το κομμάτι για να μην είναι τελειώς στο φλου και να ψαχνόμαστε μεταξύ μας τι πρέπει να επιχειρηματολογήσουμε. Για να είναι πιο συγκεκριμένο, ώστε να ξέρουμε και εμείς πώς θα προχωρήσουμε την κάθε εργασία. Και να υπάρχει μεγαλύτερη σαφήνεια στη διατύπωση

Φ7: Ναι της επιχειρηματολογίας σίγουρα, γιατί πάλι μέσω των αλληλεπιδράσεων μέσω του διαλόγου που προκύπτει, των συζητήσεων, της ανταλλαγής απόψεων που γίνονται προωθείται η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, η επιχειρηματολογία και όλα αυτά βελτιώνονται. Απλά θεωρώ ότι θα ήτανε καλύτερο να υπήρχαν ίσως πιο συχνές και πιο μικρές συναντήσεις. Και να μην ήταν εστιασμένες σε θέματα ύλης και σε θέματα εργασίας. Γιατί όλοι έχουμε άγχος για τις εργασίες, για τις εξετάσεις και αναλωνόμαστε εκεί. Και όχι σε πιο ουσιαστικά θέματα που θα μπορούσαν να αναδείξουν καλύτερη επιχειρηματολογία.

Ε: Και όσον αφορά τη σαφήνεια στις ιδέες σας;

Φ7: Ναι, τη σαφήνεια ίσως την έβγαλαν κάποιες δραστηριότητες από τον περιορισμό των λέξεων. Οπότε κι αν το προσεγγίζω σωστά, νομίζω εμένα εκεί κάπως ίσως με βοήθησε, αλλά μόνο σε μία θεματική αυτό. Δηλαδή επειδή υπήρχε πολύ περιορισμένος αριθμός, έπρεπε να είσαι πολύ σαφής, συγκεκριμένος, να μην πλατειάζεις, να μην υπάρχουν οι

λεγόμενες σάλτσες, να πεις αυτό ακριβώς που θες πολύ συγκεκριμένα. Αλλά δεν το είδα στην γενικότερη εικόνα του μεταπτυχιακού.

Ε: Όταν λέτε δεν το είδατε; Πως το εννοείτε αυτό;

Φ7: Και σε κάποιες εκφωνήσεις δραστηριοτήτων, δηλαδή υπήρχαν κάποιες εκφωνήσεις δραστηριοτήτων που χρειαζόντουσαν κάποια επεξήγηση. Είτε σε κάποιες ανατροφοδοτήσεις. Ήταν πολύ γενικές από κάποιους καθηγητές. Δηλαδή αυτά που λέγανε σαν θετικά σχόλια μετά ήταν και σαν «αρνητικά» Και ίσως και σε κάποια κομμάτια του υλικού. Επειδή ήταν μεταφρασμένα από άλλα ήθελαν περισσότερη σαφήνεια. Έχω στο μυαλό μου, ας πούμε μια δύο θεματικές.

Ε: Θέλετε να πείτε σε ποιες;

Φ7: Ήταν η 51. Συγκεκριμένα δηλαδή εκεί με τον Bates. Δεν μπορούσα να καταλάβω πολλά πράγματα. Ίσως λίγο η 50να είχε πολλές γενικότητες, δηλαδή ήταν μια θεματική ενότητα που είχε 13 εβδομάδες. Και νομίζω ότι θα μπορούσε να γίνει μέσα σε 6.

Ε: Με ποιον άλλον τρόπο θεωρείτε ότι οι αλληλεπιδράσεις στο ΠΜΣ ανέπτυξαν την σαφήνεια;

Φ7: Πιστεύω σαν πρώτο μάλλον είναι η ανατροφοδότηση του καθηγητή γιατί καλώς ή κακώς στα μάτια μας υπάρχει ακόμη. Είναι μάλλον σαν, όχι ακριβώς, ας πούμε σαν «αυθεντία» σε σχέση με κάποιον συνεκπαιδευόμενο στο κομμάτι της σαφήνειας. Νομίζω ότι αν ο ίδιος είναι έτσι αρκετά συγκεκριμένος και σαφής, αυτό βοηθάει και τον φοιτητή. Μέσα από τα τροφοδότηση του μέσα από μια απάντηση που θα δώσει σε μια απορία μας και χωρίς να είναι ανατροφοδότηση εργασίας. Αλλά σε ένα τηλεφώνημα, δηλαδή όταν του κάνουμε μια απορία, αν η απάντησή του είναι συγκεκριμένη και σαφέστατη, αυτό ίσως βοηθήσει και εμάς να σκεφτούμε. Να σκεφτόμαστε και να απαντάμε με σαφήνεια.

5) Πώς θεωρείτε ότι αξιοποιείται η αυτοπαρουσία σε μια τηλε-ΟΣΣ;

Φ1: Σε όλες τις πρώτες ΟΣΣ ο καθηγητής μας λέει να παρουσιάσουμε τον εαυτό μας. Έτσι αυτοπαρουσιαζόμαστε. Κάποιοι άλλοι θα είχαν κάνει το εξής: μας είχαν χωρίσει σε ομάδες και μας είχαν πει να συζητήσουμε μεταξύ μας να πούμε ανά τρία τέσσερα άτομα για τον εαυτό μας. Και μετά από δέκα λεπτά συζήτησης, ο καθένας θα παρουσιάσει κάποιον άλλον. Αυτό το βρήκα πιο ενδιαφέρον. Το άλλο είναι και λίγο βαρετό. Κάθε φορά στην πρώτη ΟΣΣ να λες γεια σας είμαι η τάδε. Τώρα ήταν λίγο γελοίο στην ΕΤΑ63,

γιατί οι περισσότεροι γνωριζόμαστε ήδη. Κυρίως θέλουν να δημιουργήσουν οι Κ-Σ μια οικειότητα να γνωριστούμε, όμως εντάξει. Δεν αρκεί αυτό. Πρέπει να κάνεις και άλλα πράγματα, αλλά είναι ένα πρώτο βήμα.

Ε: Μπαίνετε και μέσα σε δωμάτια αναφέρατε;

Φ1: Ναι εκεί υπάρχει πιο μεγάλο θάρρος, εκεί λέμε τα πάντα. Ενώ όταν είναι ο Κ-Σ και τόσα άτομα μπροστά τι να προλάβεις να πεις;

Ε: Θεωρείτε ότι εκεί ο χρόνος μεταξύ σας είναι πιο εποικοδομητικός;

Φ1: Ναι!! Ναι!!!

Φ2: Στις αρχές συνήθως στις πρώτες ΟΣΣ αυτό συμβαίνει. Θεωρώ ότι είναι από τους λίγους τρόπους να ξεκινήσει η αλληλεπίδραση. Όταν μας ζητάνε να πούμε λίγα πράγματα για τον εαυτό μας εκεί και εμείς νιώθουμε πιο οικεία. Δημιουργείται δηλαδή ένα φιλικό περιβάλλον. Βλέπουμε και ποια άτομα έχουν επιλέξει το ΜΠΣ, από ποιους κλάδους είναι. Αλλά στην αρχή η αλήθεια είναι πως είναι πιο κρύα τα πράγματα. Δηλαδή πιο πολύ με τις ομαδικές εργασίες που βοηθάνε σε αυτό στο φιλικό περιβάλλον. Η αυτοπαρουσίαση είναι πιο οκ εκεί για μένα.

Ε: Η αυτοπαρουσία θεωρείτε επηρεάζεται από τις αλληλεπιδράσεις;

Φ2: Η αλήθεια είναι ότι ο τρόπος που θα επιλέξω να αυτοπαρουσιαστούν το εάν κάποιος άλλος έχει προηγηθεί από εμένα θα με επηρεάσει θα παρουσιάσω τον εαυτό μου ανάλογα. Δηλαδή θα αναφέρω τις παρόμοιες πληροφορίες που έχει αναφέρει και εκείνος όχι κάτι άλλο. Γενικά όμως η αλληλεπίδραση σε διαφορετικές ΗΛΕ δεν θεωρώ ότι επηρεάζει τη δική μου αυτόπαρουσία.

Φ3: Προσωπικά με χαμόγελο ανοιχτός και δεκτικός στην επικοινωνία. Πάντα με πολύ θετικό πρόσημο, ώστε να δείξω ότι είμαι ανοιχτός στην αλληλεπίδραση στην επικοινωνία, μπορείτε να βασιστείτε σε μένα να φτιάξουμε μια ομάδα που να αλληλεπιδρούμε.

Ε: Με ποιο τρόπο/ τρόπους θεωρείτε ότι το προβάλλετε αυτό;

Φ3: Καταρχάς πάντα παρουσιαζόμαστε είτε στην αρχική ΟΣΣ. Κάνουμε μια παρουσίαση του εαυτού μας είτε στη διάρκεια οι Κ-Σ μας πετάνε την μπάλα στο να πούμε πώς πάμε στο πρόγραμμα κτλ. Εκεί μπορείς να πεις δύο, τρία πράγματα για σένα, να είσαι ανοιχτός, να κάνεις το χιούμορ σου, να προσπαθήσεις να σπάσεις τον πάγο στην αρχή και να δείξεις ότι είσαι δεκτικός στην επικοινωνία. Επίσης κάθε φορά που κάποιος Κ-Σ ρωτήσει ποιος θέλει να πάρει το λόγο και να αναπτύξει την άποψή του για ένα θέμα για παράδειγμα. Εγώ είμαι από τους πρώτους που θα σηκώσω το χέρι γιατί θέλω να αλληλεπιδράσω θέλω να συμμετέχω.

Ε: Θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση με τους άλλους την επηρεάζει;

Φ3: Θετικά, όταν βλέπεις ανθρώπους ανοιχτούς και δεκτικούς στην επικοινωνία. Όταν βλέπεις ότι αντιμετωπίζουν το χιούμορ με χιούμορ, όταν αλληλεπιδρούν και αυτοί και έχουν μια αντίστοιχη παρουσία με τη δική σου αυτό είναι θετικό. Αρνητικά όταν βλέπεις ότι υπάρχουν άνθρωποι που κάνουν μια διεκπεραίωση, υπάρχουν άνθρωποι που μπαίνουν μέσα και έχουν μια κλειστή κάμερα ένα κλειστό μικρόφωνο και θέλουν με μηδενική παρουσία απλώς να περάσει αυτό το πράγμα, χωρίς ούτε να συνεισφέρουν ούτε να κερδίσουν σε κάτι. Αυτό λίγο ίσως είναι στενάχωρο. Επίσης αυτό που θα επηρεάζει και επηρεάζει την αυτό παρουσία σε μια ΟΣΣ είναι συμφοιτητές που είναι προσβλητική απέναντι στον καθηγητή σύμβουλο. Εδώ έρχεται και το προηγούμενο θέμα που συζητούσαμε η ενσυναίσθηση. φυσικά και μπαίνει στα παπούτσια του καθηγητή γιατί είσαι εκπαιδευτικός. Καταρχήν ποιος είναι ο ρόλος του τι προσπαθεί να κάνει έχει 2022 άτομα απεναντι του είναι παρα πολυ δυσκολο αυτο που κανει. Και ξαφνικά έχει ένα συμφοιτητή που είναι αγενής και πρέπει να το αντιμετωπίσει. Αλίμονο αν δεν είσαι ενσυναισθητικός εκεί

Φ4: Στην πρώτη γνωριμία και στα εικονικά δωμάτια. Θα έλεγα πως δεν αξιοποιείται ιδιαίτερα. απλά μια παρουσίαση εγώ είμαι αυτή αυτό είναι αυτό και εκεί τελειώνει. Δεν έχω αισθανθεί ότι αξιοποιείται αυτό με κάποιον τρόπο. Είναι πολύ λίγα και πολύ τυπικά αυτά που λέγονται. κάπως σαν ποίημα έτσι το έχω βιώσει. Δεν δίνεται η ευκαιρία να πούμε κάτι παραπάνω κάτι πιο προσωπικό να δείξουμε την προσωπικότητά μας με κάποιον τρόπο. Γίνονται όλα πολύ γρήγορα πολύ απότομα και για παράδειγμα η παρουσίαση ότι αυτό γίνεται μία φορά στην πρώτη ομαδική συμβουλευτική συνάντηση και μετά δεν ξαναγίνεται. Όσον αφορά το δεύτερο μέρος της ερώτησης στα εικονικά δωμάτια για παράδειγμα εγώ προσωπικά όταν μπαίνω σε δω σε δωμάτιο είμαι ένας άνθρωπος που το πρώτο πράγμα που θέλουν να γνωρίσουν τον άλλον να πάω σε πιο προσωπικές ερωτήσεις για να σπάσει ο πάγος και θα αφήσω λίγο για το τέλος στην εργασία. και οι περισσότεροι αυτό κάνουν δεν μπορούμε να μπούμε μπαμ και έξω. έχουμε τόση ανάγκη να μιλήσουμε πού να αφήνουμε πέντε λεπτά ας πούμε για να κάνουμε την εργασία στο τέλος. είναι πολύ μεγάλη ανάγκη η επικοινωνία. θα έπρεπε να δίνεται περισσότερος χρόνος και χώρος σε αυτό το κομμάτι. παίζει πολύ μεγάλο ρόλο για να μην παρατήσεις. για εμένα για παράδειγμα που ήθελα να τα παρατήσω στο πρώτο εξάμηνο υπήρχαν έτσι ένα δύο περιστατικά τα οποία έπαιξαν τεράστιο ρόλο στο να μην το εγκαταλείψω αυτό το πράγμα. χρειάζεται πιστεύω να ανοίγουν και θέματα πιο χαλαρά

πέρα από αυτό το τυπικό του μαθήματος δηλαδή και εκτός του εκπαιδευτικού υλικού έτσι ώστε να καλλιεργηθεί και η κοινωνική ευχέρεια. γιατί πολύ ούτε την κάμερα θέλουν να ανοίγουν να τους δούμε.

Φ5: Ναι κυρίως μέσω των δραστηριοτήτων. Αλλά πολλές φορές και οι ίδιοι οι Κ-Σ το επιζητούν στο να γνωρίσουν και τους συμφοιτητές δηλαδή σε λίγο πιο προσωπικό επίπεδο. Κυρίως στην πρώτη ομαδική συμβουλευτική συνάντηση εκεί γίνονται κάποιες δραστηριότητες που είναι ας πούμε κάπως πιο διασκεδαστικές και μας κάνουν όλους να είμαστε πιο ενεργητικοί και να πούμε πράγματα για τον εαυτό μας και να γνωριστούμε λίγο καλύτερα πριν ξεκινήσει η ΟΣΣ. Για παράδειγμα μια καθηγήτρια σύμβουλος είχε ψάξει και είχε βρει πού μένει ο καθένας. Και είχε βρει φωτογραφίες από τις περιοχές που μένουμε και τις είχε παρουσιάσει και γινόταν κάπως ακούεις και αυτός που πίστευε ότι είχε σχέση με τη φωτογραφία μιλάει για τον εαυτό του και εκφραζόταν και αυτό ήταν έτσι πάρα πολύ ενδιαφέρον ένας πολύ ωραίος τρόπος. αλλά γενικά στην πρώτη ομαδική συμβουλευτική συνάντηση πάντα έτσι μιλάμε λίγο πολύ όλοι με τον καθηγητή συμβούλου για τον εαυτό μας. Και άλλη μία που μου ήρθε στο μυαλό χωριστήκαμε σε δωμάτιο ανά 2 και γνωριζόμασταν με τον συμφοιτητή μας και μετά στην ολομέλεια ο ένας παρουσίαζε τον άλλον και αυτό ήταν πολύ ενδιαφέρον. Και η αλληλεπίδραση με τους άλλους σίγουρα την επηρεάζει δηλαδή αλληλεπιδρώντας κάνεις πιο αισθητή την παρουσία σου μέσα στο πρόγραμμα. και μέσα από τις δραστηριότητες πολλές φορές πάλι βγαίνει προς τα έξω. Και ο Κ-Σ την επηρεάζει παίζει πολύ σημαντικό ρόλο σε αυτό. δηλαδή πρέπει ο ίδιος καθηγητής να εκφραστεί μέσα στην ΟΣΣ. και να προσπαθήσει και εκείνος να έρθει πιο κοντά ώστε να αισθανθούν και οι φοιτητές πιο άνετα και στην παρουσία του. αυτό είναι που θα στο βγάλει και ο ίδιος ο Κ-Σ κάποιοι δεν είναι τόσο καταστροφείς περιμένουν να δούμε κάτι από τον άλλον. οι επικοινωνιακές ικανότητες του παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στο να νιώσουμε άνετα και να εκφραστούμε. κυρίως σε ένα εξ αποστάσεως πρόγραμμα που θέλει μεγαλύτερη προσπάθεια να κάνεις τον άλλον να νιώσει κοντά σου και να εκφραστεί είναι η αλληλεπίδραση αλλά και οι τρόποι που θα αναπτύξει ο κάθε Κ-Σ και η ομάδα για την καλλιέργεια ενός κοινωνικού δεσίματος. νομίζω όλοι μας μέσα στις δραστηριότητες αισθανθήκαμε πιο άνετα νιώσαμε ότι μοιραστήκαμε κάτι δικό μας με τους υπόλοιπους αλλά το ίδιο έκανε και η Κ-Σ πριν από εμάς. όταν δεν υπάρχουν τα στοιχεία αυτά είμαστε όλοι πιο αποστασιοποιημένοι θεωρώ. δηλαδή συμμετέχουμε ναι μεν αλλά όχι τόσο ενεργά. είμαστε πιο μετρημένοι σε αυτά που θα πούμε. Δεν

εκφραζόμαστε τόσο ελεύθερα. απλα παιζει ρολο ο Κ-Σ. Είναι κάποιοι που το βγάζουν κάποιοι που δεν σ το βγάζουν. Και εκεί δεν είναι μια πετυχημένη

Ε: Και αυτό πώς θεωρείτε ότι μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα των σπουδών σας

Φ5: Την επηρεάζει γιατί όταν αισθάνεσαι μόνος σου δεν έχεις το ίδιο κίνητρο στο να προχωρήσει τις σπουδές σου και επειδή είναι αρκετά απαιτητικές. Δηλαδή πιο απαιτητικές από ότι έχει κάποιος πριν μπει σε ένα τέτοιο πρόγραμμα. Υπάρχουν υψηλές απαιτήσεις ας πούμε. Και όταν δεν έχεις και το συναίσθημα ότι ανήκεις στην ομάδα και δεν παίρνεις και ένα κίνητρο από την πλευρά του Κ-Σ και από την πλευρά των συμφοιτητών δεν υπάρχει υποστήριξη είναι πολύ εύκολο να τα παρατήσεις θεωρώ.

Φ6: Αξιοποιείται με την έννοια ότι ως εκπαιδευτικό ζητάω από τον καθηγητή σύμβουλο ουσιαστικά να εξηγήσει και να πει αυτά που θέλω να ακούσω ως φοιτητής. Οπότε θα προσπαθήσω να έχω μια αυτό παρουσία ας πούμε πιο ξεκάθαρη και να συμμετέχω στην ΟΣΣ . Να μην είμαι απαθής.

Ε: Οπότε μέσω της μαθησιακής διαδικασίας;

Φ6: Ναι θέλω να κάνω εμφανή την παρουσία μου σε αυτό γιατί ουσιαστικά παίρνω μέρος σε αυτό για αυτό τον λόγο. οπότε ζητάω κάτι από τον καθηγητή σύμβουλο και το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών. Δεν είναι ότι θα περάσω μια ΟΣΣ μόνο και μόνο για να περάσει η ώρα. Περιμένω κι εγώ κάτι, κάποια μαθησιακά αποτελέσματα. να μάθω κάτι να πάρω κάποιες πληροφορίες κλπ.

Ε: Με ποιον ποιους τρόπους το επιδιώκετε συνήθως;

Φ6; Θα προσπαθήσω να απαντήσω σε όλες τις ερωτήσεις που τίθενται ή τουλάχιστον να σκεφτώ την απάντηση. Θα εκφέρω την άποψή μου και ταυτόχρονα να πάρω κάποια πρωτοβουλία. για παράδειγμα στην τελευταία ΟΣΣ της ΕΤΑ61 κάναμε την επανάληψη και επειδή το είχαμε κάνει και στην ΕΤΑ60 πήρα την πρωτοβουλία και είπα να γράψουμε στο forum την επανάληψη για να είναι και προσβάσιμο για όλους τους φοιτητές και ακόμα και για αυτούς που δεν ήταν στην ΟΣΣ. Εννοώ θα πάρω μια πρωτοβουλία όχι για να αναδειχθώ σαν άτομο αλλά για να πάρουμε αυτά που θέλουμε από το ΜΠΣ ουσιαστικά.

Ε: Αλληλεπίδραση με τους άλλους την επηρεάζει;

Φ6: Ε ναι γιατί για παράδειγμα τώρα σε αυτήν την ομαδική συμβουλευτική συνάντηση που έχουμε τώρα υπάρχουν άλλα δύο τρία άτομα που κυμαίνονται στο ίδιο μήκος κύματος. Αυτό με προωθεί και μένα να είμαι πιο χαλαρός και να έχω και θάρρος για να μιλήσω να συμμετέχω και λοιπά. σε μια προηγούμενη ΟΣΣ που ήμουν δεν υπήρχε πολλή

ενεργητικότητα να το πω έτσι. Οπότε κάποιος που θα ήθελε να μιλήσει ουσιαστικά κόβεται ο αέρας εάν υπάρχουν άλλοι που δεν θέλουν να συμμετέχουν ενεργά.

Φ7: Κυρίως πάλι, είναι στην ευχέρεια του καθηγητή συμβούλου, παρουσιάζεται πάρα πολύ έντονα στην πρώτη ΟΣΣ. Και κάποιοι καθηγητές έχουν χρησιμοποιήσει κάποιες πολύ ωραίες τεχνικές, δηλαδή μέσα από εφαρμογές padlet, μέσα από άλλες εφαρμογές οτιδήποτε και να αναρτήσουμε ζς πούμε, ίσως κάποιο τραγούδι που μας χαρακτηρίζει κάποιο ρητό, κάποιο ποίημα κάποιου και το κλασικό απλά να πάρουμε το λόγο και να παρουσιάσουμε τον εαυτό μας. Αλλά αυτό ειδικά αυτές τις τεχνικές που έχουν έτσι μια διαδραστικότητα, θεωρώ ότι βοηθάνε πολύ περισσότερο και δημιουργούν έτσι αμέσως ένα κλίμα πιο ζεστό κλίμα, πιο φιλικό κλίμα, έτσι και λίγο πιο ενδιαφέρον. Με κάποιο πιο έντονο κίνητρο για να προχωρήσει και να ξεκινήσει όλη η ομάδα.

Ε: Θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση με τους άλλους επηρεάζει την αυτοπαρουσία στην τηλε-ΟΣΣ;

Φ7: Ναι, σίγουρα την επηρεάζει. Καθώς αν δεν υπάρχει αλληλεπίδραση με τους άλλους ή αν οι περισσότεροι συν εκπαιδευόμενοι δεν έχουν ενεργή συμμετοχή κατά την ΟΣΣ, ταυτόχρονα πέφτει και η αυτόπαρουσία του καθενός. Δηλαδή όταν δεν υπάρχει μια γενική να το πω έτσι, ενεργή συμμετοχή σαν εικόνα στην ΟΣΣ αρχίζει όλο το κλίμα και βαραίνει.

Ε: Τι ακριβώς συμβαίνει τότε;

Φ7: Υπάρχει μια νοθρότητα έτσι να το χαρακτηρίσω; Δηλαδή δεν θα δούμε πολλά χεράκια σηκώνονται. Δεν θα δούμε πρωτοβουλίες, να θέλουμε να μιλήσουμε. Δεν θα υπάρχει έκφραση συναισθημάτων του δηλαδή γίνεται ολοένα και πιο υποτονικό.

Ε: Γενικά, θεωρείτε η έκφραση συναισθημάτων υπάρχει στην ΟΣΣ;

Φ7: Ότι σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό. Αλλά πάλι έχει να κάνει με την με την ομάδα δηλαδή μου έχει τύχει σε κάποιες θεματικές και υπήρχε έτσι έντονη έκφραση συναισθημάτων γιατί νομίζω είχε δημιουργηθεί αυτό το ζεστό που λέμε κλίμα και φιλικό, οπότε ήταν εύκολο για τους συν εκπαιδευόμενους να αισθανθούν άνετα για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους.

6) Πώς πιστεύετε ότι αξιοποιείται η ικανότητα ενεργητικής ακρόασης της σε μια τηλε-ΟΣΣ;

Φ1: Ε κοίταξε. Είναι ανάλογα και το ενδιαφέρον, πόσο ενδιαφέρον είναι η ΟΣΣ. Είχα καθηγήτρια που είχαμε κάνει τέσσερις ώρες ΟΣΣ. Στο διάλειμμα μας είχε αναθέσει μια

μικρή δραστηριότητα. Του πεντάλεπτου δηλαδή, όχι τίποτα. Εγώ καθόμουν όλες τις ώρες και στις δραστηριότητες. Πέρασαν 4 ώρες και ένα τέταρτο και μπορούσα να καθίσω κι άλλο. Ήταν εξαιρετική η Κ-Σ η καλύτερη όλων. Υπήρχαν και άλλοι καθηγητές που είχαν πιάσει διάλεξη στην διάλεξη και αυτή η ενεργητική ακρόαση ήταν πολύ δύσκολο να επιτευχθεί. Γιατί δεν μπορούσες να παρακολουθήσεις από κάποια στιγμή και μετά. Επίσης επειδή σου στέλνουν και τα pdf με τις παρουσιάσεις. Λες εντάξει δεν μπορώ να παρακολουθήσω άλλο. Προσπαθώ να προσέχω γενικά. Αλλά η αξιοποίηση της εξαρτάται από τον Κ-Σ. Γιατί εγώ είμαι ο ίδιος άνθρωπος. Αλλά αλλιώς προσέχω κάποιους καθηγητές και αλλιώς άλλους. Και επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις γιατί αν ο Κ-Σ είναι βαρετός και δεν μπορώ να τον ακούσω δεν θα μπορώ να αλληλεπιδράσω μαζί του. Θα είναι δύσκολο. Θα δω μετά πως θα διαβάσω το υλικό και να δω από εκεί πως θα προχωρήσω. Δεν θα με βοηθήσει ο ίδιος στο μάθημα αυτό. Επηρεάζει έπειτα στην υποστήριξη που παρέχει ο καθηγητής.

Ε: Θεωρείτε πως αξιοποιείται στα εικονικά δωμάτια με τους συμφοιτητές;

Φ1: Εκεί δεν είναι μόνο ότι κάθεσαι και ακούς. Εκεί σε βάζει σε μια δραστηριότητα ο καθηγητής, οπότε αναγκαστικά ακούς. Κάνεις μια εργασία κάνεις κάτι ενεργητικό. Και επίσης όταν οι Κ-Σ βάζουν εργασίες σε ομάδες βοηθούν να γίνει το μάθημα πιο ενδιαφέρον. Κάνει και την δουλειά του καλύτερη. Και σε βοηθάει λίγο να δεις και το εκπαιδευτικό υλικό και σε κατευθύνει.

Φ2: Η αλήθεια είναι ότι όταν ο σύμβουλος τελείως δασκαλοκεντρικά ε θα κλείσει και η κάμερα, και δεν θα υπάρχει ενεργητική ακρόαση, έως και καθόλου. Όταν όμως αυτά που παρουσιάζει είναι ενδιαφέρον και ενισχύει την συμμετοχή των συμμετεχόντων δηλαδή κάνει ερωτήσεις, χωρίζει σε ομάδες τότε αξιοποιείται η δεξιότητα της ενεργητικής ακρόασης. Όταν όμως υπάρχει ένα Powerpoint που το διαβάζει ή να μην μιλάει χωρίς να δίνει τον λόγο στους συμμετέχοντες τότε κουράζει λίγο έως και πολύ. Γιατί είναι και 4 ώρες, δεν είναι λίγες.

Ε: Θεωρείτε ότι επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις;

Φ2: Προφανώς! Εννοείται, γιατί αν δεν υπάρχει η ενεργητική ακρόαση, κλείνει η κάμερα, κλείνει ο ήχος, και απλά ακούμε μια φωνή από τον υπολογιστή και δεν υπάρχει καθόλου αλληλεπίδραση.

Φ3: Τώρα το να είσαι ενεργητικός ακροατής γενικά είναι κάτι που δεν υπάρχει σήμερα. Ειδικά στην ΟΣΣ. Καταρχάς πρέπει να ακούς, να ακούς όχι αυτό που θέλεις αλλά το μήνυμα που σου περνάει. Είναι μια δεξιότητα στην επικοινωνία που πρέπει να

καλλιεργήσουμε όλοι μας. Δεν αξιοποιείται στις ΟΣΣ από όλους τους συμμετέχοντες. Πολλοί ακούν απλά αυτό που θέλουν να ακούσουν.

Ε: Στην άλλη περίπτωση όσοι επιθυμούν να την αξιοποιήσουν με ποιον τρόπο το επιτυγχάνουν;

Φ3: Καταρχάς χωριζόμαστε σε ομάδες. Εκεί λοιπόν είναι κυρίαρχη η δεξιότητα να είσαι ενεργητικός ακροατής. Διότι όταν είστε 4-5 άτομα και πρέπει μέσα σε 20-25 λεπτά να κάνετε μια ομάδα, να συζητήσετε ένα θέμα και από κοινού να δομήσετε μια επιχειρηματολογία. Εκεί πραγματικά καλείσαι να είσαι ενεργητικός ακροατής δηλαδή να ακούσεις τι προτείνουν οι συμφοιτητές σου; γιατί το προτείνουν; Και να συναποφασίσετε όλοι μαζί. Αν η ακρόαση σου είναι απλώς.. Εσείς λέτε... Και δεν ακούω τίποτα. Πως θα καλλιεργηθεί η επικοινωνία; Κυρίαρχο συστατικό της επικοινωνίας είναι η ενεργητική ακρόαση. Διότι έχω έναν πομπό και έναν δέκτη. Ότι και να στείλει ο πομπός άμα ο δέκτης δεν το λάβει, δεν έχουμε επικοινωνία.

Ε: Και πως πιστεύετε επηρεάζει δηλαδή τις αλληλεπιδράσεις;

Φ3: Ουσιαστικά η ενεργητική ακρόαση είναι αυτή που τις προάγει. Η ενεργητική ακρόαση σου δίνει την δυνατότητα να καταλάβεις τι σου λέει ο Κ-Σ, τι σου λέει ο συμφοιτητής σου. Να του απαντήσεις σωστά, ώστε και αυτός ως ενεργητικός ακροατής θα εκλάβει «Ωχ ο συμφοιτητής μου δεν με ακούει, ακούει μόνο αυτά που θέλει να ακούσει.» Είναι κυρίαρχο στοιχείο της αλληλεπίδρασης, η ενεργητική ακρόαση, είναι η επικοινωνία.

Ε: Θεωρείτε ότι είναι δυνατή η ενεργητική ακρόαση στο περιβάλλον της ΟΣΣ;

Φ3: Είναι δυνατόν διότι είναι πάντα πάτα πολύ ζωντανές. Εγώ τις περιμένω με ανυπομονησία. Αν έβαζαν και άλλες ΟΣΣ θα χαιρόμουν. Θα μιλήσουμε μεταξύ μας, θα γνωριστούμε, θα κάνουμε το χιούμορ μας, μετά θα κάνουμε συνεργατικές δραστηριότητες. Ο Κ-Σ πάντα είναι θετικός, θα το προάγει. Η ΟΣΣ δεν είναι κάθομαι και ακούω απλώς. Για εμένα είναι το πιο ζωντανό κομμάτι. Εγώ τις ζω σαν να είναι live τις ΟΣΣ.

Φ4: Να μην είναι μια παρουσίαση διαφανειών, Βοηθάει πολύ το να σου δείχνουν πρακτικά πράγματα, σου κρατάν τον εγκέφαλο σε εγρήγορση. Δηλαδή το να μπει κάποιος να μιλάει θεωρητικά για ένα πρόγραμμα ή για μια προσομοίωση δεν μου λέει κάτι, το να το δω σε μια διαφάνεια. Το να μου πει άνοιξε ας πούμε τον σύνδεσμο, μπείτε τώρα όλοι μαζί εκεί. Όχι σαν εργασία σε δωμάτια ή να μου δείξει στην πράξη πως δουλεύει ένα εργαλείο για παράδειγμα. Το να έχει ερωτοαποκρίσεις. Να μην είναι αυτό μια διάλεξη. Να

σταματάει τακτικά ο Κ-Σ και να ρωτάει, όχι ερωτήσεις γνώσεων, ας πούμε την γνώμη μας και πως μας φαίνεται. Αλλιώς γίνεται πολύ μονότονο. Θέλεις να κλείσεις αυτή είναι η αλήθεια, Θέλει περισσότερη πρακτική εφαρμογή και περισσότερη επίδειξη εργαλείων ή πρακτικών.

Ε: Θεωρείτε πως συμβάλλει στις αλληλεπιδράσεις;

Φ4: Πάρα πολύ γιατί αυξάνει πάνω από όλα την επιθυμία για συμμετοχή. Είσαι συγκεντρωμένος, δοσμένος εκείνη την στιγμή. Θες να ρωτήσεις και μόνο έτσι πάει το μυαλό πιο πέρα. Στα δωμάτια αξιοποιείται 100% η ενεργητική ακρόαση σε σχέση με την ολομέλεια. Εκτός αν είχες έναν Κ-Σ όπως είχα στην ΕΤΑ60 που από την στιγμή που έμπαινες μέχρι το τέλος δεν σε άφηνε να βαρεθείς καθόλου. Ήθελες να είσαι εκεί και να παρακολουθείς. Κινούσε το ενδιαφέρον και μάθαινες κιόλας. Γινόντουσαν όλα πιο εύκολα. Δεν έλεγες τώρα θα κλείσω με πονοκέφαλο. Ήθελες να έρθει η ώρα να μπει, υπήρχε και η πλάκα το αστείο. Εκεί που έβλεπες ο Κ-Σ ότι πάει να πέσει η ομάδα, λίγο ένα αστείο, λίγο να μας ιντριγκάρει κινητοποιούμαστε. Ή η ικανότητα ότι βλέπει ο άλλος δεν πάει να το τροποποιήσει να το αλλάξει να το αφήσει στην άκρη να πάει παρακάτω. Για εμένα ταυτίζεται η ενεργητική ακρόαση με το ενδιαφέρον.

Φ5: Και ναι και όχι. Και εκεί πάλι παίζει τον ρόλο του ο Κ-Σ. Και πάλι αυτό που έλεγα και πριν. Για να αναπτυχθεί ενεργητική ακρόαση πρέπει ο Κ-Σ να σε εμπνεύσει να σου κινήσει την περιέργεια στο να προσέξεις λίγο παραπάνω ή να σου κινήσει την περιέργεια ώστε να συμμετέχεις και εσύ ενεργά μέσα στην ΟΣΣ.

Ε: Όταν λέτε την περιέργεια;

Φ5: Το ενδιαφέρον. Δηλαδή όταν κάποιος επιμένει πολύ σε μια προσχεδιασμένη συνάντηση και δεν ξεφεύγει από αυτή τόσο εύκολα τότε πιστεύω ότι το ενδιαφέρον χάνεται και αυτό το εισπράττει ο φοιτητής και αυτός παραμένει έτσι λίγο σε ένα πιο αποσιωπημένο περιβάλλον. Δεν θα συμμετέχει τόσο πολύ. Θα ρέπει να επιτρέπεται ο διάλογος και ο αυθορμητισμός έξω από το πλαίσιο της δομής μια ΟΣΣ. Γιατί εκεί είναι που υπάρχει το ενδιαφέρον. Το πως θα εξελιχθεί και η ΟΣΣ. Όχι στο τι έχουμε προσχεδιάσει να πούμε και να κάνουμε και αυτό ισχύει και γενικά. Πρέπει να υπάρχει ενεργητική ακρόαση και από τις δύο πλευρές, ώστε να είναι επιτυχημένη συνάντηση, ένα μάθημα, μια συμβουλευτική ή οτιδήποτε. Υπήρξαν κάποιες ΟΣΣ, που δεν δινόταν η ευκαιρία διαλόγου και έκφρασης, διότι ο Κ-Σ επέμενε πολύ στις διαφάνειες, σε ότι είχε προγραμματίσει, σε ότι είχε προετοιμαστεί. Και δεν έδωσε την ευκαιρία να εκφραστούμε και εμείς, οπότε απλά ακούγαμε πιο παθητικά.

Ε: Και πως λάβατε υποστήριξη σε ένα τέτοιο πλαίσιο;

Φ5: Ε κοιτάζτε όταν ερχόταν η στιγμή που θα βλέπαμε δραστηριότητες που κάναμε ή θα κάνουμε εκεί γινόταν ένας βομβαρδισμός ερωτήσεων. Εκεί προσπαθούσαμε όλοι να πάρουμε ότι μπορούσαμε για να καταφέρουμε να συνεχίσουμε και να κάνουμε τις δραστηριότητα. Που παρόλα αυτά ήταν πολύ ευγενικός ο άνθρωπος και είχε την καλή διάθεση απλά είναι αυτό που είπα πριν επικοινωνιακά δεν είχε αυτήν την ικανότητα ή δεν είχε ξαναβρεθεί σε τέτοιο περιβάλλον. Ίσως να θέλει και μια εμπειρία παραπάνω το κομμάτι το εξ αποστάσεως και η ΟΣΣ δεν είναι κάτι που κατακτάται από την μια μέρα στην άλλη, Και εκεί έρχεται και το πόσο εξοικειωμένος είναι με τις τεχνολογίες και την εξωστρέφεια του, Να μπορεί να κοινωνικοποιηθεί σ ένα τέτοιο περιβάλλον. Δεν είναι εύκολο για κάποιους ανθρώπους να υπάρχει αυτή η ενσυναίσθηση και η κατανόηση, το δέσιμο με τα υπόλοιπα άτομα της ομάδας, μέσα από μια οθόνη.

Ε: Πως αξιοποιείται θεωρείτε η ικανότητα της ενεργητικής ακρόασης;

Φ5: Όταν η ΟΣΣ δεν είναι τόσο προκαθορισμένη και μπορεί ο Κ-Σ να καταλάβει τις ανάγκες των φοιτητών και να επικεντρωθεί σε αυτές και όχι σε αυτό που έχει στο μυαλό του. Γιατί πολλές φορές οι Κ-Σ μπαίνουν στην ΟΣΣ με πράγματα που έχουν να κάνουν και να προλάβουν στην ΟΣΣ, να συζητήσουμε ας πούμε την ύλη ή κάποιες εβδομάδες μελέτης συγκεκριμένες. Και εκείνοι δεν ακούνε τόσο πολύ τους φοιτητές και τις ανάγκες τους, μένουν σε αυτό που έχουν στο μυαλό τους. Εκεί νομίζω είναι όλο το παιχνίδι της αλληλεπίδρασης και από τις δύο πλευρές. Δηλαδή και οι φοιτητές να είναι ενεργοί και να συμμετέχουν ενεργά και οι Κ-Σ από την άλλη να το εκμεταλλευτούν για να εξελιχθεί η συνάντηση προς όφελος των φοιτητών.

Ε: Για τα εικονικά δωμάτια ποια είναι η γνώμη σας;

Φ5: Εκεί νομίζω περισσότερο γιατί είμαστε πιο λίγα άτομα και έχουμε την ευκαιρία όλοι να μιλήσουμε και να αναπτύξουμε την σκέψη μας. Αλλά και πάλι όχι όλοι. Δηλαδή υπάρχουν κάποιοι φοιτητές που δεν θέλουν να μιλήσουν. Δεν έχουν την διάθεση να συμμετέχουν παρά μόνο να ακούσουν .

Ε: Θεωρείτε πως αυτό επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις;

Φ5: Πιστεύω, πως ναι. Αν δεν ακούς ενεργητικά τον άλλον δεν σου δίνεται και η δυνατότητα της αλληλεπίδρασης. Νομίζω είναι αλληλένδετα αυτά τα δύο λόγω πομπού δέκτη. Δεν θα είναι επιτυχημένη η επικοινωνία. Δεν θα είναι επιτυχημένη η αλληλεπίδραση.

Φ6: Ουσιαστικά όταν θέτεις ερωτήματα και φεύγεις με απορίες από την ΟΣΣ. Τότε θεωρητικά έχεις αξιοποιήσει την ΟΣΣ.

Ε: Για την ικανότητα σχετικά με την ενεργητική ακρόαση;

Φ6: Ουσιαστικά αυτό είναι στο χέρι του Κ-Σ. Όπως και στην τάξη μέσα σε ένα σχολείο είναι στο χέρι του δασκάλου να έχει επαγρυπνήσει τους μαθητές του. Φοιτητές στην συγκεκριμένη περίπτωση. Ο καθηγητής πρέπει να ξέρει το μάθημα του πολύ καλά. Να ξέρει τι θέλει να πει, να έχει κάνει ένα σχέδιο μαθήματος πριν την ΟΣΣ, ώστε να μπορεί να απαντήσει σε ερωτήσεις των φοιτητών για να μην υπάρχουν απορίες. Δηλαδή ακόμα καλύτερα να μην χρειαστεί καν να ρωτήσουμε να μας έχει εξηγήσει πολύ καλά τα ζητούμενα. Ταυτόχρονα θέλει ο ίδιος να μπορεί να μεταδώσει μια ενεργητικότητα προς τους φοιτητές του, δηλαδή να μην μιλάει στα «χαμένα». Θέλει ουσιαστικά να έχει αυτήν την σπίθα να μας κρατάει σε εγρήγορση. Και πιο συχνά μικρά διαλείμματα. Με έννοια ότι όταν ζητάμε από τους μαθητές μας να είναι συγκεντρωμένοι για ένα μισάωρο. Το ίδιο για εμάς τους ενήλικες ένα 45λεπτο και μια ώρα συνεχόμενα να καθόμαστε να τον ακούμε είναι πολύ κουραστικό. Θέλει πιο μικρά συχνά διαλείμματα και πιο πολλές μικρές δραστηριότητες ώστε να συμμετέχουμε ενεργά και να σκεφτόμαστε και εμείς. Δηλαδή πολλές παρουσιάσεις κατ'έμέ θα μπορούσε να είναι ένα email μια εβδομάδα πριν την ΟΣΣ, ώστε να έχουμε μελετήσει το υλικό μόνοι μας. Και μετά να υπάρξει μια συζήτηση στο υλικό της ΟΣΣ, για να μπορέσουμε ουσιαστικά να αλληλεπιδράσουμε πιο άμεσα. Και ουσιαστικά να συνεργαζόμαστε εκείνη την ώρα με τα λεγόμενα του Κ-Σ.

Ε: Οπότε θεωρείτε το Powerpoint που έρχεται μετά την ΟΣΣ θα έπρεπε να στέλνεται νωρίτερα ή ένα είδος ppt-email που θα προετοιμάζει για τα θέματα που θα συζητήσετε; Δεν σας στέλνεται email νωρίτερα;

Φ6: Σε αυτές τις δύο θεματικές όχι. Θα ήταν μια καλή εισαγωγή για να ξέρουμε να περιμένουμε το τι θα κάνουμε στην ΟΣΣ. Και εάν θέλει κάποιος να προετοιμαστεί. Όχι απαραίτητα ότι θα είχαμε διαβάσει ή μελετήσει όλοι. Αλλά θα είχαμε μια ιδέα περί τίνος πρόκειται και τι περιμένουμε να ακούσουμε στην ΟΣΣ.

Ε: Αυτό μπορείτε λίγο πολύ να το δείτε και από τις Ε.Μ;

Φ6: Ε ναι απλά στο ppt εξηγούν κι άλλα πράγματα οι Κ-Σ. Και έπειτα δεν τηρούμε όλοι το χρόνο διάγραμμα οπότε θα βοηθούσε, να έχουμε σχετικό υλικό πριν την ΟΣΣ, ώστε να μην κρατάει και 4 ώρες δεν είναι λίγες. Θα μπορούσε να κρατάει πιο λίγο.

Ε: Και πως πιστεύετε επηρεάζει η ενεργητική ακρόαση τις αλληλεπιδράσεις στην ΟΣΣ;

Φ6: Την επηρεάζει είτε θετικά είτε αρνητικά. Δηλαδή άμα κάποιος καθηγητής είναι μονότονος και δεν υπάρχει ενδιαφέρον και δεν είμαστε ενεργοί είμαστε παθητικοί σαν ακροατές. Προφανώς η αλληλεπίδραση μας μειώνεται και αυτή. Γιατί όταν έρθει η ώρα να αλληλεπιδράσουμε είτε στο chat είτε με την ομάδα, είτε στην ολομέλεια ουσιαστικά θα έχουμε πέσει θα είμαστε υποτονικοί. Αλλά εάν ο Κ-Σ έχει καταφέρει να διαμορφώσει ένα ενεργητικό πλαίσιο, ώστε να είμαστε όλοι ανοικτοί, η αλληλεπίδραση θα είναι πιο μεγάλη σίγουρα.

Φ7: Εκεί σίγουρα έχει να κάνει με το ενδιαφέρον. Πόσο θα καταφέρει ο καθηγητής να ενδυναμώσει το ενδιαφέρον. Και όταν παρουσιάζει κάτι καινούργιο, δηλαδή εφαρμογές που είναι πιο διαδραστικές, πιο βιωματικές. Και ίσως να ανταποκρίνονται και σε σενάρια να το πω πραγματικού κόσμου. Ενδυναμώνεται η ενεργητική συμμετοχή. Να μην είναι δηλαδή μια απλή διάλεξη και μια απλή. Πώς να του πω ένα απλό διάβασμα της ύλης, μια απλή παρουσίαση της ύλης να εμπλέκονται μέσα ενεργητικά βιωματικά στοιχεία, κάποια σενάρια μελέτης μέσα από αυτά τα στοιχεία.

Ε: Θεωρείται ότι σε αυτό το πλαίσιο ενεργητικής ακρόασης και συμμετοχής όπου λέμε, θα μπορούσαν να βοηθήσουν τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων, αν και δεν έχω κάνει ποτέ την ερώτηση. .

Φ7: Ναι, πιστεύω σίγουρα και νομίζω ότι είναι και κάτι που νομίζω το έχει ανάγκη το συγκεκριμένο μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Ε: Σας έχει τύχει ποτέ να χρησιμοποιηθούν τέτοιες τεχνικές;

Φ7: Ναι, έχει συμβεί. Έχουμε βιώσει, ας πούμε, παιχνίδια τύπου Cahoot ξέρω γω, έτσι να απαντάμε, αλλά τα άλλα είναι απλά παρουσίαση. Δηλαδή έχει τύχει μέσα από την ΕΤΑ60 να μας παρουσιάσει ο καθηγητής κάποιες εφαρμογές, αλλά όχι να τις εφαρμόσουμε σαν ομάδα. Αυτά με τις παρουσιάσει για να μας τις διδάξει.

Ε: πώς πιστεύετε επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις σας η ενεργητική ακρόαση στην τηλε-ΟΣΣ;

Φ7: Σίγουρα γίνονται πιο έντονες οι αλληλεπιδράσεις είναι πιο βιωματικές, δηλαδή αισθανόμαστε ότι είμαστε όλοι μαζί, ας πούμε σαν ομάδα. Και αυτό είναι ενδυναμώνει και τη συνοχή της ομάδας.

Ε: θέλετε να μου περιγράψετε πως εννοείται το συνοχή;

Αμα είναι έντονη να το πω έτσι η ενεργητική ακρόαση, ε νομίζω ότι μέσα από τη συνοχή το νιώθουν, το νιώθω και εγώ δηλαδή προσωπικά πιο έντονα. Σαν να συνδέονται αυτά.

Ε: Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι αξιοποιείται η κοινωνική ευχέρεια σε τηλε-ΟΣΣ;

Φ7: Ναι πάλι και αυτό πιστεύω ότι γίνεται σταδιακά μέσα από δραστηριότητες μέσα από τις δραστηριότητες μέσα από κάποια παιχνίδια, μέσα από κατεύθυνση του Κ-Σ, στο να δώσει τον λόγο για δικές μας απόψεις. Το να σχολιάσουμε κάτι, το να αντιπαρατεθούμε σε κάτι. Εμμ. Μέσα από τις τα δωμάτια ας πούμε, που μας χωρίζουν σε 4 - 5 άτομα, να κάνουμε κάποια μικρή εργασία ομαδικά.

Ε: Οπότε μέσα από τη συνεργασία κυρίως διαμορφώνεται η Κοινωνική Ευχέρεια;

Φ7: Ναι. Ναι. Σωστά, σωστά.

7) Με ποιον τρόπο πιστεύετε αξιοποιείται η κοινωνική ευχέρεια στη τηλε-ΟΣΣ;

Φ1: Αξιοποιείται κυρίως για όσους συμμετέχουν, υπάρχουν συμφοιτητές οι οποίοι απλά παρακολουθούν χωρίς να συμμετέχουν καθόλου. Γι' αυτούς δεν αξιοποιείται είτε επειδή δεν θέλουν, είτε επειδή δεν τους ενδιαφέρει εάν συμμετέχεις, εάν απαντάς στις ερωτήσεις, εάν ρωτάς, εάν λες την γνώμη σου, αξιοποιείται πολύ. Όμως έχουμε την επιλογή όταν παρακολουθήσουμε μια ΟΣΣ να μην μιλήσουμε και καθόλου. Δηλαδή εκτός από την 1η που θα σε καλέσει ο Κ-Σ να συστηθείς, έπειτα μπορεί και να μην μιλήσεις ποτέ. Απλά να έχεις ανοικτό το κινητό ή τον υπολογιστή και την κάμερα σου κλειστή, να μην συμμετέχεις και σε καμία εργασία. Δεν είναι υποχρεωτικό να συμμετέχεις. Μπορεί να σε βάλουν σε ομάδες, αλλά εσύ να μην μιλήσεις καθόλου. Άμα θέλεις το κάνεις.

Ε: Το ανωτέρω θεωρείτε πως είναι μια οδηγία που έχει δοθεί από Κ-Σ ή είναι μια σκέψη που αναπτύσσεται παράλληλα στο γεγονός ότι η ΟΣΣ δεν είναι υποχρεωτική ;

Φ1: Όντως η ΟΣΣ είναι προαιρετική, αν δεν θέλεις δεν συμμετέχεις καθόλου. Βέβαια αν δεν συμμετέχεις καθόλου είσαι τελείως εκτός του προγράμματος, δεν μαθαίνεις τι γίνεται. Και κάποια πράγματα που σου εξηγεί ο καθηγητής δεν τα ξέρεις ώστε να κάνεις και τις εργασίες, δηλαδή σε βοηθάει η ΟΣΣ. Αλλά αν δεν πας ποτέ, δεν έχεις κάποιο πέναλντι ας πούμε, είναι προαιρετικό. Το ίδιο ισχύει και γι' αυτούς που συμμετέχουν στην ΟΣΣ. Δεν σου λέει ότι όποιος μπει στην ΟΣΣ θα μιλήσει, θα τον ρωτήσω κάτι και θα απαντήσει. Δηλαδή δεν είναι υποχρεωτικό. Είναι κάτι όποιος θέλει. Οπότε αν κάποιος δεν θέλει να συμμετέχει απλά είναι μόνο ακροατής. Επειδή είμαστε ενήλικες υπάρχει αυτή η

δυνατότητα. Συνήθως όσοι μπαίνουν στις ΟΣΣ συμμετέχουν και στις δραστηριότητες, αλλά κάθε φορά υπάρχουν και 2- 3 άτομα, χωρίς καμία συμμετοχή. Κάποιοι γράφουν και στο chat θα σας ακούω αλλά δεν θα μπορέσω να μιλήσω, αλήθεια ψέματα δεν ξέρω, αλλά σε κάθε ΟΣΣ υπάρχει αυτό.

Φ2: Η κοινωνική ευχέρεια έχει να κάνει κυρίως με το κλίμα που δημιουργεί ο Κ-Σ. Ένα ωραίο κλίμα, ένα φιλικό ε... νιώθεις και εσύ πιο άνετα να συζητήσεις και να συμμετέχεις. Στο σύνολο αλλά και μέσα από τις ομαδικές εργασίες που είναι μικρότερη η ομάδα νιώθεις πιο άνετα.

Ε: Θα θέλατε να περιγράψετε τι εννοείτε με το κλίμα;

Φ2: Για παράδειγμα εγώ ένιωθα άνετα πολύ όταν στην ΟΣΣ μια Κ-Σ και στην αυτοπαρουσίαση και στην αρχή μας έβαζε λίγη μουσική ή μας έβαζε ένα padlet που έπρεπε να αναρτήσουμε κάποια πράγματα για εμάς ή μια εικόνα που μας εξέφραζε εκείνη την στιγμή. Επομένως κρατούσε και το ενδιαφέρον και έπειτα νιώθεις και πιο άνετα. Όταν σε ακούει έχει ένα ύφος θετικό, όχι αυστηρό, δηλαδή ευδιάθετος και χαμογελαστός.

Φ3: Αξιοποιείται η κοινωνική άνεση και η ευχέρεια δίνοντας την ευκαιρία σε κάποιον που είναι πιο κουμπωμένος να συμμετέχει στην συζήτηση. Π.χ. συζητάμε για την αίσθηση του ανήκειν. Πολύ σημαντικό είναι, αισθάνεσαι ότι ανήκεις στην ομάδα, ότι μπορείς να συμμετέχεις εκεί, ότι θέλεις να συμμετέχεις εκεί, σε βοηθάνε, βοηθάς και είσαι ένα μέλος της ομάδας. Αυτή η κοινωνική άνεση προάγει την επικοινωνία. Κάποιος που δεν έχει την κοινωνική άνεση και δεν θεωρεί ότι ανήκει στην ομάδα δεν θα επικοινωνήσει.

Ε: Άρα θεωρείτε ότι η κοινωνική άνεση συνδέεται με την αίσθηση του ανήκειν της ομάδας;

Φ3: Για εμένα Ναι!

Ε: Υπάρχουν τρόποι στις ΟΣΣ ώστε να αξιοποιήσει ή να καλλιεργήσει κάποιος αυτή την ικανότητα; Να είναι κοινωνικά πιο άνετος.

Φ3: Από την πλευρά του Κ-Σ έχω παρατηρήσει ότι πάντα προτρέπουν τον καθένα και τον καλούν να συμμετέχει στην ΟΣΣ με πολλούς τρόπους, είτε να παρουσιάσει τον εαυτό του, είτε να του κάνουν μια ερώτηση, είτε να τον καλέσουν να πει μια άποψη, είτε να τον βάλουν σε μια πιο μικρή ομάδα. Δηλαδή οι Κ-Σ πάντα προσπαθούν και κυρίως σε μικρές ομάδες, γιατί ο κλειστός άνθρωπος στην ολομέλεια θα δυσκολευτεί να μιλήσει σε 20-25 άτομα. Σε μια κλειστή ομάδα μπορεί να αισθανθεί λίγο πιο άνετα, οπότε με το να σπάμε σε ομάδες αυτό επιτυγχάνεται. Νομίζω όμως ότι θέλει και ένα μίνιμουμ προσπάθειας από τον καθένα. Σε αυτό το πρόγραμμα που βρισκόμαστε υπάρχουν άνθρωποι που θέλουν

να μάθουν από αυτό, να πάρουν, να αποκτήσουν δεξιότητες, που θέλουν να αποκτήσουν γνώσεις και άνθρωποι που δεν θέλουν, εκεί δεν ξέρω κατά πόσο μπορείς να τους ενεργοποιήσεις. Και δεν ξέρω αν είναι θέμα κοινωνικής αδυναμίας ή εσωστρέφειας ή φαινόμενο “τιτλοθηρία, πτυchioθηρία” . Θα μας εξασφαλίσει αυτό το ΜΠΣ μια θέση, ένα κάτι, ένα διορισμό. Σκεφτείτε στην 1η ΟΣΣ που ξεκινήσαμε και ερωτηθήκαμε γιατί θέλετε να κάνετε αυτό το μεταπτυχιακό, υπήρχε απάντηση συμφοιτήτριας “ για τα 25 μόρια”.

Φ4: Καλλιεργείται με το χαμόγελο και την ευγένεια του Κ-Σ. Με τον χρόνο που θα αφιερώσει στο να γνωριστούμε, το να μην κινείται σ’ ένα τελείως αυστηρό τυπικό πλαίσιο. Να σε κάνει να νιώσεις χαλαρά ότι έχεις απέναντί σου ναι μεν ένα καθηγητή, αλλά έναν καθηγητή που μπορείς να ανοιχτείς και να μιλήσεις χωρίς να αισθάνεσαι ότι θα κριθείς, που να είναι ήρεμος, ευγενικός, συγκαταβατικός, που ενθαρρύνει να ρωτήσεις πράγματα, ρωτάει, επανέρχεται.

Ε: Γιατί το αναφέρατε ως μάθημα;

Φ4: Γιατί το έχω συνδέσει έτσι ίσως λόγω της παρουσίας διαφανειών με το εκπαιδευτικό υλικό, με τους τίτλους, τις ενότητες. Δεν έχει δοθεί ευκαιρία στις ΟΣΣ να μιλήσουμε συχνά για τις αγωνίες μας, για τους φόβους μας, τους προβληματισμούς μας. Έχω αισθανθεί αυτό ένα μάθημα δεν πρέπει να τελειώσει τότε, έχουν προγραμματιστεί δραστηριότητες και πρέπει να βγουν οπωσδήποτε ενώ όλοι είμαστε ερείπια και δεν θέλουμε να μπούμε να τις κάνουμε. Θέλουμε να μπούμε και να μιλήσουμε κυρίως.

Φ5: Ναι. Κυρίως μέσω των δραστηριοτήτων, που όταν χωριζόμαστε στα δωμάτια. Και εκεί υπάρχει μεγαλύτερη άνεση. Εκεί κάποια συγκεκριμένη δραστηριότητα μέσω π.χ. padlet, ε... μέσω mind mapping, μέσω διάφορων εφαρμογών που κάνουμε brain-storming. Μέσα από αυτές τις εφαρμογές μας δίνεται η δυνατότητα στο να εκφράσουμε κάποια πράγματα, τις σκέψεις μας π.χ. Αλλά κυρίως μέσω των polling που είναι ανώνυμες όπως είπα. Εκεί αισθανόμαστε πιο άνετα που υπάρχει ανωνυμία. Αλλά γενικά όλες οι δραστηριότητες αυτές που έχουν καταγραφή των ιδεών της ομάδας, εκεί όλοι είμαστε πιο άνετοι στο να εκφραστούμε.

Ε: Όσον αφορά την αλληλεπίδραση μεταξύ σας ;

Φ5: Νομίζω πάλι εκεί είναι το πόσο άνετα θα σε κάνει ο Κ-Σ να νιώσεις. Είναι και στον άνθρωπο. Είναι άνθρωποι που είναι πιο κοινωνικοί, οπότε θα σηκώσουν το ψηφιακό χεράκι τους και θα πουν την άποψή τους. Εγώ το χρησιμοποιώ πολύ, άλλοι όχι τόσο ας πούμε. Γενικά το πόσο άνετα θα μας κάνει να νιώσουμε είναι στο χέρι του Κ-Σ. Την ώρα

π.χ. που υπάρχει ένας διάλογος, ένα θέμα πάνω σε κάποια ενότητα θεματική. Όταν η ΟΣΣ ας πούμε είναι σχεδιασμένη να υπάρχει μια παραπάνω ελευθερία είσαι πιο άνετος στο να εκφραστείς και δεν είναι αυτό το by the book, που είπα πριν, θεωρώ πως ο ίδιος ο Κ-Σ πρέπει να έχει κοινωνική ευχέρεια στην ΟΣΣ και αν δεν την έχει να μας κάνει εμάς να νιώσουμε άνετοι στο να επικοινωνήσουμε. Ακόμα και το να χωριστούμε σε ομάδες βοηθάει εκείνη την ώρα, γιατί βγαίνουμε από το πλαίσιο της συνάντησης, ας πούμε το πιο απρόσωπο και μπαίνουμε σ' έναν άλλο χώρο που είμαστε πιο ελεύθεροι μεταξύ μας στο να επικοινωνήσουμε, παίρνουμε μορφή, αυτό που είπα πριν, ανοίγουμε όλοι κάμερες, ανοίγουμε όλοι μικρόφωνα.

Ε: Θεωρείτε την ολομέλεια δηλαδή πιο απρόσωπη ;

Φ5: Ναι ναι ακριβώς. Ίσως αν ήταν τα άτομα πιο λίγα σε κάθε συνάντηση, ίσως να μην υπήρχε πολύ έντονα αυτό.

Ε: Είστε πολλά άτομα συνήθως ;

Φ5: Ε... Θα είμαστε 15-16 ας πούμε. Αλλά πολλοί μέσα στα δωμάτια επικοινωνούν και εκφράζονται και όταν είναι να αποφασίσουμε το ποιος θα παρουσιάσει ας πούμε στην ολομέλεια για να μας εκπροσωπήσει, όλοι κάπως κάνουμε ένα βήμα πίσω.

Ε: Γιατί θεωρείται ότι μπορεί να συμβαίνει αυτό;

Φ5: Νομίζω ότι κάποιοι είναι πιο διστακτικοί, δεν νιώθουν τόσο άνετα στο να εκφραστούν σε πολλά άτομα. Και φοβούνται ότι θα ασκηθεί κριτική και θα επηρεάσει την αυτοπαρουσία τους. Από αυτό κυρίως που λαμβάνεις από τους άλλους για την παρουσία σου και είναι διαφορετικό στην ολομέλεια και διαφορετικό στα εικονικά δωμάτια.

Φ6: Ουσιαστικά όταν ο Κ-Σ ή κάποιος συν εκπαιδευόμενος μου δίνει τον λόγο ή με πιέσει έμμεσα να πάρω τον λόγο τότε θα μιλήσω. Και ταυτόχρονα θα νιώσω και ωραία που μίλησα και απάντησα. Αλλά αυτό είναι τελείως προσωπική άποψη. Σίγουρα υπάρχουν άνθρωποι που δεν νιώθουν άνετα με αυτό το πράγμα. Να μιλάνε και να απαντάνε. Νομίζω όταν κάποιος θα πει κάτι στην ολομέλεια μετά θα έχει ένα ωραίο συναίσθημα. Μίλησα, αλληλεπίδρασα! Με την προτροπή της συμμετοχής ουσιαστικά έχουμε μια κοινωνική ευχέρεια και κοινωνική άνεση στην ΟΣΣ. Επίσης όταν ξεκινάει η ΟΣΣ με λίγο ψιλό-άσχετο θέμα, το οποίο είναι για παράδειγμα για την κοινωνία η εμάς και τα λοιπά τότε ουσιαστικά αξιοποιείται η κοινωνική ευχέρεια γιατί όλοι νιώθουμε άνετα να συμμετέχουμε, Επίσης μας δίνονται οι δραστηριότητες σε ομάδες και εκεί αναπτύσσεται αυτή η κοινωνική άνεση. Και όταν αναπτύσσεται αυτό, ουσιαστικά έχουμε μάθει κάτι, έχουμε πετύχει τους στόχους μας, Γιατί αν μέσα σε μια ομάδα των 5 6 ατόμων δεν έχει

αναπτυχθεί αυτή η κοινωνική άνεση τότε δεν θα καταφέρουμε σαν ομάδα να δουλέψουμε πάνω σε ένα θέμα. Οπότε όλο αυτό στηρίζει τη μαθησιακή διαδικασία.

Ε: Με ποιον άλλον τρόπο θεωρείτε ότι αξιοποιείται;

Φ6: Μέσα από τα social μέσα από το viber ουσιαστικά νιώθουμε πιο κοινωνικά, Και από τις προσωπικές συνομιλίες. Σε σχέση με αυτό στην ΟΣΣ, δεν υπάρχει τόσο όσο στα πλαίσια της κοινωνικής δικτύωσης.

Φ7: Ναι πάλι και αυτό πιστεύω ότι γίνεται σταδιακά μέσα από δραστηριότητες μέσα από τις δραστηριότητες μέσα από κάποια παιχνίδια, μέσα από κατεύθυνση του Κ-Σ, στο να δώσει τον λόγο για δικές μας απόψεις. Το να σχολιάσουμε κάτι, το να αντιπαρατεθούμε σε κάτι. Εμμ. Μέσα από τις τα δωμάτια ας πούμε, που μας χωρίζουν σε 4 - 5 άτομα, να κάνουμε κάποια μικρή εργασία ομαδικά.

Ε: Οπότε μέσα από τη συνεργασία κυρίως διαμορφώνεται η Κοινωνική Ευχέρεια;

Φ7:Ναι. Ναι. Σωστά, σωστά.

- 8) Στο πλαίσιο των αλληλεπιδράσεων της τηλε-ΟΣΣ παρατηρείτε σήματα λεκτικά και μη λεκτικά; Ποια θεωρείτε είναι η αξία των μη λεκτικών εκδηλώσεων,

Φ1: Υπάρχουν ναι. Και η κινήσεις του σώματος και εικονικές φατσούλες από κάτω που τα πατάμε και αυτά. Γιατί δεν μπορείς και να μιλήσεις και ταυτόχρονα όλοι ας πούμε. Λέει κάτι ο Κ-Σ, λέει ο συμφοιτητής και δεν μπορείς να πεις ταυτόχρονα, ναι ναι συμφωνώ. Οπότε βάζεις ένα χειροκρότημα από κάτω. Πολύ συχνά παρατηρούνται τέτοιοι τρόποι ηλεκτρονικής επικοινωνίας. Τα παρατηρώ κάθε φορά.

Ε: Θεωρείται πως έχουν κάποια αξία τα μη λεκτικά σήματα;

Φ1: Ναι έχουν κάποια αξία γιατί αισθάνεσαι ότι δεν είσαι μόνος σου, υπάρχουν και άλλοι και κάποιος σε άκουσε σε απάντησε ή και εσύ αλληλεπιδράς με τον άλλον με τα παλαμάκια ας πούμε. Αισθάνεσαι έτσι ότι δεν είσαι μόνος σου ότι είστε όλοι μια παρέα. Αυτά είναι η αλληλεπίδραση.

Φ2: Ναι ναι λεκτικά από τις συζητήσεις και μη λεκτικά μπορείς να καταλάβεις από τις εικόνες από τον τρόπο αν κάποιος βαριέται αν εκείνη την στιγμή κάνει κάποια άλλη δουλειά από το κλείσιμο της κάμερας ή από τις εκφράσεις των προσώπων, καταλαβαίνεις δηλαδή. Δεν είναι αναγκαίο βέβαια, όποιος κλείνει την κάμερα να μην είναι εκεί αλλά υπάρχει μεγάλη πιθανότητα.

Ε: Ποια θεωρείτε είναι η αξία των μη λεκτικών εκδηλώσεων;

Φ2: Όταν λέμε μη λεκτικές ή λεκτικές εκδηλώσεις είναι κυρίως επεξηγηματικές. Είναι πολύ σημαντικές γενικότερα μπορεί να καταλάβει ένας Κ-Σ κατά πόσο υπάρχει ανταπόκριση στην ολομέλεια. Εάν δεν πετυχαίνει τίποτα ούτε αλληλεπίδραση ούτε ενεργητική μάθηση, ούτε κατανόηση, όχι δεξιότητες.. Επομένως να το κάνει λίγο πιο διαδραστικό, λίγο πιο ενεργητικό. Είναι πολύ σημαντικές θεωρώ για τις ΟΣΣ. Γιατί δεν θα σου πει κανένας βαριέμαι αυτή τη στιγμή θέλω να φύγω. Επομένως από εκεί μπορείς να το καταλάβεις μόνος σου. Είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τον Κ-Σ. Ακόμα και εκείνη τη στιγμή δηλαδή να θέσει μια ερώτηση, ώστε να σε ξυπνήσει κάπως. Πχ. ποια είναι η άποψή σας για αυτό που συζητάμε; Που θα πετύχει και άλλες αλληλεπιδράσεις. Να γίνει διάλογος, αναστοχασμός, να επιχειρηματολογήσουμε, το να συμμετέχουμε. Επομένως μπορεί και εκείνη τη στιγμή να “σώσει” την κατάσταση. Και έτσι μέσα από την αλληλεπίδραση που θα δημιουργήσει να καλλιεργήσει και άλλες ικανότητές μας.

Φ3: Ναι, βεβαίως και λεκτικά και μη λεκτικά. Βέβαια τα μη λεκτικά είναι πιο δύσκολο να τα παρακολουθήσεις. Πιο εύκολα παρατηρούνται τα λεκτικά. Υπάρχουν βέβαια και τα μη λεκτικά αλλά είναι δύσκολο στο περιβάλλον της ΟΣΣ, έτσι όπως γίνεται. Συνήθως σε μια ΟΣΣ έχουμε μια κεντρική οθόνη, που είναι το υλικό, το οποίο τρέχει. Μπορεί να είναι μια παρουσίαση και γύρω γύρω είναι όσες κάμερες είναι ανοικτές και παρατηρείς τους συμμετοχικούς σου. Όταν βέβαια γίνονται τα breakout sessions, που κάνουμε και χωρίζομαστε σε ομάδες. Εκεί είναι πολύ πιο εύκολο να παρατηρήσεις, δηλαδή να δεις και τη μη λεκτική επικοινωνία. Αν και η λεκτική είναι σαφέστατα, δεν το συζητάμε. Όλοι μιλάμε. Καταλαβαίνεις και τον τόνο της φωνής, καταλαβαίνεις πολλές φορές και συναισθήματα καταλαβαίνεις ποιος είναι ενθουσιασμένος με κάτι ποιος είναι απογοητευμένος με κάτι. Αυτό γίνεται και στην παρουσίαση που κάνουμε στην αρχή που θα ερωτηθούμε πως πάει το πρόγραμμα και θα ακούσεις κάποιον να λέει ωω καταπληκτικά είμαι ενθουσιασμένος και τα λοιπά ή το αντίθετο.

Ε: Στον Κ-Σ τα παρατηρείτε;

Φ3: Να σας πω τον ενθουσιασμό του ο Κ-Σ θα τον δείξει αλλά επειδή είναι εκπαιδευμένος και έμπειρος την απογοήτευση του ή ίσως την πίκρα του για κάτι δεν θα τη δείξει.

Ε: Φαντάζομαι, αλλά εσείς παρατηρείτε τα μη λεκτικά μηνύματα που μπορεί να μεταδώσει;

Φ3: Ναι βέβαια βέβαια!! Για αυτό σας είπα για την Κ-Σ στην ΕΤΑ61. Κάθε ΟΣΣ είναι σεμινάριο για λεκτικά και για τα μη λεκτικά.

Ε: Ποια θεωρείτε είναι η αξία των μη λεκτικών εκδηλώσεων;

Φ3: Τεράστια πολλές φορές η μη λεκτική επικοινωνία είναι πιο επιτυχή από τη λεκτική. Διότι μπορεί εγώ αυτή τη στιγμή να σας μιλάω και να λέω «τι καταπληκτική συνέντευξη είναι αυτή» από τα μη λεκτικά μπορεί εσείς να καταλάβετε για παράδειγμα ότι αυτό δεν είναι αλήθεια. Το να συνάδει κυρίως η λεκτική και η μη λεκτική επικοινωνία σου δίνει σήμα ότι αυτό είναι γνήσιο και αληθινό. Εγώ προσωπικά θεωρώ ότι είμαι αυθόρμητος και αυτό που λέμε εδώ στην Κρήτη, κοντολαίμης. Αυτό που είναι να το πω θα το πω.

Ε: Έχετε την ίδια άποψη και για τα emoticons όσον αφορά την αξία ή την συμβολή τους;

Φ3: Μου άρεσε, εγώ χρησιμοποιώ τα emoticons. Χρησιμοποιώ όχι μόνο τα emoticons και στο γραπτό λόγο τα θαυμαστικά και άλλα σημεία, οπότε ναι. Δείχνουν να μεταφέρουν συναισθήματα τα emoticons. Βέβαια! Γι αυτό άλλωστε τα λέμε και emoticons.

Ε: Έχουν όμως αυτήν την αυθεντικότητα που λέγαμε πριν; Ένα χαμόγελο για παράδειγμα. Εκεί φαίνεται λίγο πολύ αν είναι προσποιητό ή όχι.

Φ3: Ε όχι το χαμόγελο όπως είπατε και εσείς. Και ειδικά σαν τον άνθρωπο που τον έχεις απέναντί σου και τον βλέπεις προφανώς δεν υπάρχει.

Ε: Αλλά τα χρησιμοποιούμε ωστόσο;

Φ3: Ναι ναι και εμένα μου αρέσει να τα χρησιμοποιώ

Ε: Αλλά στο πλαίσιο της ομάδας;

Φ3: Ναι ναι και οι συμφοιτητές και στις ομάδες τα χρησιμοποιούμε και οι Κ-Σ στην παρουσίασή τους, στην ΟΣΣ στο υλικό που έχουνε, έχουν φατσούλες/emoticons, εικόνες, πολλά βέβαια.

Φ4: Ναι ναι εγώ τα παρατηρώ πολύ έντονα. Ειδικά τα μη λεκτικά. Καμιά φορά παρατηρώ και τα δικά μου. Μου φεύγουν εκφράσεις στο πρόσωπο χωρίς να τις συνειδητοποιώ. Είναι κάτι που παρατηρώ, έτσι κι αλλιώς πολύ στους ανθρώπους. Και λένε πολύ περισσότερα από όσα λέει το στόμα. Η αξία τους βοηθάει να καταλάβω αν είναι ειλικρινές αυτό που βγαίνει από τον συμφοιτητή ή τον Κ-Σ. Μπορεί να λειτουργήσει για να με ηρεμήσει ή αντιθέτως να με τσιτώσει, να με εκνευρίσει. Όταν βλέπω έτσι εκφράσεις μη λεκτικές συμφοιτητών νιώθω ότι σπάει ο πάγος, υπάρχουν και άλλοι σαν εμένα. Ένα χαμόγελο, ας πούμε, αμέσως αλλάζει όλο το κλίμα, όλη την ενέργεια. Το ότι καταλαβαίνουμε όλοι το ίδιο αστείο ή το ότι δείχνουμε το ίδιο άγχος, με κάνει να μη νιώθω ούτε μόνη ούτε παράλογη ώρες ώρες, με χαλαρώνει. Και στις εξετάσεις αυτό πάρα πολύ έτσι με βοηθούσε. Και τα emoticons έχουν την αξία τους αν και δεν χρησιμοποιούνταν ιδιαίτερα στο πλαίσιο των ΟΣΣ που συμμετείχα.

Φ5: Ναι ναι τα παρατηρώ εγώ τα κοιτάω απλά όταν έχει ο άλλος ανοιχτή κάμερα. Εάν δεν έχει, τα μη λεκτικά, δεν μπορώ να τα παρατηρήσω. Πιο πολύ παρατηρώ τις εκφράσεις τους, γιατί τα emoticons δεν τα χρησιμοποιούμε τόσο πολύ αλλά πιο πολύ τις εκφράσεις τη γλώσσα του σώματος που χρησιμοποιεί ο καθένας ας πούμε δηλαδή έχει τύχει σε ΟΣΣ να πει κάποια φοιτήτρια στην ομάδα που μιλάμε ότι εγώ κλείνω την κάμερα τώρα γιατί φαίνεται η απελπισία στο πρόσωπο μου χαχα. Ε και δεν θέλω. Φαίνεται το άγχος μου, οπότε όλα αυτά τα παρατηρεί κάποιος, για μένα είναι σημαντικό να φανεί και η απελπισία ας πούμε.

Ε: Αυτό θα ρωτούσα τώρα. Ποια θεωρείτε είναι η αξία των μη λεκτικών εκδηλώσεων; Υπάρχει κάποια αξία σε αυτό το πλαίσιο;

Φ5: Ναι, γιατί πολλές φορές δεν μπορούμε να συγκρατήσουμε τόσο εύκολα ή να ελέγξουμε τις εκφράσεις μας και ο άλλος μπορεί να καταλάβει πράγματα περισσότερα αυτά που θα πούμε. Αυτό το μιά εικόνα 1000 λέξεις πολλές φορές ισχύει. Είναι σημαντικό να λαμβάνουμε τα μη λεκτικά μηνύματα και εμείς και οι καθηγητές σύμβουλοι και να το αντιμετωπίζουμε κιόλας. Μέσα από αυτά αν όντως ο Κ-Σ τα παρατηρήσει νομίζω ότι μπορεί να καταλάβει πάρα πολλά πράγματα και να τον καθοδηγήσουν, ώστε να αλλάξει λίγο το περιεχόμενο της ροής, να δώσει λίγο χώρο και χρόνο παραπάνω, έκφρασης, ας πούμε. Γιατί πολλοί δεν έχουμε την άνεση να μιλήσουμε, ενώ αν είχαμε ανοιχτές κάμερες και αυτή την παρατηρητικότητα από την πλευρά του πιστεύω θα καταλάβαινε πολλά πράγματα και στα συναισθήματά μας.

Φ6: Σήματα λεκτικά σίγουρα υπάρχουν ξεκάθαρα. Μη λεκτικά όχι δεν παρατηρώ. Ειδικά στην ολομέλεια αν υπάρχει η παρουσίαση, χάνονται και τα πρόσωπα των συμμετεχόντων. Δεν είναι ότι φαίνονται και συνέχεια. Οπότε δυσκολεύει αυτό. Όταν γινόμαστε πιο μικρά γκρουπ τότε είναι πιο εύκολο να υπάρχουν και μη λεκτικά και να παρατηρούμε τις κινήσεις των συμμετεχόντων ή του καθηγητή συμβούλου. Γενικά όμως στην ολομέλεια δεν τα παρατηρώ λόγω του χώρου. Εκεί η προσοχή είναι επισταμένη επάνω στο power point.

Ε: Ποια θεωρείτε είναι η αξία των μη λεκτικών εκδηλώσεων;

Φ6: Η αξία τους θεωρώ είναι πολύ μεγάλη, γιατί ουσιαστικά η γλώσσα είναι σημαντική για την επικοινωνία αλλά σε ένα μικρό ποσοστό. Δηλαδή όταν έχουμε μια δια ζώσης διδασκαλία, είναι σίγουρα πιο άμεση η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση είτε με τον καθηγητή σύμβουλο είτε με τους συμμετεχόντες. Είναι πιο εμφανή εκεί, ενώ αν υπήρχε η δυνατότητα στην ΟΣΣ να βλέπουμε σε fullscreen αυτό που μιλάει θα επιδρούσε πιστεύω θετικά.

Φ7: Ναι, τα μη λεκτικά, δεν χρησιμοποιούνται πάντα πάρα πολύ. Δηλαδή οι φατσούλες και αυτά δεν χρησιμοποιούνται πάρα πολύ. Και δεν παρατηρούνται πάρα πολύ ή εκεί νομίζω που θα παρατηρηθούν θα έχει να κάνει παρά με το πως έχει δημιουργηθεί η ομάδα από την αρχή. Γιατί υπάρχουν, ας πούμε, κάποιες ΟΣΣ που το 80% από τις κάμερες είναι κλειστές και υπάρχουν άλλες που όλες είναι ανοιχτές, οπότε έχει να κάνει λίγο με το τι ομάδα έχει δημιουργηθεί από την αρχή.

Ε: Ωραία, εσείς γενικά τα παρατηρείτε τα μη λεκτικά σήματα;

Φ7: Ναι είναι η κινησιολογία που φέρνουνε στο εικονικό περιβάλλον τα μη λεκτικά σήματα γενικότερα. Γενικά επειδή είμαι εκεί στις ΟΣΣ και θέλω να παρακολουθώ τι γίνεται από όλη την ομάδα, θα τα δω ,θα τα παρακολουθήσω να.

Ε: Ποια θεωρείτε ότι είναι η αξία των μη λεκτικών εκδηλώσεων στο πλαίσιο της τηλε-ΟΣΣ;

Φ7: Ναι, θεωρώ γενικά ότι είναι σημαντικές, γιατί πολλές φορές μπορεί να μην μπορούμε να εκφραστούμε λεκτικά, για πολλούς λόγους. Οπότε είναι και αυτά στοιχεία αλληλεπίδρασης που ενδυναμώνουμε τη συνοχή της ομάδας και το να κατανοήσουμε τι συμβαίνει. Και νομίζω ότι ίσα ίσα θα έπρεπε να εξελιχθούν κάπως και όχι να καταργηθούν ή να μην υπάρχουν .

Ε: Θέλετε να εξελιχθούν δηλαδή;

Φ7: Δεν ξέρω, αυτό τεχνικά το είπα. Δεν ξέρω να υπάρχει κάποιο πρόγραμμα, κάποια εφαρμογή που να μπορείς να εκδηλώνεις έτσι τα συναισθήματα.

Ε: Σχετικά με τον καθηγητή σύμβουλο θεωρείτε επηρεάζουν;

Φ7: Πιστεύω ότι ο ίδιος ο καθηγητής πρέπει να τα χρησιμοποιεί. Θεωρώ ότι συμβάλλουν αρκεί ο καθηγητής να είναι εκεί να τις δει και να ανταποκριθεί σε αυτές. Γιατί αν δει ας πούμε 5 φατσούλες που χασμουριούνται θα καταλάβει ότι πρέπει να αλλάξουμε τη διαδικασία και αν δει 5 χειροκροτήματα 10 ας πούμε θα καταλάβει ότι αυτό που έκανε ήταν πολύ θετικό. Οπότε αξιολογεί την κατάσταση. Βασικά είναι σαν μια μορφή ανατροφοδότησης. Ανατροφοδοτεί τον ίδιο τον Κ-Σ να δει και πως θα συνεχίσει την ΟΣΣ. Θα τον κατευθύνει κατά κάποιο τρόπο.

Ε: Θεωρείτε οι Κ-Σ παρατηρούν τις μη λεκτικές εκδηλώσεις;

Φ7: Νομίζω ναι, αλλά και αυτό πάλι εξαρτάται από τον καθηγητή. Θα έπρεπε να τα παρατηρούν.

Ε: Θεωρείτε ότι επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συμμετεχόντων και πώς επηρεάζει;

Φ7: Ναι, σίγουρα όλο αυτό επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις. Γιατί αν υπάρχει έτσι μια να το πω έτσι, υψηλή ενεργητική συμμετοχή, αν έχει καλλιεργηθεί αυτό το ενδιαφέρον, αν έχουνε καλλιεργηθεί τα κίνητρα και η ενθάρρυνση για την παρακολούθηση και για το δέσιμο της ομάδας, άμεσα θα ήταν και πιο έντονες οι αλληλεπιδράσεις και μεταξύ των εκπαιδευομένων και με τον καθηγητή, αλλά και με το υλικό που θα δοθεί, ας πούμε.

9) Με ποιον τρόπο θεωρείτε ότι ενεργοποιείται το ενδιαφέρον σε μια τηλε-ΟΣΣ; Και πως επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συμμετεχόντων;

Φ1: Θεωρώ ότι είναι λίγο και ταλέντο του καθηγητή. Δηλαδή είναι κάποιοι καθηγητές μπορεί να έχουν όλη την καλή διάθεση, αλλά κάθονται να μιλήσουν για τα μαθήματα με ένα τόσο βαρετό τρόπο που κοιμάσαι. Καλοί άνθρωποι με προσόντα δεν αμφιβάλλω. Υπάρχουν και κάποιοι άλλοι που έχουν αυτό το κάτι ρε παιδί μου, κάτι σου κάνουν έτσι διαφορετικό, σου λένε ένα αστείο. Έχουν τον τρόπο τους στο πώς θα πάνε στο επόμενο θέμα ή πως θα σου απευθύνουν το λόγο. Που κάνουν τον άνθρωπο ενδιαφέρον

Ε: Δηλαδή θεωρείτε πως έχουν ένα είδος χάρισμα του καθηγητή συμβούλου;

Φ1: Για να το καταφέρει πιστεύω κάποιος αυτό πρέπει να έχει κοινωνική ευχέρεια να μπορεί να συνδιαλέγεται με τους ανθρώπους. Έτσι μπορεί να κάνει το μάθημα ενδιαφέρον. Και ως εκπαιδευτικός να καταλάβει και πότε βαριούνται και πότε όχι. Να καταλάβει πότε έχει γίνει κουραστικός, να καταλάβει ότι αυτός ο τρόπος που σκέφτηκε δεν θα δείξει κάτι, δεν θα έχει αποτέλεσμα και να σκεφτεί έναν άλλο τρόπο να το εξηγήσει. Δηλαδή δείξε μια εικόνα. Δεν χρειάζεται να λες μπλα μπλα κάτι, ένα διάγραμμα ή ένα τραγούδι που είναι μια αλλαγή ή παιχνίδια το mentimeter ή ένα polling. Θμάμαι στην ΕΤΑ-50 μας έβαλαν να απαντήσουμε τι δεξιότητες έχετε ως προς τους υπολογιστές ψηφιακά μέσα και τα λοιπά. Πατάγαμε όλοι πατάγαμε.. ε λέει κάποια στιγμή σε μια κοπέλα ο Κ-Σ «εσυ που το στηρίζεις ότι έχεις πάρα πολύ καλή γνώση;» Ωχ.. Χαχα .. χιούμορ. Αλλά δημιουργήθηκε μια συζήτηση που έβγαλε ενδιαφέρον τι θα απαντήσει πώς θα αναπτυχθεί το θέμα κλπ. Το χιούμορ είναι ένας τρόπος δεν μπορείς να βλέπεις κάποιον που να σου μιλάει συνέχεια.

Ε: Πώς θεωρείται επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις;

Φ1: Εάν υπάρχει ενδιαφέρον, υπάρχουν και πολλές αλληλεπιδράσεις. Γιατί θέλεις να συμμετέχεις, να προσέξεις, να ακούσεις. Βάζεις και εσύ το παλαμάκι σου. Εάν δεν έχεις

ενδιαφέρον, δεν αλληλεπιδράς και καθόλου. Δεν είσαι ενεργητικός κοιμάσαι κοιμάσαι... μετά εγώ που παρατηρώ, δεν μπορώ να ακολουθήσω τον ειρμό της σκέψης αυτού που μιλάει δεν μπορώ να ακολουθήσω να καταλάβω τι λέει, να συγκεντρωθώ, να τον παρακολουθήσω.

Φ2: Με τις ομαδικές εργασίες, να δίνεται χώρος και χρόνος στον συμμετέχοντα, δηλαδή να μιλάμε στη ΟΣΣ, όχι απλά να παρακολουθούμε ως παθητικοί δέκτες. Και εμένα μ' αρέσει η χρήση οπτικοακουστικών μέσων, δηλαδή κάτι που αντί να το πει να το δείξεις σε μια εικόνα ή σε βίντεο για να μην κουράζεσαι.

Ε: Πως θεωρείτε επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συμμετεχόντων;

Φ2: Καθώς ενισχύεται η ενεργός συμμετοχή υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ μας ή μπορεί να τεθούν ζητήματα που θα χρειαστεί να σχολιάσουμε, να μιλήσουμε και ενισχύεται η αλληλεπίδραση μεταξύ μας.

Φ3: Εγώ θεωρώ ότι η ενεργός συμμετοχή σε μια ΟΣΣ, είναι το θεμέλιο για να πας καλά στο πρόγραμμα. και η ενεργός συμμετοχή όχι μόνο στην ΟΣΣ αλλά και στο forum αλληλεπιδράσης και στο viber και παντού. Σε ένα από τα θέματα που είχαμε προσπαθούσα να αναδείξω ακριβώς αυτό. Ότι θέλουμε την ενεργό συμμετοχή και όχι την παθητική συμμετοχή, Διότι ο παθητικά συμμετέχοντας είναι αυτός που κάνει διεκπεραίωση. Η ενεργός συμμετοχή δείχνει όχι μόνο την ο όρεξη του καθενός, δείχνει τη διάθεση, τη στάση του απέναντι στο πρόγραμμα, τη στάση του απέναντι στον καθηγητή σύμβουλό του. Τώρα τρόποι για να την ενισχύσουμε;

Ε: Το ενδιαφέρον θεωρείτε ότι ενεργοποιείτε;

Φ3: Αυτό που έχω δει από τους καθηγητές συμβούλους είναι γοητευτικές μέχρι έτσι αστείες δραστηριότητες που κάνουμε στην ΕΤΑ-60, που έχουν στοιχεία παιχνίδι οποίησης, που κάνουν πολύ ωραία εκπαιδευτικά παιχνίδια. Δεν ξέρω αν έχετε δει το καχούτ ή τον εκατομμυριούχο, και πραγματικά τον περιμένουμε σαν μικρά παιδιά, Και βέβαια για μένα αυτό που με κινητοποιεί στην ΟΣΣ, είναι το να μάθω καινούργια πράγματα όχι μόνο νέα γνώση, Να δω πώς διαχειρίζεται η καθηγήτρια σύμβουλος στα 20-22 άτομα που έχει απέναντί της. Πως διαχειρίζεται το υλικό που έχει να κάνει και σε εκπαιδευτικό υλικό και σε φοιτητές.

Ε: Θεωρείτε πως επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις;

Φ3: Πάρα πολύ. Είναι αυτό που λέγαμε πριν ότι αν μπεις στο πρόγραμμα και το μόνο που θέλεις είναι ένα χαρτί που θα σου δώσει 25 μόρια στον ΑΣΕΠ, ούτε θα αλληλεπιδράσεις,

ούτε θα μάθεις, ούτε σε ενδιαφέρει να αλληλεπιδράσεις. Φοιτητής που αγοράζει τις εργασίες του, δεν τον ενδιαφέρει να αλληλεπιδράσει.

Φ5: Νομίζω για το πώς το συζητήσαμε σχετικά με το ενδιαφέρον και βέβαια επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις. οΝμίζω πως εάν δεν υπάρχει ενδιαφέρον δεν υπάρχει και λόγος να το επιδράσεις. Δηλαδή για να αλληλεπιδράσεις θα πρέπει κάτι να σου κινήσει το ενδιαφέρον.

Φ7: Επηρεάζει σίγουρα την ενεργητικότητα, το να το να δοθεί κάποιο κίνητρο να είναι περισσότερο εκεί εστιασμένοι και στο μαθησιακό- γνωστικό κομμάτι. Γιατί σίγουρα θα αποκομίσουμε πράγματα όταν είμαστε εκεί. Και πιστεύω και τη συνοχή της ομάδας, γιατί ακόμα και κάποιος που δεν είχε μπει στην ΟΣΣ αν μάθει μετά ότι ήταν μια ωραίο ΟΣΣ με έντονη ενεργητικότητα και ενδιαφέρον, ε θα μπει στην επόμενη σου.

10) Θεωρείτε πως η ανοικτή κάμερα συμβάλλει στις αλληλεπιδράσεις στο πλαίσιο του εξ αποστάσεως ΠΜΣ;

Φ1: Ναι, γιατί βλέπεις τον άλλον. Βλέπεις το πρόσωπό του. Άμα γελάσει άμα κάνει κάποιες κινήσεις. Βλέπεις εάν είναι ο Κ-Σ, τον τρόπο που μιλάει εάν είναι ο φοιτητής βλέπεις τις εκφράσεις του και τις αντιδράσεις του, οπότε ναι συμβάλλει. Άμα είναι κλειστό σημαίνει εγώ δεν θέλω να έχω καμία αλληλεπίδραση, Έχω ρίξει έναν τοίχο μόνο ακούω και τέλος. Δεν θέλει να αλληλεπιδράσει. Κοιτάζτε και από προσωπική εμπειρία όταν είμαστε στις ΟΣΣ εγώ πάντα έχω την κάμερα ανοιχτή. Τώρα πρόσφατα που κάναμε ένα σεμινάριο στο οποίο δεν είχα σκοπό ούτε να μιλήσω ούτε να απαντήσω, είχα την κάμερά μου κλειστή. Δεν είχα σκοπό να αλληλεπιδράσω. Και μάλιστα είχα σηκωθεί κιόλας κάποιες φορές να κάνω κάτι άλλο γιατί δεν ήταν στα άμεσα ενδιαφέροντα μου. Έπρεπε να το παρακολουθήσω, το παρακολούθησα όχι όμως σαν τις ΟΣΣ. Στις ΟΣΣ έχω πάντα κάμερα ανοιχτή, έχει να κάνει και με την προδιάθεση, άμα δεν θέλεις να συμμετέχεις έχεις την κάμερα ανοιχτή.

Φ2: Ναι ναι εννοείται εννοείται! Υπάρχει οπτική επαφή εντάξει δεν υπάρχει δια ζώσης επαφή. Επομένως αν κλείσουμε και την οπτική επαφή μετά τι έμεινε από την ολομέλεια; Θα είναι σαν να ακούμε ραδιόφωνο, δηλαδή χάνεται τελείως η αλληλεπίδραση. Δεβ που δεν βρίσκεσαι στο χώρο να έχεις την αίσθηση του χώρου να μιλήσεις από κοντά και λοιπά. αν χάθηκε η οπτική επαφή χάνεται τελείως όλο, Όταν συζητάμε κάτι που με ενδιαφέρει πολύ δεν θα παρατηρήσω αντιδράσεις και στάσεις από την κάμερα όταν όμως ψιλό βαρεθώ θα παρατηρήσω,

Ε: Τι ακριβώς παρατηρείτε εκεί;

Φ2: Η αλήθεια είναι ότι αυτό που θα παρατηρήσει ο πρώτα είναι να δω πόσοι έχουν ανοιχτή κάμερα και πως κλειστή. Μετά θα παρατηρήσω λίγο να δω, αν είμαι η μόνη που βαριέμαι εκείνη τη στιγμή ή αν είναι και άλλοι στην ίδια μοίρα με μένα. Εάν έχω εγώ το πρόβλημα ή όχι. Αλλά θα γίνει και ασυναίσθητα, δηλαδή δεν θα το κάνω ελεγχόμενα θα αφαιρεθώ και μπορεί να παρατηρήσω, Είναι και πολύ μεγάλη η ΟΣΣ. Είναι και πολύ κουραστικό. Ειδικά στην πρώτη ΟΣΣ, δεν μπορούσα μετά το διάλειμμα να δω την οθόνη. Είχαν πονέσει τα μάτια μου. Πάρα πολλές ώρες έκθεσης στην οθόνη.

Φ3: Απολύτως ναι! Συμφωνώ!

Ε: Πώς με ποιον τρόπο;

Φ3: Λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία. Και μόνο που τον βλέπεις τον άλλον, καταλαβαίνεις ότι θέλει να συμμετέχει. Αλληλεπίδραση με κλειστές κάμερες και κλειστά μικρόφωνα δεν γίνεται.

Φ4: Ναι θεωρώ απολύτως. θα έπρεπε να ήταν όλες οι κάμερες ανοιχτές, δεν είναι όμως. Είμαστε 2 3 άνθρωποι συνήθως. Είναι μικρό το ποσοστό που ανοίγει κάμερες και όσο περνάει ο χρόνος μειώνονται. Ο πρώτος χρόνος είχε έντονη συμμετοχή, τώρα στο δεύτερο έτος και ειδικά στο τελευταίο εξάμηνο άντε να μπαίνουμε 11 άτομα στην ΟΣΣ.

Και οι περισσότεροι με κλειστή κάμερα. Δεν ξέρω εμένα αυτό με ενοχλεί το να έχω απέναντί μου έναν άνθρωπο, που δεν τον βλέπω έχει να κάνει με το μη λεκτικό που λέγαμε πριν.

Ε: Θεωρείτε υπάρχει σε αυτό το περιβάλλον ενεργητική ακρόαση με κλειστή κάμερα;

Ναι από τους 10 που έχουν κλειστή κάμερα οι 2 έχουν ενεργητική συμμετοχή, Και πιο πολύ από εμάς που έχουμε ανοιχτή την κάμερα. Αλλά οι περισσότεροι μπορεί να ρωτάει ο Κ-Σ είστε εδώ ή δεν είστε; Και να μην απαντάει κανείς, υπάρχει ένα κενό. Ή να μπούμε σε δωμάτια; Ένας λόγος που χαλάνε οι ΟΣΣ είναι και αυτό. Με την κλειστή κάμερα είναι κάπως περίεργο το περιβάλλον, αισθάνομαι κάπως ότι ο άλλος με απαξιώνει. Μπήκε απλά να πάρει ότι θέλει από τον καθηγητή σύμβουλο για να γίνει η εργασία και τέλος. Δεν υπάρχει διάθεση για αλληλεπίδραση και γνωριμία για ένα γεια, ας πούμε. Μετά βγαίνει ότι ο καθένας είναι για τον εαυτό του, όχι ότι είμαστε μια ομάδα δεμένη και ότι είμαστε ένα τμήμα και θα στηρίζουμε ο ένας τον άλλον. Δεν ξέρω, εγώ το έχω ανάγκη αυτό. Θέλω να κοιτάω στα μάτια τον άλλον όταν συνομιλούμε. Και το θεωρώ και μεγάλη αγένεια προς τον καθηγητή σύμβουλο, το να μην ανοίγει κάποιος την κάμερα. Δηλαδή ο Κ-Σ πώς

να αλληλεπιδράσει εάν δεν ξέρει ποιον έχει απέναντί του; Δεν του χαλάει όλο το μάθημα; μπαίνω και στη δική του θέση.

Ε: Να την και η ενσυναίσθηση που λέγαμε χαχα

Φ4: Ναι ναι είναι σαν να τον περιφρονείς τον άλλον. Δεν σε νοιάζει ποιον έχεις απέναντί σου για μένα είναι και μια μορφή ασέβειας όλο αυτό.

Φ5: Ναι, συμβάλλει γιατί υπάρχει ένα όνομα και πίσω από το όνομα υπάρχει ένας άνθρωπος. Και είναι καλό να τον βλέπουμε, να βλέπουμε τις εκφράσεις του, να βλέπουμε τις κινήσεις του, τον τρόπο που μιλάει. Παίζει ρόλο στο να αισθανθούμε όλοι πιο άνετα.

Φ6: Συμβάλλει ναι ναι!! Και είναι καλό που κάποιοι καθηγητές σύμβουλοι το ψιλό απαιτούνε γιατί έτσι ουσιαστικά και ο φοιτητής από μόνος του θα προσπαθήσει να παρακολουθήσει γιατί ξέρει ότι τον βλέπουν. Έμμεσα έχει μια μορφή ελέγχου αλλά για τον Κ-Σ νομίζω είναι ωραίο να μπορεί να βλέπει 5 πρόσωπα και να νομίζει ότι απευθύνομαι σε αυτά τα άτομα και όχι σε μια οθόνη. Δεν νιώθει και εκείνος μόνος του και ουσιαστικά έχει και κάποιο σκοπό να μιλάει και όχι να μιλάει στο κενό.

Φ7: Ναι, γιατί μέσω της ανοιχτής κάμερας και και με μη λεκτικά σήματα μπορούν και οι συνάδελφοι και ο καθηγητής να καταλάβει πολλά πράγματα. Και τη γλώσσα του σώματος και από πολλά ναι.

Ε: Γενικότερα στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ σας συμβάλλει ανοιχτή κάμερα;

Φ7:Ναι σε πολύ έντονο βαθμό, δηλαδή σίγουρα επιδρά θετικά. Μια ανοιχτή κάμερα στην ΟΣΣ είναι μια εικόνα, ε από το να μην υπάρχει.

11) Πως πραγματοποιείται και ενισχύεται η αμφίδρομη επικοινωνία στην σύγχρονη και στην ασύγχρονη μορφή επικοινωνίας

Φ1: Στις ΟΣΣ με ερωταποκρίσεις κυρίως. Αλλά και με μηνύματα είτε στο φόρουμ είτε στο chat είτε στο messenger με μηνύματα. Και οι ομάδες στο viber που δημιουργήθηκαν για αυτό το λόγο για το ΜΠΣ. Αυτός είναι ο κύριος στόχος της ομάδας. Εκεί όμως αν δημιουργηθούν καλές σχέσεις ξεφεύγουν από τα θέματα τα ακαδημαϊκά οι συζητήσεις, και σε άλλα θέματα. Και με το τηλέφωνο και με το email. Καταρχήν μας δίνουν και εργασίες, οι οποίες βέβαια οι περισσότερες δεν είναι και πολύ σαφείς. δηλαδή νομίζεις ότι έχεις καταλάβει και τελικά πρέπει να γράψεις και κάτι άλλο που δεν το έχει μέσα η εκφώνηση. Μέσα από εκεί αναπτύσσονται σχέσεις υποστηρικτικές και καθοδηγητικές

ανάμεσα στους συμφοιτητές. Βοηθάς τον άλλον να βρει μόνος του πως θα το κάνει. Δεν είναι θέμα αντιγραφής.

Φ2: Σύγχρονα μέσω του διαλόγου, μέσω ερωτήσεων και απαντήσεων μπορεί να αναπτυχθεί. Να τεθεί ένα ερώτημα και εκείνη την ώρα ο καθένας να εκφράζει τις απόψεις του. Καμιά φορά συζητάμε ένα θέμα και λέμε απόψεις αν συμφωνούμε αν διαφωνούμε. δηλαδή κάτι σαν debate που μπορεί να γίνει μεταξύ μας. Επομένως υπάρχει αμφίδρομη επικοινωνία και ενισχύονται και άλλες δεξιότητες και αλληλεπιδράσεις παράλληλα. Τώρα στην σύγχρονη μέσω μηνυμάτων στο viber που είναι και πιο γρήγορο δηλαδή υπάρχει κατευθείαν ανταπόκριση και από τους υπόλοιπους συμμετέχοντες όταν στέλνετε κάτι. Το φόρουμ από ότι καταλαβαίνεις δεν το αξιοποιούν είναι κάτι που δεν με βολεύει καθόλου η αλήθεια είναι.

Ε: Η ομάδα σας γενικά το αξιοποιεί;

Φ2: Όχι όχι ιδιαίτερα από τη στιγμή που υπάρχει το email και το τηλέφωνο δεν πολύ αναρτάμε εκεί. Βέβαια στο forum υπήρχαν καθηγητές σύμβουλοι που επέμεναν σε αυτό, ώστε να το χρησιμοποιούμε. Δυστυχώς δεν τα κατάφεραν. Δεν το θεωρώ εύχρηστο, δηλαδή ναι είναι μια εφαρμογή που μπορείς να την κατεβάσεις και να είναι άμεσα προσβάσιμη. Και τώρα μόνο για αυτό το λόγο να κατεβάσεις κάτι στο κινητό και πάλι.. Το viber είναι κάτι που το έχεις ούτως ή άλλως γενικά. Επομένως εξυπηρετεί απόλυτα.

Ε: Θεωρείται ότι οι εργασίες συμβάλλουν στην ενίσχυση της αμφίδρομης επικοινωνίας;

Φ: Όχι δεν θα το έλεγα

Φ5: Νομίζω πιο άμεσα το τηλέφωνο αλλά και το email ενισχύει πολύ την αμφίδρομη επικοινωνία και η ΟΣΣ. Αυτά τα 3. Και τα social media ως ανεπίσημο μέρος του ΜΠΣ. Παίζει ρόλο γιατί είναι ένας χώρος ελεύθερης έκφρασης και αλληλεπίδρασης. Εκεί εκφράζουμε τα συναισθήματά μας και τις απορίες μας, είναι το πιο σημαντικό αυτό. Και επίσης, και ως προς την ποιότητα σπουδών συμβάλει η ανατροφοδότηση στην οποία θα μπορούσε πιστεύω να υπάρχει παραπάνω αλληλεπίδραση. Δηλαδή το ότι μας δίνεται μια ανατροφοδότηση κάποιο χρονικό διάστημα αφού έχουμε κάνει την εργασία. νομίζω εκεί να αφήσουμε ένα περιθώριο, ώστε να συζητήσουμε αυτή την ανατροφοδότηση με τον καθηγητή σύμβουλο, ατομικά ο καθένας, έστω μέσω σχολίων από κάτω, που δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Αλλά η ανατροφοδότηση παίζει σημαντικό ρόλο γενικώς στην ποιότητα σπουδών και η αξιολόγηση που γίνεται στο τέλος εκεί θεωρώ ότι είμαστε πιο ελεύθεροι στο να γράψουμε τις απόψεις μας και το ίδιο το πανεπιστήμιο έχει την ευκαιρία να βελτιωθεί να εξελιχθεί.

Ε: Οι αλληλεπιδράσεις παίζουν ρόλο σε αυτό

Φ5: Ναι για παράδειγμα τα σχόλια που θα κάναμε στον καθηγητή συμβούλου και την ανατροφοδότηση πολλές φορές τα κάνουμε μεταξύ μας. Σχολιάζουμε τις ανατροφοδοτήσεις πως είναι, τι σχόλια δόθηκαν, εάν ήταν ακριβείς, εάν ήταν σαφείς

Φ6: Ναι στην προηγούμενη ΟΣΣ υπήρχε ουσιαστικά μια διευκρίνιση προς αυτό. Και στην ΕΤΑ60 είχαμε μια έκτακτη ΟΣΣ, οπότε ήταν μια υποστηρικτική ΟΣΣ. Οπότε αυτά συμβάλλουν στην αλληλεπίδραση. γιατί ουσιαστικά σπάει και ο λεγόμενος πάγος μεταξύ καθηγητή και φοιτητή. Όταν βλέπει ο φοιτητής ότι ο καθηγητής θέλει να βοηθήσει και να συμβουλέψει αποκτούν εκεί κοινωνική ευχέρεια. Νιώθεις πιο άνετα έχεις και μια μορφή ενσυναίσθησης στο τέλος. Αλλά ναι δεν γίνεται και πολύ συχνά. Παρόλο που λένε οι καθηγητές σύμβουλοι πάρτε μας τηλέφωνο και λοιπά δεν είναι ότι συμβαίνει συχνά.

Ε: Έχει τύχει να επικοινωνήσουν τηλεφωνικά οι καθηγητές σύμβουλοι μαζί σας για να σας υποστηρίξουν;

Φ6: Έχει τύχει στην προ-προηγούμενη ΟΣΣ.

Ε: Γενικά σε όλο το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών;

Φ6: Α ναι γενικά έχει τύχει ο Κ-Σ να μας πάρει τηλέφωνο ουσιαστικά για αναγνωριστεί πρώτα μαζί μας. ουσιαστικά για να σπάσει τον πάγο, να μας κάνει να χαλαρώσουμε. Και μας είχε πει και δύο πράγματα στο τι θα ακολουθήσει και λοιπά. Οπότε αυτό από μόνο του διευκόλυνε όλη τη διαδικασία και μέσα από την αμφίδρομη επικοινωνία και άμα υπάρχει αλληλεπίδραση ουσιαστικά βοηθάει στην ποιότητα των σπουδών είναι αλυσιδωτά. Αν υπάρχει αλληλεπίδραση θα υπάρχει και υποστήριξη. Αν υπάρχει υποστήριξη θα υπάρχει και αλληλεπίδραση μετά. αν για παράδειγμα υπάρχει αρνητική αλληλεπίδραση διακυβεύεται ίσως και η ποιότητα των σπουδών μετά, γιατί είναι και στην ευχέρεια του καθηγητή συμβούλου μέχρι ενός σημείου ,το πόσο θα κρατήσει τις γραμμές από το ΕΑΠ. Διακυβεύεται η όρεξη του καθηγητή συμβούλου να δώσει εξηγήσεις ή να μιλήσει αναλυτικά και ανοιχτά προς τους φοιτητές.

Φ7: Ναι, σίγουρα συμβάλλουν ναι, γιατί αν δεν υπήρχε αυτή η αμφίδρομη επικοινωνία νομίζω θα ήταν όλα πολύ πιο μοναχικά τώρα, από τη στιγμή που υπάρχει βοηθάει στο να βελτιώσουμε την επιχειρηματολογία στο να βελτιώσουμε την κριτική σκέψη, τον τρόπο που θα σκεφτούμε τον τρόπο που θα μάθουμε και στην οικοδόμηση των γνώσεών μας. Δηλαδή αυτή η μετακίνηση ιδεών μέσα από την αμφίδρομη επικοινωνία μας βοηθάει στο να μάθουμε περισσότερα. στο πως έτσι να ενεργούμε ή να είμαστε σε αυτό το περιβάλλον. Κάπως άτυπα μαθαίνουμε και να δρούμε στο αντίστοιχο περιβάλλον.

12) Πως συμβάλλουν οι αλληλεπιδράσεις στην μαθησιακή διαδικασία;

Φ1: Μπορεί να στείλουμε υλικό ο ένας στον άλλον ή μπορεί να έχουμε ένα κείμενο στα αγγλικά και κάνουμε μεταφράσεις και τις κοινοποιούμε στην ομάδα, ή ρωτάει κάποιος τι εννοεί σ' αυτό που πρέπει να κάνουμε. Απαντάς κάτι και σχολιάζει κι ο άλλος πχ. Όχι δεν είναι αυτό γιατί εκεί γράφει έτσι και εκεί έτσι. Και μ' αυτόν τον τρόπο καθοδηγεί ο ένας τον άλλον.

Ε: Θεωρείτε όμως ότι αυτό μπορεί να βοηθήσει και στην αντίθετη κατεύθυνση, να γίνει κάποια παρερμηνεία ή παραπληροφόρηση;

Φ1: Όχι, γιατί είμαστε πολλά άτομα και αν χρειαστεί επικοινωνούμε με τον Κ-Σ. Αλλά γενικά το ΠΜΣ υποστηρίζει μια ευρετική πορεία αυτομάθησης που τα κάνεις όλα μόνος σου. Κοίτα είναι πιο εύκολο να μιλήσεις σ' ένα messenger με τον συμφοιτητή σου παρά στο φόρουμ, το οποίο θα το διαβάσει και ο Κ-Σ, μπορεί να κάνεις ερωτήσεις διευκρινιστικές. Είχα έναν Κ-Σ που μας έλεγε να το χρησιμοποιούμε πάρα πολύ και ο ίδιος το αξιοποιούσε. Έβλεπες ότι αν στείλεις ερώτηση στο φόρουμ θα σου απαντήσει, δηλαδή δουλεύει. Είχα και άλλον Κ-Σ που μας είχε πει το φόρουμ εμείς οι Κ-Σ έχουμε οδηγία από τον συντονιστή να μην το χρησιμοποιούμε. Το φόρουμ είναι μόνο για μεταξύ σας. Και σιγά εγώ μην πήγαινα στο φόρουμ για να ρωτήσω τους συμφοιτητές μου, αφού έχουμε κι' άλλες ομάδες, πιο εύχρηστες. Και έτσι δεν έγραψε ποτέ κανένας στο φόρουμ. Και γενικά σ' αυτό το ΠΜΣ άλλα πράγματα φαίνεται να ισχύουν σε μια θεματική ενότητα και άλλα για άλλη. Και επίσης πάει ανάλογα με τον Κ-Σ που έχεις. Γιατί η θεματική ΕΤΑ61 θεωρείται πολύ δύσκολη θεματική, εγώ όμως με τον Κ-Σ που είχα μου άρεσε και πήγα και πάρα πολύ καλά. Στην ΕΤΑ62 πχ. Θα ήθελα πιο δυναμικό Κ-Σ.

Ε: Πως το εννοείται το πιο δυναμικό;

Φ1: Αρχικά ένας Κ-Σ που θα ρωτήσεις κάτι και θα σου απαντήσει και θα σου πει έτσι είναι τα πράγματα και η εργασία αυτή ζητάει 1,2,3με σαφήνεια, όχι να ρωτάς στον Κ-Σ στην ΟΣΣ και να σου λέει α... δεν το γνωρίζω αυτό θα το κάνω ερώτηση. Ε... που να βασιστώ εγώ. Εντάξει δεν εννοώ να συμβεί μια φορά, αλλά κάθε φορά να ξέρω ότι δεν πρόκειται να πάρω απάντηση, ή όταν ρωτάς και λέει ο Κ-Σ “για να μας πει ποιος από εσάς ξέρει να απαντήσει στην συνάδελφο” και να μην απαντάει κανείς και μετά να μην απαντάει ούτε ο ίδιος επειδή δεν το ξέρει χαχα. Και να λέει γενικότητες ή να ρωτάς και

στο email και να σου απαντάει έτσι και έτσι και να κάνει μια ερώτηση ο άλλος και να παίρνει μια εντελώς διαφορετική απάντηση.

Ε: Καταλαβαίνω.....

Φ1: Δυναμικός για μένα σημαίνει να ξέρει να σου απαντήσει, να ξέρει να σου κινήσει το ενδιαφέρον. Να σου γράψει και μια πολύ ωραία ανατροφοδότηση να ξέρεις τι γίνεται, να καταλάβεις ότι σε νοιάζεται ο άνθρωπος, ότι ασχολήθηκε μαζί σου. Έχασε τον χρόνο του για σένα δεν είπε παράτα την αυτήν.

Φ2: Σίγουρα κάτι που βοηθάει πολύ στην μαθησιακή διαδικασία είναι μεταξύ συμμετεχόντων που γίνεται στο viber και ειδικά όταν με κάποιους ανθρώπους ταιριάζεις καλύτερα και να σου το εξηγεί με τέτοιο τρόπο θα το κατανοήσεις καλύτερα. Δηλαδή με δύο λέξεις με κάποιους ανθρώπους από το ΠΜΣ έχω κατανοήσει πολλά πράγματα και μ' έχει βοηθήσει πολύ. Τώρα με τους Κ-Σ όσον αφορά την μαθησιακή διαδικασία σίγουρα τις ΟΣΣ μέσω αποριών και από άλλους συμφοιτητές που ρωτάνε και επεξηγεί ο Κ-Σ. Σε υποστηρίζουν μαθησιακά αλλά και συναισθηματικά. Υποστήριξη θα έλεγα κυρίως βέβαια από τους συμφοιτητές, γιατί θέτονται κάποια χρονικά πλαίσια τα οποία για έναν φοιτητή που εργάζεται δεν είναι πάντα εύκολο να συμβαδίζει με αυτά. Και άμα το δεις σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα εκεί που θεωρείς ότι είσαι πίσω και πανικοβάλλεσαι και βλέπεις ότι και άλλοι δεν πάνε σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, δεν συμβαίνει δηλαδή μόνο σε σένα αλλά συμβαίνει και σε άλλους, αυτό λίγο φεύγει και το άγχος. Επομένως η επικοινωνία βοηθάει και μαθησιακά και ψυχολογικά. Και μπορεί στη μαθησιακή διαδικασία να καθοδηγήσουν οι συμφοιτητές και να γλυτώσουμε και χρόνο και επομένως εκεί που ήταν να εστιάσεις σε 50 σελίδες, να επικεντρωθείς στις 20, επομένως σου γλιτώνει χρόνο.

Φ3: Αυτό είναι κάτι που μπορούμε να συζητάμε εβδομάδες είναι όλο το νόημα της ΕξΑΕ και εκεί την πατάμε. Η αλληλεπίδραση με το υλικό είναι ένας πυλώνας. Ο άλλος πυλώνας η αλληλεπίδραση με τον Κ-Σ και η αλληλεπίδραση με τους συμφοιτητές, νέες ιδέες. Όλα αυτά που λέμε στα μοντέλα online μάθησης. Καταιγισμός ιδεών που κοιτά μια άλλη οπτική γωνία. Τα σενάρια που γίνονται κλπ.

Φ4: Ναι ναι, πάρα πολύ, παίζουν καθοριστικό ρόλο όπως τα είπαμε.

Φ5: Το ότι συνδέονται ανοικτά οι απορίες μας δίνεται χώρος να παρουσιαστούν διάφορες απόψεις εκεί οικοδομείται η γνώση στην ουσία. Μέσω της συζήτησης και της αλληλεπίδρασης έρχεται και η πρόσκτηση γνώσεων.

Φ6: Όταν υπάρχει αλληλεπίδραση, υπάρχει δυνατότητα να καλυτερεύσουμε, να βελτιώσουμε, να αλλάξουμε, να ακούσουμε και μια άλλη γνώμη ή να πάρουμε και μια άλλη ιδέα. Γιατί άμα ήταν μονότονο, ουσιαστικά θα ήταν ένα βιβλίο, το οποίο θα διαβάζαμε, ε.. και θα το μαθαίναμε από έξω. Και δεν θα είχαμε αυτή την ανταλλαγή, οπότε συμβάλει θεϊκά προς την μαθησιακή διαδικασία.

Φ7: Μέσα από τις αλληλεπιδράσεις θα πάρουμε γνώσεις. Θα πάρουμε καινούργιες ιδέες θα στοχαστούμε για τις δικές μας. Οπότε θα βελτιώσουμε το μαθησιακό μας πεδίο.

13) Με ποιον άλλον τρόπο θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα των σπουδών;

Φ1: Μέσα από την αλληλεπίδραση, μέσα από τις συζητήσεις την ίδια δράση στις ΟΣΣ θα έχεις στην πορεία σου τα αποτελέσματά σου για να τα καταφέρεις. Ειδικά αν δεν υπάρχει αλληλεπίδραση θα είσαι και λίγο στα τυφλά. Για παράδειγμα οι εξετάσεις τώρα εδώ στην ΕΤΑ πάνε λίγο στα τυφλά. Για τις εξετάσεις παίρνουμε έναν βαθμό δεν παίρνεις ανατροφοδότηση δεν ξέρεις ποια είναι τα λάθη σου. Η ανατροφοδότηση είναι μια μορφή αλληλεπίδρασης που σε βοηθάει. Στο τέλος κάνεις τον αναστοχασμό σου κάνεις την ανασκόπησή σου και λες να.. Ποιότητα. Αν όμως δεν υπάρχει αλληλεπίδραση δεν έχεις άποψη δεν ξέρεις πώς πήγε η πορεία σου.

Φ2: Ναι συμβάλλει στην ποιότητα σπουδών. Για για μένα βέβαια η ποιότητα των σπουδών έχει να κάνει με το εκπαιδευτικό υλικό, που δεν θεωρώ ότι εξασφαλίζει κάτι τέτοιο εδώ στις σπουδές μου. Επειδή στην ΕΞΑΕ, είναι το δεύτερο πρόγραμμα που κάνω. Η αλήθεια είναι ότι δίνεται ένα εκπαιδευτικό υλικό και οι περισσότερες ώρες μεγαλύτερη αλληλεπίδραση δηλαδή είναι με το εκπαιδευτικό υλικό παρά με τον καθηγητή σύμβουλο. Γιατί με τον καθηγητή κάνεις 3 τετράωρες ΟΣΣ για επίλυση αποριών και λοιπά. Επειδή γεννιούνται και απορίες και με τις δραστηριότητες και δεν έχει και την ευχέρεια να πας σε μια αίθουσα και να γνωρίσεις με τους συμμετέχοντες από κοντά το να υπάρξει αλληλεπίδραση έστω μέσω viber ή e-mail ενισχύει πάρα πολύ. Ειδικά αν θα ήταν πολύ δύσκολο. Αν δεν καλλιεργηθούν δηλαδή έτσι η δεξιότητα της κοινωνικοποίησης, έτσι με αυτό τον τρόπο της επικοινωνίας. Θεωρώ ότι πολλοί δεν θα επέλεγαν εξ αποστάσεως γιατί θα δημιουργούσαν προβλήματα άγχους, στρες. Γιατί λες πού θα απευθυνθώ; Είσαι εσύ και μια οθόνη με το εκπαιδευτικό υλικό. Όσον αφορά και την επικοινωνία με τον καθηγητή σύμβουλο, μήπως μου πει δεν διάβασα έχει και λίγο μια δυσκολία. Ενώ με τους

συμφοιτητές είσαι λίγο πολύ στην ίδια μοίρα. Ίσως να είμαι απόλυτη γιατί θεωρώ ότι τεχνολογίας στερεί δεξιότητες σε σχέση με με την δια ζώσης επικοινωνία. Και θεωρώ ότι τα προγράμματα αυτά αν γίνονται δια ζώσης θα ήταν καλύτερα. Οι οι συναντήσεις είναι διαφορετικές όταν είναι δια ζώσης καλλιεργείται καλύτερα η δεξιότητα της επικοινωνίας δηλαδή κάθεται δίπλα σου κάποιος. Κάνεις διάλειμμα και δεν είσαι μόνος σου επικοινωνείς με τους υπόλοιπους.

Ε: Θέλετε να μου πείτε κάποιους τρόπους που μπορεί οι αλληλεπιδράσεις στο πλαίσιο του ΜΠΣ να επηρεάσουν την ποιότητα;

Φ2: Ναι το είδα, στην ΕΤΑ 52, όπου είχαμε ομαδικές εργασίες. Βέβαια παίζει ρόλο και η ομάδα που θα τύχεις. Έτυχα σε καλή ομάδα και αποκόμισα καλή εμπειρία. Το να δημιουργείς κάτι, μια τελική εργασία, μια δραστηριότητα σε κάτι που μπορεί να μην το γνωρίζεις καλά. Έτσι ενισχύει το πρόγραμμα σπουδών ενισχύει την αλληλεπίδραση είναι μια ομαδική δουλειά δημιουργείς κάτι μαζί και αυτό συμβάλλει στην ποιότητα των σπουδών. Και μπορεί και το ίδιο το πανεπιστήμιο, να ενισχύσει την ομαδική εργασία κάνοντας περισσότερες ομαδικές εργασίες παρά ατομικές γιατί δεν καλλιεργεί έτσι πολλές δεξιότητες. Σε μια ΕΤΑ είχαμε μόνο ομαδικές. Η συνεργατική μάθηση βελτιώνει την ποιότητα σπουδών μας.

Ε: Πως θεωρείτε συμβάλλουν όσα συζητήσαμε στην ποιότητα;

Φ3: Νομίζω αναμφίβολα όσα συζητήσαμε συμβάλλουν στην ποιότητα των σπουδών. διότι είναι αυτά που σου εμπλέκουν στο πρόγραμμα. η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση με τον καθηγητή σύμβουλο και τους συμφοιτητές σου αυτά είναι που τελικά συνεισφέρουν στην ενεργητική συμμετοχή, δεν θα εμπλακείς ενεργά αν δεν αλληλεπιδράσεις. Αν κόψεις την αλληλεπίδραση με τον καθηγητή σύμβουλο και με τους φοιτητές θα παρατήσεις το πρόγραμμα. Και φυσικά όλοι σύγχρονη τεχνολογία είναι υπέρ μας, η τηλε-ΟΣΣ τα ΜΚΔ, τα email, το τηλέφωνο, τα γραπτά μηνύματα. Εγώ επιδιώκω την επικοινωνία και με τους καθηγητές συμβούλους και με τους συμφοιτητές μου.

Φ3: Είναι σημαντική η ανατροφοδότηση που λαμβάνουμε. Φανταστείτε περιμένω την ανατροφοδότηση μου από τον Κ-Σ για να δω πού έκανα λάθος. Και μετά κάθομαι την επόμενη εβδομάδα και ξαναγράφω την εργασία σύμφωνα με τις υποδείξεις του. Γιατί λες αυτός ο άνθρωπος τώρα βλέπει που δεν έχω κάνει σωστά. Ας δοκιμάσω να το κάνω σωστά! Και μάλιστα πρότεινα στην τελευταία ως πως θα ήθελα να είχαμε τη δυνατότητα να υποστηρίξουμε όπως υποστηρίζουμε το πρότζεκτ κάθε εργασία του εξαμήνου.

Ε: Ναι. Στο project παίρνετε ανατροφοδότηση;

Φ3: Στο πρότζεκτ όχι αλλά πριν λάβουμε την ανατροφοδότηση θα ήταν μια πολύ ωραία ευκαιρία παραδίδοντας την εργασία μας για 10 λεπτά να την υποστηρίξουμε να την παρουσιάσουμε να έχουμε μια λεκτική επικοινωνία μια παρουσία και μια αυτό παρουσία να μπορούμε να αναπτύξουμε και αυτές τις δεξιότητες. Διότι αυτό θα ωφελήσει πολλαπλώς. Και στην αλληλεπίδραση με τον Κ-Σ και θα μας εμπλέξει ακόμα πιο ενεργά στην μαθησιακή διαδικασία. Γιατί αυτοί που έχουν μια εργασία που δεν είναι προϊόν της δικής του δουλειάς θα ...πιαστούν.

(12) Φ4: Η αλληλεπίδραση συμβάλλει πάρα πολύ για μένα είναι το Α και το Ω. Η αλληλεπίδραση συμβάλλει στην ποιότητα των σπουδών ειδικά όπως είναι αυτές οι σπουδές που δεν μπορείς να έχεις άμεση πρόσβαση στον καθηγητή σου. Οι αλληλεπιδράσεις ειδικά μεταξύ της ομάδας βελτιώνουν παρα πολύ και την ποιότητα της δουλειάς σου με την ανταλλαγή πληροφοριών και την ψυχολογία και το κίνητρο να θες να συνεχίσεις. Πάρα πολύ. Δεν ξέρω... εγώ όσες φορές έχει τύχει να συνομιλήσω είτε με Κ-Σ στις ΟΣΣ είτε με συμφοιτητές, να ανταλλάξουμε έτσι πράγματα να επικοινωνήσουμε να αλληλεπιδράσουμε να κάνουμε κάτι έτσι ομαδικό έχει λειτουργήσει πολύ θετικά στην ποιότητα της δουλειάς που παραδίδω στο τέλος.

Φ4: Πέρα από την ανταλλαγή γνώσεων, απόψεων, διευκρινήσεων σε επικοινωνιακό επίπεδο. Εντάξει συζητάμε.. αλλά ο καθένας μπορεί ως ενήλικας να διαμορφώσει την δική του εικόνα και άποψη. Και συνήθως βέβαια οι γνώμες μας συγκλίνουν και έχουμε επειδή είμαστε ενήλικες, έχουμε βιώματα. Δεν πρόκειται δηλαδή να αδικηθεί κάποιο πρόγραμμα ή πρόσωπο πχ στην αξιολόγηση. Δεν θα επηρεάσουμε ο ένας τον άλλον δηλαδή σε αυτό το κομμάτι. Αλλά αυτό που ανεβάζει την ποιότητα είναι αυτό ότι ανταλλάσσουμε γνώσεις ή νέες πληροφορίες ή πηγές. Το ότι συνεργαζόμαστε βοηθάει στην ποιότητα της δικής μας δουλειάς, οπότε και του πανεπιστημίου μετά θεωρώ.

Φ5: Νομίζω η αξιολόγηση των Κ-Σ είναι σημαντική προς το ΕΑΠ, η εσωτερική αξιολόγηση των ίδιων. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί και εκείνοι είναι που έρχονται σε άμεση επαφή μαζί μας. Εκείνη ουσιαστικά έχουν καλύτερη κατανόηση του προγράμματος και των φοιτητών. Οπότε και αυτή αξιολόγηση είναι πολύ σημαντική. Και έπειτα στο πλαίσιο των ΟΣΣ αφήνεται το περιθώριο για τις απόψεις μας σε σχέση με το ΜΠΣ και τι αλλαγές θα μπορούσαν να γίνουν προς το καλύτερο, οπότε και αυτά τα σχόλια θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη.

Φ6: Συμβάλλει θετικά στην ποιότητα των σπουδών. Θεωρώ ότι θα ήταν πολύ χαμηλά η ποιότητα των σπουδών άμα δεν υπήρχε σε σχέση με ένα πρόγραμμα που δεν έχει για

παράδειγμα. Για παράδειγμα η αξιολόγηση είναι σημαντική για την ποιότητα των σπουδών, με την έννοια ότι πρέπει να έχουμε κάποια standart. Αλλά και η αλληλεπίδραση μέσω της αξιολόγησης και την ανατροφοδότηση ουσιαστικά μας δίνει την δυνατότητα να καταλάβουμε το λάθος ή να πάρουμε τον έπαινο και να πούμε ότι κατι κάναμε σωστά ή να μπορέσουμε να αλλάξουμε κάποια δομή της εργασίας, της δραστηριότητας και project, Ναι συμβάλλει θετικά. Για παράδειγμα η ανατροφοδότηση που κάνουν κάποιο Κ-Σ με το word και θεωρητικά μπορώ να απαντήσω μετά, όπου η αλληλεπίδραση και η απάντηση είναι πιο άμεση. Συμβάλλει πιο πολύ από ότι μια σκέτη έτσι μορφή ανατροφοδότησης-αξιολόγησης ενός κειμένου που αναφέρονται ουσιαστικά τα θετικά και αρνητικά σημεία. Αν υπάρχει τέτοιου είδους αλληλεπίδραση ανταπόδοση και στην αξιολόγηση και στην ανατροφοδότηση θα ανεβάζει και την ποιότητα σπουδών. Το ίδιο ισχύει αν υπάρχει υποστήριξη και άμεση απάντηση από τον Κ-Σ [...]Θα την επηρεάσει θετικά αν υπάρχουν πιο συχνά αλληλεπιδράσεις. Δηλαδή αν γίνονται πιο συχνές συναντήσεις σίγουρα θα την επηρεάσει θετικά γιατί θα υπάρχει παραπάνω χρόνος για ανταλλαγή απόψεων και διαλόγου. Άρα με περισσότερο χρόνο όχι στην ΟΣΣ αλλά πιο μικρές συναντήσεις. Και για παράδειγμα σε μια ΟΣΣ είχαμε να κάνουμε μια μικρή δραστηριότητα και έπρεπε να συνεργαστούμε, οπότε αναγκαστικά βρεθήκαμε με συμφοιτητές εκτός ωραρίου ΟΣΣ. Αλλά ταυτόχρονα και αυτό ήταν και θετικό ως προς τις σπουδές. Αρνητικά όταν δεν γίνεται αλληλεπίδραση και γίνεται μονότονος μονόλογος, ουσιαστικά διάλεξη όχι ΟΣΣ. Με την έννοια ότι ο φοιτητής θα βαρεθεί θα κουραστεί δεν θα ακούσει τι υπόθηκε και ο Κ-Σ θα πει τα δικά του σχόλια δεν θα εξηγήσει αυτά που θέλουν να ακούσουν οι φοιτητές. Και ουσιαστικά έχει χάσει 4 ώρες από τον χρόνο σου.

Ε: Κάτι άλλο που θεωρείτε πως μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα των σπουδών;

Φ6: Στην υποστήριξη μπορεί να επηρεάσει αν υπάρχει απροθυμία του Κ-Σ ουσιαστικά και η μη βατή επικοινωνία αν υπάρχουν κάποια τεχνικά ζητήματα. Ταυτόχρονα και σαν φοιτητής άμα φοβάμαι να ρωτήσω και πως δεν πειράζει... Και αυτό μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα των σπουδών. Με την έννοια ότι θα μείνουν αδιευκρίνιστα ερωτήματα, δηλαδή θα επηρεάσει την μαθησιακή διαδικασία. Και η ανατροφοδότηση στις εργασίες. Επίσης όταν υπάρχει ένα κείμενο έτοιμο και γίνεται copy paste και δεν υπάρχει ανατροφοδότηση συγκεκριμένη στην δική μου εργασία, αλλά μια γενική θεώρηση. Μετά σαν φοιτητής ουσιαστικά δεν έχεις ανατροφοδότηση για να πεις αυτό πρέπει να το καλύτερεύσω.

Ε: Αυτό σας έχει τύχει στο ΜΠΣ;

Φ6: Ναι έχει τύχει στο πρόγραμμα.

Ε: Το αντίθετο έχει τύχει; Καμιά καλή ανατροφοδότηση; χαχα

Φ6: Ναι. Ναι! Έχει τύχει. Και τελείως στοχευμένες ανατροφοδοτήσεις.

Ε: Πως θεωρείτε αυτό μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα; Θετικά; Μπορεί;

Φ6: Μπορεί με την έννοια ότι η αλληλεπίδραση με βάση την ανατροφοδότηση και η επικοινωνία με τον Κ-Σ από μόνη της δημιουργεί και ένα κίνητρο και μια κινητοποίηση σαν φοιτητή. Γιατί νιώθεις.. Α! Κάποιος ενδιαφέρεται για μένα δεν είμαι τελείως μόνος. Μόνο και μόνο αυτό αρκεί για να δώσουμε ώθηση στην ΘΕ. Σε προωθεί να τελειώσεις και με καλό βαθμό.

Ε: Ποια είναι η άποψη σας για το Project και την ποιότητα σπουδών;

Φ6: Θεωρώ ότι έχει ανεβάσει την ποιότητα. Γιατί και ως φοιτητής θα ασχοληθώ και πιο πρακτικά με το αντικείμενο. Εννοώ αυτά που μαθαίνεις θεωρητικά θα πρέπει να τα κάνεις κάπως πράξη να το χρησιμοποιήσεις στην τελική εργασία. Οπότε θα ψαχτείς θα ασχοληθείς με το αντικείμενο θα δημιουργήσεις κάποιο πρόγραμμα ή κάποια δραστηριότητα, θα ερευνήσεις. Και δεν θα είναι απλά ουσιαστικά στείρες γνώσεις παπαγαλίας ή ctrl + F ψάχνω και βρίσκω τις απαντήσεις. Οπότε θεωρητικά αναβάζει την ποιότητα σπουδών και την ποιότητα μετά σαν απόφοιτος. Δηλαδή αν έχεις κάνει πέντε πράγματα στο ΜΠΣ είναι και αυτό που ζητάς κιόλας σαν φοιτητής για να βγεις από το ΠΜΣ πιο ολοκληρωμένος και όχι με κάποιες θεωρητικές γνώσεις μόνο.

Ε: Οπότε παίρνετε και κάποιες πρακτικές γνώσεις. Οπότε θεωρείτε ότι στην ποιότητα των σπουδών μετράει η πρακτική εφαρμογή διάφορων εργαλείων στην ΕξΑΕ;

Φ6: Ναι ναι μετράει!! Μετράει κατά πολύ. Ειδικά σε αυτό το ΜΠΣ που κάνουμε τώρα με συστήματα ΕξΑΕ και τεχνολογίας.

Ε: Θα θέλατε να συμπληρώσετε κάτι ακόμα;

Φ6: Ε με το θέμα της αλληλεπίδρασης έχω και ένα κακό παράδειγμα με μια Κ-Σ, η οποία δεν είχε δώσει ουσιαστικά σημεία ζωής και τελευταία στιγμή είπε όπα τι γίνεται δεν έχεις παραδώσει εργασία. Ήταν τότε με το σύστημα κάθε εβδομάδα και μια εργασία και έπρεπε να τις παραδώσω μέχρι το τέλος του εξαμήνου. Και δεν υπήρχε αλληλεπίδραση ώστε να διασφαλιστεί και η ποιότητα των σπουδών και το χρονοδιάγραμμα. Και όλες αυτές οι διαδικασίες. Δεν ήταν υποστηρικτική, ούτε ξεκάθαρη. Ότι θέλω αυτά αυτά κι αυτά από τους φοιτητές. Δεν το είχε πάρει πάνω της. Δεν υπήρχε καθόλου σαφήνεια ούτε ανέπτυξε πχ κοινωνική ευχέρεια. Οπότε καταλαβαίνετε ο Κ-Σ παίζει μεγάλο ρόλο στην ποιότητα των σπουδών.

Φ7: Η ανατροφοδότηση και αυτή συμβάλλει ιδιαίτερα, καθώς πάλι μέσα από μια σωστή ανατροφοδότηση και κατάλληλα δομημένη και εστιασμένη, είτε είναι από τον καθηγητή είτε είναι από άλλους εκπαιδευόμενους, θα δούμε καινούργιες ιδέες, θα δούμε μια άλλη οπτική που ίσως δεν είχαμε σκεφτεί. Και θα βελτιωθούμε πάλι στο αντίστοιχο γνωστικό πεδίο. Και οι αξιολογήσεις θεωρώ ότι συμβάλλουν και θεωρώ ότι πρέπει να γίνονται. Είτε αυτό αφορά τη δική μας αξιολόγηση. Έτσι είτε αφορά την εσωτερική αξιολόγηση του έργου. Όταν η αξιολόγηση είναι έτσι εστιασμένη και κατάλληλα διαμορφωμένη είναι κάτι πολύ σημαντικό που μπορεί να βοηθήσει και εμάς αλλά και τους καθηγητές και το ίδιο το πρόγραμμα.

Ε: Με ποιον άλλον τρόπο θεωρείται ότι μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα των σπουδών;

Φ7: Η αλληλεπίδραση η ίδια θεωρώ θα επηρεάσει μάλλον και το τελικό αποτέλεσμα στην γνώμη μας πχ σε μια αξιολόγηση.

Ε: Θα θέλατε να συμπληρώσετε κάτι άλλο;

Φ7: Νομίζω γενικά σαν έτσι παράπονο θα έπρεπε να είχε περισσότερα κομμάτια βιωματικά, πιο διαδραστικά. Βέβαια δεν έχω παρακολουθήσει την ΕΤΑ62 και ΕΤΑ63. Επίσης στο κομμάτι της αλληλεπίδρασης με τον Κ-Σ μου έχουν τύχει πολύ καλοί καθηγητές και άλλοι που φαίνεται να το προσπαθούν. Δηλαδή ότι το κάνουν γιατί τους έχουν πει ότι πρέπει να γίνει έτσι, αλλά γίνεται αντιληπτό ότι δεν το αισθάνονται. Μπορεί να σου πουν ότι είμαι εδώ για όλα και και και.. Και όταν κάνεις μια ερώτηση να είναι κοφτό, ε μην χάνουμε τώρα τον χρόνο μας εκεί. Ναι μεν το λέω από την άλλη πρακτικά δεν το υποστηρίζω.

Συνεντεύξεις Καθηγητών –Συμβούλων

- 1) Ποια στοιχεία αλληλεπίδρασης θεωρείτε πως διαμορφώνουν την κοινωνική ευχέρεια όπως την βιώνετε στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ;

Κ1: Ωραία λοιπόν στην προηγούμενη επικοινωνία υπάρχει και η τηλεφωνική βέβαια δυνατότητα με τον φοιτητή και αυτή προαιρετική είναι. Κάποιοι φοιτητές που το χρησιμοποιούν αρκετά συχνά, αλλά κάποιοι λίγοι, συνήθως, δηλαδή κάθε χρόνο 4-5 φοιτητές, ας πούμε κάθε εξάμηνο στους 23. Αυτοί πιθανώς να τα μεταφέρουν και στους άλλους, όπως έχω καταλάβει, γίνεται μια αλληλεπίδραση μεταξύ τους στη συνέχεια. Γενικά νομίζω το τηλέφωνο, ειδικά όταν πάρουν δεύτερη τρίτη φορά είναι αρκετά ισχυρή αλληλεπίδραση και διαμορφώνει έτσι μια ευχέρεια. Δηλαδή βλέπω πιο άνετα παίρνουν

δεύτερη φορά τρίτη φορά. Έχουνε μια ευχέρεια να πάρουν έτσι με πιο και όχι απαραίτητα τις ώρες τις συγκεκριμένες που έχουμε ορίσει. Τους έχω πει να μου στείλουν ένα μήνυμα και την ώρα που θα μπορώ να μιλήσουμε. Ένα είναι αυτό. Και βέβαια μέσα στην ΟΣΣ. Νομίζω ότι οι χτίζεται η κοινωνική ευχέρεια, καθώς επαναλαμβάνονται, δηλαδή από τη δεύτερη και προς την τρίτη ΟΣΣ ίσως είναι πολύ καλύτερα, που και εγώ η ίδια κάπως γνωρίζω πιο καλά πλέον και μέσα από τις εργασίες τους, έτσι κάπως έχω διαμόρφωσε μια άποψη. Δηλαδή όσο κλιμακώνονται, τόσο πιο πολύ χτίζεται και αυτή η ευχέρεια. Ε επηρεάζουν οι εργασίες ,γιατί, κάπως βλέπεις και το φοιτητή, την προσωπικότητα του, ειδικά τώρα που έχουν εφαρμογές και πριν το πρότζεκτ έχουν εφαρμογές, δηλαδή έκαναν ιστολόγιο ή κάνανε μια ψηφιακή αφήγηση. Βάζουν και στοιχεία προσωπικά δικά τους, από την διδασκαλία τους και βλέπεις στοιχεία του φοιτητή, δηλαδή μέσα στην εργασία δεν είναι απρόσωπη. Έχει αρκετά προσωποποιημένα στοιχεία, μου έχει κάνει εντύπωση αυτό. Εντάξει είναι και το είδος των εργασιών τέτοιο. Τώρα έχω πάρει ένα podcast, που ακούς τη φωνή του, δηλαδή έχει προσωπικά στοιχεία από τον καθένα. Ναι. Είναι πολύ διαφορετική η αίσθηση να ακούς το φοιτητή να μιλάει και να λέει κάποια πράγματα ή και δικές του ανησυχίες, ας πούμε και προβληματισμούς πάνω σε αυτά τα θέματα που έχει. Και η οποία χτίζεται έτσι και κλιμακώνεται, και αυτό το είχα δει και στην ετήσια. Εκεί, μετά την τρίτη συνάντηση, εκεί στην ετήσια βέβαια έχουμε 5 συναντήσεις, ενώ εδώ στην τρίτη ουσιαστικά ολοκληρώνονται οι συναντήσεις μετά. Δηλαδή πάνω που διαμορφώνεται κάτι ολοκληρώνεται κιόλας, δηλαδή με τις εξετάσεις. Γενικά, και για το γνωστικό, αλλά και για το επικοινωνιακό. Νομίζω ότι ήταν καλύτερα να είναι πιο συχνές και πιο μικρές. Δηλαδή και το τετράωρο, πιθανώς για τους ίδιους.. Είναι συγκεντρωμένο βέβαια. Ε και πάντα είναι πολύ γεμάτο. Αλλά νομίζω ότι αν ήτανε 6, 2 ώρες θατανε καλύτερα ας πούμε και πιο ισχυρή επικοινωνία. Σε γνωρίζουν, πιο καλά. Δεν έρχεσαι μια φορά το μήνα, τον ενάμιση μήνα να σε δούνε, σε ξεχνάνε κατά κάποιο τρόπο. γενικά, και για το γνωστικό, αλλά και για το επικοινωνιακό. Νομίζω ότι ήταν καλύτερα να είναι πιο συχνές και πιο μικρές. Ναι ναι ναι. Εκτός ότι προβλέπεται δηλαδή δίνουμε κάποιες ώρες επικοινωνίας, δηλαδή προβλέπεται και επισήμως. Εντάξει εγώ τους έχω πει αυτό που σας είπα ότι αν είναι και κάτι εκτάκτο ας μου στείλουν ένα μήνυμα και θα τους πω τί ώρα να μιλήσουμε ας πούμε [...] Ε ναι όντως έτσι γίνεται δηλαδή έχουμε μιλάμε συχνά με κάποιους. Πάντως υπάρχει και ένα τυπικό που προβλέπεται δηλαδή ούτως ή άλλως μεταξύ καθηγητή συμβούλου. Αλλά και από ότι ακούω και από άλλους συναδέλφους, λίγοι παίρνουνε έτσι. Οι 2 3 4 5. Οι φοιτητές μεταξύ τους την έχουν αναπτύξει πάρα πολύ

πάρα πολύ. Ναι, όπως και εμείς και εγώ με τους ΣΕΠ. Εμείς έχουμε viber ομάδα και επικοινωνούμε και για έκτατα και λοιπά και οι φοιτητές έχουν αντίστοιχα και viber, όπου δεν είναι οι καθηγητές. Αυτό, δηλαδή έχει ισχυροποιηθεί. Από ότι έχω καταλάβει στην πράξη. Αυτό βλέπω και πιο παλιά γινότανε, αλλά τώρα ειδικά με το βάιπερ έγινε μεγάλη. Σουξέ τι να πω; Δεν ξέρω πολύ μεγάλο αντίκτυπο, πολύ ισχυρό, δηλαδή εντάζει και στο facebook υπήρχαν κλειστές ομάδες δεν ήταν τόσο πολύ για επικοινωνία. Δεν ξέρω, δεν ξέρω ακριβώς. Αλλά νομίζω το πιο ισχυρό πρέπει να είναι το viber όπως έχω καταλάβει, και εδώ έχουν αποδυναμωθεί τελείως τα φόρουμ δηλαδή μπορεί να μην μπει κανείς να γράψει.

E: Πιστεύετε φταίνει τα social media για αυτό;

K1: Ε ναι γιατί επικοινωνούν χωρίς τον καθηγητή, δηλαδή δεν πρέπει να γράψουν ένα τυπικό, προτιμάνε το άτυπο. Έτσι και θα ρωτήσουν. Και εκεί δεν θα τους δεί ο καθηγητής, για να πει πχ α αυτός δεν το ξέρει. Και ρωτάει τους άλλους. Εγώ αυτό καταλαβαίνω εκεί έχουν την άνεση. Ρωτάνε, κάνουμε και αλληλοϋποστηρίζονται πάρα πολύ. Εγώ το καταλαβαίνω. Τρομερή εντύπωση μου κάνει γιατί είχε ξεκινήσει τα φόρουμ, γράφανε όχι τρομερά δηλαδή αλλά έγραφαν. Τόση αδιαφορία;, δηλαδή ούτε μια ερώτηση στο φόρουμ; Μου κάνει πολύ εντύπωση, ας πούμε Εγώ πιστεύω ότι παίρνει ένας, ο πιο θαρραλέος, ένας 2. Παίρνουν τηλέφωνο και κορίτσια κυρίως αγόρια δεν έχω και πολλά 2 μόνο είναι. Ε και γενικά δηλαδή 2 3 ήταν πάντα έτσι πιο πολλά κορίτσια είναι. Παίρνουν τηλέφωνο, είναι κάποιες απορίες και μετά να κάνουν διάχυση στις ομάδες και εξηγούν και τα λοιπά. Αυτό βέβαια κάποιες φορές. Γιατί τώρα για το πρότζεκτ ας πούμε δεν εξετάζονται. Κυκλοφορούνε λάθος πληροφορίες. Και σε εμένα στην ΟΣΣ, μου κάνε μια ερώτηση την οποία κανείς δεν το χε πει ότι θα λειτουργήσουν έτσι. Και βγήκε μία φοιτήτρια και απολογήθηκε και είχε πει, μα δεν εννοούσατε αυτό με εκείνο; Και δεν εννοούσα αυτό και είχαν χτίσει κάτι στο μυαλό τους πάρα πολύ δύσκολο, σε κάτι ιστολόγια, πως πρέπει να δουλέψουν, ε με fake news ουσιαστικά. Έδωσε την πληροφορία όπως το καταλαβαίνει η ίδια, η οποία πιθανώς είναι και καλή φοιτήτρια και την εμπιστεύονται. Ε και όλοι είχανε τέτοια ταραχή. Και δηλαδή με το που λύσαμε αυτό, αυτομάτως ησυχάσανε. Είχε δημιουργηθεί μείζον πρόβλημα άνευ λόγου. Γι αυτο δηλαδή, τώρα το άτυπο έχει αυτό, δηλαδή έχουν την ευχέρεια και μιλάνε και λοιπά αλλά είναι άτυπο. Δηλαδή αν κάποιος πει κάτι λάθος μπορεί να πάρει και 10 στον λαιμό του.

Και επίσης βλέπω κοινά στοιχεία σε εργασίες, δηλαδή βλέπω κάτι που δεν το έχω πει εγώ και βλέπω στα 10 εργασίες ότι είναι ίδιο. Φαίνεται δηλαδή η ροή της πληροφορίας πώς

πάει [...] Ας πούμε κατά κάποιο τρόπο. Διαμορφωμένο είναι σε ένα βαθμό φυσιολογικό, απλώς έχουν έχουν ισχυροποιηθεί οι άτυπες κοινότητες μάθησης με τα θετικά τους και τα αρνητικά τους. Έτσι έχουν τα θετικά τους της ευχέρειας ότι μπορεί να μιλήσει ο άλλος να πει ότι θέλει εκείνη την ώρα και με άνεση χωρίς τυπικό τρόπο να χρησιμοποιήσει μια γλώσσα πιο ακαδημαϊκή, εκπαιδευτική. Δεν βγαίνω να πω ας πούμε όπως απάντησα σε σας γρήγορα γιατί βιαζόμουν κιόλας, έχω μια τυπική απάντηση. Δεν χρησιμοποιώ γλώσσα έτσι πρόχειρη. Ομοίως και οι φοιτητές σε ένα φόρουμ, ενώ στο viber μεταξύ τους λένε, έχουν άλλη ευχέρεια. Εγώ νομίζω ότι ο κύριος λόγος είναι για τις εργασίες και την ανάπτυξη των πρότζεκτ και λοιπά εγώ αυτό καταλαβαίνω... Δεν νομίζω ότι είναι δηλαδή πιο πολύ. Επειδή είναι επαγγελματίες, δηλαδή δουλεύουν τα λοιπά. Ο χρόνος είναι πολύ μετρημένος, είναι νέοι γονείς, αρκετοί. Τώρα με τις εξετάσεις μου λένε ότι μετά κοιμίζω το μωρό μου και ως τις 8 να έχω τελειώσει, δηλαδή επειδή είναι και έχουν παιδιά και τέτοια. Ο χρόνος είναι μετρημένος, δεν είναι δηλαδή δεν νομίζω ότι είναι τόσο πολύ για να.. Εντάξει, μπορεί να είναι και κάτι διασκεδαστικό και λοιπά, αλλά δεν θα μπαίνανε μόνο για αυτό, το κύριο δηλαδή είναι αλληλοϋποστήριξη στην εργασία. Και η αίσθηση της κοινότητας, έτσι των συμφοιτητών. Μιας κοινής εμπειρίας, ας πούμε την αίσθηση. Ναι ναι, είναι σημαντικό, είναι είναι, σε μια κοινότητα μάθησης. Εντάξει και εμείς ουσιαστικά έχουμε κάποιους κοινούς στόχους, έτσι και για το την θεματική την ίδια. Να έχει ένα καλό επίπεδο να είναι οι δραστηριότητες σωστές και να ανταποκρίνονται σε αυτό που, ζητάμε έχουμε κάποιους κοινούς στόχους.

K2: Ναι, βεβαίως, κατά αρχήν να υπάρχουν ας πούμε. Παράδειγμα, κατά τη διάρκεια, των ΟΣΣ υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη ενθάρρυνση για να γίνουν δραστηριότητες όπου συνεγάζονται οι φοιτητές, δηλαδή περισσότερες δραστηριότητες που γίνονται σε breakout rooms, όπου οι φοιτητές γνωρίζονται και μεταξύ τους. Γιατί έχει σημασία να υπάρχουν αλληλεπιδράσεις όχι και μόνο μεταξύ καθηγητή συμβούλου αλλά και των φοιτητών μεταξύ τους, όπως σε ένα πανεπιστήμιο έτσι κλασικό, δηλαδή δια ζώσης για να αλληλοϋποστηρίζονται και ψυχολογικά, αλλά και ουσιαστικά.

Προφανώς δεν θέλουμε ο ένας να αντιγράφει την εργασία του άλλου, αλλά δε υπάρχει λογική, αν δύο φοιτητές δεν ανταλλάσσουν απόψεις, δεν ανταλλάσσουν απορίες, οπότε εμείς ενθαρρύνουμε. Και έτσι κατά την διάρκεια της ΟΣΣ, αλλά ο σκοπός είναι αυτό να πάει και εκτός ΟΣΣ στην αλληλεπίδραση μεταξύ των φοιτητών. Δημιουργούμε ένα ζεστό κλίμα το κλίμα της Ομάδας ότι όλοι μαζί είμαστε μια προσπάθεια σαν ομάδα, όπου υπάρχει μια αλληλεγγύη, βοηθάει ο ένας τον άλλο και μπορεί. Έτσι ώστε να οδηγηθούμε

έτσι με ασφάλεια. Έτσι, προς το τέλος της θεματικής ενότητας προς τις εξετάσεις, είναι πολύ σημαντικό να νιώθουν την ασφάλεια, ότι είναι σε ένα δίκτυο, δηλαδή σε ένα τμήμα, αυτό το εικονικό, το διαδικτυακό, έτσι τμήμα, ότι είναι στην ουσία, και νιώθεις δίπλα και τους συμφοιτητές σου και τον καθηγητή σύμβουλο

Κ3: Δεν είναι απλώς θέμα δεξιοτήτων δηλαδή, ούτε είναι θέμα προσωπικό του καθενός, είναι θέμα λιγάκι και του κλίματος που δημιουργείται. Είναι και λίγο η ατμόσφαιρα που δημιουργείται είναι λίγο και πόσο προσιτός είναι ο διδάσκουν και πόσο φυσικά ανοιχτός είναι και ο εκπαιδευόμενος δηλαδή. Έχουμε δει πολλές φορές ανθρώπους οι οποίοι τους δίνονται ευκαιρίες και δεν τις «αρπάζουν» για να εκφραστούν. Παρόλα αυτά νιώθουν πάρα πολύ καλά με αυτό. Υπάρχει και η αντίστροφη βέβαια περίπτωση όπου κάποιοι διαμαρτύρονται ότι μπορεί να μην έχουν, δεν τους έχουν δοθεί ευκαιρίες να εκφραστούν για παράδειγμα. Τέλος πάντων, σε κάθε περίπτωση θεωρώ ότι είναι ανάλογα και με τον εκπαιδευόμενο, υπάρχουν εκπαιδευόμενοι που μπορούν να μην μιλήσουν μπορεί να μην εκφραστούν αλλά αν τους ρωτήσεις και γνωρίζουν για την συζήτηση και έχουν άποψη για την συζήτηση και νιώθουν και πάρα πολύ καλά με την συμμετοχή τους έστω και με αυτό τον τρόπο που μπορεί εμάς να μας να μας να πει κάποιος ότι μα δεν συμμετείχε μα δεν εξέφρασε άποψη. Παρόλα αυτά στη νιώθουν μια χαρά. Υπάρχει και η άλλη περίπτωση φυσικά των ανθρώπων. ...πάντα εξαρτάται και από το σχεδιασμό πρέπει να εκπαιδευτικό σχεδιασμό που υπάρχει και πρέπει να υπάρχει στο πλαίσιο ας πούμε κάθε θεματικής ενότητας είτε από το γεγονός ότι θεωρώ ότι εδώ ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχει πάντα στο μυαλό του. Ότι πρέπει να προσφέρει όσο το δυνατό περισσότερες τέτοιες τύπου ευκαιρίες, είτε εξ αποστάσεως και είτε πριν και στα μεσοδιαστήματα και μετά τις ΟΣΣ όσο και κατά τη διάρκεια της ΟΣΣ προφανώς και όταν κάνει τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό μιας ΟΣΣ θα πρέπει να προβλέπει όσον το δυνατό περισσότερα, εξαρτάται από πολλά και αυτό. Κάθε φορά να δίνει όσες περισσότερες ευκαιρίες μπορεί στους εκπαιδευόμενους να εμπλέκονται και να αλληλεπιδρούν και να επικοινωνούν προφανώς. Διάφορες διδακτικές τεχνικές, ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες από ψηφιακά εργαλεία, που μπορούν να λειτουργήσουν διαδραστικά και αλληλεπιδραστικά. Τι μπορεί, ας πούμε, να κάνουν στο πλαίσιο μιας ΟΣΣ για παράδειγμα. Μια δραστηριότητα που θα χρειαστεί με κάποιο τρόπο να συνεργαστούν για να τη φέρουν εις πέρας μπορεί να είναι ένα debate, μπορεί να είναι μια συζήτηση και να καταλήξουν σε κάποια συμπεράσματα, να καταγράψουν κάτι σε ένα padlet. Ή σε ένα κοινόχρηστο έγγραφο. Με οποιοδήποτε τρόπο μπορεί να παραχθεί αυτή η επικοινωνία είναι θεμιτός και μακάρι και να αξιοποιείται. Θεωρώ ότι είναι στην

ευχέρεια ειδικά του εκπαιδευτικού να δει τι είναι αυτό που ταιριάζει κάθε φορά περισσότερο και να το αξιοποιήσει. Είναι πολύ σημαντικό, ειδικά στην αρχή και στην πρώτη ΟΣΣ που θα γνωριστούν οι άνθρωποι αυτό να προωθείται πολύ ρητά και πολύ συγκεκριμένα και πολύ ξεκάθαρα αργότερα που θα έχουν πια γνωριστεί προφανώς είναι άλλη η στοχοθεσία δηλαδή πιο εστιασμένη ίσως και στο περιεχόμενο. Στην πρώτη ΟΣΣ ίσως να είναι και πιο χαλαρό στο πλαίσιο μιας, ε στο κτίσιμο της ομάδας και στην δημιουργία καναλιών επικοινωνίας αργότερα προφανώς θα είναι πολύ πιο έμπιστοι ασμένως στο περιεχόμενο.

K4: Νομίζω ότι το βασικό στοιχείο είναι, και που προσπαθώ μάλιστα να το διακρίνω σε όλες τις επαφές που έχω τόσο με συναδέλφους όσο και με εκπαιδευόμενους, το πόσο ανεπτυγμένη είναι η συναισθηματική νοημοσύνη. Γιατί ξέρετε; ... η συναισθηματική νοημοσύνη είναι το πριν την επαφή, ενώ η ΚΝ είναι το κατά την επαφή. Κατά την αλληλεπίδραση άρα, ένα βασικό σημείο που θέλω εγώ να προσπαθήσω να διακρίνω είναι ο βαθμός που είναι αναπτυγμένη η συναισθηματική νοημοσύνη, τι σημαίνει η συναισθηματική νοημοσύνη; Να δούμε πόσο ο καθένας από μας, και εγώ μέσα σε όλους σαν μέλος της ίδιας ομάδας, αναγνωρίζουμε και διαχειριζόμαστε τα συναισθήματα, άρα μπορούμε και να τα εκφράσουμε. Που μας οδηγεί αυτό; μας οδηγεί σε λεκτικές και μη λεκτικές συμπεριφορές. Που είναι βασικός άξονας της κοινωνικής νοημοσύνης. Άρα ένα πρώτο στοιχείο είναι αυτό και από κει και πέρα θα προσπαθήσω, προσπαθώ, ελπίζω να τα καταφέρω, να δω ποιο είναι το επίπεδο της αλληλεπίδρασης, της επικοινωνίας, της συνεργασίας.

K5: Νομίζω στο πλαίσιο των ΟΣΣ, όσο πιο πολύ γνωρίζονται τα μέλη της ομάδας μεταξύ τους, τόσο πιο πολύ αναπτύσσεται μια αίσθηση ότι μπορούν να εκφράζονται περισσότερο άνετα και άρα να εμβαθύνουν στο πλαίσιο των ζητημάτων που θέλουμε να συζητήσουμε. Προσπαθούμε να κάνουμε ομαδικές δραστηριότητες, προσπαθούμε να βάζουμε προκλήσεις μέσα από τη χρήση τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Δηλαδή κουίζ. Κάποιες προκλήσεις μέσα από κουίζ που προσελκύουν το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων, όχι κάτι διαφορετικό. Γενικότερα, να είναι ενεργητικοί ακροατές στο να το παίζω.

E: Εσείς ως Κ-Σ ακολουθείτε κάποιες πρακτικές ώστε οι φοιτητές να αναπτύξουν αυτή τη κοινωνική άνεση μαζί σας;

K5: Να πω την αλήθεια μου συνειδητά όχι πιο πολύ επιστρατεύω στον βαθμό που είναι επιτυχείς ή όχι προσωπικές στρατηγικές, αλλά δεν υπάρχει κάτι συστηματικό ή κάποια συγκεκριμένη τεχνική. Προσπαθώ να τους κάνω να νοιώσουν άνετα στο πλαίσιο της ΟΣΣ.

E: Τελεία πριν τη ΟΣΣ υπάρχει κάποια επαφή;

K5: Πριν την ΟΣΣ υπάρχει επικοινωνία μέσω του forum. Ειδοποιήσεις μέσω μηνύματος, αν εννοείται αυτό, αυτές οι επικοινωνίες υπάρχουν.

K6: Αλληλεπίδραση όχι πρόσωπο με πρόσωπο. Και εκτός από το βαθμό και ανατροφοδότηση με σχόλια σε κάθε εργασία και ένα εξατομικευμένο κείμενο με το αγαπητέ φοιτητή τάδε, τι έχει πετύχει και ποια είναι τα σημεία που χρειάζονται προσοχή. Η αποσαφήνιση π.χ. δύσκολων σημείων γίνεται τηλεφωνικώς. Στις ΟΣΣ τα Breakout Sessions, να γνωριστούν και να αλληλεπιδράσουν. εγώ κάνω πάντα στο δεύτερο μέρος συνήθως. η αλληλεπίδραση μεταξύ τους... και τις ομαδικές εργασίες αλλά όταν είναι κοντά σε εργασία ένα μεγάλο μέρος στην αποσαφήνιση της εκφώνησης. Συνεπώς η αλληλεπίδραση στη δεύτερη ώρα είναι οι ομαδικές εργασίες σίγουρα μιας και αν φτάσει ο χρόνος. Και τους ενδιαφέρει να ασχοληθούν με την εκφώνηση της εργασίας σας είναι κοντά και μετά με οτιδήποτε άλλο. Νιώθουν πιο ξεαγχωμένοι μετά εφόσον πάρουν κάποια καθοδήγηση. Κατ αρχάς όλα τα email ακόμα και αν είναι ατομική ερώτηση απαντώνται εφόσον αφορά το σύνολο με παραλήπτες όλη την ομάδα. Και από ότι έχω καταλάβει ακολουθεί συζήτηση στο viber. Για να σας δώσω να καταλάβετε για παράδειγμα έχουμε ένα project με ένα ερώτημα φτιάξτε ένα ερωτηματολόγιο στο Quizes ή στο Kahoot. Μια ερώτηση από φοιτήτρια είναι μπορώ να χρησιμοποιήσω άλλο εργαλείο; Και η απάντηση μου επειδή αφορά όλο το σύνολο θα μούνε όλοι οι παραλήπτες θα είναι μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και άλλα εργαλεία και μετά οι φοιτητές το συζητάνε μεταξύ τους εκεί.

E: Χωρίς να είστε εκεί εσείς;

K6: Άμα μπω εγώ μέσα θα βγουν έξω και θα μείνω μόνη μου στο viber.

E: Πριν τις ΟΣΣ έχετε επικοινωνία;

K6: Ναι έχω τηλεφωνική επικοινωνία μαζί τους και email εκτός όμως μέσω του webex. ενισχύεται η επικοινωνία για να είμαι σίγουρη ότι τις 2 πρώτες εβδομάδες του ΜΠΣ ότι έχει ξεκινήσει το εξάμηνο. Έχει τύχει στην πρώτη εβδομάδα να βλέπω ποιοι μπαίνουν στο courses και ποιος όχι. Το παρακολουθούμε την πρώτη εβδομάδα. Να βλέπω φοιτήτρια στην ΗΛΕ αλλά να μην έχει μπει να δει ποτέ στο courses. Την παίρνω τηλέφωνο και την ενημερώνω. Και μου είπε ότι δεν έχει ανοίξει το μάθημα στο courses. Στην πορεία με ενδιαφέρει η αλληλεπίδραση όχι στην αρχή. Στην πορεία.. κατά κύριο λόγο με επιστολή

γνωριμίας. Στην επιστολή γνωριμίας αναφέρω ότι είναι σημαντικό να επικοινωνείτε μαζί μου και μεταξύ σας. Πάντα κλείνει έτσι. Επειδή είναι τελευταία η ΕΤΑ 63 δεν χρειάζεται δική μου προτροπή. Έχουν τα viber δεν θα εμπλακώ βέβαια με τα ΜΚΔ εκεί δεν εξυπηρετεί. Και μέσα στις επόμενες 2 εβδομάδες και μετά παρακολουθώ.. τους παίρνω τηλέφωνο.. και μου έχει τύχει 2 φορές να είναι λάθος το νούμερο που είναι καταγεγραμμένο τους βρήκα όμως μέσω του σταθερού τους. Μέχρι να τους βρω όλους στο τηλέφωνο δεν σταματάω. Επίσης στην επιστολή αναφέρω ότι μπορούν να επικοινωνήσουν μαζί μου Δευτέρα έως Κυριακή εκτός μεσημβρινές ώρες. Έπειτα από αυτά τους αφήνω ένα διάστημα για μελέτη των πρώτων εβδομάδων μελέτης. Και με βάση αυτό έπειτα να έχουμε κάποιον λόγο συζήτησης στο γνωστικό συνήθως. Και μετά ξεκινούν να έχουν απορίες και έναυσμα ως λόγος για επικοινωνία. Στις αξιολογήσεις μου πάντα μου έγραφαν.. μπορούμε να τη βρούμε ανά πάσα στιγμή. Και απαντάω πάντα άμεσα, ακριβώς την ίδια ημέρα που λαμβάνω το email. Διότι μπορεί και να το ξεχάσεις. Εγώ ως καθηγήτρια σύμβουλος θεωρώ ότι ως πρώτο ρόλο και κυριότερο το ρόλο του Κ-Σ είναι να ακούει και να ανοίγει δίαυλους επικοινωνίας με τους φοιτητές. Να μπορώ να τους ακούω για να καταλάβω τι γίνεται.

2) Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι καλλιεργείται η ενσυναίσθηση στο εξ αποστάσεως ΜΠΣ;

Κ1: Δεν είμαι σίγουρη αν καλλιεργείται. Δεν είμαι σίγουρη, να σου πω την αλήθεια. Ίσως, τώρα έχει αλλάξει και το προφίλ των εκπαιδευομένων των φοιτητών και φοιτητριών παλιότερα ήταν λίγο πιο μεγάλης ηλικίας που είχαν αφήσει τις σπουδές τους σε ένα διάστημα και είχαν επανέλθει. Τώρα τα τελευταία 2 χρόνια και εδώ στο συγκεκριμένο μεταπτυχιακό είναι και οι περισσότεροι φοιτητές αρκετοί όχι. Όλοι, όλοι όλες. Είναι σε μικρή, δηλαδή μόλις τελειώνουν ένα το πανεπιστήμιο, συνήθως δηλαδή 22, 23 χρονών. Και υπάρχει και μία κατηγορία 45. Οι πιο μεγάλοι μου φαίνεται ότι έχουν πιο έντονη την ανάγκη της ενσυναίσθησης. Να κατανοήσεις γιατί έχουν, οικογένειες και παιδιά και υπάρχει μια πιο μεγάλη ανάγκη έχω την εντύπωση. Και στην επικοινωνία τους, βάζουν το πλαίσιο, της ιδιαιτερότητας που έχουν, ας πούμε, αν έχουν αρρωστήσει κλπ. Δεν ξέρω αν

καλλιεργείται, νομίζω ότι θέλει χρόνο για να καλλιεργηθεί, δηλαδή ότι είναι θέμα χρόνου και θέλει δουλειά αρκετή. Δεν νομίζω ότι καλλιεργείται έτσι τόσο εύκολα ας πουμε η ενσυναίσθηση...Οι Κ-Σ ναι μεταξύ μας έχουμε ισχυρή σχέση. Και πάρα πολύ καλή σχέση. Δηλαδή τα συναδιαμορφώνουμε όλα. Όλα και τα θέματα και τις ερωτήσεις και το πώς θα το αξιολογήσουμε, δηλαδή συναντιόμαστε σχεδόν μια φορά τη βδομάδα και έλεγε. Εγώ θεωρώ πολύ σημαντικό αυτό, όμως το συστηματικό Μεταξύ Κ-Σ υπάρχει έτσι πολύ καλό κλίμα, το οποίο έχει δουλευτεί λόγω συχνών συναντήσεων, και δραστηριοτήτων δηλαδή και 1 - 2 δουλεύουν κάτι και τον στέλνουνε, το βλέπουνε οι άλλοι 2, δηλαδή γίνονται και έτσι όχι απαραίτητα όλοι μαζί οι 8 ας πούμε. Ναι ναι εγώ γενικώς προσπαθώ να μπω και στα παπούτσια ενός φοιτητή. Ξέρεις, νομίζω ότι ο φοιτητής δεν μπορεί να μπει έτσι εύκολα στα δικά μας, δεν ξέρω. Εντάξει από πλευράς προβλημάτων που έχει ας πουμε έτσι και δυσκολιών και λοιπά. Αλλά εξαρτάται πολύ και από το φοιτητή. Δηλαδή κατά πόσο θα σου ανοιχτεί και θα σου. Κατά κάποιο τρόπο επικοινωνήσει αυτό το θέμα, ας πούμε να το πω έτσι. Μπορεί δηλαδή να μην είναι, εμένα μου κάνει εντύπωση και φοιτήτριες και καλές φοιτήτριες που βλέπω στην ΟΣΣ, δηλαδή στα γραπτά και στην ΟΣΣ δεν μιλάνε καθόλου. Μου κάνει εντύπωση. Δεν το περίμενα, δηλαδή, τις βλέπω στην πορεία ότι έχουνε σταθερά καλο βαθμο, ας πούμε πιο εύκολα μιλάνε στα breakout sessions. Όταν μπαίνω που είναι 3 4 ,μιλάνε σχεδόν όλοι. Συμμετέχουν αρκετά. Που και αυτοί και οι φοιτητές τώρα, ουσιαστικές οι φοιτήτριες γνωρίζονται μεταξύ τους γιατί είναι σχεδόν 2 χρόνια μαζί, δηλαδή κάπου έχουν συμπέσει σε μία ενότητα. Όλοι κάπως γνωρίζονται. Όχι όλοι με όλους. Αλλά κάπου έχουν συμπέσει και κάπως γνωρίζονται δηλαδή έχουν και μια άνεση ας πούμε, έτσι δηλαδή ένα γνωστό περιβάλλον.

K2: Λοιπόν, θα σας πω. Η ενσυναίσθηση κατ αρχήν είναι μεταξύ του καθηγητή συμβούλου και των φοιτητών. Καλλιεργείται πολλές φορές σε πρώτη φάση, αυτό που σας είπα, μέσα από ένα τηλεφώνημα που κάνει ο Κ-Σ με το το φοιτητή. Γιατί για μένα είναι πολύ σημαντική και η τηλεφωνική επικοινωνία όπου υπάρχει αυτή έτσι η αμεσότητα, όπου πολλές φορές ο φοιτητής θα εκφράσει στον καθηγητή σύμβουλο, κάποια προβλήματα που έχει κάποια ας πούμε και ως προς την δουλειά τους ως προς την οικογενειακό του που μπορεί να έχει παιδιά που είναι σε μικρή ηλικία ή να έχει πολλά παιδιά, τέλος πάντων. Ε δείχνει πρώτα ο καθηγητής μια ενσυναίσθηση ως προς τον φοιτητή, και αυτό έχω διαπιστώσει ότι είναι πάρα πολύ θετικό για τον φοιτητή να ξέρει ότι έχει έναν καθηγητή σύμβουλο, ο οποίος τον νοιάζεται δηλαδή το νοιάζεται σαν άνθρωπο προς άνθρωπο. Δηλαδή πέρα από το ακαδημαϊκά, και ότι αν ας πούμε συμβεί

κάτι, ας πούμε, έχουν συμβεί πολλές φορές και εγκυμοσύνες έχουν συμβεί και ατυχήματα που συμβαίνουν, πολλά μπορεί να συμβούν κατά την διάρκεια των σπουδών. Ότι έχει δίπλα του έναν άνθρωπο πάνω από όλα και άλλα και σε δεύτερο επίπεδο έναν καθηγητή που θα τον βοηθήσει στις σπουδές του, οπότε έτσι καλλιεργείται η ενσυναίσθηση που δείχνει σε πρώτη φάση ο Κ-Σ, προς τους φοιτητές αυτή δημιουργεί ένα ζεστό κλίμα. Τώρα και στις ΟΣΣ πρέπει ο Κ-Σ σε διάφορες, ας πούμε, συζητήσεις που τυχόν γίνουν γιατί πολλές φορές οι φοιτητές κατά την διάρκεια των ΟΣΣ εκφράζουν τα προσωπικά τους προβλήματα. Δεν πρέπει δεν πρέπει να το προσπεράσει ένας Κ-Σ πρέπει να δείξει ενσυναίσθηση στα προβλήματα των φοιτητών. Έτσι όλα να τα λάβει υπόψη και να προσπαθήσει να δώσει μια αντιμετώπιση και πολλές φορές δείχνονταν ενσυναίσθηση προς κάποιους φοιτητές δίνει να καταλαβαίνουν και άλλοι φοιτητές μέσα από την στην στάση του καθηγητή θα ήταν και στην δικιά τους, περίπτωση κάτι άλλο, και δίνει την δυνατότητα να καταλάβουν ότι είναι προσιτός ο Κ-Σ έτσι ώστε να μπορέσουν και αυτοί αν έχουν κάποιο έτσι υποκειμενικό πρόβλημα μαζί τους, να τους δείξει κατανόηση και να τους βοηθήσει να περάσουν από την δύσκολη διαδικασία.

K3: Γενικά πρέπει να καλλιεργείται και πρέπει να προωθείται τώρα από την πλευρά των εκπαιδευτικών θεωρώ ότι αν μη, τι άλλο; ΕξΑΕ κάνουμε, άρα θεωρώ ότι είναι απαραίτητο. Τώρα από κει και πέρα, από την πλευρά των εκπαιδευόμενων αντίστοιχα θα πρέπει επειδή είναι και το αντικείμενό τους αυτό και αυτοί σταδιακά να καλλιεργήσουν αυτή τη δεξιότητα να είναι πιο συμπεριληπτική στις πρακτικές τους. Υπομονή κατανόηση αποδοχή της διαφορετικότητας

Ε:Με ποιον τρόπο;

K3: Εντάξει νομίζω ότι ειδικά η ΕΤΑ 63 στην οποία διδάσκω εγώ είναι μια ενότητα στην οποία κατ'εξοχήν προωθείται, η διαδικασία του αναστοχασμού και του αυτο-αναστοχασμού. Είναι πάρα πολύ πολύ σημαντικής και της αυτοαξιολόγησης, για παράδειγμα όπου είναι και το κομμάτι φυσικά της ετεροαξιολόγησης και πως δίνεις ανατροφοδότηση. Θα σας πω ένα παράδειγμα για την ανατροφοδότηση, πως δίνουν μια καλή ανατροφοδότηση; Πάντα σκέφτομαι τον άλλον ότι εάν εγώ ξεκινήσω και τον βομβαρδίσω, ας πούμε, κάτι αρνητικό. Αμέσως κλείνεται, άρα εγώ τι πρέπει να κάνω; Πρέπει να σταθώ λίγο στα πόδια του και να σκεφτώ ότι κάπως πρώτα θέλει να ακούσει κάτι θετικό; Να ξεκινήσω από κάτι θετικό να πάρει λίγο έτσι πάνω του και μετά φυσικά διακριτικά και με έναν έτσι όμορφο τρόπο να του επισημάνω και κάποιες αδυναμίες που θα μπορούσαν ίσως να βελτιωθούν και τρόπους - παραδείγματα. Άρα θεωρώ ότι είναι μια

πολύ καλή αρχή και μια πολύ καλή αφετηρία το κομμάτι του πώς δίνουν ανατροφοδότηση και ταυτόχρονα το κόμμα της ενσυναίσθησης. Γιατί αν δεν μπορώ να μπω στα πόδια του άλλου, δεν μπορώ να το δώσω και αποτελεσματική ανατροφοδότηση. Άρα θεωρώ ότι κατ'εξοχήν μια δεξιότητα που καλλιεργείται στην ΕΤΑ63 για παράδειγμα.

Ε: Είπατε συναισθηματική νοημοσύνη, ας πούμε ότι κεντρικό ρόλο στην συναισθηματική νοημοσύνη. Παίζει η ενσυναίσθηση. Θεωρείτε ότι καλλιεργείται στο πρόγραμμα το δικό μας η ενσυναίσθηση, στο μεταπτυχιακό;

Κ4: Προσπαθούμε.

Ε: Ναι με ποιον ή ποιους τρόπους; χαχα

Κ4: Προσπαθούμε να κατανοήσουμε. Πρώτα πρώτα είναι ξεκάθαρο σε όλους μας, ελπίζω και σε όλους τους συναδέλφους, για το συγκεκριμένο πρόγραμμα στο συγκεκριμένο πανεπιστήμιο τι έχει να πει ή πώς διαφοροποιείται από τα άλλα; ότι έχει να κάνει με ανθρώπους μεγάλης ηλικίας, δεν είναι μόνο αυτοί που έχουν τελειώσει το βασικό πτυχίο. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ήδη επαγγελματίες, ήδη οικογενειάρχες. Άρα πολύ ειδικές ανάγκες αντιμετώπισης της καθημερινότητας. Εμείς, λοιπόν, πρέπει να προσαρμοστούμε σε αυτό για να έχει επιτυχή κατάληξη η όλη αυτή προσπάθεια.

Κ4: Άρα η ενσυναίσθηση που μπαίνει, τι είναι η ενσυναίσθηση, άλλωστε; Να κατανοήσω σε βάθος, να μπω στη θέση του άλλου. Αυτό ακριβώς προσπαθούμε, να μπούμε στη θέση και να ισορροπήσουμε. Καταλαβαίνω τις δυσκολίες και τις ανάγκες σου, τις εκπαιδευτικές. Τις προσωπικές, τις επαγγελματικές, όμως πρέπει, για σένα πάλι, να διαφυλάξω και το επίπεδο σπουδών. Για να έχει αντίκρισμα σε σένα μετά, να είναι ένα προσόν για σένα.

Ε: Όταν λέτε να διαφυλάξω το επίπεδο σπουδών, εννοείται την ποιότητα;

Κ4: Δηλαδή να παραμείνουν οι απαιτήσεις που πρέπει να παραμείνουν σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Ε: Ναι, καταλαβαίνω κατάλαβα.

Κ4: Νομίζω το ΕΑΠ το έχει καταφέρει αυτό, ενώ για παράδειγμα πολλά πανεπιστήμια της Αγγλίας θα πω έχουν βγάλει την φήμη ως εργαστήρια παραγωγής πιστοποιητικών. Το ΕΑΠ νομίζω έχει καταφέρει να κρατήσει μια τέτοια ποιότητα και αυτή είναι η ισορροπία μεταξύ προσωπικών αναγκών, επαγγελματικών αναγκών, οικογενειακών αναγκών. Θα πάρεις ένα δίπλωμα που πραγματικά και το αξίζεις και θα σου ανοίξει πόρτες αύριο στο πεδίο που ο καθένας θέλει να πετύχει. σε αυτό που έχει οραματιστεί σε αυτό που είναι προσανατολισμένος.

Ε: Πάρα πολύ ωραία. Και συνήθως έτσι για να πετύχετε αυτή την συναίσθηση, το καταλάβει και ο άλλος, δημιουργώντας έτσι ένα θετικό κλίμα μεταξύ σας. Ποιους τρόπους χρησιμοποιείται είτε σαν Κ-Σ είτε σαν συντονιστής; Τι προτείνετε για να καλλιεργηθεί αυτή η ενσυναίσθηση;

Κ4: Πρέπει να μεταδοθεί από μας. Πρέπει να μεταδοθεί στους εκπαιδευόμενους ότι έχουμε απόλυτο σεβασμό στις διαφορετικές ανάγκες και ότι τους ακούμε με ειλικρίνεια και διακριτικότητα. Πρέπει να τους δώσουμε την αίσθηση ότι διαχειριζόμαστε την επικοινωνία που έχουμε μαζί τους με απόλυτο σεβασμό. Σε αυτό που είναι και σε αυτό που κάνουν. Και προσπαθούμε πολλές φορές, φτάνοντας και στα όρια του κανονισμού του πανεπιστημίου. Να απαντάμε, να έρθουμε κοντά στις ανάγκες του καθένα.

Ε: Έτσι και φαντάζομαι και πολλά προβλήματα που μπορεί, όπως είπατε να σας μεταφέρονται μέσω άλλων καθηγητών, συμβούλων, γιατί είστε συντονιστής, θα διαχειρίζεστε και δίνετε λύσεις, λαμβάνοντας υπόψη και την έχοντας αυτή την ενσυναίσθηση, καταλαβαίνοντας τα προβλήματα που προφανώς αντιμετωπίζουν.

Ε: Για αυτό λέτε φτάνοντας στα όρια.

Κ4: Για να βρεθεί αυτή η ισορροπία, έχω εφαρμόσει την εξής τακτική, από τότε που ανέλαβα συντονιστής ...θα με πάρει ένας συνάδελφος τηλέφωνο θα μου θέσει ένα πρόβλημα και προσπαθώ να μπω στη θέση του φοιτητή και της φοιτήτριας και κάνω την κουβέντα με τον καθηγητή σαν να είμαι εγώ ο φοιτητής και φοιτήτρια έχοντας και γνώση του κανονισμού, τα όριά μας από την πλευρά του πανεπιστημίου. Η κουβέντα διεξάγεται με τον/την κάθε καθηγητή/τρια, που θέλουμε να βρούμε μια λύση, σαν να είμαι η πρώτη επαφή που έκανε με τον φοιτητή τη φοιτήτρια που του έθεσε ένα πρόβλημα. Και νομίζω έχει βοηθήσει αυτό.

Κ5: Είναι πολύ δύσκολο γιατί αφενός οι ΟΣΣ είναι αραιές, αφετέρου είναι εξαμηνιαία ενότητα και σε τρίτο επίπεδο υπάρχει το ζήτημα της εξ αποστάσεως επικοινωνίας που κατά την γνώμη μου δυσκολεύει. Κάνει πάρα πολύ δύσκολα την διαδικασία παρόλα αυτά. Και αναλόγως με το επίπεδο πως είπατε εσείς κοινωνικής επιφάνειας, που ήδη κάποιος όμως έχει μέσα του, ανεπτυγμένο. Μπορεί να υπάρξουν τέτοιες στιγμές, αλλά ο κανόνας με βάση την εμπειρία μου είναι ότι αυτό είναι κάτι πάρα πολύ δύσκολο... Συνήθως δίνονται αφορμές από κάποιες προσωπικές ιστορίες, κάποια βιώματα των συμμετεχόντων, που δίνουν αφορμή, λειτουργούν ως καταλύτης για να τρέξουν τα πράγματα λίγο πιο γρήγορα. Όταν λοιπόν με βάση κάποια πρόβλημα που έχουμε, εκεί που ξεπερνάμε το τυπικό της ΟΣΣ, του τι συμβαίνει με το γνωστικό περιεχόμενο της ενότητας και πάμε σε

πράγματα που αφορούν τη ζωή των σπουδαστών τότε είναι πιο εύκολο να υπάρξουν τέτοιες δραστηριότητες.

Αλλά το ξανά λέω δεν είναι ο κανόνας.

Επίσης σημειώστε ότι πιθανόν θα το πούμε και στην συνέχεια ότι είναι εξαμηνιαίες οι ΟΣΣ. Γιατί διαφορετικές οι εξαμηνιαίες από τις ετήσιες. Αναλόγως και με το πότε είναι η συνάντηση αν είναι το απόγευμα ή το πρωί. Αναλόγως και με τις διαθέσεις των συμμετεχόντων και με το κατά πόσο είναι ελκυστικός το μέλος ΣΕΠ, Ο Κ-Σ. Μπορεί να έχει ή να μην έχει, την αντίστοιχη συμμετοχή, ώστε να υπάρξει η γνωριμία με τους φοιτητές.

Κ6: Δεν γνωρίζω τι συμβαίνει σε αυτό το κομμάτι δεν το έχω παρατηρήσει δεν μου έχει τύχει να υπάρχουν έριδες μεταξύ τους ή προβλήματα είναι αρχίζουν να αντιμιλάνε για παράδειγμα ένας στον άλλον. αντίθετα σε προπτυχιακό επίπεδο που συναντώνται στο αμφιθέατρο εκεί υπάρχουν τριβές. Η ετα-63 έχει υποχρεωτικές δραστηριότητες 4 ατομικές δραστηριότητες και ένα ατομικό πρότζεκτ όχι ομαδικές ή συνεργατικές για να έχω μια εικόνα σχετικά με τις σχέσεις τους. Δεν μου αναφέρει και πότε κάποιος φοιτητής ή κάτι για να δω αν έχουν αναπτύξει την ενσυναίσθηση. Γιατί αυτό προκύπτει από τις σχέσεις αυτή τη στιγμή.

Ε: Όσον αφορά το ΜΠΣ;

Κ6: Το ΜΠΣ Την επιδιώκει σαφέστατα.

Ε: Με ποιον τρόπο;

Κ6: Γιατί είναι παιδαγωγική χροιά του αλλά δεν γνωρίζω αν επιτυγχάνεται ή όχι. Για μένα θέλει έρευνα αυτό το κομμάτι. Το εκπαιδευτικό υλικό αναφέρεται στον όρο της ενσυναίσθησης.

- 3) Θεωρείτε ότι αναπτύσσεται η ικανότητα της αυτογνωσίας μέσα από τις αλληλεπιδράσεις στο ΜΠΣ ;

Κ1:Ναι, δεν είμαι σίγουρη, μπορεί σε κάποιο βαθμό. Εγώ θεωρώ ότι καθώς προχωράμε στο μεταπτυχιακό ότι θα έπρεπε να καλλιεργείται λογικά, αλλά δεν ξέρω. Μερικοί το θεωρούν, δηλαδή εξαρτάται από την προσωπικότητα του καθενός; Ίσως. Νομίζω ότι Ισχυροποιείται πολύ η βαθμοθηρία και προκειμένου να έχουν το 10. Κάνουν κάτι ερωτήσεις, δηλαδή για να απαντήσεις για να πάρουν το 10 ουσιαστικά δηλαδή νομίζω ότι

η βαθμοθηρία μειώνει. άλλες διαστάσεις που είναι πιο ισχυρές στην εκπαίδευση, όπως την αυτογνωσία ή την αυτονομία. Γιατί εδώ κανονικά θα έπρεπε να έχουν μια αυτονομία; Δείτε στο τέλος των τόσων εξαμήνων που έχουν κάνει έχουν κάνει 2, 4, 6 εξάμηνα. Στα τελευταία εξάμηνα θα πρέπει να έχουν ισχυροποιήσει πολύ την αυτονομία τους, οι φοιτητές. Άλλοι την έχουν. Εγώ γενικά ο ας πουμε εγω δεν το έχω στόχος καθηγήτρια, σύμβουλος να καλλιεργήσω την αυτογνωσία σε κάποιο φοιτητή δεν το έχω σαν στόχο. Γνωρίζεις και κομμάτια του εαυτού σου, γιατί συχνά δεν ξέρεις, δηλαδή ας πουμε προχθες μου εκανε μια επιθεση, μια φοιτήτρια άνευ λόγου κιόλας. Γιατί νόμιζε ότι ήταν πρωί η ώρα της εξέτασης, αλλά ήταν απόγευμα και δημιούργησε μια ένταση μέσα στην ΟΣΣ δηλαδή εντάξει, διαπίστωσα ότι ήμουν πολύ ψύχραιμη. Ένταση άνευ λόγου και μετά λέει απόγευμα είναι απόγευμα, α μπορώ εντάξει δεν δουλεύω ,εντάξει και είχε κάνει τόση φασαρία ας πούμε. Τέλος πάντων δηλαδή και εγώ και οι άλλοι φοιτητές πάλι καλά δεν αντιδράσαμε. Δηλαδή υπήρξε ένα καλό κλίμα, όμως θα μπορούσε να το διαταράξει σκέφτομαι δηλαδή γίνονται παρόλο που είναι και online κλπ, υπάρχουν εντάσεις και εδώ, μεμονωμένα. Και οι περισσότεροι φοιτητές είναι σε ένα πνεύμα. Ότι αυτή η αλλαγή, ας πούμε, τους φέρνει και σε αυτούς μια αναστάτωση, πιθανώς, οπότε είναι apriori κάπως τσιτωμένοι μερικοί.

K2: Σίγουρα καλλιεργείται η αυτογνωσία γιατί μέσα από έτσι την δημιουργία και τη συμμετοχή των φοιτητών στις δραστηριότητες, οι φοιτητές καταλαβαίνουν που βρίσκονται και αν πράγματι βελτιώνονται οι ίδιοι ως προς τις δεξιότητές τους αλλά και τις γνώσεις τους μέσα στις σπουδές. Και αυτό γίνεται και μέσω προφανώς όλης αυτής της διαδικασίας όλα των δραστηριοτήτων που υπάρχουν, αλλά και μέσω της διάδρασης με τους συμφοιτητές τους, όπου βλέπουνε ποια είναι η θέση τους. Έτσι, στο πλαίσιο αυτό με τους συμφοιτητές του, αν έχουν κάποιες γνώσεις, αν μπορούν να συνεισφέρουνε, οπότε σίγουρα ενισχύεται, η αυτογνωσία, αλλά σίγουρα παίζει μεγάλο ρόλο το πόσο θά δώσει και ένας φοιτητής ας πούμε πόσο θα συμμετέχει σε όλες αυτές τις διεργασίες, δηλαδή ένας φοιτητής που συμμετέχει ως ένας φοιτητής που δρα θα έχει μεγαλύτερο θετικό αντίκτυπο από έναν φοιτητή, που ούτε συμμετέχει στις ΟΣΣ ούτε επικοινωνεί με το σύμβουλο.

E: Με ποιον τρόπο;

K2: Καταρχήν η αυτογνωσίας στο πρόγραμμα μέσα από τη συμμετοχή στις δραστηριότητες και μετά δημιουργώντας, κάποιες έτσι δραστηριότητες, ο μαθητής βλέπει, ας πούμε, αν έχει καταλάβει όλο αυτό το πλαίσιο που διδάσκεται και αν το φέρει σε πέρας

και αν είναι απογοητευμένος από τις παρατηρήσεις που του κάνει . Για αυτό δίνουμε σημασία και στο πρόγραμμα, όταν έχουμε εργασίες, και υποχρεωτικές δραστηριότητες, δίνουμε μεγάλη σημασία όχι τόσο στον βαθμό, όσο στο να πούμε στον φοιτητή τα θετικά και τα αρνητικά σημεία του. Να καταλάβει πού είναι, πού είναι καλός που χρειάζεται λίγο βελτίωση, να αποκτήσει δηλαδή μία αυτογνωσία. Ποια είναι τα δυνατά του σημεία και ποια είναι τα αδύνατα του σημεία, για να βελτιωθεί. Αυτός είναι ο σκοπός, δηλαδή, όλων αυτών των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων αυτός είναι και εκπαιδευτικά, για να αποκτήσουν αυτογνωσία οι φοιτητές. που είναι καλοί που έχουν δυσκολίες για να δουλέψουν εκεί και να προχωρήσουν γιατί είναι πάρα πολύ σημαντικό να καταλάβεις τη δύναμή σου και τις αδυναμίες σου, έτσι ώστε και να αξιοποιήσεις την δύναμη αλλά και να λειάνεις τις αδυναμίες σου.

K3: Σίγουρα αυτός είναι ο στόχος τώρα υπάρχουν φοιτητές που πραγματικά αποδεικνύουν ότι ξέρουν πολύ καλά που βρίσκονται και που πατάνε . Υπάρχουν και άλλες περιπτώσεις που.. Δεν είμαστε όλοι, τι να λέμε τώρα; Σε κάποιες περιπτώσεις δε ισχύει σε κάποιες άλλες όχι. Και πάλι αν μιλάμε για το μεταπτυχιακό και τις ευκαιρίες που προσφέρει, νομίζω πως ναι. Υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για αναστοχασμό. Υπάρχουν πολλές ευκαιρίες να σταθούμε κριτικά απέναντι στη δουλειά μας και πιστεύω ότι σε ένα σαν μεγάλο βαθμό καλλιεργείται...Το γεγονός για παράδειγμα ναι, το γεγονός για παράδειγμα ότι αυτό το εξάμηνο οι φοιτητές στην ΕΤΑ63 είχαν να εκπονήσουν 4 δραστηριότητες αξιολόγησης στην τέταρτη δραστηριότητα αξιολόγησης έπρεπε να συνδυάσουν ότι είχαμε κάνει στις 3 προηγούμενες να σταθούν κριτικά και αναστοχαστικά απέναντι σέ αυτό να δούνε τα σχόλια που τους έχει κάνει ο διδάσκων-η διδάσκουσα και να διορθώσουνε. Να κάνουν βελτιώσεις με διακριτό τρόπο, να φαίνεται και τα λοιπά προφανώς και να συνθέσουν όλο αυτό σε ένα σύνολο. Άρα θεωρώ ότι εκ των πραγμάτων τους καλείς να σταθούν κριτικά σε αυτό που έχουνε ήδη κάνει θέλοντας και μη για να μπορέσουν να δουλέψουν συνθετικά. Και να φτιάξουν ένα συνθετικό κείμενο. Άρα λοιπόν ναι, προσφέρονται ευκαιρίες να δουν οι εκπαιδευόμενοι πως δούλεψαν; Ποια ήταν δυνατά του σημεία, τι μπορούν να βελτιώσουν, να το βελτιώσουν, να το κάνουν πράξη, έχουν ευκαιρίες να το κάνουν πράξη. Άρα θεωρώ ότι με έναν τέτοιο τρόπο γίνεται και πιο ορατό. Ορατή η προσπάθεια μου, άρα ναι, σε ένα βαθμό και αυτό λειτουργεί με στόχο την αυτογνωσία ας πούμε. Ναι, έχω κάνει αυτό; Ναι από κει που δεν ήξερα τι είναι αυτό. Τώρα το ξέρω, κοίτα να δεις, ωραία ...Ωραία εγώ θα σας μεταφέρω ότι αυτό που λένε οι φοιτητές συχνά είναι ότι είναι διαφορετική και η ανατροφοδότηση από διδάσκοντα σε

διδάσκοντα. Έτσι και είναι λογικό βεβαια σε ένα βαθμό. Επίσης, ας πούμε, ακούμε και σχόλια του τύπου ας πούμε τώρα στην ΕΤΑ63 κατάλαβα τι θα πει ανατροφοδότηση και όχι για να ευλογήσουμε τα γένια μας, αλλά περισσότερο γιατί είναι στόχος της θεματικής αυτός. Είναι ρητός στόχος της θεματικής και είναι ρητός στόχους και λέμε ότι αν εμείς δεν το κάνουμε όπως πρέπει να το κάνουμε, πως περιμένουμε από τους εκπαιδευόμενους να καταλάβουν τι θα πει αποτελεσματική ανατροφοδότηση και να το αξιοποιούν. Άρα θεωρώ ότι είναι μια διαδικασία αυτή που και διδάσκεται να το πω έτσι αλλά και στην πράξη. Αλλά βεβαίως ξαναλέω ότι δεν είμαστε όλοι ίδιοι, όπως λέμε ότι οι φοιτητές μας, δεν είναι ίδια και οι διδάσκοντες δεν είναι όλοι ίδιοι αλλά αυτό που λέω συχνά. Είναι ότι η μαγκιά, ας το πούμε έτσι είναι να ξέρεις τι θα πάρεις από τον καθένα. Τι θα κρατήσεις, ποια είναι τα δυνατά τα σημεία; Γιατί Δεν ξέρεις ποιος θα σου τύχει; Τα δυνατά σημεία αξιοποίησε τα προς όφελος και τα ασχημα άστα στην άκρη. Ας τα να τρέξουν να φύγουν.

K4: Αυτό καλλιεργείται, άλλωστε η προβολή και η παρουσίαση της αυτοεικόνας μας είναι μια βασική παράμετρος της κοινωνικής νοημοσύνης, εκεί που πρέπει να προσέξουμε είναι ότι όχι απλά καλλιεργείται, γιατί από μόνο του δεν θα μας έλεγε τίποτα, αλλά να διαχειριζόμαστε και να καλλιεργούμε αυτήν την αυτοεικόνα από όποιο ρόλο ο καθένας έχει στην ομάδα. Σε αυτό το κοινό ταξίδι που κάνουμε για ένα εξάμηνο ή για ένα χρόνο με τον/την καθέναν/καθεμία που συνεργαζόμαστε. Η προσοχή όμως που πρέπει να στραφεί; να μην χάσουμε την αυθεντικότητά μας, δηλαδή να παρουσιάσουμε την εικόνα μας, έτσι όπως είναι.

E: Να σας διακόψω ένα λεπτό γιατί μάλλον ακούσαμε κάτι λάθος ή δεξιότητα που θα ήθελα να μου πείτε. Αν καλλιεργείται στο πρόγραμμα είναι η αυτογνωσία να γνωρίζετε καλύτερα πτυχές του εαυτού σας μέσα από τις αλληλεπιδράσεις.

K4: Μα ναι.

E: Μετά από αυτό ξεκινάτε; Το πως δηλαδή, οπότε καλά το θέσατε και πήγατε στην αυτο παρουσία.

K4: Ναι, ότι καλλιεργείται και έχει ως αποτέλεσμα την αυτοεικόνα και τη διαχείριση αυτής.

K5: Για το να καλλιεργηθεί η αυτογνωσία .Κατ αρχήν θεωρώ ότι σε ένα επίπεδο ενηλίκων έως ένα βαθμό απίθανο να μην είναι καλλιεργημένη. Σε σχέση με αυτά που ζητάει το πρόγραμμα αυτό έχει να κάνει σε μεγάλο βαθμό με την ανατροφοδότηση, η οποία λαμβάνεται μέσω των εργασιών για τους φοιτητές, με τη συλλογική ανατροφοδότηση που γίνονται στο πλαίσιο των ΟΣΣ συνολικά για τις εργασίες. Αλλά επειδή το πλαίσιο και

των δύο αυτό παραδειγμάτων που σας έφερα είναι δεδομένο το χρονικό πλαίσιο και το χωρικό πλαίσιο αν μου επιτρέπεται στο πλαίσιο των εργασιών. Καλλιεργεί την αυτογνωσία αλλά έως ένα πάρα πολύ χαμηλό επίπεδο, σε ένα πάρα πάρα πολύ χαμηλό βαθμό. Δηλαδή, αν κάποιος δεν έχει ένα επίπεδο αυτογνωσίας ώστε να είναι έτοιμος να δεχθεί το σχόλιο ή την ανατροφοδότηση, είναι πολύ δύσκολο να προχωρήσει περισσότερο. Χρειάζεται να υπάρχει ήδη ένα επίπεδο καλά καλλιεργημένο, μια γνώση. Λειτουργεί πολύ περισσότερο στον φοιτητή, ο οποίος είναι έτοιμος. Παρά στο να μάθεις κάτι καινούργιο σε κάποιον που δεν το ξέρει ήδη. Δηλαδή στο added value. Ένας φοιτητής ο οποίος είναι ήδη σε ένα επίπεδο από ένα προηγούμενο μεταπτυχιακό ή τις προπτυχιακές του σπουδές, μπορεί να εξελιχθεί πολύ περισσότερο μέσα από εργασίες. Και εκεί να λειτουργήσει και η αυτογνωσία, πάρα κάποιος που θα είναι το πρώτο του μεταπτυχιακό.

Ε: Να ρωτήσω τότε στην περίπτωση αυτή που λέτε πως καλλιεργείται η αυτογνωσία περισσότερο;

Κ5: Σε ποια περίπτωση;

Ε: Στην δεύτερη.

Κ5: Στην δεύτερη περίπτωση, το ιδανικό θα ήταν, αλλά αυτό δεν μπορεί να το επιβάλλει ή να το απαιτήσει ο Κ-Σ. Είναι στην ανατροφοδότηση που λαμβάνει κάποιος φοιτητής μέσα από την εργασία ή μετά το πέρας μιας ΟΣΣ, όπου έχουν γίνει συνολικά σχόλια και ο φοιτητής σε κάποια από τα σχόλια αναγνωρίζει ή νομίζει ότι αναγνωρίζει τον εαυτό του να έρθει σε επικοινωνία ή με ένα τηλέφωνο ή να ζητήσει μια δια ζώσης επικοινωνία με τον Κ-Σ που θα του αναλύσει συγκεκριμένα τι συμβαίνει στην εργασία του άρα να εμπλουτίσει αυτό που εκεί είναι γραμμένο. Και με προφορική επικοινωνία, με προφορική αλληλεπίδραση. Αυτό στα 5 χρόνια που είμαι ως ΣΕΠ στο ΕΑΠ δεν μου έχει συμβεί.

Κ6: Ναι ναι η αυτογνωσία 100%. Αυτογνωσία δηλαδή καταλαβαίνουν τον εαυτό τους τις δυνάμεις τους, τον ρυθμό τους, τις δυνατότητές τους. Από την ΕΤΑ- 50 προχωρώντας πλέον στην 63 την έχουν αναπτύξει. Για παράδειγμα στην ΟΣΣ στην ομαδοσυνεργατική στα breakout sessions μιλάνε για τον χρόνο που έχουν συζητάνε ανταλλάσσουν απόψεις οπότε όλα αυτά συμβάλλουν στην αυτογνωσία.

- 4) Θεωρείτε πως οι αλληλεπιδράσεις στο ΜΠΣ διεγείρουν την δεξιότητα της επιχειρηματολογίας και την σαφήνεια; Με ποιον τρόπο;

K1: Μεμονωμένα ναι. Επιχειρηματολογία πιστεύω ναι. Ε η σαφήνεια είναι ένα ζητούμενο. βλέπω ότι έχουν χειροτερεύσει τα πράγματα, ότι ενώ το λέμε στην εκφώνηση δεν καταλαβαίνω την εκφώνηση, δηλαδή αυτό είναι ένα πολύ μεγάλο θέμα, δηλαδή είναι αδιανόητο και νομίζω ότι είναι η βαθμοθηρία, το κύριο. Δηλαδή λες εμένα έχω τέτοια ερώτηση, σας ζητάμε να κάνετε το Α και έχω ερώτηση, θέλετε να κάνουμε το Α ή το Β; Αφού το λέει το Α ζητάμε γιατί μπαίνει το Β δηλαδή ούτε καν έχει αναφερθεί μέσα σαν τίτλος. Νομίζω ότι το κύριο είναι αυτό για να ως στόχος να έχω το άριστα αν δεν υπήρχε αυτό το άγχος που της αριστείας, δηλαδή νομίζω θα ήταν πολύ καλύτερα τα πράγματα. Δηλαδή δεν είναι τόσο το ίδιο της σαφήνειας είναι να μην παρω 9,8 να πάρω 10 μην πάρω 9,6. Νομίζω ότι ειδικά στα breakout και μετά που έρχονται στην ολομέλεια έχω την εντύπωση ότι βελτιώνεται η επιχειρηματολογία και ότι την αξιοποιούμε δηλαδή και μεταξύ τους και μετά όταν έρχονται να το απαντήσουν και να το παρουσιάσουν στην Ολομέλεια το έχουν δουλέψει και θα ναι νομίζω ότι ενισχύεται ας πούμε. Ήταν μέσα στα breakout sessions και λοιπά. Με τις αλληλεπιδράσεις που έχουν προσπαθούν να χτίσουν μια επιχειρηματολογία και να κάνουν και σύνδεση με τη θεωρία που έχουνε. Μέσα από τη συνεργασία και εκεί δηλαδή. Γιατί πρέπει να κάνουμε μια δραστηριότητα σύγχρονης εκπαίδευσης ή ασύγχρονης Ε τους το ζητάμε και εμείς βέβαια, δηλαδή τους το ζητάμε να επιχειρηματολογεί. Είναι ζητούμενο πάντα η επιχειρηματολογία. Όποτε καλλιεργείται, δηλαδή δεν υπάρχει σκέψη και επιλογή χωρίς τεκμηρίωση.

K2: Σίγουρα, δηλαδή σίγουρα το ενισχύουν, ας πούμε για παράδειγμα, πολλές φορές εγώ ας πούμε στις ΟΣΣ που κάνω, δίνω κάποια έτσι: χωρίζω τους φοιτητές σε ομάδες και τους βάζω να διαβάσουν κάποια άρθρα ή κάποιες ιστοσελίδες και μετά έρχεται και κάποιος εκπρόσωπος από αυτούς αναπτύσσει μια επιχειρηματολογία για το πόσο ξέρω γω ενδεχομένως βοηθάει μία τεχνολογία μια ψηφιακή τεχνολογία στην εκπαίδευση, οπότε και μέσα από τη συζήτηση που κάνουν, αναπτύσσουν κάποια επιχειρηματολογία την οποία την εκθέτουν μετά στην ολομέλεια. Έτσι ώστε να υποστηρίζουν τις θέσεις, οπότε σίγουρα βελτιώνεται ή επιχειρηματολογία, αλλά και όχι μόνο στις ΟΣΣ και κατά τη διάρκεια των εργασιών πλέον οι εργασίες προσπαθούμε να μην ανάκλησης γνώσεων, αλλά να είναι εργασίες που τεκμηριώνει ένας φοιτητής με το δικό του τρόπο και αναλύει τα επιχειρήματα του για τα θετικά ή τα αρνητικά πολλές φορές και στηριζόμενος βέβαια στη βιβλιογραφία. Όπου είναι πολύ σημαντικό να στηρίζεις και τα επιχειρήματα σου σε κάποια έτσι δεδομένα αλλά και της προσωπικής γνώμης.... Τη σαφήνεια ναι, όταν

αναφέρεται ή όταν έρχονται οι φοιτητές και αναλύουν είτε στη διάρκεια των ΟΣΣ, αλλά είτε μέσα από τις εργασίες, τα επιχειρήματά τους, έχει πολύ μεγάλη σημασία η λέξη σαφήνεια, διότι πρέπει να είναι ξεκάθαρο τι υποστηρίζουν. Πολλές φορές αντιμετωπίζουμε αυτό το πρόβλημα, δηλαδή θέτουμε ένα πρόβλημα και πρέπει να επιχειρηματολογήσει κάποιος και το μήνυμα είναι λίγο ασαφές, οπότε εμείς αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε είναι μέσα από αυτές τις διαδικασίες. Είτε γίνεται μια συζήτηση και μια συζήτηση δηλαδή αν ένας φοιτητής ερωτήσει πει κάτι ασαφές, κάνουμε διευκρινιστικές ερωτήσεις για να μπορέσουμε να κατευθύνουμε τον φοιτητή να έχει μεγαλύτερη σαφήνεια σε αυτά που λέει και να διατυπώσει τα επιχειρήματά του και να διαλέξει επιχειρήματα τα οποία είναι σαφή ας πούμε και προσανατολισμένα ακριβώς σε αυτό που το ρωτάω. Οπότε ένας καλός τρόπος αυτό είναι έτσι η συζήτηση και οι αλληλεπιδράσεις που γίνονται σε μια συζήτηση. Δηλαδή όταν ερχόμαστε στην ολομέλεια υπάρχει μια έτσι έντονη συζήτηση και μεταξύ τους με το Κ-Σ, αλλά και των άλλων φοιτητών. Οπότε αναλύονται τα επιχειρήματα και βλέπει ένας φοιτητής αν πείθουν τα επιχειρήματα του ή αν δεν πείθουν τους συμφοιτητές του αλλά και τον Κ-Σ και έτσι προχωράει η διαδικασία. Παράλληλα, αυτό γίνεται και στις εργασίες, όπου όταν ας πούμε εμείς διορθώνουμε κάποιες εργασίες που γράφουν οι φοιτητές. Περιγραφικά αναφέρονται στον φοιτητή, αν αυτά που λέει είναι σαφή σου ή αν δίνεται ξεκάθαρα η απάντηση ή είναι λίγοι ασαφής η απάντηση. Γιατί πολλοί φοιτητές κάποιον όχι πολλοί πολλές φορές επειδή έχουν και περιορισμένο χρόνο βάζουν κάποια επιχειρήματα, τα οποία ενδεχομένως δεν είναι τόσο ξεκάθαρα και δεν απαντάν ακριβώς στα ερωτήματα τα οποία τους έχουμε θέσει.

K3: Ιδανικά ναι ιδανικά ναι, για παράδειγμα χαρακτηριστική τεχνική που το ζητάω αυτό είναι το debate. Ναι, όταν βάζεις στους φοιτητές σε μια διαδικασία, debate το οποίο ιδανικά θεωρώ ότι λειτουργεί σε ένα εξ αποστάσεως πλαίσιο. Πάντα το κάνω αυτό την πρώτη ΟΣΣ στην ΕΤΑ 63 κάνουμε πάντα ένα ντιμπέιτ και εκεί για να καταλάβεις τη διαδικασία εκεί πρέπει να βρουν τα επιχειρήματα τους και να μπορέσουν να υποστηρίξουν τη θέση της ομάδας τους

K3: Οπότε ναι, σαφώς ψάχνουν επιχειρήματα. Ένα μεγάλο βέβαια ζητούμενο, τεράστιο γιατί είμαστε σε μεταπτυχιακό επίπεδο είναι το κομμάτι της τεκμηρίωσης, έτσι δηλαδή μην είναι απλώς επιχειρήματα για τα επιχειρήματα και είναι και τεκμηριωμένα επιχειρήματα ιδανικά.

Ε: Έτσι είναι, θέλετε να μου περιγράψετε λίγο; Γιατί ως όρος ακούγεται πολύ ωραίος, αλλά επειδή και εγώ δεν έχω βιώσει αυτή την τεχνική και θα θελα να καταγράψει τι ακριβώς συμβαίνει εκεί στο debate; Φαντάζομαι ότι υπάρχει λόγος και αντίλογος.

K3: Είναι άσσος στο μανίκι μου, είναι άσσος στο μανίκι μου. Πάντα στην πρώτη ΟΣΣ οι εκπαιδευόμενοι χωρίζονται σε 2 ομάδες, συνήθως το θέμα μας είναι η διασφάλιση της διαρκείας βελτίωση της ποιότητας. Αν είναι πολλοί μπορεί να τους χωρίσουμε σε 3 ομάδες, οπότε η τρίτη ομάδα μπορεί να πάρει την ενδιαμέση θέση οπότε φεύγουν, σε breakout sessions. Εκεί τους καλώ, τους ζητάω όταν θα πάνε με τις ομάδες τους να βρουν έναν εκπρόσωπό τους. Να ενδυναμώσουν, να βρουν επιχειρήματα, τα οποία θα πούνε και θα καταγράψει ο εκπρόσωπός τους έτσι ώστε επιστρέφοντας στην ολομέλεια εγώ θα βάλω διαδικτυακό χρονόμετρο και θα έχει κάθε εκπρόσωπος από κάθε ομάδα ένα λεπτό στη διάθεσή του για να εκθέσει τα επιχειρήματά του, όπου στον πρώτο γύρο, θα υπάρχουν 3 γύροι. Ενός λεπτού τοποθέτηση ενός λεπτού για κάθε εκπρόσωπο ομάδας στον πρώτο γύρο θα κάνουμε μια γενική τοποθέτηση στο δεύτερο γύρο έχουν δικαίωμα να αντικρούσουν επιχειρήματα της άλλης, των άλλων εκπροσώπων και στον τρίτο γύρο θα κάνουν μια τελική τοποθέτηση. Αυτό λοιπόν, επιστρέφοντας στην Ολομέλεια, λοιπόν ζητάω να μου πουν. Ποιοι είναι οι εκπρόσωποι της κάθε ομάδας, οι υπόλοιποι όση ώρα ο εκπροσώπος τους είτε μιλάει είτε μιλάνε οι άλλοι εκπρόσωποι γράφουν στο chat (privetly) ιδιωτικά στον εκπρόσωπό τους, υπενθυμίζοντάς του επιχειρήματα, ενθαρρύνοντας το και ταυτόχρονα τους παρακινώ να χρησιμοποιούν και τα emoticons τις φατσούλες εκεί πέρα με τα χειροκροτήματα και τα λοιπά. Όση ώρα μιλούν για εκπρόσωποί τους, έτσι ώστε να μην είναι παθητική ομάδα. Και να υποστηρίζει και ταυτόχρονα με κάποιο τρόπο να εμπλέκετε και να συμμετέχει και να αλληλεπιδρά αν θέλετε και με τον εκπρόσωπο της. Άρα λοιπόν, και το καλό είναι, ότι στην εξ αποστάσεως γίνεται πολύ εύκολα αυτό. Ε Δηλαδή δε χρειάζεται όταν ήμουν δια ζώσης σε ένα ντιμπέιτ πρέπει να σταματήσει η διαδικασία για να μπορέσει η ομάδα να δώσει ανατροφοδότηση στον εκπρόσωπο της και ενώ εδώ μπορεί να γίνει στο μεσοδιάστημα, χωρίς να παρενοχλείται η διαδικασία και αυτό είναι το καλό με την εξ αποστάσεως με το debate μέσα με σε εξ αποστάσεως πλαίσιο. Τώρα τελειώνοντας τη διαδικασία υπάρχουν φορές που υπάρχει εμφανώς κάποιος που μπαίνει μπροστά στο έργο του, γέρνει προς την πλευρά τη μία ή την άλλη. Σε κάποιες περιπτώσεις δεν έχουμε ξεκάθαρο ας το πούμε έτσι οι νικητή και δεν υπάρχει πρόβλημα. Καλώ την ομάδα στη συνέχεια ξεκινώντας από τους εκπροσώπους. Να μου πουν πώς αισθάνθηκαν εκπροσωπώντας την ομάδα πως τους φάνηκε και η διαδικασία και σχόλια

και επί της διαδικασίας και επί του περιεχομένου, άρα και μετά περνάμε και στα σχόλια φυσικά όλης της ομάδας. Ζητάω να μου περιγράψουνε ή ομάδα; Τι έκανε όση ώρα εσύ ήσουν είχες υποστήριξη. Η ομάδα ήταν εκεί; Βοήθησε, παρωθούσε; Και πρέπει να σας πω ότι είναι από τις πιο δυνατές τεχνικές και τα σχόλια είναι πολύ δυνατό και πανηγυρικά. [...] Προφανώς μέσα από δραστηριότητες αξιολόγησης. Για παράδειγμα οι γραπτές εργασίες αν υπάρχουν αυτές, ακόμα και το πρότζεκτ που καλούνται να εκπονήσουν. Υπάρχουν δραστηριότητες, ας πούμε, του τύπου να φτιάξουμε ένα τίτσατ, ας πούμε, που θα έχουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα ας πούμε μιας εγκατάστασης μιας διαδικασίας, ας πούμε. Προφανώς υπάρχουν πολλοί τρόποι. Τίτσατ ας πούμε, έναν πίνακα, τέλος πάντων έναν πίνακα όπου θα έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της διαδικασίας, η τα υπέρ και τα κατά. Καλούνται να βάλουν επιχειρήματα υπέρ ή επιχειρήματα κατά ας πούμε μιας διαδικασίας, ενός μηχανισμού.

Ε: Ναι, σχετικά με τη σαφήνεια; αλλά το να είσαι σαφής έτσι είναι κάτι διαφορετικό. Σίγουρα συμπληρώνεται με την επιχειρηματολογία, αλλά είναι κάτι διαφορετικό.

K3: Εντάξει να δεν είναι το ίδιο, όχι, είναι διαφορετικό, είναι ένα είναι ένα τεράστιο ζητούμενο αυτό που συχνά λέω στους φοιτητές μου είναι κάτι που έλεγε και ένας καθηγητής μου παλιά ότι πρέπει να γράφετε απλά τόσο απλά που να το πηγαίνεις στη γιαγιά σας να διαβάζει και να καταλαβαίνει να το διαβάσετε στον περίπτερά της γειτονιάς και να καταλαβαίνει τι γράψατε [...] Ναι, η αλήθεια είναι ότι όσο καλύτερα κατέχεις σε ένα θέμα, τόσο πιο απλά μπορείς και να το εκφράσεις και να γίνει και κατανοητό όσο πιο μπερδεμένο είναι στο μυαλό σου, τόσο πιο μπερδεμένο θα το καταγράψεις κιόλας. Αυτή είναι η αλήθεια. Δεν είναι εύκολο για όλους τους φοιτητές είναι μια δεξιότητα που καλλιεργείται. Το πιστεύω πάρα πολύ αυτό και το πώς γράφουμε είναι μια δεξιότητα που καλλιεργείται. Είναι θέμα και εμπειρίας, αλλά υπάρχουν κάποιοι φοιτητές που το χουνε τον λόγο μπορεί να ακουστεί στερεοτυπικό, αλλά βλέπεις ότι κάποιοι φιλόλογοι το έχουν πάρα πολύ με το λόγο, σε αντίθεση με άλλες ειδικότητες. Από την άλλη πλευρά, σίγουρα είναι και μια δεξιότητα που καλλιεργείται. Είναι ζητούμενο, δεν είναι πάντα αυτονόητο και δεν είναι πάντοτε εύκολο για όλους.

K4: Νομίζω πως ναι, νομίζω ότι αναπτύσσεται. Θεωρώ ότι πρέπει και να είναι το πρώτο μέλημα, γιατί δεν έχουμε να κάνουμε ούτε με μικρές ηλικίες, έχουμε να κάνουμε με επιστήμονες. Ήδη είναι επιστήμονες, έτσι τους βλέπω, άρα οτιδήποτε τους λέω θα πρέπει να είναι μέσα από συγκεκριμένη και δομημένη επιχειρηματολογία. Άρα η ανάγκη αυτή

νομίζω ότι είναι η κινητήριος δύναμη για να αναπτύξει αυτό που είπατε, οπότε ναι, αναπτύσσεται ή τουλάχιστον προσπαθούμε όλοι να το κάνουμε.

Ε: Με ποιους τρόπους; έτσι συνήθως εδώ πέρα τι αναπτύσσεται για να τους καλλιεργήσετε αυτές τις δεξιότητες, όπως την επιχειρηματολογία;

Κ4: Προσωπικά εφαρμόζω λίγο τη μαιευτική μέθοδο, δηλαδή προσπαθώ να βγει από την ομαδική κουβέντα αυτό το οποίο θέλω να τους μείνει. Ρωτώντας δηλαδή τους ίδιους προσπαθώντας να τους κάνω να συμμετέχουν περισσότερο που άλλωστε είναι και ένα βασικό στοιχείο της δομής του προγράμματος. Μετά, με τις ομάδες που κάνουμε, ακόμα και στις διαδικτυακές μας συναντήσεις, τους δίνουμε χρόνο για να μπορούν σε ομάδες να συζητήσουν, να εκφέρουν τη γνώμη τους και να κάνουμε μια σύγκριση αυτών που λένε οι ομάδες.

Ε: Οπότε τα παιδιά λέτε συνεργάζονται και δουλεύουν κιόλας και σε σύγχρονη εκπαίδευση πάνω σε επιχειρήματα;

Κ4: Συνεργάζονται, δουλεύουν μεταξύ τους, συγκρίνουν τις απόψεις. Άρα επανατοποθετούνται μετά.

Κ5: Προφανέστατα οι ΟΣΣ και το φόρουμ και τα email είναι ένα περιβάλλον ανταλλαγής ιδεών, μεταξύ προσωπικοτήτων, οι οποίες μπορεί να είναι ισχυρές, οι οποίες σίγουρα έχουν εμπειρία ζωής, οι οποίες σίγουρα εισφέρουν διαφορετικές δεξιότητες, διαφορετικές ικανότητες και διαφορετικές γνώσεις. Και αυτό είναι και η μαγεία του ΕΑΠ στο πλαίσιο της ΟΣΣ, οπότε προφανώς και όλα αυτά που λέτε ισχύουν.

Ε: Με ποιο τρόπο;

Κ5: Είναι ένα πολύ γόνιμο έδαφος. Αυτό το στοίχημα είναι να μπορέσουν αυτή την επιχειρηματολογία, να την κρατήσουμε και να την αναπτύξουμε σε επίπεδο διαλογικά. Προφανώς και έτσι γίνεται.

Ε: Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι αναπτύσσεται αυτή η δεξιότητα;

Κ5: Αφενός με τις ομαδικές δραστηριότητες μεταξύ των φοιτητών στο πλαίσιο των ΟΣΣ. Αφετέρου δεν μου έχει συμβεί ακόμα, αλλά θεωρητικά θα μπορούσε να συμβεί μια ανταλλαγή απόψεων και ιδεών στο φόρουμ, δηλαδή σε ένα πλαίσιο που λειτουργεί μια κοινότητα μάθησης. Εδώ πιθανόν να υπάρχει και ζήτημα κουλτούρας ελληνικής κουλτούρας για τη συμμετοχή σε ιστολογία στα forum είναι ελάχιστη χαρά του, Άρα λειτουργούν περισσότερο ως πλαίσιο πίνακα ανακοινώσεων, παρά ως πλαίσιο ανταλλαγής ιδεών. Και βέβαια στις ομαδικές συζητήσεις στις ΟΣΣ παρουσία του καθηγητή συμβούλου που ανταλλάσσονται οι ιδέες σκέψεις και συζητήσεις για πάρα πολλά θέματα.

Ε:Θεωρείτε π.χ. μέσα από τις εργασίες στην ανατροφοδότηση αυτό αναπτύσσεται ή όχι; Η Επιχειρηματολογία και σαφήνεια.

Κ5: Θα αναπτυσσόταν.. θα πάμε στο προηγούμενο που είπαμε; Εάν κάποιος φοιτητής είχε ενστάσεις πάρα πολύ λογικές για μια ανατροφοδότηση που έλαβε και αν θα ήθελε να απαιτήσει λογοδοσία που είναι αναφαίρετο δικαίωμα του από τον Κ-Σ.

Κ6: Ναι αναπτύσσεται η δεξιότητα της επιχειρηματολογίας. Αναπτύσσετε στις απαντήσεις στο γραπτό λόγο. Μέσα από την αλληλεπίδραση, με το υλικό των εβδομάδων μελέτης. Και μέσα από την εκφώνηση που δίνεται σε εργασίες στις ερωτήσεις, υπάρχει πάντα το ρήμα επιχειρηματολογήσετε. Όταν είναι σαφείς οι ερωτήσεις μαθαίνουν να είναι και οι φοιτητές σαφείς.

5) Πως αξιοποιείται η αυτοπαρουσία σε μια τηλε-ΟΣΣ; Θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση με τους άλλους την επηρεάζει;

Κ1: Στην πρώτη ΟΣΣ κάνουμε μια καλή γνωριμία. Έτσι και κάπως σαν λίγο σαν προσωπικότητες. Εντάξει εγώ ως στόχο να είμαι ο εαυτός μου όπως θα έκανα και σε μια ζωντανή δηλαδή. Εντάξει δηλαδή προσπαθώ να έχω λίγο χιούμορ. Αλλά δεν το κάνω εσκεμμένα δηλαδή μες τη ροή της διδασκαλίας και έτσι της προσωπικότητάς μου, είμαι λίγο αυτοσχέδια... Και ναι, εντάξει, αν υπάρχει,δηλαδή καλό είναι να υπάρχουν και αντιδράσεις από κάτω. Δηλαδή μου είχε τύχει πιο παλιά που είχαμε ένα άλλο περιβάλλον χωρίς βίντεο και λοιπά, όπου δεν βλέπουμε κανένα φοιτητή, δηλαδή φαινόμουν μόνο εγώ και κανένας άλλος, ούτε καν εικόνα. Δεν μίλαγε κανένας μερικές φορές, δηλαδή μια θυμάμαι, μια κυρία έπαιρνε που και που, το λόγο ήθελες κάποιον να ανταποκριθεί αν υπάρχει ανταπόκριση, ενισχύεται και διάλογος και όλα.

Κ2 : Η αυτοπαρουσία είναι πολύ σημαντικό. Ας πούμε στην πρώτη ΟΣΣ, βάζουμε όλους τους φοιτητές είτε να αυτοπαρουσιαστούν, είτε μια τεχνική είναι να τους χωρίζουμε σε ζεύγη και βάζουμε ένα φοιτητή να αυτο παρουσιαστεί στο ζεύγος του, στον άλλον φοιτητή. Και μετά στην ολομέλεια μας παρουσιάζει ο ένας φοιτητής τον άλλον, δηλαδή υπάρχουν τέλος πάντων κάποιες τεχνικές για να ενισχύσουμε και να βοηθήσουμε τους φοιτητές με την αυτοπαρουσία και αυτό γίνεται συνήθως στην πρώτη ΟΣΣ, γιατί μετά πάμε σε καλλιεργητικό η ομάδα, οπότε δεν κάνουμε κάθε φορά. Ωστόσο είναι σημαντική

η αυτοπαρουσία και γενικότερα σου είναι σημαντικό να έχεις μια καλή αυτό παρουσίαση. Υπάρχουν κάποια ψηφιακά εργαλεία και μάλιστα υπάρχουν κάποιες τεχνικές που πολλές φορές για να δημιουργηθεί έτσι ένας διαδραστικός χώρος στο διαδίκτυο, όπου όλοι μπορούν να γράψουν δέκα κουβέντες για τον εαυτό τους και να μουν όλοι και να δουν λίγο, λίγο για όλους τους άλλους. Πέρα δηλαδή, η αυτό παρουσίαση μπορεί να γίνει και με συνεργατικά, δηλαδή εργαλεία στο διαδίκτυο, όπου ο καθένας σε ένα πίνακα μπορεί να γράψει έτσι κάποια πράγματα για τον εαυτό του, που θα δούμε όλοι, να τα συζητήσουμε, αυτό βοηθάει και για να σπάσει ο πάγος έτσι ώστε να νιώσουν και λίγο όλοι ότι εντάξει, είμαστε περίπου στην ίδια βάρκα και έχουμε τις ίδιες ανησυχίες. Και γενικά βοηθάει στο περιβάλλον. Στην εξέλιξη του μεταπτυχιακού μπορεί μια αυτοπαρουσία. Δηλαδή, δεν είναι μόνο αυτό παρουσίαση ο όρος σπουδές κλπ. δηλαδή μία αυτό παρουσία που να δίνει ο φοιτητής, κάποια στοιχεία για τον εαυτό του και ξέρετε αυτό βοηθάει πάρα πολύ στην ενδυνάμωση των σχέσεων γιατί δημιουργεί και ενσυναίσθηση. Όταν ας πούμε ξέρεις ότι δίπλα σου τον Γιώργο που έχει αυτο το επαγγελμα που έχει αυτά τα προβλήματα, αρχίζεις και νιώθεις έτσι πιο οικεία. Έτσι δημιουργείται μια οικειότητα, η οποία είναι σημαντική.

K3: Αχ, καταρχάς είναι πολύ κομβική η πρώτη συνάντηση θεωρώ η πρώτη ομαδική συμβουλευτική συνάντηση. Πόσο θα μπορέσει και ο διδάσκων να καλλιεργήσει το κλίμα, το επιθυμητό όπου θα νιώσουν οι άνθρωποι πιο άνετα να ανοιχτούν, να αλληλεπιδράσουν εγώ συνήθως τους βάζω και ξεκινάμε μια δραστηριότητα γνωριμίας όπου σε ένα padlet του ζητάω να γράψουν δύο αλήθειες και ένα ψέμα, για τον εαυτό τους και να ανεβάσουν το αγαπημένο τους τραγούδι που ακούν αυτό τον καιρό. Στο padlet, λοιπόν, ακούμε τραγούδια και προσπαθούμε να μαντέψουμε για τον κάθε φοιτητή ή φοιτήτριά τι είναι αλήθεια και τι είναι ψέμα; Μια όμορφη δραστηριότητα γνωριμίας η οποία τους αρέσει πολύ. Κρατάω τραγούδια. Στην τρίτη παρουσίαση στο τέλος, στέλνοντας την παρουσίαση/τις παρουσιάσεις της τελευταίας ΟΣΣ βάζω όλα τους τα τραγούδια όλη τους τη λίστα με τα τραγούδια και τους παρωθώ, μέχρι να έρθει η ώρα αυτή η δύσκολη και όση ώρα ή όσες μέρες εκπονούν το project και μέχρι να έρθει η δύσκολη ώρα της υποστήριξης, να χαλαρώσουν και να το απολαύσουν και να ακούν και τις μουσικούλες τους. Είναι ένας τρόπος και αυτός ας το πούμε έτσι ανοίγματος είναι ένας τρόπος παρουσίας του εαυτού που λέτε εσείς. Είναι ένας ευχάριστος τρόπος για να σπάσει λίγο ο πάγος και να μπορέσουν οι άνθρωποι να νιώσουν λίγο πιο χαλαρά και να ανοιχτούν. Βέβαια η αλήθεια είναι αν και έχουμε και περιπτώσεις ανθρώπων που έχουν ξαναβρεθεί σε άλλες σε άλλες θεματικές και έχει τύχει να είναι ξανά στην ίδια ομάδα, αλλά φυσικά

έχουμε και ανθρώπους που για πρώτη φορά γνωρίζουν τους συμφοιτητές τους. Σε κάθε περίπτωση προσπαθώ να έχουν πολλές ευκαιρίες. Θα κάνουν, ας πούμε, στην πρώτη ΟΣΣ και debate θα φύγουν και θα κάνουν και κάτι σε ομάδες να δουλέψουν, να παρουσιάσουν κάποια θέμα και τα λοιπά ανάλογα τη δραστηριότητα. Έχουν ευκαιρίες και είναι κομβικό. Ειδικά στην πρώτη ΟΣΣ. Και πρέπει να τους δίνονται τέτοιες ευκαιρίες. Τους αρέσει πολύ και κάνουμε και ένα mentimeter. Που τους καλώ ας πούμε να καταγράψουν τις προσδοκίες του. Και στην αρχή κάναμε με τις προσδοκίες του και στο τέλος κάναμε ένα με mentimeter για να πούνε τις εντυπώσεις τους κι αν ήθελαν κάτι να αλλάξει στην ΕΤΑ63 με βάση την εμπειρία τους, πια. Τους αρέσουν αυτά, τα θέλουν αυτά και βλέπουμε τι γράφουν και οι άλλοι και είναι ενδιαφέρον. Επίσης αυτό που κάνω καμία φορά στην τελευταία ΟΣΣ είναι πάλι σε ένα padlet τους ζητάω να καταγράψουν πώς αισθάνονται ενόψει της υποστήριξης του projetcr, εκεί να δείτε τι γίνεται... Είναι πολύ ενδιαφέρον το να βλέπεις ότι δεν είσαι μόνος ότι και άλλοι ζορίζονται ότι και άλλοι πιέζονται. Να σπάει αυτή η αίσθηση ότι ξέρεις είμαι μόνος μου και ζορίζομαι. Και άλλοι πιέζονται και άλλοι είναι αγχωμένοι κι άλλοι δυσκολεύονται με αυτή τη διαδικασία. Και αυτό βγαίνει πολύ έντονα και το χαίρονται δηλαδή, και είναι πολύ σημαντικό που το εκφράζουν φυσικά και οι ευκαιρίες να το εκφράσουνε. Τραγούδια να δεις. Τραγούδια του τύπου δεν μπορώ μανούλαμ δεν μπορώ..

Ε: Θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση με τους άλλους επηρεάζει την αυτοπαρουσία;

Κ3: Σίγουρα ναι. Σίγουρα την επηρεάζει και σίγουρα αυτόπροσδιορίζομαστε και μέσα από τους άλλους.

Ε: Κάτι που αναφέρατε πριν δύο φορές κιόλας, για τον εκπαιδευτικό, ή καθηγητή συμβούλο, ο ρόλος αυτός θεωρείτε ότι επηρεάζει την αυτόπαρουσία γιατί ξεκινήσατε και με το το κλίμα, πως θα τον διαμόρφωσε; Ποια είναι η άποψή σας σε αυτό;

Κ3: Ναι, σίγουρα. Σίγουρα επηρεάζει πάρα πολύ, έχει πολύ μεγάλη σημασία ο ρόλος του εκπαιδευτικού πρωτα από όλα στη διαμόρφωση της ομάδας. Και από κει και πέρα και για τον καθένα ξεχωριστά. Βεβαίως, δεν πιστεύω ότι υπάρχουν μάγοι εκπαιδευτικοί, ούτε θεωρώ ότι συμβαίνουν μαγικά πράγματα. Απλά ως άνθρωποι πάντα με κάποιους ανθρώπους, ταιριάζουμε με κάποιους ανθρώπους τα χνάρια μας να το πω έτσι, ταιριάζουμε και κολλάνε και μας εμπνέουν και όλα είναι τέλεια. Και με κάποιους άλλους ανθρώπους είναι λογικό να μην ταιριάζουμε τόσο πολύ, αλλά αυτό είναι μέσα στο πλαίσιο των ανθρώπινων σχέσεων. Από κει και πέρα, κάθε εκπαιδευτικός οφείλει νας το πούμε έτσι με την καλή πάντα έννοια να δεσμεύει να επιδιώκει τη δέσμευση των συμμετεχόντων

με το παιδαγωγικό συμβόλαιο που θα συνάψουν με την καλή του διάθεση με την ανοιχτή την επικοινωνιακή του έτσι πλευρά να βγάλει προς τα έξω να δώσει περιθώριο στους ανθρώπους να εκφράζονται.

Ε: Ναι. Ποιο συμβόλαιο είπατε;

Κ3: Το παιδαγωγικό συμβόλαιο..το παιδαγωγικό συμβόλαιο. Ε λένε ότι πρέπει κάθε φορά ειδικά στην πρώτη συνάντηση είναι να σπάσουμε τον πάγο, να βάλουμε τους κανόνες, να οριοθετήσουμε το πλαίσιο για να νιώθουν οι άνθρωποι ασφαλείς. Όταν οι άνθρωποι ξέρουν τι έχουν να κάνουν και τι έχουν να περιμένουν, νιώθουν ασφαλείς. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Βασική παιδαγωγική λειτουργία ενός διδάσκοντα, το να θέσει το πλαίσιο να ορίσει τους κανόνες, να δεσμεύσει τους συμμετέχοντες στην τήρηση αυτών των κανόνων.

Κ4: Στην πρώτη ομαδική συνάντηση συστήνομαι λέγοντας και την πορεία, την ακαδημαϊκή αλλά και στοιχεία προσωπικά, για παράδειγμα, αν έχω παιδιά, θέλοντας να δείξω στους ακροατές, που είναι οι εκπαιδευόμενοι εκείνη τη στιγμή, ότι και εμείς είμαστε σε παρόμοιο κοινωνικό πλαίσιο, δηλαδή μπορούμε να αντιληφθούμε και ότι τη στιγμή που μιλάω θα ακουστεί «μπαμπά βάλε μου νερό», ή θα διακοπεί η σύνδεση ή οτιδήποτε άλλο που μπορεί να συμβεί. Ένα πρώτο μέλημα είναι αυτό, αλλά δε μένουμε εκεί. Μετά ξεκινά με το ποια είναι η θέση για παράδειγμα, της ΕΤΑ [...] στο πρόγραμμα σπουδών και πώς πρέπει να διαβάζουμε; Τι προσδοκίες έχουμε. Αυτός ο κύκλος θα περάσει από όλους.

Ε: Ναι, πολύ ωραία. Όλοι οι φοιτητές δηλαδή;

Κ4: Ναι, θα πει ο καθένας που μένει, από ποια πόλη είναι, αν έχει παιδιά, αν δεν έχει παιδιά, που δουλεύει. Ένα βασικό στοιχείο για μένα είναι και οι βασικές τους σπουδές; Και αν αυτές σχετίζονται με το επάγγελμα που κάνουν αυτή τη στιγμή. Ε, εκεί τρώμε πάρα πολύ χρόνο, αλλά το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό. Διότι εκεί αρχίζουν και οι πρώτες χαλαρές κουβέντες συζητώντας για μία πόλη την οποία μόλις έχει αναφέρει και μας την παρουσιάζει ο φοιτητής ή φοιτήτρια; Έτσι αρχίζουμε και λέμε ακόμα και πόσο θα μας άρεσε να συναντηθούμε για να κάνουμε την επόμενη ΟΣΣ. Ε όλο αυτό, πραγματικά, βλέπω, ότι έχει αποτέλεσμα, γιατί γινόμαστε όλοι μια παρέα.

Ε: Αποκτάτε δηλαδή μια κοινωνική άνεση μεταξύ σας με αυτό, με αυτό που λέγαμε και πιο πριν;

K4: Μα νομίζω είναι απαραίτητο για να προχωρήσουμε μετά στο επόμενο στάδιο. Αλλιώς μένουν πολύ τυπικά λόγια οι αναφορές για παράδειγμα του πως πρέπει να διαβάσεις. Μα ο ακροατής σου ξέρει πως πρέπει να διαβάσει.

E: Καταλαβαίνω, θεωρείτε αυτή την αυτοπαρουσία γιατί έχετε περάσει λογικά μέσα από διαφορετικές ομάδες, είτε είναι καθηγητές σύμβουλοι είτε είναι φοιτητές. Θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση με τους άλλους επηρεάζει την αυτοπαρουσία σας σε ένα εικονικό περιβάλλον όπως είναι η ΟΣΣ όπως έχουμε εδώ;

K4: Όχι, δεν έχω νιώσει ότι επηρεάζει, ούτε την προσαρμόζω ανάλογα με το ακροατήριο.

E: Ναι.

K4: Αυτό που θα κάνω, θα το κάνω σε κάθε περίπτωση, γιατί νομίζω ότι έτσι υπηρετώ και αυτό που σας ανέφερα και σε προηγούμενη ερώτηση, την αυθεντικότητα.

E: Θεωρείτε ότι έτσι λειτουργούν και οι φοιτητές όμως; έτσι όπως τα βλέπετε από την άλλη πλευρά, ως Κ-Σ δηλαδή πιστεύετε η αυτοπαρουσία αυτή έρχεται κάθε φορά το ίδιο;

K4: Όχι, στους φοιτητές δυστυχώς έχω δει διαφοροποιήσεις. Άλλωστε ο καθένας έχει τη δική του προσωπικότητα, το δικό του τρόπο που έχει μάθει να επικοινωνεί. Υπάρχουν μεγάλες αυξομειώσεις. Μιλώντας και για το επιστημονικό μου πεδίο που είναι η στατιστική και η έρευνα βλέπουμε την καμπύλη του Gauss που υπάρχουν και τα 2 άκρα, προς το μέσον είναι οι περισσότεροι. Βλέπω όλη αυτή δηλαδή τη διαστροφάτωση και όλα αυτά που ανέφερα και προηγουμένως γίνονται ακριβώς προσπαθώντας να τραβήξουμε και αυτούς, που συνήθως δεν μιλάνε, δεν θα ζητήσουν ποτέ το λόγο. Άρα, προσπαθώ πάντα να βρω έναν τρόπο, να ακούσω και τη γνώμη αυτών. Αλλά, πράγματι, υπάρχει διαφοροποίηση στους φοιτητές, όμως νομίζω ότι σιγά σιγά νιώθουμε λίγο πιο άνετα. Ότι κάτι καταφέρνουμε. Και πολύ σημαντικό, που νομίζω ότι παίζει ρόλο, είναι ότι μία από τις πρώτες μου κουβέντες είναι να τους πω ότι πρέπει να γνωρίζουν ότι δεν είναι αυτοί, εκείνη τη στιγμή, παρόντες για μένα αλλά εγώ είμαι για αυτούς. Προσπαθώ δηλαδή να το αντιστρέψω. Οι φοιτητές πρέπει να έχουν απαιτήσεις από εμένα και μετά εγώ από τους φοιτητές.

E: Ναι καταλαβαίνω, καταλαβαίνω πως έχετε εισπράξει υποστηρικτικά, έτσι και το ρόλο του καθηγητή συμβούλου. Γιατί είστε υποστηρικτικοί. Πρέπει να στηριχτεί το στήριγμα μας.

K4: Μα έτσι είναι. Ποιος είναι ο ρόλος μας; Οι γνώσεις; τις διαβάζουμε. Τώρα δε και με την τεχνητή νοημοσύνη, δεν θα έχουμε κανέναν τέτοιο ρόλο.

E: Εύχομαι να προλάβουμε να εξελίξουμε τη δική μας ΚΝ πριν εξελίξει τη δική της. Χαχα

K4: Πριν την τεχνητή ναι ναι θα δούμε.

K5: Αυτό είναι ένα στοίχημα μεγάλο που πρέπει να το λαμβάνει ο Κ-Σ υπόψη του ως ανατροφοδότηση και πρέπει να είναι κάτι το οποίο θα πρέπει να το καλλιεργεί θεωρητικά και θα πρέπει να προσπαθεί να υπάρχει έντονο κατά τη διάρκεια των ΟΣΣ. Είναι ταυτόχρονα όμως και πάρα πολύ δύσκολο να επιτευχθεί σε ένα περιβάλλον ΕξΑΕ, σε ένα απόγευμα μιας Κυριακής που πιθανότατα το ακροατήριο ή οι άνθρωποι με τους οποίους βρίσκεσαι μαζί σε ένα χώρο εικονικό, μπορεί να είναι κουρασμένοι, οτιδήποτε άλλο ή και είσαι και εσύ ο ίδιος κουρασμένος ή κάτι άλλο σε ένα πλαίσιο που θα πρέπει να εξηγήσει πάρα πολύ συγκεκριμένα πράγματα σε πάρα πολύ συγκεκριμένο χρόνο. Άρα όλα αυτά φέρνουν πολλά εμπόδια στο να αξιοποιηθεί ουσιαστικά η αυτοπαρουσία. Αν με ρωτάτε προσωπικά, εγώ δεν είμαι ικανοποιημένος από τον βαθμό που αξιοποιώ την αυτοπαρουσία στο πλαίσιο των ΟΣΣ. Αλλά είναι κάτι που με προβληματίζει και προσπαθώ να αξιοποιήσω περισσότερο.

E: Μάλιστα συνήθως πως την αξιοποιείτε εσείς την αυτό παρουσία;

K5: Προσπαθώ να αλιεύσω τις διαφορετικές αφετηρίες, τις διαφορετικές απόψεις και επιχειρήματα τα ενδιαφέροντα πράγματα που έχει να πει ο καθένας από τις εμπειρίες του γιατί όλοι είναι έμπειροι σε αυτό που κάνουν και έχουν να πουν πράγματα. Προσπαθούν να αλιεύσω και να εξηγήσω ότι έχουν ενδιαφέρον αυτά που μπορεί να πουν. Αυτό με ενδιαφέρει. Να αναδείξω τις διαφορετικές οπτικές, τον διαφορετικό τρόπο με τον οποίο βλέπει τα πράγματα ο κάθε άνθρωπο στο πλαίσιο μιας ΟΣΣ. Με βάση τις δικές του πρόλαβανουσες.

E: Ωραία θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση με τους άλλους, στο πλαίσιο αυτό, στις ΟΣΣ την επηρεάζει την αυτοπαρουσία μας;

K5: Αρκεί να υπάρχει όταν υπάρχει και όταν δίνεται η αφορμή να υπάρξει, προφανώς και την επηρεάζει ή θα μπορούσε να την επηρεάζει.

K6: Η γνώση για την αυτό παρουσία προήλθε από τη συντονίστρια και τη βοηθό της συντονίστριας. εμείς στην αυτό παρουσία την κάνουμε μέσα από το padlet. γίνεται γνωριμία στο padlet, εκεί υπάρχει ένας τοίχος γράφουν μια αλήθεια και ένα ψέμα για να το βρουν οι άλλοι ποιος είναι και μου βάζουν ένα τραγουδάκι με το όνομά τους. με βοηθάει να το θυμάμαι ειδικά από το τραγούδι. στη συνέχεια παίρνουν το λόγο ελεύθερα δεν έχω θέματα μη με διακόπτετε το εκφράζεις ελεύθερα εκείνη τη στιγμή εκείνη την ώρα. Στο πλαίσιο του λογικού βέβαια ελευθερία στην επικοινωνία στην ΟΣΣ. Εγώ προσωπικά έχω καταλάβει και θεωρώ ότι τους νοιάζει η εικόνα τους ή αυτό παρουσία

τους πάντα την προσέχουν. Ίσως γιατί μπαίνουν αυτοί που ενδιαφέρονται. Επειδή δεν είναι υποχρεωτική και δεν πρέπει να γίνει υποχρεωτική η ΟΣΣ μπαίνουν συνειδητά οπότε δεν ξεφεύγουν από τα όρια δεν κατ αναγκάζονται.

- 6) Πως αξιοποιείται η ικανότητα ενεργητικής ακρόασης σε μια τηλε-ΟΣΣ; Και πως πιστεύετε επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις στην ΟΣΣ;

Κ1: Προσπαθούμε να εντάξει, έτσι λίγο με κάποια Μαιευτική, ίσως εντάξει. Εγώ έχω και εργαλεία την ώρα που έχουμε. [...] Ε εντάξει να μπορεί να είναι κάποια εργαλεία που κάνουν αξιολόγηση και να μπορούμε να το βλέπουμε και σε πραγματικό χρόνο τις αντιδράσεις και σε όλους αρέσει αυτό. Δηλαδή να αξιοποιούμε τα εργαλεία που προσφέρονται. Για να είναι πιο ζωντανή να μην είναι μόνο ένας μονόλογος, ας πούμε, ή έστω τα ομαδικά και τυποποιημένο, όσες περισσότερες αλληλεπιδράσεις μπορεί να υπάρξουν και τα εργαλεία το προσφέρουν. Και βίντεο δείχνουμε και πάνω στο βίντεο έχουμε συζητήση. Και το padlet σαν ψηφιακό πίνακα αξιοποιούμε, βάζουν οι ομάδες τις εργασίες τους επάνω τις συγκεντρώνουν, τις καταγράφουνε ώστε και ένας φοιτητής που δεν θα είναι παρών, μετά να τα δει, τι έχουμε κάνει στις ομάδες. Ε και βέβαια, μετά τις ομάδες που παρουσιάζουν τις εργασίες τους, έτσι; Έχουνε δουλέψει μαζί. Γενικότερα η εκπαίδευση νομίζω καλό είναι να έχει μια δομή, τον βοηθάει το φοιτητή, δηλαδή χωρίς ότι είναι απαραίτητη, αλλά να έχει μια δομή την οποία θα την παρουσιάσεις, να ξέρει και τι να περιμένει μέσα στη συνάντηση. Δηλαδή εγώ ξεκινάω, θα παρουσιάσουμε τις δραστηριότητες που έρχονται. Θα δούμε αυτές που έγιναν. Σαν αξιολόγηση, θα πούμε μερικά πράγματα και θα πούμε κάποια κομμάτια της ύλης που έχουν να μελετήσουν και θα τα συζητήσουμε. Θα το επεκτείνω λίγο το θέμα πάνω σε αυτά θα τους δείξω κάποια βίντεο, κάποιες δραστηριότητες πιθανώς πάνω στο εκπαιδευτικό υλικό που έχουμε να μελετήσουμε. Υπάρχει ένα ρεπερτόριο. Οπότε με όλα αυτά έτσι διατηρείται επισταμένη την προσοχή τους και αυξάνεται αυτή να. (ενεργητική ακρόαση) Αξιολόγηση σε πραγματικό χρόνο, πάντα έτσι στο ξεκίνημα να, οπότε με όλα αυτά διατηρείται και έτσι και επισταμένη την προσοχή τους πάνω σας και αναπτύσσουν την ενεργητική τους ακρόαση και πιθανό όχι μόνο ενεργητικής ακρόασης, πιθανόν και το ενδιαφέρον με όλο αυτό. Ναι ναι δεν είναι εύκολο, να έχεις έναν και να λέει, Ο μονόλογος είναι πολύ

κουραστικός, θέλει ποικιλία, εργαλείων και δόξα τω Θεώ. Υπάρχουν πολλά και βελτιώνονται.

Ε: Όλα αυτά θεωρείται επηρεάζουν τις αλληλεπιδράσεις, στην ΟΣΣ μεταξύ των συμμετεχόντων;

Κ1: Ναι ναι βέβαια ναι. Βέβαια ναι, νομίζω ότι επηρεάζομαι και ενδυναμώνουν δηλαδή την πορεία γενικότερα, δηλαδή η ΟΣΣ μπορεί να ισχυροποιήσει κάποια πράγματα. Έτσι ας πούμε τη μοναξιά του φοιτητή.

Κ2: Προσπαθούμε να δημιουργούμε αλληλεπιδράσεις και να εναλλασσουμε τις δραστηριότητες, πόσο μάλλον πλέον και στην δια ζώσης, αλλά πόσο μάλλον και στην εξ αποστάσεως. Οι μονόλογοι ή η παρουσίαση powerpoint ξέρω γω πολυσέλιδη κλπ. πλέον δεν έχουν νόημα, προσπαθούμε να κάνουμε δραστηριότητες που έχουν διάρκεια 10-15 λεπτά να υπάρχει μια εναλλαγή και ως προς το περιεχόμενο και αλλαγή ως προς τις αναπαράστασεις. Μπορεί να μην δείξεις ένα βίντεο, μια σελίδα ή ένα άρθρο, οπότε στην ουσία συνεχώς να είναι οι φοιτητές ενεργεί ακροατές να βλέπουν ένα παρεμβαίνουν. Να υπάρχει έτσι μια συνεχή έτσι εναλλαγή και αλληλεπίδραση, η οποία κρατάει σε εγρήγορση έτσι το τμήμα και μπορεί να περάσουν ξέρω γω και 4 ώρες ΟΣΣ και να πούνε ότι δεν κατάλαβα πως πέρασε η ώρα σου και δεν ήταν κάτι βαρετό που από ένα σημείο και μετά πραγματικά έχεις ανοικτό τον υπολογιστή και μπορείς να κάνεις και άλλες δουλειές στο υπόβαθρο σου. [...] Πιστεύω ότι επηρεάζει σημαντικά, γιατί όταν έχεις ας πούμε ενεργητική ακρόαση έχεις συμμετοχή και όταν έχεις συμμετοχή, δηλαδή εξαιρετική συμμετοχή από τους φοιτητές κατά τη διάρκεια της ΟΣΣ, τότε εκθέτονται περισσότερες απόψεις. Η μάθηση είναι μια διαδικασία έτσι που συμβαίνει, έτσι συνεχώς. Οπότε σε μια ωραία συζήτηση συμμετέχουν πολλοί. Θα πάρουμε περισσότερες γνώσεις από μια συζήτηση που θα μιλήσει μόνο ο Κ-Σ ή θα συμμετέχουν ένα ή δύο φοιτητές, οπότε και αυτό επιδρά θετικά.

Κ3: Ενεργητική ακρόαση, υπάρχουν πάρα πολλοί τρόποι. Λοιπόν εγώ είμαι από την φύση μου ένας άνθρωπος πάρα πολύ εκφραστικός. Με περιορίζει πολύ στο κομμάτι της κάμερας και εγώ είμαι ένας άνθρωπος κινούμαι διαρκώς που κουνάω τα χέρια, που το πρόσωπό μου συνεχώς εκφράζεται. Πιστεύω πάρα πολύ σε αυτό. Δεν υπάρχει περίπτωση ποτέ να με δείτε με κλειστή κάμερα εννοείται!!! Καλά ως διδάσκουσα, εννοείται, αλλά θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό και όταν βλέπω ας πούμε πολλές φορές από τους φοιτητές μου να ανοίγουν κάμερες δεν το κάνουν όλοι φυσικά ούτε το κάνουν πάντα, αλλά το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό. Επικοινωνούμε με όλο μας το σώμα δεν είναι μόνο το να

ακούμε. Φυσικά, όταν ακούω προσπαθώ.. Ξέρετε καμιά φορά για μας τους διδάσκοντες είναι δύσκολο το να ακούμε. Συνήθως μιλάμε, μιλάμε, μιλάμε και παίρνουν οι άλλοι. Είναι πολύ σημαντικό να μάθουμε να ακούμε λοιπόν και εμείς, είχε μια δεξιότητα πολύ σημαντική, αλλά ταυτόχρονα την ώρα που μιλάει ο άλλος πρέπει να σε βλέπει ότι ακούς ότι να του νεύεις ότι καταλαβαίνεις γι αυτό και παρωθώ όλους τους συμμετέχοντες, να δώσουν ένα χειροκρότημα, να βάλουν μια φατσούλα. Είναι πολύ σημαντικό να αναπλαισιώσω κάτι που θα ακούσω ειδικά όταν ας πούμε θα ρθουνε από έναν breakout session και θα δώσουνε μια απάντηση να αναπλαισιώσω να το αποδώσω με ένα ίσως πιο επιστημονικούς όρους, να καταλάβουν τι άκουσαν, ότι ενδιαφέρθηκαν, να πω ένα μπράβο σε όλους, να για να συνεχίσουν να το κάνουνε, να βάλω και λίγο χιούμορ έτσι ώστε να νιώθουν πιο άνετα.. Ναι, το κομμάτι της ενεργητικής ακρόασης λοιπόν θέλει πολύ μεγάλη προσοχή ακόμα και στην ΕξΑΕ, η οποία δεν βοηθάει πάρα πολύ σε αυτό το κομμάτι, αλλά ακόμα και σε αυτή τη συνθήκη είναι πάρα πολύ σημαντικό κατά τη γνώμη μου.

Ε: Και πώς πιστεύετε επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις στην τηλε-ΟΣΣ;

K3: Υπάρχουν θετικά, υπάρχουν και αρνητικά, δηλαδή ναι, υπάρχουν κάποιοι περιορισμοί σε σχέση με την face to face επικοινωνία από την άλλη πλευρά, να ας πούμε το κομμάτι της τεχνικής που συζητούσα πριν με το debate. Να που ενδείκνυται για να αξιοποιείται σε εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό πλαίσιο. Υπάρχουν άλλα κομμάτια και πιο δύσκολα και άλλα κομμάτια πιο εύκολα. Πρέπει να δεις ποια είναι εκείνα τα κομμάτια που είναι πιο πρόσφορα και να τα αξιοποιήσεις και να τα αναδείξεις και φυσικά να κάνεις ένα βήμα πίσω σε κάποια άλλα κόμματα που δεν λειτουργούν και τόσο καλά. Γιατί δεν είναι ότι όλα λειτουργούν εξαιρετικά στην εξ αποστάσεως.

K4: Ναι, πρώτον, όταν θα ειπωθεί μια ιδέα, μια σκέψη, μια πορεία, ένα παράπονο, δεν το αφήνουμε λέγοντας «Ωραία το καταγράφουμε. Θα βρούμε μια λύση». Αλλά προσπαθούμε πρώτον να το αναλύσουμε περαιτέρω για να είμαστε σίγουροι ότι έχουμε καταλάβει. Άρα να δώσουμε και το μήνυμα ότι εγώ τώρα δεν σε ακούω απλά άλλα, μπαίνω μέσα σε αυτό που λες για να το κατανοήσω. Και προσπαθώ να κάνω να συμμετέχει και όλη ομάδα οπότε και ενεργητική ακρόαση από την μία αλλά και αλληλεπίδραση, ενεργητική μάθηση από την άλλη.

Ε: Ναι.

K4: Είναι, όπως λέω και για την παρατήρηση σαν μέθοδο ποιοτικής έρευνας. Παρατηρώ δε σημαίνει πάω σε μια γωνιά μιας σχολικής τάξης και απλά κοιτάω. Προσπαθώ να κατανοήσω, προσπαθώ να μπω στη θέση του άλλου.

Ε: Ναι. Καταλαβαίνω εντάξει, παίζουν πολλά ρόλο εκεί, στις σημειώσεις πεδίου αλλά καταλαβαίνω τι θέλετε να πείτε. Και πώς πιστεύετε επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις; Η ενεργητική ακρόαση;

Κ4: Θετικά, νομίζω ότι επηρεάζονται θετικά. Πότε όμως επηρεάζονται θετικά; όταν πραγματικά φαίνεται ο σεβασμός σε αυτόν που μιλάει, στον ομιλητή, ότι και να λέει. Δε μου αρέσει για παράδειγμα ο πρόλογος που κάνουν πάρα πολλοί «Ξέρετε θα είναι χαζή ερώτηση». Εκεί είναι που τους καλώ να μην το ξαναπούν αυτό. Δεν υπάρχουν χαζές ερωτήσεις.

Κ4: Άρα δείχνεις ένα σεβασμό σε ότι και να πει γιατί για αυτόν/αυτήν, αυτό που λέει είναι το σημαντικό εκείνη την στιγμή. Οφείλεις να του πεις με ειλικρίνεια αυτό που σκέφτεσαι και όχι να τον καλοπιάσεις, δεν θα τον βοηθήσει αυτό και να έχεις και μια διακριτικότητα σε αυτό που θα πει, να προσπαθείς δηλαδή να καταλάβεις εάν υπάρχει και άλλο θέμα από κάτω, οπότε μετά σε μια συζήτηση, ιδιαιτέρως, που θα κάνεις με τον φοιτητή ή τη φοιτήτρια να προσπαθήσεις να τον βοηθήσεις, όσο σου επιτρέπεται εκ της θέσεως του καθένα, να μπει και σε άλλα θέματα όπου απασχολούν τον φοιτητή.

Ε: Οπότε μέσω της ενεργητικής ακρόασης σε κάνετε και μια ψυχολογική υποστήριξη, του ψυχολόγου, ας πούμε.

Κ4: Δεν θα τολμήσω να πω αυτό. Δεν ανέφερα καθόλου αυτό γιατί εκεί θέλει ειδικές γνώσεις.

Ε: Τυπικά, δηλαδή όσο μπορείτε να αισθανθείτε κάτι για να το ξεκαθαρίσετε αν χρειαστεί στο μέλλον.

Κ4: Και αυτή είναι η ψυχή της ενσυναίσθησης που μου θέσατε και στην αρχή. Αλλιώς, τον καταλαβαίνω τον άλλον μόνο, δεν λέει τίποτα, πρέπει πραγματικά να μπει στη θέση του άλλου.

Κ5: Έτσι όπως το καταλαβαίνω, προσπαθώ καταρχήν να ακούω, αυτά που λένε για να ανταποκρίνομαι, σε αυτά που λένε. Άρα και με παύσεις στον λόγο ή αναμένοντας περισσότερο σε κάποιον που έχει επίσης το λόγο ή δίνοντας το λόγο, συνεχώς με ερωτήσεις με απορίες με αφορμές να μπορούν να τίθενται και να υπάρχουν από τους συνυπάρχοντες στον εικονικό χώρο και να λέγονται πράγματα και να εκφράζονται επιχειρήματα και απόψεις. Και από την άλλη μεριά από αυτούς, τους οποίους απευθύνομαι από τους φοιτητές, τους ανθρώπους, που συμμετέχουμε σε μια ΟΣΣ όταν υπάρχει, να προσπαθώ να χτίζω πάνω σε αυτό για να εξελίσσουμε μια σκέψη ένα σχόλιο ένα επιχείρημα.

Ε: Ναι, εσείς τους δίνετε τη δυνατότητα με κάποιους τρόπους αυτής της ενεργητικής ακρόασης; Δεδομένου ότι είστε και στην ΕΤΑ 63.

(Εκεί χρησιμοποιείται λογικά ίσως και άλλους τρόπους κάθε θεματική ενότητα λόγω της φύσης της έχει και μια οργανωμένη, διαφορετικά ΟΣΣ από ότι καταλαβαίνω με τι γιατί έκανα επιτόπια παρατήρηση.)

Κ5: Όπως σας είπα και πάλι στην ΕΤΑ63 προσπαθούμε να έχουμε κατά το δυνατόν ομαδικές δραστηριότητες , όπου οι φοιτητές μπαίνουν σε διάφορα δωμάτια και εκεί συζητάνε θέματα και άρα ανταλλάσσουν απόψεις. Με αυτή την έννοια, πιθανότατα στα δωμάτια, στα οποία βρίσκονται να υπάρχουν τέτοια ανταλλαγή απόψεων. Γιατί κυκλοφορώ στα δωμάτια, οπότε και ξέρω εκεί τι συμβαίνει. Άρα αυτός είναι βασικός τρόπος.

Ε: Πώς πιστεύετε επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις αυτές; Φαντάζομαι ότι είναι στοιχείο το οποίο τις επηρεάζει η ενεργητική ακρόαση στην τηλε-ΟΣΣ;

Κ5:Υπό ιδανικές συνθήκες θα ήταν κάτι πάρα πολύ βασικό αυτό που λέτε.

Στην πράξη όμως είμαστε μακριά από τις ιδανικές συνθήκες για πολλούς λόγους, οπότε δεν μπορώ να πω ότι υπάρχει μεγάλος βαθμός επηρεασμού.

Ε:Δηλαδή, θεωρείτε ότι η ενεργητική ακρόαση για να το καταγράψω ακριβώς να μην καταλάβω κάτι άλλο, δεν επηρεάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις αλληλεπιδράσεις των συμμετεχόντων;

Κ5: Υπό κανονικές συνθήκες θα μπορούσε, αλλά δεν νομίζω ότι ισχύει σε μεγάλο βαθμό. στο πλαίσιο των ΟΣΣ.

Ε:Ναι. Θέλετε να μου το εξηγήσετε αυτό;

Κ5: Αυτό για να λειτουργήσει θα χρειάζεται μια ζωντανή ΟΣΣ, με πολλούς συμμετέχοντες ,οι οποίοι έχουν και διάθεση να ανταλλάξουν επιχειρήματα έχουν την διάθεση να συμμετάσχουν. Έχουν διάθεση για αυτόπαρουσία και από την διάθεση να τοποθετηθούν πάνω στο αντικείμενο στο βασικό αντικείμενο κάθε φορά της ΟΣΣ. Αν αυτά τα ζητήματα λείπουν για πολλούς λόγους, ευθύνη του Κ-Σ επίσης. Τότε είναι πολύ δύσκολο να υπάρξει μια τέτοια αλληλεπίδραση.

Ε: Και να αξιοποιηθεί δηλαδή και αυτή η ικανότητα της ενεργητικής ακρόασης;

Κ5:Προφανώς.

Κ6:Αξιοποιείται για παράδειγμα με το να αναλαμβάνουν την ομάδασυνεργατική. Τους έχω χωρίσει σε ομάδες και τους ζητάω για παράδειγμα να έχουν κατά νου τους ρόλους που θα αναλάβουν κάποιος του γραμματέα κάποιος θα παρουσιάσει τα αποτελέσματα και

λοιπά. Γιατί μετά όταν γυρίζουμε στην ολομέλεια από τα εικονικά δωμάτια γίνεται μια συζήτηση. Οι ομάδες είναι γύρω στις 3 κατά μέσο όρο γιατί μπαίνουν 15 -16 άτομα συνήθως. Έχει μέσα όλο αυτό την ενεργητική συμμετοχή και ενεργητική ακρόαση. Οι εκφωνήσεις έχουν πολλά εργαλεία πρέπει να είμαι σίγουρη ότι γνωρίζουν το εργαλείο. Το συγκεκριμένο εργαλείο τους το δείχνω. είναι δωρεάν και κάνουν σύνδεση, τους δείχνω πώς κάνω σύνδεση πώς το χρησιμοποιούμε. Αν και δεν είναι δική μου δουλειά η ανάλυση των εργαλείων πρέπει να ξέρω ότι μπορούν να συνδεθούν και μπορούν να το χρησιμοποιήσουν. Έχουν δει βίντεο σε σεμινάριο σχετικά με τα εργαλεία και οφείλω να το επιβεβαιώσω ότι γνωρίζουν και ότι παρακολούθησαν τη βιντεοσκόπηση του σεμιναρίου, είτε σύγχρονα είτε ασύγχρονα. Οπότε αξιοποίησαν την ενεργητική τους ακρόαση και στο σεμινάριο. Και ειδικά το σεμινάριο το ίδιο το προκαλεί γιατί στέλνεται από τους καθηγητές συμβούλους σε κάθε ΗΛΕ άρα γίνεται και συζήτηση επάνω στο περιεχόμενό του που αφορά την κάθε θεματική ενότητα.

K6: Επηρεάζει την αλληλεπίδραση γιατί θεωρώ ότι κατά την αποχώρησή τους συζητάνε στα ΜΚΔ σχετικά με την ΟΣΣ για να επιβεβαιώσουν αν έχουν καταλάβει. Η ΟΣΣ δίνει το έναυσμα για αλληλεπίδραση μεταξύ τους τι ειπώθηκε τι αναλύθηκε.

7) Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι αξιοποιείται η κοινωνική ευχέρεια στη τηλέ-ΟΣΣ;

K2: Κοιτάζτε καταρχήν πρέπει να έχει μια κοινωνική άνεση ο Κ-Σ, δηλαδή να νιώσουνε μια οικειότητα οι φοιτητές, ότι δεν πρόκειται για έναν Κ-Σ ο οποίος θα πει αυτά που θα πει και θα φύγει. οπότε κοινωνική άνεση του Κ-Σ, ο οποίος θα μπορεί έτσι να δημιουργήσει ένα ζεστό περιβάλλον με τους φοιτητές, θα απελευθερώσει έτσι και τους φοιτητές να είναι λίγο πιο χαλαροί και να μπορούν να εκφράζονται πιο άνετα τις απόψεις τους, χωρίς έτσι την αίσθηση ότι θα κριθούν και ότι είναι ένας ελεύθερος χώρος ανταλλαγής απόψεων, οπότε πιστεύω είναι από τα πολύ σημαντικά έτσι προσόντα πρέπει να έχει ένας Κ-Σ να έχει μια κοινωνική έτσι κοινωνική ευχέρεια και άνεση. Γιατί όταν είσαι ήδη απομακρυσμένος, που ήδη υπάρχει ένα εμπόδιο έτσι επικοινωνίας, πρέπει μέσα από ΕξΑΕ να μπορέσεις λίγο να νιώσει ο φοιτητής έτσι μια, έτσι αυτή την οικειότητα που θα του δώσει την δυνατότητα να έχει, έτσι και αυτός κοινωνική άνεση και να μπορέσει να συμμετέχει πιο ενεργά.

K5: Ε: καταλαβαίνω . περνάω στην επόμενη. Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι αξιοποιείται η κοινωνική ευχέρεια στην τηλε-ΟΣΣ

K5: Εδώ πάλι έχει να κάνει με τις συνθήκες και με το μετά με το σκοπό και με το πλαίσιο στο οποίο συμμετάσχει ο καθένας στην ΟΣΣ. Άρα υπό ιδανικές συνθήκες πάλι, εξυπηρετείται πάρα πολύ καλά. Αναλόγως, όμως τους στόχους του καθενός. Αν έχει στόχο να μπει, να ακούσει μήπως ακούσει κάτι καινούργιο και δεν τον ενδιαφέρει να συμμετάσχει στην ΟΣΣ τότε μπορεί να εξυπηρετηθεί. Εάν είναι άνθρωπος, ο οποίος έχει ένα βαθμό κοινωνικής ευχέρειας τότε ακόμα περισσότερο λειτουργεί και κάνει και την ΟΣΣ περισσότερο ενδιαφέρουσα.

E: Και με ποιους τρόπους συνήθως όμως αξιοποιείται η ΚΕ από τους φοιτητές;

K5: Με τη συμμετοχή στις ομαδικές δραστηριότητες, με την συμμετοχή στις προκλήσεις με ανταλλαγή απόψεων, με αμφισβήτηση αυτό είναι το ιδανικό. Με αμφισβήτηση και συζήτηση πάνω στα θέματα που θέτει η/ο Κ-Σ με συζητήσει ζωντανή πάνω στα θέματα που θέτουν οι συμμετέχοντες της ΟΣΣ, έτσι ώστε να εξελίσσονται τα ζητήματα που πρέπει να υποθούν.

K6: Το θάρρος που έχουν όλοι να σηκώνουν χεράκια μέσα από όσα αναφέρθηκαν

- 8) Στο πλαίσιο αλληλεπιδράσεων της τηλε-ΟΣΣ παρατηρείτε σήματα λεκτικά και μη λεκτικά; (παρουσία) Ποια θεωρείτε είναι η αξία των μη λεκτικών εκδηλώσεων στη τηλε-ΟΣΣ;

K1: Δεν προλαβαίνω. Να σου πω την αλήθεια. Λεκτικά, ναι, εντάξει είναι αυτά που λέμε τα λεκτικά τα εντοπίζουμε. Τα μη λεκτικά, όχι, δηλαδή βάζω.. Μπορεί να βάλουμε κάποιες φατσούλες και τέτοια ξέρω γω. Αυτά μπορεί να τα δω, γιατί εγώ συνήθως έχω και ανοιχτή την παρουσίασή. Έχω ανοιχτή την παρουσίαση, οπότε τις κάμερες δηλαδή δεν τις βλέπω όλες. Βλέπω μια, δύο, πολύ μικρά. Δεν μπορώ να δω δηλαδή μόνο όταν σταματήσω την παρουσίασή τους βλέπω όλους, το μη λεκτικό λιγό μπορώ να πω, δηλαδή όχι τόσο έντονα. [...] υπάρχει ναι πάντα υπάρχει, είναι ένα κομμάτι της επικοινωνίας. Όχι σε προτεραιότητα. Δεν μπορώ να πω ότι είναι. Πιο πολύ τα είδα στο σεμινάριο, ας πούμε, που μπαίνανε διάφορα emoticons και τέτοια συχνά ναι. Αλλά σε προτεραιότητα όχι και

έχει και ένταση, η ΟΣΣ έτσι έχει αρκετή ένταση συχνά. Γιατί έχεις να διαχειριστείς πολλά πράγματα.

K2: Βέβαια, δηλαδή όταν κάνουμε μια ΟΣΣ. Και υπάρχουν έτσι σήματα λεκτικά από τους φοιτητές ως προς πολλά σημεία, το αν οι απόψεις αν γίνονται δεκτές. Αλλά και μη λεκτικά από τους φοιτητές, δηλαδή ένας Κ-Σ κατά την διάρκεια της ΟΣΣ και αυτό είναι έτσι ίσως, ένα και σημαντικό σημείο όπου πρέπει να είναι ανοιχτές και οι κάμερες είναι ότι και προφανώς βλέπει να συμμετέχουν οι φοιτητές και μπορεί να δει αν έχουν κουραστεί από μια δραστηριότητα έτσι ώστε να έχει την ευελιξία που ίσως είναι μια άλλη σημαντική λέξη να ευέλικτος σύμβουλος έτσι ώστε να διαβάσει έτσι όπως αυτό γίνεται και στο δια ζώσης, ένας καθηγητής της τάξης πρέπει να το έχει έτσι ώστε αν δραστηριότητα αυτή κουράζει ή θέλει κάτι, ας έτσι να αποκρυπτογραφήσει έτσι και τα λεκτικά σύμβολα που του στέλνουν οι φοιτητές και τα μη λεκτικά, έτσι ώστε να μπορέσει να με επιτυχία να συνεχίσει την ΟΣΣ. [...] Θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντική, διότι πολλές φορές και από ευγένεια κάποιος μπορεί να μην θέλει να εκφράσει λεκτικά έτσι κάποια πράγματα, αλλά συνήθως το μη λεκτικό, είναι πιο αυθόρμητο, οπότε έχει σημασία, ας πούμε και η αποδοχή και η συμφωνία σε κάτι, έχει σημασία σε μια ΟΣΣ και γι αυτό και πρέπει να είναι σε εγρήγορση ο Κ-Σ, έτσι ώστε να αποκωδικοποιεί τα μη λεκτικά σήματα που παίρνει από τους φοιτητές. Και να τα ερμηνεύει και πάνω σε αυτά, στηριζόμενος, να συνεχίσει τη ροή της ΟΣΣ.

K3: Πάντα, πάντα πάντα. Τα θεωρώ πάρα πάρα πολύ σημαντικό, όπως επίσης ας πούμε πολλές φορές μπορείς στην ολομέλεια μία κάμερα να είναι κλειστή και να μπω σε μια ομάδα. Πάντα μπαίνω στις ομάδες και τριγυρνάω και να δω ότι είναι ανοιχτές οι κάμερες. Δεν μπορεί να φανταστείτε πόση είναι η χαρά. Και πως το μάτι μου θα πέσει πάνω σε αυτόν που δεν έβλεπα πριν ανοιχτή την κάμερα του και είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό το κομμάτι. Όπως επίσης τους παρωθώ τώρα που θα πάτε στα breakout sessions ανοίξτε τις κάμερες, μην είστε με κλειστές κάμερες, όπως επίσης καμιά φορά ξέρετε νιώθουν αμήχανα. Εγώ πάντα έχω ένα καλό λόγο ότι σήμερα είσαι πανέμορφη. Η κυρία ειρήνη σήμερα, όχι γιατί θέλω να πω ψέματα, όχι γιατί λέω ψέματα, απλά θέλω να παραθώ τους ανθρώπους να νιώθουν άνετα, γιατί είναι δύσκολο. Αυτή η έκθεση καμιά φορά τους ανθρώπους που δυσκολεύει. Εγώ λοιπόν θέλω να κάνω τους ανθρώπους να νιώθουν όμορφα και όχι άσχημα ανοίγοντας την κάμερα τους και ας είναι στο δωμάτιο τους, ας είναι οπουδήποτε; Ας είναι στον προσωπικό τους χώρο, είναι μεγάλο πράγμα να νιώθουν

άνετα οι άνθρωποι και να νιώθουν ασφαλείς οι άνθρωποι, να εκτίθενται. Ας το πω έτσι, είναι ένα μία τύπου έκθεση έτσι;

Ε: Έτσι ακριβώς και σχετικά με τα σήματα παρατηρείτε τα μη λεκτικά γιατί μου αναφέρατε και τα emoticons ...;

Κ3: Φυσικά φυσικά πολλές φορές τα σχολιάζω και τους λέω ας πούμε, βλέπω την κυρία ειρήνη χαμογελάει τώρα. Πολλές φορές το σχολιάζω και ξέρετε όταν σχολιάζεις μεγαλώνει ακόμα περισσότερο το χαμόγελο μόλις άκουσατε αυτό που κάνατε το κάνατε μόλις αυθόρμητα.

Ε: Ναι ναι χαχαχα Έτσι γίνεται. Λένε κιόλας ότι μεταδίδεται. Ποια θεωρείται ότι είναι η αξία αυτών των μη λεκτικών εκδηλώσεων στο πλαίσιο της τηλε-ΟΣΣ;

Κ3: Πολύ σημαντική μια ιστορία από μόνα τους, λένε μια ιστορία από πίσω μόνα τους. Πολλές φορές μπορεί να μη στο λέει κάποιος με λόγια άλλο το βλέπεις, το εκφράζει με πάρα πολλούς άλλους τρόπους.

Κ4: Παρατηρούνται, ακόμα και στις οθόνες. Δεν μπορείς να το παρατηρήσεις στον βαθμό που το παρατηρείς σε δια ζώσης συναντήσεις, διότι έχεις πολύ περιορισμένο πλάνο. Αυτού που μιλάει, με αυτόν που συνδιαλέγεσαι, αλλά υπάρχει ο «» της μη λεκτικής επικοινωνίας, που είναι το πρόσωπο.

Ε: Και ποια θεωρείτε ότι είναι η αξία αυτή των μη λεκτικών εκδηλώσεων; Όσο μπορείτε να τις παρατηρήσετε στις τηλε-ΟΣΣ γιατί είναι και τα emoticons, έχει γίνει πιο πληθωρικό, το webex.

Κ4: Ναι, δεν εκφραζόμαστε μόνο με την γκριμάτσα, εκφραζόμαστε ακόμα και με αυτό. Ναι, πόσο αξία τους δίνω;

Ε: Ποια θεωρείτε είναι η αξία; Δηλαδή είναι κάτι το οποίο το παρατηρείτε και το θεωρείτε σημαντικό στην αλληλεπίδραση μεταξύ σας ή όχι;

Κ4: Είναι σημαντικό, βέβαια, είναι σημαντικό. Μην σας πω ότι πολλές φορές μπορεί να είναι και πιο σημαντικό από το λεκτικό, το λεκτικό ακόμα το κρατάμε λίγο. Το περνάμε, δηλαδή από πολλά φίλτρα, πριν βγει από το στόμα μας, ως λέξεις. Τα μάτια, το σήκωμα των ώμων, το βάζω μια φατσούλα είναι το αυθόρμητο. Γιατί η αίσθηση ότι τώρα θα εκτεθώ λέγοντας και θα δούμε τις συνέπειες το φοβάται, το φιλτράρει, ενώ το άλλο νιώθει ότι μπορεί και σιωπηλός να μείνει αλλά εκφράζει την επιβράβευση σε αυτό που άκουσε ή την αποδοκιμασία του;

Ε: Πιθανόν δείχνω και μια παρουσία βλέποντας ότι σηναίνω είμαι εδώ και λέω να είμαι εδώ;

K4: Έχει σημασία.

K5: Ααα τώρα θίγεται ένα θέμα πάρα πολύ σημαντικό για τα μη λεκτικά. Για να έχεις σήματα μη λεκτικά θα πρέπει να έχεις την κάμερα. Όταν το 95% ή το 90% ή το 80% ή το 70% μιας ΟΣΣ, έχουν κλειστές τις κάμερες, τα μη λεκτικά μηνύματα καταλαβαίνετε. Είναι αδύνατον. Άρα η πρώτη βασική κουβέντα. Η πρώτη βασική στήριξη, η πρώτη βασική ανάγκη επιχειρηματολογίας όταν ξεκινάει η ΟΣΣ είναι να απευθύνεσαι σε ανθρώπους που έχουν ανοικτές τις κάμερες τους, όμως και όταν αυτό δεν συμβαίνει, δεν μπορείς να κάνεις και τίποτα. Άρα για τα μη λεκτικά μηνύματα, απαντήσαμε. Και από τα λεκτικά μηνύματα υπάρχουν. Εκεί είναι η νομίζω ότι υπάρχει και αυτό που λέγαμε πριν η ενεργητική ακρόαση να μπορεί να ακούει ο καθένας και να σχολιάζει πάνω σε αυτά και να χτίσει πάνω σε αυτά. Είναι περιορισμένα αλλά υπάρχουν.

E: Ωραία. γενικότερα στις κάμερες, έτσι, ας πούμε, οπότε σας τυχαίνει και υπάρχουν ανοιχτές κάμερες. Ας πάρουμε αυτήν λέω ας πάρουμε την υπόθεση ότι υπάρχουν κάποιες κάμερες εσείς να τα παρατηρήσετε τα μη λεκτικά μηνύματα;

K5: Εννοείται, τα έχω ανάγκη, για να ανατροφοδοτηθώ στο προς τα που κατευθύνεται η ΟΣΣ. Υπάρχει η ανάγκη να υπάρχουν ορισμένα πρόσωπα, τα οποία βλέπεις για να μπορείς καταλάβεις αν αυτό που λες είναι σαφές, αν δεν είναι σαφές. Γιατί μπορεί από ευγένεια ή από άγχος ή από έλλειψη κοινωνικής ευχέρειας ή για οποιοδήποτε λόγο κάποιος να μην θέλει να σχολιάσει κάτι που έχεις πει, αλλά βλέπεις πολύ εμφανώς την κούραση στο πρόσωπο του, την απορία στο πρόσωπο του, βλέπεις άλλα πράγματα τα οποία έχεις ανάγκη για να λάβεις ανατροφοδότηση και να ανακατευθύνεις την πορεία της ΟΣΣ. Δηλαδή βλέπεις και προσπαθείς να διαγνώσεις από αυτούς που βλέπεις όμως, είναι όπως τις εκλογές που είναι και πρόσφατες. Οι ψηφίσαντες αποφασίζουν, άρα όσοι έχουν ανοικτές κάμερες στέλνουν λεκτικά μήνυμα. Αν θα βάλεις μια δραστηριότητα ή όχι, αν θα κάνουμε ένα μικρό διάλειμμα ή όχι; Αν θέσεις μια ερώτηση ή όχι.

E: Πάρα πολύ ωραία, νομίζω ότι μου απαντήσατε και στο υπόλοιπο μέρος της ερώτησης, το ποια θεωρείτε ότι είναι η αξία των μη λεκτικών εκδηλώσεων, αλλά και στο πως συμβάλλει η κάμερα στις αλληλεπιδράσεις μέσα από όλο αυτό που μου περιγράψατε, οπότε θα πάω στην επόμενη.

K5: Δυστυχώς ναι, ενώ η τεχνολογία προσφέρει κάθε δυνατότητα να υπάρχει και προστασία των προσωπικών δεδομένων ενός ανθρώπου για την κάμερα του με τα μπλε στο background. Άρα ούτε από το σπίτι σου δείχνεις ούτε τίποτα. Ενώ εγώ τώρα που σας μιλάω και να φοράω ένα μπλουζάκι και από κάτω να είμαι με τις παντόφλες μου. Επίσης

δεν μπορεί να φανείς την κάμερα μου. Άρα η τεχνολογία δίνει καθετί που είναι ασφαλές μπορεί να είσαι κρεβάτι σου και να συμμετέχεις σε μια ΟΣΣ και να μην ενοχλεί αυτό κανένα και να μη φαίνεται καν αλλά παρόλα αυτά θα ντρεπόμαστε και θέλουμε να έχουμε κλειστή την κάμερα. Το σέβομαι. Απλά δεν εξυπηρετεί πολύ τη δική μου δουλειά και για αυτό με πιάνει το παράπονο.

Κ6: Κυρίως μόνο τα λεκτικά παρατηρώ όχι τόσο τα μη λεκτικά. το είναι πολύ σημαντικό θεωρώ για την αλληλεπίδραση όταν ίσως κάποιος δεν θέλει να εκφραστεί. θεωρώ ότι τα ημοτικός είναι βοηθητικά κυρίως για το συναίσθημα διότι μπορεί να μην χρησιμοποιούνται λόγο αναίρεσης του προφορικού λόγου ωστόσο το chat αναπληρώνει με τον γραπτό λόγο τον προφορικό. είναι τρόπος αλληλεπίδρασης είναι διέξοδος να πουν αυτό που θέλουν όταν ίσως ντρέπονται. και επιτυγχάνεται αλληλεπίδραση εκεί πάντα απαντάνε στο chat. δεν μπορείς να παραβλέψεις τα μη λεκτικά ωστόσο η προφορική επικοινωνία είναι σημαντικότερη.

- 9) Με ποιον τρόπο θεωρείτε ότι ενεργοποιείται το ενδιαφέρον σε μια τηλε-ΟΣΣ; Και πως επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συμμετεχόντων;

Κ2: Καταρχήν πρέπει να έχεις μελετήσει τους φοιτητές σου, δηλαδή να έχεις δει από ποια υπόβαθρα προέρχονται, ποια είναι τα ενδιαφέροντά τους, έτσι ώστε στις ΟΣΣ τα παραδείγματα πολλές φορές να είναι στοχευμένα, κατά το δυνατό βέβαια, μετά τα ενδιαφέροντά τους, έτσι ώστε να νιώθουν την παρακολούθηση της ΟΣΣ να έχει μια προστιθέμενη αξία. Και ότι δεν είναι έτσι μια εντελώς, μια διαδικασία που διαβάζοντάς τέλος πάντων, ή μια παρουσίαση που ενδεχομένως θα ανεβάσει ένας καθηγητής, ό,τι θα τους προσφέρει. Επίσης, έχει σημασία να ανταποκρίνεται ο Κ-Σ σε όλες τις απορίες ή για τυχόν ενστάσεις που έχουνε έτσι ώστε να νιώθουν μπαίνοντας έτσι σε αυτήν την ΟΣΣ θα βγούνε σοφότεροι και ως προς τις γνώσεις τους, προς το γνωστικό αντικείμενο και ως προς τις απορίες τους. Ως προς κάποια ενδεχομένως τεχνικά θέματα όπως πόσες εργασίες πρέπει να κάνουμε, τι βαθμό. Και πρέπει λοιπόν να υπάρχει το ενδιαφέρον να ανταποκρίνεται Κ-Σ και γνωρίζοντας καλά τους φοιτητές του αλλά και να τους δίνει πράγματα ενδιαφέροντα, για τη ζωή τους γιατί δεν είναι μόνο αυτό. Τέλος πάντων για παράδειγμα στην πρωτοβάθμια δευτεροβάθμια εκπαίδευση το κλασικό ερώτημα των μαθητών είναι που μου είναι αυτό χρήσιμο κλπ. Εάν ένας φοιτητής μπαίνει μια ΟΣΣ και

βλέπει πραγματικά χρήσιμα, και ειδικά στο μεταπτυχιακό μας, άμα μπει σε μια ΟΣΣ, και δει πρακτικά πράγματα που θα τον βοηθήσουνε στην τάξη, να τα χρησιμοποιήσει τα εργαλεία και και και, ενδεχομένως θα θέλει να μπαίνει και στις ΟΣΣ, αν όμως μπει και βλέπει θεωρίες που τις έχει διαβάσει και τις έχει ξαναδιαβάσει και δει έναν, ας πούμε Κ-Σ, που θα μπει και θα πει αυτά που έχει να πει και στην ουσία δεν αντιδρά έτσι στα εξωτερικά ερεθίσματα, εντάξει εκεί θα τους χάσεις τους φοιτητές.

Κ3: Φυσικά, με κάθε τρόπο που μπορείς να σκεφτείς να τους εμπλέκεις. Και να τους ενεργοποιείς.

Ε: Πως θεωρείτε ότι επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις, το ενδιαφέρον μεταξύ των συμμετεχόντων τις επηρεάζει;

Κ3: Και βέβαια τις επηρεάζει, αν δεν με ενδιαφέρει κάτι δεν πρόκειται να μπώ και στη διαδικασία να ασχοληθώ απλά πράγματα.

Κ4: Σταματάω να μιλάω. Μιλάω δηλαδή το λιγότερο δυνατό. Δίνω το λόγο σε αυτούς. Αρχικά εθελοντικά για να νιώσουν άνετα, δηλαδή να μην δημιουργήσω στον άλλο την αίσθηση εξέτασης. Αρχικά εθελοντικά, με έναν πολύ ομαλό τρόπο. «Για πες μας ποια είναι η γνώμη σου; Σήκωσες χέρι ή δεν είδα καλά.» Και εκεί ξεμπλοκάρει. Όπως και στα αμφιθέατρα. Ποιος είναι ο τρόπος να μην κάνεις καθ έδραν, διδασκαλία; Να μην είσαι απέναντι τους, αλλά να είσαι ανάμεσα τους. Πολύ συχνά δηλαδή βρίσκω τον εαυτό μου να κάθομαι στα έδρανα των φοιτητών συνεχίζοντας το μάθημα. Βλέποντας όλοι μαζί κάτι που τους προβάλλω για παράδειγμα. Εγώ τους το δείχνω ναι, αλλά πρέπει να ξέρω τι βλέπουν, πως το βλέπουν; Πως το κατανοούν; Για να το διορθώσω ίσως, αν βλέπω ότι κάτι δεν πάει καλά.

Ε: Στην περίπτωση αυτή, εδώ πέρα που τους κινείται έτσι το ενδιαφέρον. Θεωρείτε ότι αυτό επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους;

Κ4: Ναι ναι, τις επηρεάζει γιατί ο καθένας έχει τη δική του οπτική. Οπότε ενεργοποιούνται αρχικά με αυτό που θα τους πω ή που θα τους κάνω συμμετόχους στην κουβέντα τους οδηγώ όμως μετά σε αυτή την αντιπαράθεση. Που αναπτύσσει παράλληλα και το στοιχείο στο οποίο αναφερθήκατε πριν στην επιχειρηματολογία.

Ε: Ναι, και όπως είπατε πριν είπατε ώστε αυτό, εάν δεν πάει καλά κάτι να το διορθώσω. Αυτό συμβαίνει και στις ΟΣΣ βέβαια και ο καθένας δεν έχει έδρα, δεν έχει καρέκλα, έχει το συγκεκριμένο πλαίσιο είναι πολύ διαφορετικά.

Κ4: Ξέρετε, αυτό υπάρχει και το βλέπουμε, τουλάχιστον εγώ το βλέπω, ότι κάτι που θα πω εάν το ακροατήριο, οι συνομιλητές μου καλύτερα, δεν τους αρέσει θα μείνουν έστω

και για λίγο βουβοί. Καταλαβαίνεις από τα πρόσωπά τους αν κάτι είναι κατανοητό ή δεν είναι κατανοητό. Είναι δεδομένο ότι ακριβώς μετά, για να ναι και στο μυαλό μου έτσι πολύ φρέσκο, την ΟΣΣ θα φτιάξω αυτό το σημείο.

Κ4: Γιατί; Γιατί εκείνη τη στιγμή είχα αυτό το input ότι κάτι δεν πήγε καλά, τι δεν πήγε καλά; το λύνω. Το φτιάχνω στην παρουσίαση, για παράδειγμα ώστε να είναι καλύτερο για την επόμενη φορά, για το επόμενο εξάμηνο.

Κ5: Καταρχήν το θέμα. Το θέμα τόσο το θέμα το επιστημονικό που θίγουμε κάθε φορά αλλά και το θέμα της ΟΣΣ, πέραν του επιστημονικού, για παράδειγμα, αν θέλεις να μιλήσεις για εξετάσεις το θέμα είναι 100% ενδιαφέρον. Στα επιστημονικά θέματα το σημαντικό είναι να εξηγείς γιατί είναι σημαντικό και γιατί έχει ενδιαφέρον, και γιατί αφορά αυτούς τους οποίους συμμετέχουν. Αρά και από εκεί υπάρχει μια ευθύνη του Κ-Σ. Και από εκεί και πέρα, εκτός του θέματος [...] είναι επίσης σημαντικό, δηλαδή το να είσαι κάποιου ακούς κάποιον να μιλάει όσο ωραία και να είναι η φωνή δεν είναι πάντα αρκετό. Θα πρέπει να προσπαθείς να καλλιεργήσεις την συμμετοχή. Η συμμετοχή δεν είναι δεδομένη. Δεν είναι δεδομένο ότι ο άνθρωπος που μπαίνει σε μία ΟΣΣ έστω και αν είναι υποχρεωμένος να μπει έχει ενδιαφέρον να συμμετέχει, μπορεί να νιώθει, υποχρεωμένος να μπαίνει ή να είναι κουρασμένος, και να μη θέλει να συμμετέχει. Οπότε αυτό που έχει σημασία ίσως είναι να βρεις τα κατάλληλα ψηφιακά εργαλεία που θα καταστήσουν αυτή την συμμετοχή πιο ενδιαφέρουσα. Από την εμπειρία έχω δει ότι κάποια κουίζ κάποια ερωτηματολόγια, πράγματα τα οποία επιτρέπουν στα μέλη μιας ΟΣΣ χωρίς να πολύ μιλάνε να εκφράζουν να εκφράζονται, βοηθάνε πάρα πολύ και γενικά όταν καλλιεργείς και λίγο το ανταγωνιστικό πνεύμα, όλοι όταν είμαστε στη θέση του μαθητή γινόμαστε μαθητές. Άρα όταν καλλιεργείς λίγο το ανταγωνιστικό πνεύμα λειτουργεί καλύτερα.

Ε:Θεωρείτε ότι αυτό το ενδιαφέρον τις επηρεάζει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των συμμετεχόντων;

Κ5: Όσο πιο πολύ ενεργοποιημένοι είναι, τόσο η αλληλεπίδραση είναι μεγαλύτερη. [...]

Κ6: Το padlet και το mentimeter, το poll τους ενεργοποιούν. Στις ομαδοσυνεργατικές εκεί γίνονται οι μεγαλύτερες αλληλεπιδράσεις. Σε μια ΟΣΣ δεν χωράνε και πολλά πράγματα στο τετράωρο. Η συντονίστρια και η βοηθός συντονίστριας στην ΕΤΑ-63 πριν τις ΟΣΣ μας δίνουν ένα ppt με προτεινόμενες δραστηριότητες και είναι μέσα και οι λεγόμενες ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες. Εγώ ακολουθώ την κατεύθυνση την κοινή γραμμή της ΕΤΑ 63. Για παράδειγμα στην τρίτη ΟΣΣ, μας πρότεινε 3 ομάδες να πάρει κάθε ομάδα 3 εβδομάδες μελέτης και να πάρουν τα σημαντικά στοιχεία και επιστρέφοντας στην

ολομέλεια να μας τα παρουσιάσουν ως ανακεφαλαίωση. Επίσης μας προτείνουν οι συντονιστές -συντονίστριες και οι βοηθοί τους να δείξουμε αυτά που δημιούργησαν οι φοιτητές στις εργασίες. Βλέπουμε ποιο είναι πιο δυνατό και ποίο έχει αδυναμίες και τα συζητάμε. Βλέπουμε για παράδειγμα τους εννοιολογικούς χάρτες, τα infographic. Σε κάθε εργασία έχουμε ένα θεωρητικό και ένα πρακτικό κομμάτι. το πρακτικό κομμάτι το συζητάμε πάντα γιατί είναι και αυτό που τους ενδιαφέρει. Στις ΟΣΣ συζητάμε πάντα αυτά που υπήρξαν στις δραστηριότητες και τα εργαλεία εφαρμογής.

- 10) Θεωρείτε πως η ενεργή εικόνα βίντεο της κάμερας συμβάλει στις αλληλεπιδράσεις στο πλαίσιο του εξ αποστάσεως ΜΠΣ;

K1: Πάρα πολύ μέρα με τη νύχτα. Το ξέρω γιατί δηλαδή και το λένε και όλοι ότι μπαίνεις και ξέρω γω είναι 15 κάμερες κλειστές. Εντάξει είσαι λες και είσαι στον τοίχο τελείως.

Εδώ την ανοίγουν σχεδόν όλοι δηλαδή μπορεί μεμονωμένα λίγο κάποιος αν μετακινείται λίγο να την κλείσει.

K2: Ναι πιστεύω ότι συμβάλει γιατί δίνει μια προσέγγιση, βλέπεις με ποιον έχεις να μιλάς βλέπεις τα λεκτικά και τα μη λεκτικά, έτσι χαρακτηριστικά ,πως μιλάει ο άλλος. Γνωρίζεις τον άλλον καλύτερα και από τις εκφράσεις του προσώπου μπορείς να καταλάβεις, αν έχει κάποιο φόβο. Πολλές φορές έχουν φόβο οι φοιτητές για το τέλος τις εξετάσεις το πως θα περάσουν την θεματική ή αν δεν καταλαβαίνουν κάτι. Η κάμερα πιστεύω σίγουρα σίγουρα βοηθάει στο να δημιουργηθεί έτσι μια εγγύτητα μεγαλύτερη ανάμεσα στους Κ-Σ και τους φοιτητές, αλλά και των φοιτητών μεταξύ τους. [...] Ναι, εντάξει, σας είπα ότι το πρώτο που κάνω, είναι πριν να ξεκινήσουν οι ΟΣΣ, ότι μελετάω τους φοιτητές δηλαδή βλέπω το background (υπόβαθρο) του καθενός έτσι ώστε να ξέρω με ποιους έχω να κάνω. γιατί μπορεί να, δηλαδή δεν είναι όλοι πάντα εκπαιδευτικο, οπότε να έχω παραδείγματα για όλους. Τώρα κατά την διάρκεια των ΟΣΣ προσπαθείς να έχεις πάρα πολλές αναπαραστάσεις δηλαδή να έχεις ας πούμε επτά οκτώ δραστηριότητες, μια παρουσίαση ενός βίντεο να είναι μια ιστοσελίδα, ή ένα παιχνίδι ρόλων. Εναλλάσσεις δηλαδή λες τώρα θα κάνω ένα παιχνίδι ρόλων. Χωριζόμαστε σε 3 ομάδες κάνουμε αυτό μετά το άλλο χωρίς να δίνεις και πάρα πολύ χρόνο, γιατί μετά αυτό κρεμάει κατά κάποιο τρόπο πρέπει, ας πούμε πρέπει να είσαι εσύ σε εγρήγορση, να έχεις πολλές δραστηριότητες και οι φοιτητές όταν βλέπουν ένα τέτοιο κλίμα που είναι πάρα πολύ ,

γιατί έχει σημασία η πολλή καλή προετοιμασία του Κ-Σ για την ΟΣΣ. Που πολλές φορές μπορεί ένα είναι και κάποια διαδραστικά έτσι κάποια συνεργατικά εργαλεία με κάποιος διαδραστικούς έτσι πίνακες ,κάποιες ερωτήσεις, όπου μπορεί να έχεις γράψει πως αισθάνεσαι, έτσι κάποια survey, τα πάντα. Όταν έχει πολλά στοιχεία λοιπόν η ΟΣΣ, οι φοιτητές και αυτοί είναι ενεργοί. Αν, είναι απλά έτσι μια επισκόπηση των γνώσεων η ΟΣΣ εκεί χάνει το ενδιαφέρον της. Σας είπα πολλές φορές δίνεις στους φοιτητές, μια μελέτη περίπτωσης, όπου οι μεν ένα παράδειγμα τυχαίο, ότι θα πρέπει να υποστηρίξουν ας πούμε υπέρ ενός επιχειρήματος και άλλοι κατά ενός επιχειρήματος, οπότε στην ουσία βάζεις σαν να είναι μια δίκη βάζεις σαν να είναι μια δίκη ας πούμε βάζεις το ρόλο του δικηγόρου και του αντίδικου, οπότε εσένα στο θέμα συζητάνε και γίνεται έτσι μια μάχη επιχειρημάτων, όπως και πού ερχόμαστε. [...] Είναι πάρα πολύ ωραίο και ανάβουν και τα αίματα έτσι ας πούμε και αυτό δημιουργεί και το ενδιαφέρον και των φοιτητών. Και τους φέρνει σε κατάσταση ροής, δηλαδή είναι στο τώρα, γιατί θέλουν να κερδίσουν αυτή τη διαμάχη; [...] Ναι ναι πιο δραστήριοι τους βλέπεις, δηλαδή αυτό που λέγαμε και για τις μη λεκτικές αντιδράσεις, τον βλέπεις έναν φοιτητή, αν είναι έτοιμος να κάνει μια ερώτηση, να απαντήσει σε κάτι, φαίνεται αν υπάρχει μια ακρόαση. Ή απλά αν κάποιος δεν παρακολουθεί σχεδόν ή στο background κάνει chat ή βλέπει και άλλα πράγματα. Πρέπει να νιώσει και αυτό δεν είναι μόνο για τους αλλά και γενικότερα. Πρέπει να νιώθει ότι η συμμετοχή του, θα του προσφέρει κάτι. Αν η συμμετοχή, του προσφέρει κάτι. Και αυτό βέβαια είναι ευθύνη του Κ-Σ, πρέπει να έχει ετοιμάσει υλικό για την ΟΣΣ. Και επίσης είναι πολύ σημαντικό να αλληλεπιδράει με τους συμφοιτητές είναι πάρα πολύ σημαντικό. Γιατί ο άνθρωπος είναι ένα κοινωνικό ον. Και πραγματικά όταν του δίνεται η δυνατότητα να κάνει μια ωραία ενδιαφέρουσα συζήτηση, είναι μια από τις ωραιότερες ασχολίες που του κεντρίζουν το ενδιαφέρον και δημιουργεί ενσυναίσθηση. Και δημιουργεί, ας πούμε το ενδυνάμωσης της ομάδας. Και βλέπεις ό,τι αν στην πρώτη ΟΣΣ πάνε αυτά καλά, στη δεύτερη θα συμμετέχουν όλοι οι οποίοι ήταν οι οποίοι ήταν στην πρώτη ΟΣΣ και πολλοί θα ζητάνε να μπουν και στην ίδια ομάδα που ήταν και την προηγούμενη φορά. Γιατί τους άρεσε αυτό, δηλαδή είναι είναι μια έτσι διαδικασία έτσι διαφέρουσα, αλλά δεν γίνεται από μόνη της πρέπει αυτό όλο να χτιστεί με δουλειά από τον Κ-Σ.

K4: Παλιά ναι, τώρα όχι πια. Έχει μπει τόσο πολύ στη ζωή μας που νομίζω όχι, ιδίως στις πιο μικρές ηλικίες; Ξεπερνιέται σιγά σιγά, αλλά και δεν θα είναι ποτέ το ίδιο με τη δια

ζώσης. Υπάρχει όμως πια εξοικείωση με το να βλέπω εσάς τώρα σε μια οθόνη και εσείς να βλέπετε εμένα.

Ε: Οπότε συμβάλλει ή δεν συμβάλλει; Αυτό δεν καταλαβαίνω τώρα. Η ανοιχτή κάμερα συμβάλει στις αλληλεπιδράσεις;

Κ4: Συμβάλει θετικά, αλλά δεν είναι ο παράγοντας που θα κρίνει αν μια αλληλεπίδραση θα είναι γόνιμη ή όχι; Ας το θέσουμε έτσι, δεν είναι δηλαδή κρίσιμος παράγοντας που θα κρίνει ή που θα έχει επιπτώσεις στο επίπεδο επικοινωνίας, στο επίπεδο αλληλεπίδρασης ή στο επίπεδο συνεργασίας. Παλιά ήτανε πολύ σημαντικός παράγοντας.

Κ5: [...] Αλλά σχετικά με το ζήτημα των αλληλεπιδράσεων φανταστείτε μια κανονική τάξη μια κανονική αίθουσα όπου 5-6 είναι μπροστά σου και τους βλέπεις και 10-15 είναι πίσω από ένα παραβάν. Αυτό είναι και στην κάμερα. Είναι πολύ πιο δύσκολο να βγάλεις κάποιον από το παραβάν και να τον φέρεις μπροστά ας πούμε. Αν δηλαδή είναι με κλειστή την κάμερα είναι πολύ πιο εύκολο να διασπαται, είναι πολύ πιο εύκολο να μην συμμετέχει. Οπότε το βασικό στοίχημα είναι η κάμερα.

Ε: Ναι, θεωρείτε ότι μια που το είπατε αυτό με το παραβάν και έπειτα από την επιτόπια έτσι παρατήρηση που έχω κάνει και εγώ στις ΟΣΣ έχω μια τέτοια εικόνα. Θεωρείται το ότι όταν τους βάζετε σε ομαδοσυνεργασία στα δωμάτια, στα εικονικά δωμάτια, αυτο λυνεται καπως;

Κ5: Είναι αναλόγως μπορώ να σας πω από δική μου εμπειρία ακόμα μπορώ να σας πω από την ΟΣΣ. Από την ΟΣΣ δεν ξέρω πολύ γιατί μπαίνεις κάποια στιγμή βλέπεις πολλά πράγματα. Δηλαδή από δική μου εμπειρία όταν συμμετέχω εγώ στο σεμινάριο ως ακροατής. Έχω τύχει να είμαι σε ένα δωμάτιο που είναι 5 κλειστές κάμερες και δεν μιλάει κανείς μεταξύ του. Έχω τύχει και σε εικονικό δωμάτια στο οποίο υπάρχει συμμετοχή και συζήτηση έστω μεταξύ 2-3 κλπ. Έχω τύχει και σε φορές που η διαπραγμάτευση είναι ποιος θα παρουσιάσει μετά. Άρα αυτά που έχω δει ως συμμετέχων ως μαθητής σε εικονικά δωμάτια τα συλλαμβάνω και ως Κ-Σ. Γιατί δυστυχώς τα εικονικά δωμάτια δεν χτυπάς την πόρτα ,μπαίνεις. Όταν μπαίνεις σε ένα εικονικό δωμάτιο ως Κ-Σ, να δεις τι γίνεται και να προσπαθήσεις λίγο να ανακατέψεις αυτό το οποίο συμβαίνει στο εικονικό δωμάτιο. Άρα έχω δει πολλές ανοικτές κάμερες. Έχω δει 2-3 ανθρώπους να συζητάνε. Έχω παρακολουθήσει επίσης την κουβέντα που σου λέω οπότε εσύ κάνεις αυτό που νομίζεις σε σχέση με αυτό και από κει και πέρα ό τι γίνει.

Ε:Ναι, οπότε είναι και λίγο θέμα τύχης της ομάδας που θα δημιουργηθεί; Δηλαδή λέω οπότε είναι και λίγο θέμα τύχης, όπως μου λέτε αναλόγως τη δυναμικότητά της, αν είναι ή αν δεν είναι.

Κ5: Ναι σε μια τάξη σχολείου που είσαι κάθε μέρα και ξέρεις τις δυναμικές που αναπτύσσονται. Ξέρεις το πως θα πρέπει να διατάξεις την ομάδα έτσι ώστε να έχεις αποτελέσματα. Σε μία ΟΣΣ που βλέπεις 20- 25 διαφορετικούς ανθρώπους. Μια φορά το μήνα ή το δίμηνο; Αυτό είναι θέμα τύχης ναι, είναι θέμα δυναμικής της ομάδας και πώς θα τύχει να γίνει. Πάλι. Εσύ θα κάνεις αυτό που πάντα αυτό που θα κρίνεις ότι είναι το πιο σωστό και γνωρίζεις και από την βιβλιογραφία ότι θα ότι το πιο σωστό. Θα λάβεις υπόψη σου τα δεδομένα που έχεις κάθε φορά. Την ώρα, το τετράωρο, κάμερα κλπ Και από κει και πέρα, το σημαντικό δεν είναι να πετύχεις. Το σημαντικό είναι να μπορείς να λογοδοτήσεις για τις επιλογές σου. [...] Και να μην κανεις πραγματα από το κεφάλι τους, αλλά να υπάρχει μια πρακτική ενηλίκων, μια παιδαγωγική ενηλίκων είναι πάρα πολύ επίκαιρο σαν επιστημονικό ζήτημα το παρακολουθούμε, μας ενδιαφέρει να εξελισσόμαστε πάνω σε αυτό. Επειδή ξέρουμε ένα γνωστικό αντικείμενο, δεν σημαίνει ότι είμαστε καλοί δάσκαλοι, καλή εκπαιδευτικοί ενηλίκων. Εξελισσόμαστε σε αυτό εκπαιδευόμαστε σε αυτό. Οπότε προσπαθούμε για το καλύτερο.

Ε: Θεωρείται πως πραγματώνεται. Τώρα ανοίγεται αλλο θεμα αλλα που ετσι ο συζήτησα τώρα το είναι μέσα θα ρωτάτε πραγματώνονται αυτή η εκπαίδευση; Ας πούμε ενηλίκων στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως, στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα;

Κ5: Ο στόχος δεν είναι να γίνετε καλύτεροι δάσκαλοι εξ αποστάσεως. Αυτό που θέλουμε να μάθουν, ο στόχος είναι οι φοιτητές που συμμετέχουν να μάθουν τι σημαίνει ποιότητα τι σημαίνει αξιολόγηση.

Κ6: Η ανοιχτή κάμερα για τους καθηγητές συμβούλους επιβάλλεται!!!! Για τους φοιτητές είναι μεν καλό αλλά δεν μπορούμε να το επιβάλλουμε συμβάλλει το να βλέπεις τον άλλον στο να μιλάει είναι καθαριστικό στην αλληλεπίδραση.

- 11) Με ποιον τρόπο θεωρείτε ότι αναπτύσσεται και ενισχύεται η αμφίδρομη επικοινωνία όπως την βιώνετε στο ΠΜΣ;

Κ1: Σε όλο το πρόγραμμα. Εντάξει, κυρίως θα μιλήσω για τη δική μας θεματική, αλλά απ ότι καταλαβαίνω υπάρχει ένα ενιαίο πρωτόκολλο. Εντάξει, έχουμε κομμάτια ασύγχρονης

επικοινωνίας, το φόρουμ και το e-mail. Έτσι τα επίσημα φόρουμ είναι κάπως κατηγοριοποιημένα μέσα από την πλατφόρμα της τηλεεκπαίδευσης και το e-mail. Ε και το σύγχρονο κομμάτι, το οποίο είναι κυρίως στις ομαδικές συμβουλευτικές συναντήσεις που γίνονται, είναι τρεις τετράωρες. Και γίνονται και κάποιες έκτακτες, όπως κάναμε τώρα, ας πούμε, κάναμε ένα σεμινάριο για το πρότζεκτ, ουσιαστικά για εργαλεία, για το πρότζεκτ, κάναμε ένα τρίωρο σεμινάριο ζωντανό. Σύγχρονο ουσιαστικά, και έγιναν και μία ή 2 έκτακτες συναντήσεις, επειδή αργήσαμε να γίνει η πρώτη λόγω κάποιων αργιών, δηλαδή υπάρχει μία δυναμική να γίνει κάτι έκτακτο αν χρειαστεί ακόμα. Όπως και τώρα προς την ολοκλήρωση γίνεται και κάτι σαν τελετή αποχαιρετισμού ας πούμε έτσι. Γιατί ουσιαστικά αυτοί οι φοιτητές ολοκληρώνουν και τη θεματική και το μεταπτυχιακό. Έτσι, αυτοί που έχουν 62, 63 κοντεύουν να το ολοκληρώσουν ουσιαστικά.

K2: Ε κοιτάζετε να δείτε στο πλαίσιο αλληλεπιδράσεων. Έτσι υπάρχουν 3 ΟΣΣ στις οποίες συμμετέχουμε, βέβαια η κατεύθυνση είναι από το μεταπτυχιακό να υπάρχει αλληλεπίδραση με τους φοιτητές εξ αρχής με κάποια τηλεφωνική επικοινωνία έτσι ώστε να σπάσει ο πάγος και πριν την εκκίνηση των ΟΣΣ. Από κει και πέρα υπάρχουν οι 3 ΟΣΣ που είναι προαιρετικές, όπου υπάρχει μια ενδυνάμωση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ του καθηγητή συμβούλου και των φοιτητών, αλλά και των φοιτητών μεταξύ τους. Τέλος, υπάρχει μια κατεύθυνση γενικά και να ενθαρρύνουν τους φοιτητές να αλληλεπιδρούν και μεταξύ τους, αλλά και με τον καθηγητή σύμβουλο, οποτεδήποτε αντιμετωπίζουν κάποια έτσι δυσκολία στο πρόγραμμα, είτε του αντικειμένου, είτε γενικότερα έτσι ώστε να τους βοηθήσουμε να συνεχίσουν και γενικότερα θέλουμε να να δηλώσουμε έτσι την παρουσία μας οι Κ-Σ στη καρδιά τους. Έτσι ώστε ο φοιτητής αν και σε ένα εξ αποστάσεως μεταπτυχιακό να νιώθει πάντα την παρουσία σου, του καθηγητή συμβούλου που θα μπορεί ανά πάσα στιγμή να αλληλεπιδράσει μαζί του και ο Κ-Σ θα ανταποκριθεί. [...] Πάρα πολύ σημαντικό, η παρουσία πράγματι πολύ σημαντική πρέπει να δίνεις άμεσα απαντήσεις στους φοιτητές δηλαδή εγώ προσπαθώ εντός 24 ωρών το αργότερο να απαντάω στους φοιτητές, γιατί όταν ο φοιτητής δέχεται μια άμεση απάντηση στο πρόβλημα του. Και μπορεί να συνεχίσει την δουλειά του νιώθει α ότι είναι εδώ πέρα ο έστω και εξ αποστάσεως είναι κοντά μου ο Κ-Σ σαν καθοδηγητής και συνοδοιπόρος και υποστηρίζει, οπότε μετά και αν προκύψει και δεύτερη και τρίτη και τέταρτη ανάγκη για επικοινωνία και αλληλεπίδραση. Και μετά πολύ πιο εύκολο θα αναπτυχθεί έτσι μια σχέση εμπιστοσύνης υπάρχει αυτή η υποστήριξη και μπορεί να είναι κάπου έτσι να είναι. Δεν το βλέπει, αλλά ξέρεις. Είναι εδώ να τον υποστηρίξει και δημιουργείται έτσι αυτή η

ενδυνάμωση των σχέσεων καθηγητή συμβούλου με το φοιτητή που του δίνει και αυτοπεποίθηση και ενθάρρυνση ότι υπάρχει κάποιος που μπορεί να τον υποστηρίξει, και δεν νιώθει μόνος του γιατί πολλές φορές ειδικά στην ΕξΑΕ ο φοιτητής νιώθει μόνος του ότι δεν υπάρχει καμιά βοήθεια.

Ε: Και πως συμβάλλουν στην μαθησιακή διαδικασία;

Κ2: Κοιτάζετε συμβάλλουν όλα. Παράδειγμά στην ΟΣΣ δίνει ο Κ-Σ κάποια έτσι καθοδήγηση ως προς το μεταπτυχιακό, όπως θα γνωρίζετε στην ΕξΑΕ, αυτός που διδάσκει στην ουσία είναι εκπαιδευτικό υλικό και όχι ο σύμβουλος ωστόσο Κ-Σ είναι ο καθοδηγητής. Μπορεί να καθοδηγήσει ένα φοιτητή ανάλογα με τις ικανότητές του και με τις γνώσεις του. Ποιο υλικό να μελετήσει, τι να δει για περαιτέρω μελέτη, οπότε μέσα από τις ΟΣΣ. Μπορείς να δώσεις κατευθύνσεις και ίσως κάποια δύσκολα σημεία να τα ξεκαθαρίσεις και να κάνετε δραστηριότητες έτσι ώστε να πούνε έτσι οι γνώσεις στην πράξη σε σχέση με το εκπαιδευτικό υλικό του μεταπτυχιακού. Από κει και πέρα, η ανατροφοδότηση είναι πάρα πολύ σημαντική και η προφορική, βέβαια, εάν ας πούμε, υπάρχει κάποια επικοινωνία μέσω email κλπ αλλά και με τις εργασίες.

Ε: Και οι εργασίες θεωρείται σαν ένα εργαλείο, διδακτικό, γι αυτό και στις εργασίες υπάρχει ανατροφοδότηση και κανονικά η ανατροφοδότηση αυτή πρέπει να είναι όσο πιο πλούσια είναι δυνατόν έτσι ώστε ο φοιτητής να δει κάποιες παρατηρήσεις ως προς αυτό που έχει παράξει έτσι ώστε να βοηθηθεί, έτσι ώστε να βελτιωθεί. Γιατί βλέποντας παρατηρήσεις βλέπεις και τα αδύνατα σου σημεία γιατί είναι πολύ σημαντικό σε μια διόρθωση στις ανατροφοδοτήσεις να τονίζουμε και τα δυνατά σημεία του φοιτητή, αλλά και ενδεχομένως κάποιες αδυναμίες έτσι ώστε να βελτιωθεί οπότε τον βοηθάει στο κύκλο του μεταπτυχιακού, αφού έχει ολοκληρώσει το προπτυχιακό, να διορθώσει ενδεχομένως και τις αδυναμίες του να ενισχύσει και τα δυνατά του σημεία, οπότε εγώ θα έλεγα και μέσω των ΟΣΣ ενισχύεται το δυναμικό έτσι του φοιτητή και μέσω της ανατροφοδότησης στις εργασίες και μέσω της αλληλεπίδρασης μιας τηλεφωνικής επικοινωνίας ή email που ανταλλάσσονται με τον Κ-Σ. Κάθε αλληλεπίδραση θα έλεγα είναι μια ευκαιρία για μάθηση.

Κ3: Ωραία να αναφέρω λοιπόν παράδειγματα για να το κάνουμε λίγο πιο συγκεκριμένο ίσως πρώτα απ όλα υπάρχει υπάρχει τακτική επικοινωνία, όπως προείπαμε ανάμεσα στους διδάσκοντες και τους διδασκόμενους. Υπάρχει η πρώτη επικοινωνία μέσω μείλ υπάρχει επικοινωνία πριν από κάθε συνάντηση και μετά από κάθε συνάντηση, ομαδική συμβουλευτική συνάντηση υπάρχει προφανώς η αλληλεπίδραση στο πλαίσιο αυτών των

συναντήσεων υπάρχει αλληλεπίδραση κάθε φορά που είχε τη θέση λαμβάνουν οδηγίες ή ανατροφοδότηση για κάποια δραστηριότητα που έχουν εκπονήσει υπάρχει αλληλεπίδραση κατά τη διάρκεια των της υποστήριξης παράδειγμα, του πρότζεκτ. [...] Και υπάρχουν επικοινωνίες για τους διδάσκοντες μεταξύ τους ήταν μέσω email, με Webwex, των ΟΔΠ, συναντήσεων δηλαδή που κάνουν το διδακτικό προσωπικό και υπάρχουν αλληλεπιδράσεις όμως και μεσαίων κοινωνικών δικτύων. Όπως ας πούμε με ομάδες viber, άτυπες πια ομάδες και άτυποι τρόποι επικοινωνίας των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, Είτε ανάμεσα στους διδάσκοντες είτε ανάμεσα στους διδασκόμενους. [...] Υπάρχει αυτό το φόρουμ του ΕΑΠ, το οποίο συνήθως γιατί έχει δείξει ότι λίγο και από λίγους αξιοποιείται και κάποιες δραστηριότητες που υπάρχουν εκεί και εγώ να εκπονηθούν τύπου κουίζ για παράδειγμα, και τα λοιπά ελάχιστα μπαίνουν γιατί είναι σε προαιρετική φάση όλα αυτά οπότε δεν πολύ χρησιμοποιούνται από τους φοιτητές.

K4: Η αλληλεπίδραση ξεκινάει όταν μας γνωστοποιείται το ποιοι θα συμμετέχουν στο τμήμα, που αναλαμβάνει ο καθένας μας, υπάρχει τουλάχιστον στην ΕΤΑ την οποία και συντονίζω, αλλά και πριν γίνω συντονιστής. Έτσι ήτανε. Υπάρχει μια καλή πρακτική του να επικοινωνούμε τηλεφωνικά με τον κάθε ένα πριν ακόμα και από την πρώτη ομαδική διαδικτυακή συνάντηση. Αυτό χαλαρώνει και τους εκπαιδευόμενους αποκτάμε έτσι μια πρώτη επαφή έστω και ακουστικά και στην πρώτη διαδικτυακή μας συνάντηση ήδη έχουμε προλειάνει το έδαφος και όλα είναι κυλάνε μετα πιο ομαλά [...]. Μετά από την πρώτη ΟΣΣ είναι που πια αναπτύσσεται ένας προσωπικός δεσμός με τον καθένα με τηλέφωνα και αλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων.

K5: Υπάρχουν οι ΟΣΣ, οι ομαδικές συμβουλευτικές συναντήσεις καταρχάς που είναι το βασικό πεδίο ανάπτυξης οποιοδήποτε αλληλεπιδράσεων. Και από κει και πέρα υπάρχει και η δυνατότητα ανταλλαγής μηνυμάτων, σχολίων, σκέψεων, συμβουλών και λοιπά στο φόρουμ των ενοτήτων και βέβαια με email ή τηλέφωνο. Σας τα έβαλα κατά σειρά κατά τη γνώμη μου ιεραρχική.

K6: Άμα δεν υπάρχει επικοινωνία δεν υπάρχει και ποιότητα. Και μέσω της αξιολόγησης που δίνουν οι φοιτητές στο τέλος. Γιατί όλη τη βελτίωση που έχει γίνει είναι από εκεί. Για παράδειγμα το σεμινάριο ψηφιακών εργαλείων οι πρακτικές και το πρότζεκτ ως μορφή άσκησης προφορικής εξέτασης και μένουν και άλλα βήματα να γίνουν. επίσης γίνεται καλύτερο το πρόγραμμα γίνομαι εγώ καλύτερη εγώ ως καθηγήτρια σύμβουλος. Και ο λόγος των καθηγητών συμβούλων επίσης ακούγεται. Επίσης ο ρόλος της ύπαρξής μας είναι να τους υποστηρίξουμε και να τους καθοδηγούμε. Το πιο λογικό να πούμε είναι να

υπάρξει κίνδυνος εγκατάλειψης των σπουδών άρα δεν θα έχουμε και λόγο να μιλάμε για ποιότητα. Η ανατροφοδότηση που δίνουμε στην ΕΤΑ 63 είναι αναλυτική και ξέρουμε βαθμολογία και τους το επισυνάπτουμε μέσα από εκεί έρχεται και η ποιότητα γιατί βελτιώνονται και οι ίδιοι, κάναμε και τέταρτη δραστηριότητα που του ζητήθηκαν να συνθέσουν τις δραστηριότητες έχοντας κάνει τις βελτιώσεις που τους προτάθηκαν από τον καθηγητή σύμβουλο στην ανατροφοδότηση. Αυτό είναι η επιτομή της ποιότητας.

- 12) Θεωρείτε πως οι αλληλεπιδράσεις με τους Κ-Σ και μεταξύ των φοιτητών στην συμβάλλουν προς μια ποιοτική μαθησιακή διαδικασία; Αν ναι, με ποιον τρόπο;

K1: Συμβάλλουν γενικά η αλληλεπίδραση στην εξ αποστάσεως συμβάλλουν πολύ. Όλες οι αλληλεπιδράσεις. Διότι όπως λέει η θεωρία, μειώνουν την απόσταση, ο πλούτος των αλληλεπιδράσεων μειώνει την απόσταση. [...] Βελτιώνεται η επικοινωνία βελτιώνεται, η κατανόηση γίνεται εμβάθυνση. Σε όλα συμβάλλει οι αλληλεπιδράσεις, δηλαδή αυτές συμβάλλουν σ όλα αυτά στους δείκτες τους εκπαιδευτικούς, ας πούμε, να βελτιωθούν έτσι, με την εμβάθυνση αυτό που σας είπα με την κατανόηση την περισσότερη πιο εις βάθος. Με τον προβληματισμό όλα αυτά που βγαίνουν. Την οργάνωση της γνώσης, ας πούμε, όλα βοηθάνε σε αυτά.

K2: Πάρα πολύ πάρα πολύ, οι αλληλεπιδράσεις είναι πολύ σημαντικές γιατί η εκπαιδευτική διαδικασία περιλαμβάνει όλους αυτούς τους ρόλους. Υπάρχει ο ρόλος του Κ-Σ ο ρόλος του φοιτητή. Όταν υπάρχουν οι αλληλεπιδράσεις τότε αξιοποιείται στο έπακρον έτσι το δυναμικό έτσι του προγράμματος σπουδών. Διότι και ο καθηγητής έτσι δημιουργεί, δίνει το μέγιστο στους φοιτητές αλλά και οι φοιτητές, οπότε έχουν δυσκολίες αλληλεπιδρούν με τον καθηγητή για να λύσουν τις απορίες, οπότε μπορούν να πάρουν το μέγιστο, να μεγιστοποιήσουν τη γνώση από το μεταπτυχιακό, αλλά αν ήταν μόνοι και διάβαζαν χωρίς αλληλεπιδράσεις. Πάντα αυτό οδηγεί σε μια έτσι πολύ πιο μέτρια, έτσι αποδόση, όπως τις γνώσεις που θα πάρουν.

K3: Σαφέστατα το κομμάτι της μαθησιακής εμπειρίας των εκπαιδευομένων είναι τεράστιο και καθορίζεται για το κομμάτι της αλληλεπίδρασης. Είναι κομβικό ειδικά για την ΕΞΑΕ για κάθε μαθησιακό πλαίσιο θα πω εγώ αλλά και για την εξ αποστάσεως ιδιαίτερα

σημαντικό. Δεδομένου ότι «κατηγορείται» ότι δεν έχουν την ευκαιρία ας πούμε και καλά την ποιότητα που έχουν σε ένα μια πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση. Εγώ εγώ διαφωνώ με αυτό. Γιατί η εμπειρία έχει δείξει σε σχέση με τα συμβατικά πανεπιστήμια που μπαίνεις σε μια ας πούμε σε ένα αχανές αμφιθέατρο όπου κανένας δεν ξέρει κανέναν, όπου κάθονται και παρακολουθούν μια διάλεξη με έναν καθηγητή αυθεντία στον πίνακα, ο οποίος σπάνια τολμά και γυρίζει κιόλας και απευθύνεται στους φοιτητές σε αντίθεση με την εξ αποστάσεως μαθησιακή διαδικασία που λειτουργεί εντελώς διαφορετικά, είναι πολύ πιο αλληλεπιδραστική γιατί εξ ανάγκης, αναγκάζεται να είναι πιο διαδραστική ή αν θέλετε να το πω και αλλιώς κατά τη γνώμη μου πρέπει να είναι έτσι μια ποιοτική εκπαιδευτική διαδικασία οφείλει να είναι αλληλεπιδραστική όσο περισσότερο γίνεται. Έτσι κι αλλιώς είμαστε σε αυτή τη λογική, και η σύγχρονη παιδαγωγική στηρίζεται σε αυτή τη λογική επίσης της ομαδό-συνεργατικής, των ομαδο-συνεργατικών προσεγγίσεων, της συνεργατικής προσέγγισης της μαθησιακής διαδικασίας και τα λοιπά. Άρα λοιπόν, εγώ θεωρώ ότι εξ ορισμού και επειδή ακριβώς η εξ αποστάσεως για να είναι λειτουργική και αποτελεσματική, πρέπει να είναι αλληλεπιδραστική, άρα είχε και μια τεράστια εστίαση προς αυτή την κατεύθυνση. Για μένα λοιπόν, τόσο η μαθησιακή εμπειρία από την πλευρά των εκπαιδευομένων, αλλά και η διδακτική εμπειρία εγώ θα πω. Πολλές φορές βλέπουμε ότι και για τους εκπαιδευτικούς που είναι συνηθισμένοι να λειτουργούν σε ένα σημαντικό περιβάλλον και έρχονται για πρώτη φορά ,ας πούμε στο ΕΑΠ είναι «πολιτισμικό σοκ» το να βρεθούν σε ένα εξ αποστάσεως πλαίσιο. Βεβαίως πέφτει πολύ μεγάλο βάρος στην πλευρά των συντονιστών. Αλλιώς αν το θέλετε, όπως γίνεται σε κάθε θεματική, για να μπολιάσουν και να εξηγήσουν και να κατανοήσουν οι νεότεροι. Οι νεότεροι όχι ηλικιακά, οι νεότεροι στο χώρο. Τι σημαίνει ΕξΑΕ; Πρέπει να σας πω ότι όταν πρωτοξεκινήσαμε στην ΕΤΑ63 που είχαμε πολλούς νέους συναδέλφους για πρώτη φορά σε εξ αποστάσεως πλαίσιο. Ώρες κάναμε (ΟΦΤ), να συνηθίσουν, να εξηγήσουμε, να τους δώσουμε λεπτομέρειες για το πλαίσιο για να μπορέσουν να μούνε με τον τρόπο που θέλαμε να ακούνε και να υποστηρίζουν αυτή τη θεματική ενότητα. Ώρες από πίσω για να μπορέσουν να μούνε μετά να κάνουν μάθημα σε μια ΟΣΣ για παράδειγμα. Είτε γιατί έπρεπε να εξοικειωθούν με όλα αυτά που προαναφέραμε και είναι το παιδαγωγικό συμβόλαιο. Τι θα κάνουμε στην πρώτη ΟΣΣ τι θα πούμε που θα εστιάσουμε; Τι δραστηριότητες θα κάνουμε, το εργαλείο στην αρχή. Όλα αυτά να πούμε μαζί το πώς θα δώσουμε ανατροφοδότηση. Σε κάθε εξάμηνο σε κάθε νέο συνάδελφο που μπαίνει δίνουμε παράδειγμα πως δίνουμε ανατροφοδότηση, τους δίνω παράδειγμα, τους στέλνουν

συγκεκριμένη εργασία, προφανώς ανώνυμα, παλαιότερη έγραψε εργασία με σχόλια δικά μου πως δίνουμε ανατροφοδότηση τι γράφω στα σχόλια μου; πως ο τρόπος που εκφράζομαι; Ναι, κάνοντας ερωτήσεις, να μην προσβάλλεις τον άλλο να πεις αυτό που πρέπει να πεις. Στο τέλος πρέπει οπωσδήποτε να βάλεις κάποιο θεωρητικό σχόλιο, να ξεκινήσεις από κάτι στερεοτυπικό. Θα επισημαίνεις πρώτα τα θετικά και μετά θα δώσεις και τα αρνητικά. Και βαθμολογία, καθόμαστε βγάζουμε, άξονες, κριτήρια. αναλυτικά πίνακα, οι εκπαιδευτικά πρέπει να ξέρουν επάνω σε τι, αξιολογήθηκαν πάνω σε ποιους άξονες, πάνω σε ποια κριτήρια να έχουν βαθμολογία αναλυτική. Τι πήγε καλά, τι δεν πήγε καλά, για να δούμε και να ξέρουμε γιατί δεν πήγε αυτό καλά; [...] Αυτό το συζητάμε πάρα πολύ με τους υπόλοιπους διδάσκοντες. Δίνουμε τεράστια σημασία σε αυτό. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. [...] Προφανώς γιατί έχει πολύ μεγάλη σημασία και το κομμάτι της ποιότητας στην τακτική ως διδακτική εμπειρία και το κομμάτι φυσικά για να μπορέσει να είναι ποιοτική και η μαθησιακή εμπειρία μετά των εκπαιδευόμενων

K4: Ναι, αυτό είπαμε ότι είναι προδιαγεγραμμένο, έχει προκαθοριστεί και η αλληλεπίδραση να συμβάλει σε αυτό. Μια γόνιμη αλληλεπίδραση, θα στηρίζει αυτό το πρόγραμμα ή αν θέλετε θα δείξει και τα δυνατά σημεία του. Για αυτό και κάθε χρόνο αλλάζει. έχει το πρότζεκτ που αναφέρεται σε ένα στάδιο αυτής της διαδικασίας, να δοκιμάσουμε και αυτό. Μήπως είναι καλύτερο για τους φοιτητές; Και θα το αξιολογήσουμε, πρώτα εμείς οι ίδιοι. Σε ένα- δυο χρόνια θα δούμε δηλαδή πως θα χει πάει για να κάνουμε άλλη προσαρμογή. Αυτή η διαδικασία της αναζήτησης της ποιότητας σε ένα πρόγραμμα σπουδών, τουλάχιστον σε αυτό για το οποίο συζητάμε τώρα, είναι ένα συνεχές. Δεν σταματάει ποτέ, ξεκινάει από μια διάγνωση. Ακολουθεί ο σχεδιασμός συγκεκριμένων παρεμβάσεων. Οι ίδιες οι παρεμβάσεις, θα τεθούν σε εφαρμογή, μετά θα τις αξιολογήσουμε, αυτή η αξιολόγηση δεν είναι το τέλος της διαδικασίας, αλλά είναι η βάση της νέας διάγνωσης της κατάστασης. Και δεν σταματάει ποτέ. Είναι μία αέναη διαδικασία. Αυτό είναι και που χαρακτηρίζει ένα πρόγραμμα ποιοτικό. Όχι γιατί θα διεκδικήσει την απόλυτη ποιότητα, αλλά γιατί είναι διαρκώς σε μια διαδικασία να «σκέφτεται» αν είναι ποιοτικό; Να προσπαθεί να βελτιώνεται. Αυτό είναι που κάνει ποιοτικό, ένα πρόγραμμα.

E: Πάρα πολύ ωραία εγώ το ανέφερα το πρότζεκτ γιατί έχει πιο δυνατά σημεία της αλληλεπίδρασης μεταξύ σας παρά ένα έτσι γραπτό κείμενο που θα πάρετε με 5 σειρές απαντήσεις.

K4: Ναι, το πρότζεκτ έχει τον συνδυασμό. Σου παραδίδει το γραπτό. Εσύ βλέπεις πως έχει δουλέψει, τι έχει δουλέψει και μετά ακολουθεί και η προφορική υποστήριξη. Το ότι είναι προφορική υποστήριξη του γραπτού αυτό μειώνει το άγχος των φοιτητών. Δεν είναι η κλασική εξέταση. Από το βιβλίο των 700 σελίδων ποιος ξέρει τι θα με ρωτήσει και αν το ξέρω. Είναι κάτι που βγαίνει από αυτά που εσύ έχεις γράψει. Και εκεί λοιπόν, τί πρέπει; Πρέπει να έχεις κάνει μια πολύ καλή δουλειά τριμήνου στις διαπροσωπικές σχέσεις με όλη την ομάδα, με τον καθένα ξεχωριστά. Για να φτάσεις μετά στην τελική προφορική υποστήριξη της τελικής εργασίας. Και να αισθάνονται όλοι και όλες σίγουροι και ασφαλείς.

E: Έτσι καταλαβαίνω. Πιστεύετε ότι με κάποιο άλλο τρόπο αμφίδρομης επικοινωνίας, σύγχρονης και ασύγχρονης ενισχύεται η ποιότητα σπουδών.; Για παράδειγμα η ανατροφοδότηση θεωρείται πως συμβάλει σε αυτήν την κατεύθυνση;

K4: Βέβαια πάρα πολύ, πολύ περισσότερο προς την ποιότητα του αποτελέσματος των σπουδών θα έλεγα, δηλαδή στο τι αποτέλεσμα θέλουμε να έχουμε. Το να δείτε ένα βαθμό, ένα νούμερο τι σημαίνει; Τίποτα! ενώ θα ήθελα να ξέρω που πήγα καλά, τι θα έπρεπε να κάνω; Ας δούμε τις ανατροφοδοτήσεις. Ξεκινάμε με μια παράγραφο, τι θα έπρεπε να είχες γράψει. Δηλαδή βάση της εκφώνησης της δραστηριότητας. Αυτό το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό. Γιατί; Πρέπει να ξέρεις τι ζητάω από σένα, Τι σου ζητάει η δραστηριότητα γιατί έτσι αξιολογείς καλύτερα και τα ανατροφοδοτικά σχόλια που βλέπεις από κάτω και καταλαβαίνεις γιατί έχασες ένα βαθμό από εκεί, μισό βαθμό από το κάτι άλλο ή αυτό μου ξέφυγε γιατί δεν είχα καταλάβει τι μου ζητάγε. Είναι πολύ, πολύ συγκεκριμένο.

E: Τώρα τώρα μου έρχεται κάτι άλλο στο μυαλό που ζητήσαμε πριν που δεν το είχα σκεφτεί πριν. Άρα θεωρείτε πως ένα είδος επιχειρηματολογίας ως προς το βαθμό σας είναι και αυτό είναι η ανατροφοδότηση.

K4: Επιχειρηματολογώ γιατί σου στέλνω την ανατροφοδότηση αυτήν. Ξεκινάμε πάντα με μια φράση, τουλάχιστον εγώ το προτείνω, που τους λέμε αγνοήστε το βαθμό. Μείνετε, προσέξτε, διαβάστε προσεκτικά τα ανατροφοδοτικά σχόλια γιατί εκεί είναι η ουσία. Αυτή είναι η πρώτη προτροπή που θα δει κάποιος στο κείμενο της ανατροφοδότησης. Μετά βλέπει τι θα έπρεπε να έχεις γράψει και μετά όσον αφορά τη δική σου εργασία.

E: Και εκεί συνήθως έτσι δείχνετε και κάποια ενσυναίσθηση;

K4: Τι εννοείτε, δηλαδή όταν διορθώνεις μια εργασία; Εκεί δεν μπαίνει το προσωπικό κριτήριο. Είναι αρκετά δύσκολη διαδικασία η βαθμολόγηση από τη δική μας πλευρά. Παράλληλα, κάτι που εφαρμόζουμε είναι να μην βλέπουμε ονόματα. Αυτό γιατί.. γιατί

πρέπει ταυτόχρονα να υπάρχει και μια δικαιοσύνη έναντι όλων των άλλων εκπαιδευόμενων συναδέλφων; Δεν μπορεί θα βάζουμε σε ένα ζύγι τα προσωπικά βιώματα, δεν διαφυλάσσεται έτσι η ποιότητα, της οποίας αντιλαμβανόμαστε ότι είναι ένα βασικό ζητούμενο της εργασίας σε συνδυασμό με την ΚΝ.

Κ5: Όσο πιο ενεργή είναι η αλληλεπίδραση, τόσο ευκολότερα και σε βάθος επιτυγχάνονται οι στόχοι. Από την στιγμή που ένας φοιτητής ολοκληρώνει την θεματική ενότητα σημαίνει ότι ο Κ-Σ μπορεί να βεβαιώσει ότι έχει επιτύχει και τους βασικούς στόχους. Αλλά από κει και πέρα, το επίπεδο πέραν των βασικών στόχων εξαρτάται από το επίπεδο της αλληλεπίδρασης από τις αλλαγές που γίνονται μέσω της ανατροφοδότησης και ούτω καθεξής. Άρα μια βάση υπάρχει, από κει και πέρα όμως το που θα φτάσουμε εξαρτάται από αλληλεπίδραση του καθηγητή συμβούλου με το εκάστοτε φοιτητή

Κ6: Δεν υφίσταται.. δεν θα υπάρξει μαθησιακή διαδικασία χωρίς τις προηγούμενες αλληλεπιδράσεις που ειπώθηκαν

13) Με ποιον άλλο τρόπο θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα των σπουδών στο ΜΠΣ;

Κ1: Στο πλαίσιο αυτό του ΕΑΠ. Έτσι μπορεί δηλαδή και μια δια ζώσης συνάντηση να βοηθήσει, αλλά εδώ δεν προβλέπεται δηλαδή μια δια ζώσης συνάντηση έστω σε ένα συνέδριο κάπου και λοιπά σίγουρα βελτιώνει την ποιότητα. Σίγουρα το έχω διαπιστώσει σε άλλα πλαίσια. Εδώ όμως δεν προβλέπεται αυτό.

Κ2: Αυτό που είχαμε και προηγουμένως ότι η αλληλεπίδραση δημιουργεί έτσι μια αίσθηση ότι είμαστε μαζί, έτσι στο μεταπτυχιακό και δίνει υψηλότερα κίνητρα στο φοιτητή και ενθάρρυνση γιατί το πρόβλημα πολλές φορές στους φοιτητές αλλά στην εξ αποστάσεως ακόμα περισσότερο είναι η αποθάρρυνση ενός φοιτητή ότι είναι μόνος του μήπως τα παρατήσει και τα λοιπά, όταν υπάρχει αλληλεπίδραση.

Και το βλέπουμε αυτό από την καθημερινότητα στην ζωή μας όταν κάνουμε κάτι με κάποιους άλλους μαζί. Όταν ξέρω γω πέφτει ψυχολογία του, κάποιος άλλος μπορεί να τον ανεβάσει. Βασικά, δηλαδή, έχει σημασία η αλληλεπίδραση, σε βοηθάει να φτάσεις στο τέλος πάρα πολύ περισσότερο από ότι αν ήσουνα μόνος. Πολλές φορές, πολλές φορές οι φοιτητές μπορεί να πούνε θέλω να τα παρατήσω και τα λοιπά και αν ο σύμβουλος δείξει έμπρακτα, δηλαδή και τους πάρει τηλέφωνο τους μιλήσει να τους καθησυχάσει.

Πολλές φορές δεν τα παρατάνε οι φοιτητές. Ενώ αν ένας Κ-Σ έδειχνε μια έτσι θα το παρατήσεις ok μήπως να το ξανασκεφτείς. Δηλαδή αν ήταν έτσι μια απόμακρη έτσι στάση ενδεχομένως να τα παρατούσε ένα φοιτητής. Όταν σε πνίγουν τα προβλήματα σου στη ζωή πολλές φορές για η αντίδραση σου είναι να είναι η φυγή. Αλλά μπορεί ένας Κ-Σ να του εξηγήσει ότι σου δίνω κάποιο χρόνο ας πούμε και να το δούμε, δηλαδή έχει σημασία πάρα πολύ. [...] Ωραία, όχι απλά έτσι συνολικά θα έλεγα ότι η επιτυχία ενός ας πούμε προγράμματος σπουδών βασίζεται γενικά στις αλληλεπιδράσεις που θα υπάρξουν σε αυτό, σε μεγάλο βαθμό και είναι καθοριστικός ο ρόλος του καθηγητή συμβούλου στο να προκαλέσει ο ίδιος, αλλά και να ενθαρρύνει αυτές τις αλληλεπιδράσεις από τους φοιτητές.

K3: Καταρχας αν δεν υπάρχει η αλληλεπίδραση και είναι ασαφές και διακριτό αυτό το πράγμα θεωρώ ότι δύσκολα μπορεί να προχωρήσει κάποιος και να ολοκληρώσει τις σπουδές του. Το κομμάτι της αλληλεπίδρασης, κυρίως εκπαιδευτικού και εκπαιδευόμενου και φυσικά των εκπαιδευόμενων. Για να πάμε στην ουσία και στη βαθύτερη κατανόηση και στη βαθύτερη μαθησιακή διαδικασία είναι απαραίτητο. Εάν δεν υπάρχει αυτό το πράγμα, δεν υπάρχει μαθησιακή διαδικασία, πνευματική. Πιθανά να είναι μαθησιακή διαδικασία, αλλά σε αποσπασματική. Αλλά δεν είναι αυτό που ονομάζουμε ποιοτική διαδικασία. Ποιοτική με τα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικότητας. Με τα μαθησιακά αποτελέσματα που θέλουμε να έχουμε, με τη διαδικασία μέσα από τις διαδικασίες εκείνες που είναι κατάλληλα δομημένες ώστε να φτάσουμε στα κινητά αποτελέσματα μέσα από εκείνο το σχεδιασμό, που θα μας επιτρέψει να φτάσουμε ευκολότερα και όλοι, κατά το δυνατό, στα αποτελέσματα που θέλουμε.

K4: Ποιότητα σπουδών είναι όλες οι ενέργειές μας, και σας το εξήγησα και προηγουμένως, μιλώντας για αυτή την ισορροπία μεταξύ αναγκών των επιμορφούμενων και ποιότητα σπουδών. Αυτό είναι αδιαπραγμάτευτο και πραγματικά πιστεύω ότι γίνεται και τους ίδιους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες. Εκεί μπαίνει η ποιότητα, αλλά για να είναι κάτι ποιοτικό πρέπει πρώτα να είναι κατανοητό.

E: Άρα είναι σαν να έρχεστε ως Κ-Σ, ας πούμε, ως δαμεσολαβητής μέσω ενός σημαντικού σημείου, όπως είναι οι αλληλεπιδράσεις, προσπαθείτε να ισορροπήσετε αυτή η κατάσταση που λέτε δηλαδή από τη μια να καλυφθούν οι ανάγκες που μπορούν να μη συμβαδίζουν ακριβώς σε ότι θέλει το πανεπιστήμιο και να διατηρήσετε την ποιότητα από την άλλη.

K4: Όχι να καλυφθούν οι ανάγκες γιατί εδώ δεν είμαστε για να καλύψουμε τις ανάγκες.

Ε: Τα όποια προβλήματα;

Κ4: Ναι. Να κατανοήσουμε αυτές τις ανάγκες για να ξέρουμε και τι πρέπει και που πρέπει να φτάσουμε σε αυτά που ζητάμε χωρίς αυτό όπως να έχει επίπτωση στην ποιότητα του σπουδών. Αντί του όρου που χρησιμοποιήσατε «διαμεσολαβητής» εγώ θα έλεγα «διευκολυντής». Ναι, περισσότερο αυτός ο όρος μου ταιριάζει, δηλαδή δεν κάνω τη διαμεσολάβηση, διευκολύνω την πορεία τους προς την συγκεκριμένη γνώση.

Ε: Ναι, αλλά όσον αφορά προς την ποιότητα;

Κ4: Η ποιότητα ορίζεται με άλλα κριτήρια, ορίζεται πριν ξεκινήσουμε αυτήν την αλληλεπίδραση με το ακροατήριο.

Ε: Ναι, σίγουρα .

Κ4: Είναι πως έχει φτιαχτεί το πρόγραμμα σπουδών, τι υλικό έχουμε δώσει. Ποιο είναι το εγχειρίδιο, Τι απαιτήσεις θα έχουμε, Πόσες δραστηριότητες θα κάνουμε; Ο τρόπος αξιολόγησης. Όλα αυτά είναι στοιχεία που θα κάνουν ένα πρόγραμμα ποιοτικό. Αυτό έχει οριστεί. Αυτό πρέπει να το διαφυλάξουμε. Άρα ερχόμαστε εμείς σε κάθε έναν-μία που δηλώνει και θέλει να παρακολουθήσει το συγκεκριμένο πρόγραμμα, να τον διευκολύνουμε στο να κατακτήσει τη συγκεκριμένη νέα γνώση.

Κ5: Συνδιαμορφώνεται η ποιότητα του προγράμματος μέσα από αυτή την αλληλεπίδραση είναι στοιχείο του προγράμματος σπουδών.

Ε: Με ποιον τρόπο θεωρείται ότι η ανατροφοδότηση που αναφέρατε τώρα και αξιολόγηση που είπατε πιο πριν συμβάλλει, συνδιαμορφώνει ας πούμε την ποιότητα των σπουδών.

Κ5: Η αξιολόγηση που κάνουν οι φοιτητές και η ανατροφοδότηση που λαμβάνει ο Κ-Σ από λεκτικά και μη λεκτικά μηνύματα και μέσω της αξιολόγησης συμβάλλει στο ότι δεν απλουστεύει τα μηνύματα που οφείλει, να λάβε υπόψη του ο Κ-Σ και να αναστοχαστεί πάνω σε αυτά. Δεν σημαίνει ότι θα πρέπει υποχρεωτικά να τα ασπαστεί, αλλά σίγουρα από τα μηνύματα που λαμβάνει θα πρέπει να αναστοχαστεί πάνω σε αυτά και να δει πως και τι μπορεί να βελτιώσει Όλοι η συμμετοχή σε μια διαδικασία είναι ανατροφοδότηση για τον Κ-Σ και άρα επηρεάζει απ τη μεριά του Κ-Σ το πρόγραμμα σπουδών. Ακόμα και η συμμετοχή στις ΟΣΣ. Ακόμα και οι κλειστές κάμερες, είναι μια ανατροφοδότηση για το Κ-Σ στα οποία θα πρέπει να τον προβληματίζει για το τι μπορεί να κάνει αυτός για να το βελτιώσει. Άρα είναι πράγματα τα οποία θα πρέπει όλο το πακέτο συμμετοχής θα πρέπει να προβληματίσει τον Κ-Σ και να τον βάζει να σκεφτεί πως μπορεί να διορθώσει τέτοια πράγματα τα οποία θεωρείται πως είναι κακώς κείμενα. Από κει και πέρα, από την πλευρά

της ανατροφοδότησης του καθηγητή συμβούλου προς τους φοιτητές. Επίσης, είτε αυτή είναι με βαθμολογικά κριτήρια και αυτή είναι πολύ πιο ουσιαστικά με την ανατροφοδότηση που γράφεις στις εργασίες ή με την ανατροφοδότηση που δίνει στο πλαίσιο των ΟΣΣ οφείλει να λαμβάνει υπόψη όλους τους φοιτητές. Άρα επίσης να συνδιαμορφώνει και να βελτιώνει το πρόγραμμα σπουδών... Ακούστε άλλωστε, πέραν της πιστοποίησης, η οποία το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει λάβει που είναι μια μορφή αξιολόγησης ή ο ατυπος στόχος της αξιολόγησης που γίνεται και από τους συντονιστές και από τους καθηγητές συμβούλους και από τους φοιτητές προς τους Κ-Σ, αφορά τη βελτίωση του προγράμματος σπουδών. Άρα έχουμε εδώ μια τυπική αξιολόγηση που είναι η πιστοποίηση και έχω και μια άτυπη αξιολόγηση ,αφορά, ο στόχος της είναι η βελτίωση του προγράμματος σπουδών.

Ε: Οπότε όλα τα εμπλεκόμενα μέλη τόσο η συντονίστρια όσο οι καθηγητές σύμβουλοι όσο και οι φοιτητές. Στο τέλος όλοι κάνουν, ας πούμε, μια εσωτερική αξιολόγηση ας πουμε επάνω στην εκάστοτε θεματική ενότητα.

Κ5: Εδώ μιλάτε με εμένα εγώ κάνω. Εγώ μπορώ να μιλήσω για μένα. Ένα άλλο σημαντικό που επίσης έχει σημασία να καταγραφεί. Ε και αυτό λαμβάνω ως ανατροφοδότηση για την αντιμετώπιση του προγράμματος σπουδών και από την πλευρά και των φοιτητών αν κάνατε μια έρευνα πόσοι πιστεύουν ότι λαμβάνουν υπόψη την ανατροφοδότηση στην ετα63 για τη βελτίωση του προγράμματος ανάμεσα στους φοιτητές θα μας απαντούσαν σε μεγάλο ποσοστό ότι έχουν πειστεί ότι λαμβάνετε υπόψη αυτή η ανατροφοδότηση. Αν βλέπατε, τι ποσοστό συμμετέχει στην αξιολόγηση είναι πολύ χαμηλό. Άρα λεκτικά το λέμε ουσιαστικά δεν το κάνουμε

Ε: Καταλαβαίνω.. Με ποιον άλλο τρόπο θεωρείτε ότι η αλληλεπίδραση μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα των σπουδών στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών;

Κ5: Δεν ξέρω ποιους είπα για να σου πω με ποιον άλλον . Ουσιαστικά κάθε είδους αλληλεπίδραση για κάθε ζήτημα οφείλει να προβληματίζει αυτούς οι οποίοι είναι το αντικείμενο της αλληλεπίδρασης και άρα αυτό να λειτουργεί προς όφελος του προγράμματος. Δηλαδή αν κάποιος με πει ότι μιλάω γρήγορα. Λοιπόν, αν κάποιος μου πει ότι η σύνδεσή μου δεν είναι καλή, αν κάποιος μου πει ότι μόνο μιλάω και δεν κάνω κάτι άλλο, αν κάποιος μου πει ότι δεν είναι καλή η ανατροφοδότηση μου σε μια ΟΣΣ. Αν κάποιος μου πει ότι οι ώρες των ΟΣΣ δεν είναι καλή. Όλα αυτά είναι στοιχεία αλληλεπίδρασης. Όλα αυτά λοιπόν είναι κάποια πράγματα τα οποία οφείλουν να λαμβάνονται υπόψη στην κοινωνική στρωμάτωση των σπουδών στο βαθμό που έχουν

βάση και στο βαθμό που πράγματι βοηθάν το πρόγραμμα σπουδών και στον βαθμό που μπορούν να αντιμετωπιστούν γιατί για παράδειγμα, αν πρέπει να γίνουν 4 ΟΣΣ σε ένα σαββατοκύριακο ε κάποιες ΟΣΣ θα είναι το απόγευμα και κάποιες το πρωί δεν γίνεται όλες να γίνουν την ίδια στιγμή.

Ε: Καταλαβαίνω, ας γίνω λίγο πιο συγκεκριμένη. Θεωρείται παραδείγματος χάρη ότι η αλληλεπίδραση μπορεί να επηρεάσει τη δική σας υποστήριξη.

Κ5: Δεν ξέρω τι ακριβώς θέλετε να πείτε, αλλά ο Κ-Σ θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του αρνητικά έναν φοιτητή ας πουμε ότι εννοείτε και να πει ως αυτός με πρίζει δεν θα τον υποστηρίξω. Αυτό είναι προσωπικά προβλήματα πρέπει να πρέπει να λύσει ο Κ-Σ αν έχει τέτοια αντιμετώπιση όπως την παραπάνω. Προσωπικά ψυχολογικά δηλαδή, ο Κ-Σ βλέπει όλους τους φοιτητές που του έχουν ανατεθεί ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, κρίνει αντικειμενικά οποιονδήποτε φοιτητή. Πρώτα αναζητά την καλή διάθεση σε όποιο σχόλιο λαμβάνεται. Από κει και πέρα θα είναι αν είναι κάποιο σχόλιο με κακή προαίρεση από την πλευρά του φοιτητή δεν το λαμβάνει υπόψη του και συνεχίζει την δουλειά του κανονικά. Εκεί είναι που ο φοιτητής θα πρέπει να δει τα δικά του ψυχολογικά προβλήματα.

Ε: Δεν το εννοούσα έτσι. Αλλιώς το είχα στο μυαλό μου. Αν αυτό που συζητάμε έτσι για την αλληλεπίδραση συμβάλλει έτσι και στην υποστήριξη, γιατί αν δεν υπάρχει αλληλεπίδραση που την δημιουργείται κιόλας οι καθηγητές σύμβουλοι;

Κ5: Υπό αυτή την έννοια ναι, όσο ενισχύεται η συμμετοχή τόσο περισσότερες απαντήσεις προλαμβάνονται.

Ε: Ναι.

Κ5: Δηλαδή αν δεν υπάρχουν ερωτήσεις και αλληλεπίδραση από την πλευρά των φοιτητών, ο Κ-Σ δεν μπορεί να διαγνώσει όλες τις ανάγκες τους και τα σημεία στα οποία χρειάζονται υποστήριξη. Δηλαδή έχει στο μυαλό του κάποια πράγματα που θέλει να πει, έχει εμπειρία από την εμπειρία στο μυαλό του κάποια πράγματα που χρειάζονται συνήθως υποστήριξη αλλά δεν σημαίνει ότι τα έχει όλα στο μυαλό του. Και εκεί χρειάζεται αλληλεπίδραση.

Κ6: Η αξιολόγηση κυρίως μου έρχεται αλλά και η αλληλεπίδραση με τους καθηγητές συμβούλους γιατί και εμείς μεταφέρουμε στους συντονιστές. Είναι μέρος τους του ρόλου μας είμαστε ένας σύνδεσμος μεταξύ συντονιστών και φοιτητών. Αν δεν υπάρχει αλληλεπίδραση δεν υπάρχει και ποιότητα. Ένα μέρος της ποιότητας αφορά: ποιότητα στην αξιολόγηση, ποιότητα στις δραστηριότητες, ποιότητα στο εκπαιδευτικό υλικό των εβδομάδων μελέτης, ποιότητα στην ανατροφοδότηση αλλά και των διδασκόντων, της

διδασκτικής διαδικασίας η οποία είναι μια μαθησιακή εμπειρία. Καθορίζεται από την αλληλεπίδραση με τους φοιτητές τηλεφωνική επικοινωνία ή με email, εργασίες, φόρουμ. Το φόρουμ βέβαια δεν χρησιμοποιείται τόσο.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.